

ISSN: 2822-0552 (Online)

RESEARCH AND DEVELOPMENT INSTITUTE JOURNAL OF CHAIYAPHUM RAJABHAT UNIVERSITY

VOL.6 NO.2 MAY - AUGUST 2024

**วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567

OFFICE OF ACADEMIC PROMOTION
AND LIFE LONG LEARNING
CHAIYAPHUM RAJABHAT UNIVERSITY

สำนักส่งเสริมวิชาการ และจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ISSN 2822-0552 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในรูปแบบบทความวิจัย
บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความวิชาการทั่วไป

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 3 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 : มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 : พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

งานวิจัยและพัฒนา สำนักส่งเสริมวิชาการและจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

167 อาคารบรรณราชนครินทร์ ชั้น 1 ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

โทรศัพท์ 044-815111 ต่อ 4103 ,โทรสาร 044815116

<https://so10.tci-thaijo.org/index.php/rdicpru>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีพาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร น้อยน้ำใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ปัญญาพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.จิราภรณ์ จันทร์เขียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ตรวจสอบวิชาการประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิทัพร เรืองเชิงชุม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล แสงพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมประสงค์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินาถ จงกลกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร เลิศยิ่งยศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมานชัย ลีพรหมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกฤต ทริสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กริธา พรหมเทพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) ตรวจสอบวิชาการประจำฉบับ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรดี เอกกรณรงค์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักริน ต้วงค์คำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรณทิพย์ ลิ้มนรรัตน์	มหาวิทยาลัยกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ภูผายาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริศักดิ์ อางวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ภูสิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สุกใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทอดศักดิ์ ไปจันทิก	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุนีย์ เต็มสินสุข	นักวิชาการอิสระ

สารจากบรรณาธิการ

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567 จัดทำเพื่อให้นักวิจัย หรือนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานวิชาการที่ได้ลงพิมพ์ในวารสารที่ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิทั้งสิ้น เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ อย่างไรก็ตามงานวิจัยและพัฒนา สำนักส่งเสริมวิชาการและจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นกองบรรณาธิการวารสาร มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่รับบทความ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการอื่น ๆ เช่น การสังเคราะห์งานวิจัย ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากนักวิจัย นักวิชาการ รวมทั้งผลงานวิจัยของนักศึกษา ทั้งหน่วยงานภายนอก และภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงทั้งรูปแบบ และเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้น

ทางงานวิจัยและพัฒนา สำนักส่งเสริมวิชาการและจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขอขอบพระคุณนักวิจัยทุกท่านที่ส่งบทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เพื่อให้บทความมีความสมบูรณ์ทางวิชาการ และขอบคุณคณะที่ปรึกษา ตลอดจนกองบรรณาธิการทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วารสารนี้ออกเผยแพร่ได้ตามวันและเวลาที่กำหนด

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สี่พาย
บรรณาธิการ

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนาคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 303 - 315

DEVELOPMENT OF AN ITEM BANK SCIENCE AND TECHNOLOGY
FOR MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS

พิสิฐพงศ์ เหิระเมฆ เทิดศักดิ์ สุพันธุ์ สมประสงค์ เสนารัตน์

Pisitpong Hernmek Terdsak Supandee Somprasong Senarat

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์
นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 316 - 333

THE STEAM EDUCATION ADDITIONAL SUBJECT CURRICULUM DEVELOPMENT
FOR ENHANCE CREATIVE INNOVATION SKILLS AND TEAMWORK SKILLS
FOR SEVENTH GRADE STUDENTS

โสธยา อ่วมเมือง ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

Soraya Oummuang Chanasith Sithsungnoen

ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ
และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 334 - 347

LEARNING OUTCOME OF COMPETENCY-BASED INSTRUCTION USING
THE CONCEPT OF COOPERATIVE LEARNING FOR THE DEVELOPMENT OF
LEARNING ACHIEVEMENT OF COMBINE POWER TO CREATE AN
OCCUPATION LEARNING UNIT AND THE TEAMWORK AND
COLLABORATION OF GRADE 4 STUDENTS

จันจิรา ชัยปัญญา สิรินาถ จงกลกลาง

Chanjira Chaipanya Sirinat Jongkonklang

ผลการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ
เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 348 - 360

INTERNATIONAL MUSIC LEARNING RESULTS ACCORDING TO THE CONCEPT
OF DALCROZE TO DEVELOP MUSIC PRACTICE SKILLS
OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

กฤษฎีดิษฐ์ ขจรวงศ์สถิต ชวนพิศ รักษาพวง

Krittin Kajonwongsatit Chuanpit Raksaphuk

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

- การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 361 - 374

IMPROVING READING COMPREHENSION SKILL FOR RECOVERING LEARNING LOSS
BY EXERCISE IN THAI LANGUAGE LEARNING GROUP OF PRATHOMSUKSA 4 STUDENT

ยศพร บุญเลี้ยง กชพร นานาผล นิวัฒน์ สารขันธ์ แสงจันทร์ กะลาม อุมาพร ไวรรัตน์
เพิ่มพร สุ่มมาตร ทวี ตรีกุล

Yotsaporn Bunliang Kochaporn Numnaphol Niwat Sarakhun Seangjun Kalam
Umaporn Wirat Permporn Summart Thawee Treekul

- ผลการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย
ด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาในนักศึกษาที่เรียนวิชาแฮนด์บอล 375 - 385

EFFECTS OF TRAINING WITH A NINE-BOX GRID APPLIED TO LIFT HEIGHT ON
PHYSICAL FITNESS LEG MUSCLE STRENGTH AND REACTIONS IN STUDENTS
STUDYING HANDBALL

แสนศักดิ์ดา วรรณมูล สมพร จุลมาศ พันธุ์ชิดตา ศิรินัญทพันธ์

Sansakda Wanmool Somporn Chullamas Phanchitta Sirinantaphan

- การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์
ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 386 - 399

THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT BASED ON
THEORY OF TORRANCE ON PLAY INTELLIGENCE-QUOTIENT OF PRIMARY 6 STUDENTS

ฤทัยทิพย์ โสภา

Reuthaitip Sopha

- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 400 - 413

THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP AND
BEING SCHOOL LEARNING ORGANIZATION UNDER KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

กัญชลิกา กัลยา อาคม อึ้งพวง

Kanchalika Kanlaya Arkom Eungpuang

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

- ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา 414 - 426
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
THE SCHOOL ADMINISTRATORS' TECHNOLOGICAL LEADERSHIP
UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

วัชรพล สุขวิริยานนท์ อาคม อึ้งพวง
Watcharaphon Sukhawiriyanon Arkom Eungpuang

- ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 427 - 440
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
NEEDS FOR PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROMOTION OF SMALL-
SIZED SCHOOLS UNDER KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2

ธงชัย กัลยา อาคม อึ้งพวง
Tongchai Kanlaya Arkom Eungpuang

- การศึกษาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท 441 - 455
สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
A STUDY COLLABORATIVE COMPETENCY FOR MASTER'S DEGREE STUDENT
CURRICULUM AND INSTRUCTION MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จตุรภัทร ไสยสมบัติ จิระพร ชะโน
Jaturapat Shaisombat Jiraporn Chano

- การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคม 456 - 474
พหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
DEVELOPMENT OF CAUSAL FACTORS MODEL FOR SAFETY SCHOOL
ADMINISTRATION IN PLURALISTIC SOCIETY OF LARGE SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

กฤษฎา ฮาดภักดิ์ อรพรรณ ตูจันดา ดวงใจ ชนะสิทธิ์ มิ่งขวัญ ภาคสัณไชย
Kritsada Hardpukdee Oraphan Toujinda Duangjai Chanasid Mingkhuan Phaksunchai

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 THE GUIDELINE FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	475 - 487
---	-----------

ธนกร นามวิชัย บรรจบ บุญจันทร์
Thanakorn Namwichai Banjob Boonchan

สมรรถภาพทางกายนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต ชัยภูมิ THE PHYSICAL FITNESS OF THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY, CHAIYAPHUM CAMPUS UNIVERSITY ATHLETES	488-503
--	---------

คณิติน ม่วงชูอินทร์ กรณ์ทิพย์ ลีมนรรัตน์ บรรลือ รัตนจรัสโรจน์
พันธ์ชิตตา ศิริบุญทพันธ์ แสนศักดิ์ดา วรรณมูล
Khanitin Muangchoo-in Kornthip Limnaratat Bunlue Ratanajaratrote
Phanchitta Sirinantaphan Sansakda Wanmool

การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่าย ในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED GROUP COUNSELING MODEL THAT AFFECTS LEARNING BURNOUT OF STUDENTS THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY CHUMPHON CAMPUS	504 -517
---	----------

กฤษฎะ เริงสูงเนิน
Kitsana Roengsungnoen

แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา The GUIDELINES FOR PROMOTING MONK'S HEALTH IN DAN KHUN THOT DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	518 -529
---	----------

พระพิทักษ์ มอขุนทด สุนทร ปัญญาพงษ์
Pithuk Mokhunthod Soonthorn Panyapong

สารบัญ

หัวเรื่อง

หน้า

ช่องว่างระหว่างวัยต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ 530 - 538

THE GENERATION GAP BETWEEN ATTITUDES AND BEHAVIORS TOWARDS
WORK PERFORMANCE AMONG PERSONNEL IN THE CHAIYAPHUM
PROVINCIAL

ปรัดถกร สิบพันทา ฌาน เรืองธรรมสิงห์
Paradtagron Sibphantha Charles Ruangthamsing

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่วงกลาง 539-547
THE DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF CHILDREN AND YOUTH
IN THE SKIPPED- GENERATION FAMILIES

สิริศักดิ์ อาจวิชัย ศศินันท์ มิตรสันเทียะ สายทิพย์ ยะฟู
Sirisak Ardwichai Sasinant Mitsantia Saythit yafu

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยว 548-564
ของจังหวัดสุรินทร์
THE CONSTRUCTION OF KUOY ETHNIC GROUPS' IDENTITY IN TOURISM
OF SURIN PROVINCE

คำพา ยิ่งคง
Khampha Yingkhong

การศึกษากรอบแนวคิดเชิงองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม 565-582
THE STUDY OF THE COMPONENT OF THE SOCIAL ENTERPRISE SUCCESS

สหัสสา พลนิล, ประจวบ จันทรหมื่น, อนุวัฒน์ ศรีสุวรรณ, สุรพงศ์ เบ้าทอง สัญญา เคนาภูมิ
Sahutsa Ponnil, Prajuab Janmuean, Anuwat Srisuwan, Surapong Baotong
Sanya Kenaphoom

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความวิชาการและบทความวิจัยวารสาร 583-587
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การพัฒนาคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

DEVELOPMENT OF AN ITEM BANK SCIENCE AND TECHNOLOGY
FOR MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS

พิสิฐพงศ์ เหิรมะ¹ เทิดศักดิ์ สุพันธุ์² สมประสงค์ เสนารัตน์³

Pisitpong Hernmek¹ Terdsak Supandee² Somprasong Senarat³

¹สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

²คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

²Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University

³คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University

e-mail: kokzaa007@gmail.com

Received: July 3, 2024

Reviewed: July 18, 2024

Revised: August 2, 2024

Accepted: August 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเขตตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,167 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบโดยใช้โมเดลการตอบสนองข้อสอบที่ตรวจให้คะแนนรายข้อแบบสองค่าด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ MIRT ผลการวิจัย พบว่า ข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สร้างขึ้นจำนวนทั้งสิ้น 543 ข้อ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 485 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 แบ่งข้อสอบออกเป็น 10 ฉบับ ๆ ละ 50 ข้อ มีข้อสอบรวมจำนวน 10 ข้อ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง และนำผลการทดสอบมาเปรียบเทียบโดยใช้โปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate แล้วนำมาเปรียบเทียบด้วยวิธีโค้งลักษณะข้อสอบของ Haebera Method ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ จำนวน 289 ข้อ โดยมีค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.84 ถึง +2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 และมีค่าอำนาจจำแนก 0.50 ถึง 2.52 ซึ่งแสดงว่าข้อสอบมีระดับความยากอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงยาก โดยคลังข้อสอบที่สร้างขึ้นใช้โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดทำฐานข้อมูล ประกอบด้วย รูปภาพ ตัวเลข และตัวอักษร และฐานข้อมูลในคลังข้อสอบนี้จะนำไปพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป

คำสำคัญ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คลังข้อสอบ ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

Abstract

This research aims to develop a science and technology item bank for Grade 9 students using the 2-parameter item response theory (IRT). The sample used in this study comprised 2,167 Grade 9 students in the Northeastern region during the second semester of the 2023 academic year, selected through multi-stage sampling. The research instrument was a multiple-choice test with four options. The parameters of the test items were analyzed using the item response theory model, which assesses individual item scores using the R programming language and the MIRT package. The research results revealed that a total of 543 science exam items were constructed for Grade 9 students. Content validity was assessed by experts, with 485 items meeting the criteria, showing a content validity index ranging from 0.80 to 1.00. The exam is divided into 10 editions, 50 questions each, with 10 shared questions in the set. These were tested with the sample group, and the test results were calibrated using the R programming language and the Equate package. Calibration was performed using the Haeberle Method's item characteristic curve, resulting in 289 quality items. The item parameters included difficulty levels ranging from -0.84 to +2.50, with an average of 0.40 and a standard deviation of 0.21. The discrimination values ranged from 0.50 to 2.52, indicating that the items varied from moderate to high difficulty. The constructed item bank utilized PhpMyAdmin to create a database containing images, numbers, and text. This database will be used to develop a computer adaptive testing program in the future.

Keywords: science and technology, Item bank, Item response theory

บทนำ

ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์เทคโนโลยี การประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตมากขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561, น. 5) ในการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบ หลักการ แนวคิด และค้นพบความรู้ด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด โดยอาศัยกระบวนการและความรู้จากการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ และการทดลอง โดยกำหนดสาระสำคัญไว้ จำนวน 4 สาระ ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ วิทยาศาสตร์กายภาพ และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 3-9) ซึ่งในด้านคุณภาพผู้เรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อได้เรียนรู้เนื้อหาตามสาระแล้ว จะมีความเข้าใจในเนื้อหา เช่น เข้าใจองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต สมบัติของธาตุ การเคลื่อนที่ สมบัติของคลื่น ชั้นบรรยากาศ ระบบทางเทคโนโลยี สามารถวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลได้ มีความมุ่งมั่น รับผิดชอบ และ

ข้อสัถย เป็นตัน สถาบนสงเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการยกระดับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่การยกระดับมาตรฐานการเรียนรู้นั้นก็ขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย เช่น เจตคติของนักเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง การบริหารโรงเรียนและทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้ ครูและการพัฒนาครู วิธีการจัดการเรียนรู้และพฤติกรรมในการเรียนรู้ นโยบายการศึกษา และการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นได้จากระดับคะแนนเฉลี่ย O-NET หรือ ผลการประเมิน PISA ของเด็กไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในเชิงคุณภาพ นักเรียนที่มีสถานะได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลการทดสอบในทุกวิชาดีกว่านักเรียนที่เสียเปรียบ รวมถึงความพร้อมด้านครูและเครื่องมือสำหรับจัดการเรียนการสอนที่แต่ละโรงเรียนมีแตกต่างกัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565, ออนไลน์) ประกอบกับผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน ปี พ.ศ. 2561 มีคะแนนเฉลี่ย 426 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยลดลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567, ออนไลน์) จากประเด็นปัญหาเหล่านี้ หากผู้สอนสามารถที่จะเตรียมเครื่องมือที่สามารถทดสอบ ประเมิน และทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง ก็จะทำให้สามารถหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนได้ตรงประเด็น ทฤษฎีการทดสอบจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่มุ่งเสนอแนวคิดของกระบวนการทดสอบ การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบให้มีคุณภาพ สามารถประยุกต์ใช้งานสำหรับการวัดคุณลักษณะต่าง ๆ ทางการศึกษาและจิตวิทยา โดยทั่วไปได้ ช่วยแก้ปัญหาของการวัดและพัฒนาแบบทดสอบให้มีคุณภาพ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2563, น. 1-2) และการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ที่ได้ขยายแนวคิดของการทดสอบให้ครอบคลุมสถานการณ์ของการทดสอบและการใช้ผลที่ถูกต้องให้เกิดประโยชน์ที่กว้างขวางและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบมีรูปแบบโมเดลตั้งแต่ 1 พารามิเตอร์ 2 พารามิเตอร์ และ 3 พารามิเตอร์ ซึ่งการกำหนดพารามิเตอร์ของข้อสอบจะมีตั้งแต่ค่าความยาก (b) อำนาจจำแนก (a) และโอกาสการเดาข้อสอบถูก (c) สำหรับโมเดลการตอบสนองข้อสอบที่มี 3 พารามิเตอร์ นั้น เป็นโมเดลที่อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถที่มีอยู่ภายในบุคคล (Latent trait or Ability) กับผลของการตอบสนองข้อสอบ หรือข้อคำถามโดยใช้โค้งลักษณะข้อสอบ (Item Characteristic Curve; ICC) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555, หน้า 52-53) และจัดเก็บข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โดยเปลี่ยนการทดสอบแบบเดิมที่ทดสอบด้วยกระดาษ (Paper Pencil Test) มาเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ในการทดสอบ เนื่องจากช่วยลดเวลาในการทดสอบให้ข้อมูลย้อนกลับทันที รวมถึงสามารถใช้นวัตกรรมในการสร้างข้อสอบด้วยสื่อมัลติมีเดียได้อีกด้วย (Wise และ Plake. 1990: 1-2 อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์, 2558, น. 43) และการรวบรวมข้อคำถามจำนวนมากสำหรับไว้ใช้ในการทดสอบ มีดัชนี โครงสร้างหรือข้อมูลสารสนเทศที่เข้าถึงได้ง่าย และสามารถคัดเลือกมาใช้ในการทดสอบได้สะดวกนั้น เรียกว่า “คลังข้อสอบ (Item Bank)” (Millman and Arter, 1984, p. 315)

การพัฒนาคคลังข้อสอบที่มีประสิทธิภาพนั้น มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ตั้งจุดมุ่งหมายของการทดสอบ ออกแบบคลังข้อสอบ (กำหนดโครงสร้างข้อสอบ ฐานข้อมูลและโปรแกรมคำสั่ง และระบบความปลอดภัย)

สร้างข้อสอบ ทดลองใช้ วิเคราะห์ข้อสอบและปรับเทียบค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบ บันทึกข้อสอบเข้าคลังข้อสอบ จัดชุดแบบสอบเพื่อใช้งาน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2563, น. 229-248) และสามารถเขียนโปรแกรมให้แสดงข้อสอบบนจอภาพ สามารถทำข้อสอบบนจอคอมพิวเตอร์แทนการเขียนบนกระดาษคำตอบ พร้อมทั้งสามารถตรวจให้คะแนนทันที และแปลความหมายผลการสอบได้อย่างอัตโนมัติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การจัดเก็บข้อสอบในคลังข้อสอบด้วยคอมพิวเตอร์มีประโยชน์มากมายต่อการบริหารการสอบ ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของการทดสอบในอนาคต

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิจัยเรื่อง การพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลคลังข้อสอบด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถสืบค้นในรูปแบบออนไลน์ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหาร หรือผู้ที่สนใจศึกษาการพัฒนาคลังข้อสอบ รวมถึงเป็นการเตรียมฐานข้อมูลเพื่อรองรับการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนได้ใช้ในการทดสอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 130,024 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,167 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

การพัฒนาค้างข้อสอบ

ขั้นตอนการพัฒนาค้างข้อสอบมีวิธีดำเนินการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลำดับขั้นตอนการพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากภาพที่ 1 การพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาค้างข้อสอบ สารวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทฤษฎีการทดสอบ การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และฐานข้อมูลต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต

2. สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 7 เนื้อหาได้แก่ ไฟฟ้า คลื่นและแสง ระบบสุริยะของเรา ปฏิกริยาเคมีและวัสดุในชีวิตประจำวัน ระบบนิเวศ พันธุศาสตร์ และวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา กำหนดนิยามเนื้อหาที่ต้องการวัดและเขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับนิยามเนื้อหา

3. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 คน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมระหว่างข้อสอบกับนิยามเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบกำหนดให้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

4. นำข้อสอบไปทดสอบกับนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 2,167 คน โดยนำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์แบ่งออกเป็น 10 ฉบับ ๆ ละ 50 ข้อ โดยมีข้อสอบรวม จำนวน 10 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบแบบใช้กระดาษและแบบออนไลน์ด้วย Google form พร้อมทั้ง QR – Code โดยใช้เวลาในการทดสอบ จำนวน 1 ชั่วโมง 30 นาที

5. วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบนักเรียน จำนวน 2,167 คน มาคำนวณหาค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบเป็นรายข้อ คือ ค่าความยาก (b) อำนาจจำแนก (a) โดยใช้โปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Mirt (Chalmers RP, 2012, p. 1-29) และปรับเทียบค่าพารามิเตอร์ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ของข้อสอบด้วยวิธีโค้งลักษณะของข้อสอบของ Heabra Method ด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate (Albano AD, 2016, p. 1-36)

6. สร้างคลังข้อสอบโดยใช้ภาษา PHP และโปรแกรม PHPMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL สร้างโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังตาราง 1

7. คัดเลือกข้อสอบเข้าคลังข้อสอบ โดยพิจารณาข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ค่าความยากอยู่ระหว่าง -2.50 ถึง +2.50 และค่าอำนาจจำแนก 0.5 ขึ้นไป นำเข้าฐานข้อมูลคลังข้อสอบที่ได้จัดเตรียมไว้แล้วในข้อที่ 6

ตารางที่ 1 รายละเอียดโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชื่อตาราง (Table Name)	ชื่อเขตข้อมูล (Field Name)	ชนิดข้อมูล (Data Type)	คำอธิบาย (Description)
Test	Image_id	Number	รหัสภาพข้อสอบ
	Image_name	Image	ภาพข้อสอบพร้อมตัวเลือก ประกอบด้วย ตัวเลือก ก ข ค และ ง
	Upload_date	Date Time	เวลาที่อัปโหลดข้อสอบ
	b	Decimal (5,4)	ค่าความยาก
	a	Decimal (5,4)	ค่าอำนาจจำแนก
	Step	Text	กลุ่มเนื้อหา
	Ans	Text	เฉลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1. นักเรียนทดสอบในห้องเรียนแบบกระดาษด้วยแบบทดสอบต่างฉบับกัน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรกับผู้สอนที่กำกับการทดสอบ และผู้สอนได้ชี้แจงนักเรียนให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทดสอบและเวลาที่ใช้ในการทดสอบ
2. นักเรียนทดสอบแบบออนไลน์ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผ่าน Google Form ด้วยแบบทดสอบต่างฉบับกัน สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยี โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สอนที่กำกับการทดสอบ และผู้สอนได้ชี้แจงนักเรียนให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทดสอบและเวลาที่ใช้ในการทดสอบ
3. ดำเนินการทดสอบตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้
4. นำผลการทดสอบของนักเรียนแบบออนไลน์มาตรวจสอบความเรียบร้อย และนำกระดาษคำตอบของนักเรียนมาตรวจสอบความเรียบร้อย พร้อมตรวจให้คะแนน
5. จัดเตรียมผลการทดสอบของนักเรียนไว้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คุณภาพของคลังข้อสอบ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Consistency) (เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์, 2560 น. 125)
2. วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ โดยใช้โดยใช้โปรแกรม ภาษา R แพ็กเกจ Mirt (Chalmers RP, 2012, p. 1-29) ได้แก่ ค่าความยาก (b) ค่าอำนาจจำแนก (a)
3. เปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันของข้อสอบด้วยวิธีโค้งลักษณะของข้อสอบ ของ Heabro Method ด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate (Albano AD, 2016, p. 1-36)

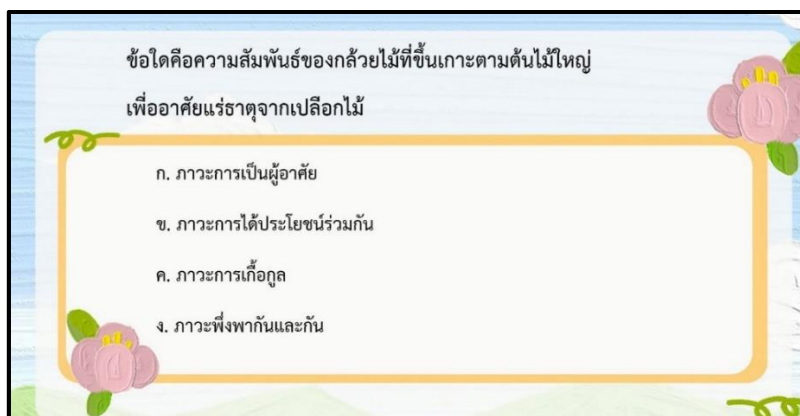
ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ พบว่า คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ค่าความยาก อยู่ระหว่าง -0.84 ถึง +2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 และค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 2.52 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 จำนวนทั้งสิ้น 289 ข้อ คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นใช้ภาษา PHP และโปรแกรม PHPMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL สามารถบริหารคลังข้อสอบผ่าน Web browser ด้วยระบบปฏิบัติการ Google Chrome, Firefox และ Microsoft Edge เป็นต้น ฐานข้อมูลในคลังข้อสอบสามารถจัดเก็บได้ทั้งรูปภาพและตัวอักษร ลักษณะข้อสอบในคลังข้อสอบมีความยากอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงยาก ข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีคุณภาพสามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์และใช้ทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ โดยภายในคลังข้อสอบมีผลการพัฒนาและรายละเอียดดังนี้

1. ฐานข้อมูลคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างขึ้นโดยใช้ภาษา PHP และโปรแกรม PHPMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL มีลักษณะเป็นช่องเซลล์ที่เรียงกันในแนวดิ่ง (คอลัมน์) และแนวนอน (แถว) โดยคอลัมน์ (Column) จะประกอบไปด้วย ชื่อเขตข้อมูล (ดังตาราง 1) ส่วนแถว (Row) จะประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นรูปภาพ ตัวอักษร และตัวเลข พร้อมทั้งตัวเลือก ก ตัวเลือก ข ตัวเลือก ค ตัวเลือก ง ค่าความยาก (b) ค่าอำนาจจำแนก และเฉลย เป็นต้น ใช้งานได้กับระบบปฏิบัติการ เช่น Windows Android Linux และ IOS ภายในฐานข้อมูลสามารถแก้ไข เพิ่มเติม สำเนา และลบข้อสอบได้ โดยใช้งานผ่านเว็บไซต์ <https://comtestssci.reru.ac.th/home.php> ดังภาพที่ 2 และตัวอย่างข้อสอบดังภาพที่ 3

	image_id	image_name	Item	upload_date	D	a	step	ans
	รูปภาพ				ความยากง่าย	อำนาจจำแนก	กลุ่มเนื้อหา	คำตอบ
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	1	Item001.jpg_origin.jpg	1	2024-04-08 10:33:12	1.7710	0.7348	1	d
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	2	Item002.jpg_origin.jpg	2	2024-04-08 10:33:16	-0.6509	1.4040	2	c
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	3	Item003.jpg_origin.jpg	3	2024-04-08 10:38:56	-0.3729	1.5701	2	a
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	4	Item004.jpg_origin.jpg	4	2024-04-08 10:38:59	-0.0119	1.6009	2	c
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	5	Item005.jpg_origin.jpg	5	2024-04-08 10:39:02	0.1931	0.5985	2	a
☐ Edit ☐ Copy ☐ Delete	6	Item006.jpg_origin.jpg	6	2024-04-08 10:39:04	0.2609	0.7315	2	b

ภาพที่ 2 ตัวอย่างผลการจัดทำฐานข้อมูลที่เก็บข้อสอบ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างข้อสอบในคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. คุณภาพของข้อสอบที่อยู่ในคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าคลังข้อสอบ จำนวน 289 ข้อ ข้อสอบมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก โดยคุณภาพของข้อสอบสรุปได้ดังนี้

2.1 คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาได้มาจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเนื้อหา พบว่า ข้อสอบจำนวน 543 ข้อ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาความตรงตามเนื้อหา จำนวน 485 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 เนื้อหาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ไฟฟ้า จำนวน 104 ข้อ รองลงมา คือ คลื่นและแสง จำนวน 96 ข้อ ระบบสุริยะของเรา จำนวน 76 ข้อ ปฏิกริยาเคมีและวัสดุในชีวิตประจำวัน จำนวน 66 ข้อ ระบบนิเวศ จำนวน 59 ข้อ พันธุศาสตร์ จำนวน 47 ข้อ และวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา จำนวน 37 ข้อ ตามลำดับ

2.2 คุณภาพด้านค่าความยากและอำนาจจำแนกได้มาจากการนำแบบทดสอบวิชาวิทยาศาสตร์ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,167 คน ข้อสอบจำนวน 485 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -12.24 ถึง +6.31 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.79 ถึง 2.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 แสดงว่า ข้อสอบมีค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ง่ายถึงยาก และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -2.50 ถึง +2.50 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.50 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพจำนวนทั้งสิ้น 289 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.84 ถึง 2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 2.52 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

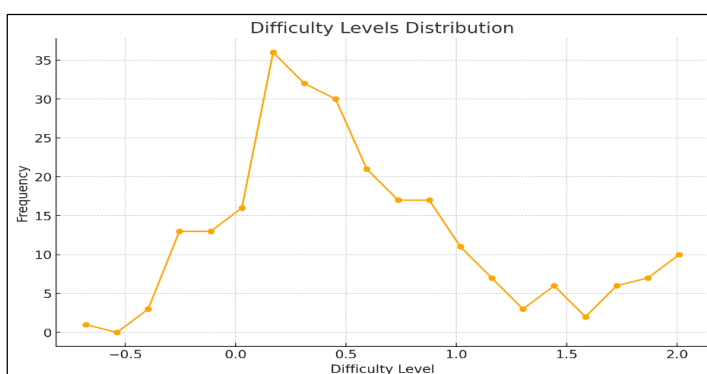
แสดงว่า คลังข้อสอบมีค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงยาก เมื่อพิจารณาตามเนื้อหาตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ไฟฟ้า จำนวน 59 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.36 ถึง 2.03 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.46 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.29 2) ปฏิกริยาเคมีและวัสดุในชีวิตประจำวัน จำนวน 55 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.53 ถึง 1.79 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.53 ถึง 2.52 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 3) คลื่นและแสง จำนวน 50 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.34 ถึง 1.91 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.88 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 4) ระบบสุริยะของเรา จำนวน 43 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.65 ถึง 1.16 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52 ถึง 2.34 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 5) ระบบนิเวศ จำนวน 38 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.84 ถึง 2.50 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 2.07 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 6) พันธุศาสตร์ จำนวน 32 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.31 ถึง 2.01 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 1.74 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 และ 7) วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา จำนวน 12 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.74 ถึง 1.54 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.51 ถึง 1.46 มีค่าเฉลี่ยความยากเท่ากับ 0.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ตามลำดับ ดังตาราง 2

2.3 ลักษณะการกระจายของค่าความยากในคลังข้อสอบ จำนวน 289 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง -0.84 ถึง +2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 2.52 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และเมื่อนำค่าพารามิเตอร์ความยากมาเขียนกราฟที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะการกระจายของข้อสอบ พบว่า โค้งการแจกแจงของกราฟมีลักษณะค่อนข้างสมมาตร แสดงว่า ข้อสอบในคลังข้อสอบมีความยากอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงยาก สามารถนำไปวัดความรู้วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ ดังภาพ 4

ตารางที่ 2 ผลการคัดเลือกข้อสอบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผ่านเกณฑ์เข้าคลังข้อสอบ จำนวน 289 ข้อ จำแนกตามเนื้อหา

เนื้อหา	จำนวนข้อ	b	a	$\bar{X}_b$	SD_b	$\bar{X}_a$	SD_a
วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา	12	-0.74 ถึง 1.54	0.51 ถึง 1.46	0.45	0.29	0.84	0.53
พันธุศาสตร์	32	-0.31 ถึง 2.01	0.58 ถึง 1.74	0.49	0.29	0.90	0.57
คลื่นและแสง	50	-0.34 ถึง 1.91	0.50 ถึง 1.88	0.58	0.35	0.95	0.59
ระบบสุริยะของเรา	43	-0.65 ถึง 1.16	0.52 ถึง 2.34	0.16	0.44	1.06	0.49
ปฏิกริยาเคมีและวัสดุในชีวิตประจำวัน	55	-0.53 ถึง 1.79	0.53 ถึง 2.52	0.21	0.51	1.19	0.49
ไฟฟ้า	59	-0.36 ถึง 2.03	0.50 ถึง 1.84	0.43	0.30	0.91	0.58
ระบบนิเวศ	38	-0.84 ถึง 2.50	0.50 ถึง 2.07	0.34	0.43	1.03	0.50
รวม	289	-0.84 ถึง 2.50	0.50 ถึง 2.52	0.40	0.37	1.00	0.53

a แทน ค่าอำนาจจำแนก b แทน ค่าความยาก

ภาพที่ 4 ค่าความยากพารามิเตอร์ของข้อสอบในคลังข้อสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนาค้างข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ พบว่า คลังข้อสอบมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ค่าพารามิเตอร์ความยาก และค่าอำนาจจำแนก เป็นไปตามเกณฑ์ ได้ข้อสอบบรรจุไว้ในคลังข้อสอบจำนวน 289 ข้อ โดยจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล MySQL ด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถบริหารคลังข้อสอบผ่าน Web Browser ต่าง ๆ ได้ ซึ่งการอภิปรายผลเกี่ยวกับคุณภาพของคลังข้อสอบตามลำดับดังนี้

1. คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยสร้างข้อสอบจำนวนทั้งสิ้น 543 ข้อ มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 485 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 คิดเป็นร้อยละ 89 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาเอกสารหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้ได้จำนวนข้อสอบที่เหมาะสมครอบคลุมเนื้อหา กำหนดข้อสอบให้มีจำนวนมากกว่าที่ต้องการ กำหนดนิยามเนื้อหา สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเนื้อหา เขียนข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเนื้อหา จำนวน 5 คน จึงทำให้ข้อคำถามที่ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด และมีเนื้อหาครอบคลุมตามที่หลักสูตรกำหนด ได้แก่ วิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา พันธุศาสตร์ คลื่นและแสง ระบบสุริยะของเรา ปฏิบัติเคมีและวัสดุในชีวิตประจำวัน ไฟฟ้า และระบบนิเวศ สอดคล้องกับเบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2561, น. 95-96) ที่กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง เขียนข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ ในการสร้างแบบทดสอบควรมีข้อคำถามจำนวนมาก และข้อคำถามที่สร้างให้กระจายน้ำหนักตามความสำคัญเนื้อหา

2. คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นมีค่าความยากและอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ ข้อสอบจำนวน 485 ข้อ ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าคลังข้อสอบ จำนวนทั้งสิ้น 289 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.84 ถึง +2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 และค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 2.52 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 แสดงว่า ข้อสอบมีค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ง่ายถึงยาก สามารถนำไปใช้ทดสอบกับนักเรียนได้ และค่าที่ได้จากการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้อาจ

เนื่องจาก ผู้วิจัยใช้แนวคิดของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ คือ ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก ซึ่งเป็นทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ที่ทำให้ผลการทดสอบมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้วิธีโค้งลักษณะข้อสอบ (Characteristic Curve Method) การนำไปใช้ทดสอบจะให้สารสนเทศที่มีความถูกต้องอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2563, น. 1) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ได้ขยายแนวคิดของการทดสอบทำให้การใช้ผลการทดสอบมีถูกต้องให้เกิดประโยชน์ที่กว้างขวาง มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น และการที่คลังข้อสอบมีค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงยาก เนื่องจาก เนื้อหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ส่วนมากเป็นเนื้อหาที่ยาก โจทย์ข้อสอบบางส่วนเป็นการทดสอบเกี่ยวกับการนำไปใช้ และการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา จึงทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งทำข้อสอบไม่ได้ ข้อสอบที่คัดเลือกเข้าคลังข้อสอบจึงได้เพียงร้อยละ 60 ค่าอำนาจจำแนกสามารถจำแนกผู้สอบที่มีความแตกต่างกันได้ดี ดังนั้น ถ้าเนื้อหาของวิชามีความยาก หรือยากมาก ก็จะทำให้ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกเข้าคลังข้อสอบมีจำนวนน้อย แต่ก็ยังถือว่าเป็นข้อสอบที่นำไปใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล กฤษณกุล และสุวิมล ติรภานันท์ (2560, น. 150-154) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคลังข้อสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ข้อสอบจำนวน 240 ข้อ วิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ คัดเลือกเข้าคลังข้อสอบได้ข้อสอบจำนวน 81 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 33.80 โดยมีค่าพารามิเตอร์ความยากตั้งแต่ -3.00 ถึง +3.00 และค่าอำนาจจำแนก 0.50 ถึง 2.50 ซึ่งแสดงว่าข้อสอบมีลักษณะค่อนข้างยาก สามารถจำแนกผู้สอบที่มีความแตกต่างกันได้ดีและมีข้อสอบจำนวน 55 ข้อ ที่มีค่าพารามิเตอร์ความยาก 3.001 ถึง 4.530 ในทางปฏิบัตินั้น ถือว่าเป็นข้อสอบที่ยากมาก ซึ่งข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่วัดเกี่ยวกับความรู้ด้านวิธีดำเนินการและกระบวนการทางพุทธิปัญญาด้านความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ โจทย์ข้อสอบจึงมีลักษณะค่อนข้างยาก และเมื่อพิจารณาขนาดของคลังข้อสอบกับจำนวนข้อสอบ พบว่า ข้อสอบจำนวน 289 ข้อ ขนาดของคลังมีความเหมาะสมในการเก็บข้อสอบ และมีข้อสอบจำนวนเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weiss (2011) ที่ได้เสนอไว้ว่า คลังข้อสอบควรมีข้อสอบไม่น้อยกว่า 200 ข้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย จันทะแสง และคณะ (2562, น. 122) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิธีการจัดคลังข้อสอบตามค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแบบเป็นช่วงของแต่ละระดับชั้นร่วมกับการจัดสมดุลเนื้อหา พบว่า การทดสอบแบบปรับเหมาะจะต้องใช้ข้อสอบจำนวนมากเพียงพอและกระจายครอบคลุมทุกระดับความสามารถของผู้สอบ

3. โปรแกรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาคลังข้อสอบ คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นใช้ภาษา PHP และโปรแกรม PHPMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL สามารถบริหารคลังข้อสอบผ่าน Web browser ด้วยระบบปฏิบัติการ Google Chrome Firefox และ Microsoft Edge เป็นต้น ฐานข้อมูลในคลังข้อสอบประกอบด้วยชื่อตาราง (Table Name) ชื่อเขตข้อมูล (Field Name) ชนิดข้อมูล (Data Type) และคำอธิบายข้อมูล (Description) สามารถจัดเก็บได้ทั้งรูปภาพและตัวอักษร สามารถใช้บันทึก แก้ไข เพิ่มเติม แสดงข้อมูลข้อสอบ มีความสะดวก รวดเร็วในการใช้งาน ซึ่งฐานข้อมูลนี้สามารถนำไปใช้สำหรับพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์และใช้งานได้จริง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการเขียนโปรแกรม

การสร้างฐานข้อมูล การเลือกโปรแกรมที่นำมาพัฒนาฐานข้อมูลที่มีนักวิจัยนิยมใช้ และได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงการหาคุณภาพของข้อสอบ จึงทำให้ได้ข้อสอบที่ได้มีคุณภาพตามเกณฑ์ คลังข้อสอบที่สร้างขึ้นจึงมีคุณภาพด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ (2558, น. 75) เรื่อง การพัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถทางการวิจัยการศึกษาของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โปรแกรมที่ใช้ในสร้างคลังข้อสอบ คือ โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูลด้วย MySQL โดยใช้ภาษา PHP สามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) Firefox, Internet Explorer และ Google Chrome สามารถจัดการข้อสอบได้ เช่น บันทึก แก้ไข เพิ่มเติม แสดงฐานข้อมูลข้อสอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา พลเย็น และคณะ (2566, น. 83) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคลังข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การสร้างฐานข้อมูลใช้โปรแกรม PhpMyAdmin โดยใช้ภาษา PHP และจัดการฐานข้อมูลด้วย MySQL สามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) ได้แก่ Google Chrome Firefox และ Internet Explorer สามารถบันทึก แก้ไข เพิ่มเติม แสดงฐานข้อมูลข้อสอบ แสดงจำนวนข้อสอบ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คลังข้อสอบในงานวิจัยนี้ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาข้อสอบเพิ่มเติมต่อได้ โดยการเพิ่มข้อสอบใหม่ หรือปรับปรุงข้อสอบเดิม เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการหรือสอดคล้องกับบริบทของการเรียนการสอน

1.2 คลังข้อสอบในงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการทดสอบความรู้และทักษะของนักเรียนได้ โดยเลือกข้อสอบจากคลังที่มีอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่ผ่านเนื้อหาและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

1.3 คลังข้อสอบในงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในงานวิจัยทางการศึกษาหรืองานวิจัยทางวิชาการอื่น ๆ เพื่อการวิเคราะห์และการวิจัยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 คลังข้อสอบในงานวิจัยนี้ ควรปรับเพิ่มจำนวนของข้อสอบในแต่ละเนื้อหาให้มีจำนวนข้อสอบไม่แตกต่างกันมากในแต่ละเนื้อหา

2.2 คลังข้อสอบในงานวิจัยนี้ ควรเพิ่มพารามิเตอร์ค่าการเดา ให้เป็น 3 พารามิเตอร์จะได้ข้อสอบที่สามารถวิเคราะห์ความสามารถของผู้เรียนได้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์. (2558). การพัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถทางการวิจัยการศึกษาของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์. (2560). **หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์. (2561). **หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง เสรี ชัดเข้ม และปิยะทิพย์ ประดุงพรหม. (2562). การพัฒนาวิธีการจัดคลังข้อสอบตามค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแบบเป็นช่วงของแต่ละระดับชั้นร่วมกับการจัดสมดุลเนื้อหา. **วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา**, 16(2). 109-125.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). **ทฤษฎีทดสอบแนวใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2563). **ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ (MODERN TEST THEORY)** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). **ผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565, 30 พฤษภาคม). สสวท. **เรียงยกระดับผลการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์-คณิต เผยเหตุปัจจัยพัฒนาคุณภาพผู้เรียน**.
<https://www.ipst.ac.th/news/27587/20220530-news.html>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567, 7 กุมภาพันธ์). **ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร**. <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result/>
- สุวิมล กฤษณาศรี และสุวิมล ตีรพานันท์. (2560). การพัฒนาค้างข้อสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 9(17). 145-159.
- อภิญา พลเย็น สมประสงค์ เสนารัตน์ และเบญจมาภรณ์ เสนารัตน์. (2566). การพัฒนาค้างข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**, 5(2). 73-84.
- Albano, A. D. (2016). equate: An R Package for Observed-Score Linking and Equating. **Journal of Statistical Software**, 74(8), 1–36. <https://doi.org/10.18637/jss.v074.i08>
- Chalmers, R. P. (2012). mirt: A Multidimensional Item Response Theory Package for the R Environment. **Journal of Statistical Software**, 48(6), 1–29. <https://doi.org/10.18637/jss.v048.i06>
- Millman, J., & Arter, J. A. (1984). Issues in Item Banking. **Journal of Educational Measurement**, 21(4), 315-330.
- Weiss, D. J. (2011). Better data from better measurements using computerized adaptive testing. **Journal of Methods and Measurement in the Social Sciences**, 2(1), p. 1-27.

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE STEAM EDUCATION ADDITIONAL SUBJECT CURRICULUM DEVELOPMENT
FOR ENHANCE CREATIVE INNOVATION SKILLS AND TEAMWORK SKILLS
FOR SEVENTH GRADE STUDENTS

โสรยา อ่วมเมือง¹ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนทร²

22 Oummuang¹ Chanasith Sithsungnoen²

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2} Faculty of Education, Silpakorn University

e-mail sorayaa3434@gmail.com

Received: April 16, 2024

Reviewed: May 23, 2024

Revised: June 13, 2024

Accepted: June 14, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา 2) พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา 3) ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา 4) ประเมินประสิทธิผลหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมพล จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (2) แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม และ (4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สถิติที่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มืองค์ประกอบสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ระบุความเป็นสะเต็ม (STEAM) ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เน้นให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม และทักษะการทำงานเป็นทีม

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 2 หน่วยการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับมากที่สุด

¹ หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน) ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน) ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา รวมเวลา 40 ชั่วโมง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามหน่วย การเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้

4. ผลการประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา พบว่า (1) นักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังใช้ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังการใช้ สูงกว่าก่อนใช้ (2) นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมนักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ใน ระดับดี (3) นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมนักเรียนการทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดี (4) นักเรียน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม สะเต็มศึกษา ทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study basic information and needs for the STEAM education additional subject curriculum, 2) develop the STEAM education additional subject curriculum, 3) implementing the STEAM education additional subject curriculum, and 4) evaluate the effectiveness of the STEAM education additional subject curriculum with 19 Secondary 1 students, Bannongchumphon School, Semester 1, academic year 2023. These tools were used for the research: 1) the STEAM education additional subject curriculum, 2) the Creative Innovation Skills Assessment form, 3) the Teamwork Skills Assessment form, and (4) the student opinion questionnaire of students on the STEAM education additional subject curriculum. The data analyses used in this research are percentages, means (M), standard deviations ($S.D.$), t-test, and content analysis.

The research results were found that:

1) The results of the study of basic information and needs for developing the STEAM education additional subject curriculum; It was found that those involved wanted to have elements consistent with the school context, clearly specifying STEAM education, organizing integrated teaching and learning activities to promote creativity, and emphasizing opportunities for students to express their opinions together. Lead to the creation of work for students to practice Creative Innovation Skills and teamwork skills.

2) The results of the development of the STEAM education additional subject curriculum consist of 8 elements, and 2 units. The results of the development meet the highest quality criteria.

3) The results of the tryout of using the STEAM education additional subject curriculum to organize learning activities, totaling 40 hours. There are organized integrated teaching, which organizes learning according to two learning units.

4) The results of the evaluation of the STEAM education additional subject curriculum found that: 1) Students' learning outcomes after using the STEAM education additional subject curriculum were significantly different. The level of significance is taken at 0.05. The learning outcomes after using the curriculum were higher than before using the curriculum. 2) Students have good Creative Innovation Skills, 3) Students have good teamwork skills, and 4) Students' opinions on the STEAM education additional subject curriculum were at the highest level.

Keywords: The Development of Additional Curriculum Subject, STEAM Education, Creative Innovation Skills, Teamwork Skills

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง และเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการศึกษาทั่วโลกในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ซึ่งขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ประเทศไทยจะต้องมีการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ (ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี, 2560) ทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) โดยอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่มาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือ (Partnership for 21st Century Skills) (Rotherham, A., & Willingham, D., 2009) ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จากภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิตจาก 3Rs และ 4 Cs เป็น 3Rs + 8Cs + 2Ls (วิจารณ์ พานิช, 2556)

การศึกษาไทยเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติโดยนำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบความคิดสำคัญนำไปสู่วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาของไทยเชื่อมโยงกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็น

ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะความร่วมมือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี ซึ่งทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นหนึ่งในทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็นทักษะเชิงประยุกต์ที่ต้องผสมผสานทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน ผู้เรียนจะเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะศตวรรษที่ 21 และการทำงานเป็นทีมถือเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม (ทิตนา แหมมณี, 2551)

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วและยังเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วย ซึ่งจากสถานการณ์ด้านความสามารถในการแข่งขันในปีที่ผ่านมาพบว่าในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งรายงานโดยสถาบัน IMD World Competitiveness Yearbook 2020 (International Institute for Management Development) ในภาพรวมประเทศไทยอยู่ในอันดับ 29 มีอันดับลดลง 4 อันดับ (อันดับที่ 25 ในปี 2562) โดยมีผลคะแนนรวมที่ลดลงเป็น 76.234 คะแนน จาก 77.233 คะแนน ในปี 2562 เมื่อพิจารณาคะแนนที่ประเทศไทยได้รับระยะตั้งแต่ปี 2559 – 2563 ประเทศไทยมีแนวโน้มสมรรถนะที่ลดลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศยังไม่สะท้อนความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเยาวชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคนในชาติ โดยเฉพาะในด้านการร่วมมือกันทำงานเป็นทีม การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง (จุไรรัตน์ อนันต์ไพฑูรย์, 2563) จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เอื้อให้นักเรียนให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำมากกว่าการเน้นให้ผู้เรียนได้คิด

การจัดการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เพื่อให้ทักษะที่จำเป็นต่างๆ เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน การเรียนการสอนแบบทางเดียว อาจไม่เพียงพอที่ทำให้เกิดศักยภาพดังกล่าว เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลก และข้อมูลข่าวสารที่มากมาย จึงเกิดความต้องการที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวข้ามเป็นประเทศไทย 4.0 พัฒนาคุณภาพของคนในประเทศให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น ดังนั้นการศึกษาจึงควรตอบสนองกับนโยบายการปฏิรูปของประเทศ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของตนเองให้เป็นที่ต้องการของตลาด หรือเป็นผู้ผลิตที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ระบุจุดเน้นในระดับมัธยมศึกษาโดยมุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ (STEM) เพื่อให้เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับสร้างคนรุ่นใหม่ และรองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) เป็นการบูรณาการของ 4 สาขาวิชา คือกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ร่วมกับกระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงเน้นการลงมือปฏิบัติจริง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือการสร้างนวัตกรรม โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 แนวคิดสะเต็มศึกษา (STEAM

Education) พัฒนามาจากสะเต็มศึกษา (STEM Education) แนวคิดที่พัฒนาโดย Yakman มีการบูรณาการ ศิลปศาสตร์ (Art) เข้าไปซึ่งความจำเป็นในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทุกด้าน ศิลปศาสตร์ที่บูรณาการเข้าไบนั้น ไม่ได้มีความหมายแค่สุนทรียศาสตร์เพียงเท่านั้น แต่หมายรวมถึงศิลปะทางภาษา การศึกษาทางสังคม ศิลปะทางกายภาพ ทัศนศิลป์ และการร้องเพลง หรืออาจกล่าวได้ว่าคุณลักษณะของการเป็นมนุษย์ (Yakman, 2008) สอดคล้องกับรัฐพงษ์ โพธิ์รังสิยากร (2561)

หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นแนวทางการดำเนินงานการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้ให้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด (ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน, 2564) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเป็นรายวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอนเพิ่มเติมจากสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าว การพัฒนาหลักสูตรสะเต็มศึกษาเป็นหลักสูตรที่ช่วย ครูผู้สอนในส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีม เนื่องจากเป็นการ นำองค์ความรู้ทั้ง 5 ศาสตร์ มาใช้การแก้ปัญหาจากสิ่งที่พบเจอรอบ ๆ ตัวของผู้เรียน โดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ผู้วิจัย สนใจพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมโดยใช้แนวคิดสะเต็มศึกษา (STEAM Education) มาบูรณาการขึ้นว่า “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม และการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 4.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) โดยใช้แบบทดสอบ
 - 4.2 เพื่อประเมินทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียน
 - 4.3 เพื่อประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

4.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 70 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19 คน โรงเรียนบ้านหนองชุมพลได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เนื้อหาในรายวิชาเพิ่มเติม ว 21203 สะเต็มสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองชุมพล โดยสร้างสรรค์นวัตกรรมตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น : หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- ตัวแปรตาม :
- 1) ผลการเรียนรู้
 - 2) ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม
 - 3) ทักษะการทำงานเป็นทีม
 - 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้ระยะเวลาในการทดลอง เดือน พฤษภาคม - กันยายน จำนวน 16 สัปดาห์ รวมเป็น 40 ชั่วโมง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยมีกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม แนวทางการจัดการเรียนรู้ สะเต็ม

ศึกษา แนวคิดทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม และแนวคิดทักษะการทำงานเป็นทีม สอบถามความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และโดยหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

4. นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาเก็บข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5. ขออนุญาตจากบัณฑิตศึกษาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนหนองชุมพล เพื่ออนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมงานวิจัยในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยทำการชี้แจงรายละเอียดและดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100

6. นำประเด็นสนทนากลุ่มเก็บข้อมูลกับกลุ่มบุคคลที่ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสะเต็ม/สะเต็ม และด้านนวัตกรรม ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปะ และคณิตศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 7 คน

การจัดกระทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เนื้อหาและสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยการใช้สถิติค่าร้อยละ และข้อเสนอแนะด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development : D₁) พัฒนาหลักสูตร โดยพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) อีกทั้งพัฒนาและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education), แบบทดสอบ, แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม, แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เนื้อหา สนทนากลุ่มและข้อมูลจากแบบสอบถาม นำไปสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) และเครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่

2.1 หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

2.2 แบบทดสอบสะเต็มสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาโดยมุ่งวัดผลการเรียนรู้ด้านประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์

2.3 แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2.4 แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม

2.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และโดยหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

4. ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ใช้คะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ (Best, 1977 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) ดังนี้ 4.50-5.00 มากที่สุด 3.50-4.49 มาก 2.50-3.49 พอใช้ 1.50-2.49 น้อย และ 1.00-1.49 ระดับคุณภาพน้อยที่สุด

การจัดกระทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ด้วยการใช้สถิติค่าเฉลี่ย ได้ผลดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำไปหาค่า IOC เท่ากับ 1.00 ค่าคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.78$, $SD=0.34$)

2. แบบทดสอบสะเต็มสร้างสรรค์ เป็น เป็นแบบทดสอบรายวิชาสะเต็มศึกษาโดยมุ่งวัดผลการเรียนรู้ด้านประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ นำไปหาค่า IOC เท่ากับ 1.00 ความยากง่ายระหว่าง 0.21 – 0.36 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.43 – 0.71

3. แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม นำไปหาค่า IOC เท่ากับ 1.00

4. แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม นำไปหาค่า IOC เท่ากับ 1.00

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) นำไปหาค่า IOC เท่ากับ 1.00

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research : R₂) ทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านหนองชุมพลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 40 ชั่วโมง จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตศึกษาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมพล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19 คน โรงเรียนบ้านหนองชุมพล

2. ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา
3. นำแบบทดสอบสะเต็มสร้างสรรค์ แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ให้นักเรียนสอบก่อนใช้หลักสูตร
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้
5. ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนสอน ประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

6. หลังจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาให้นักเรียนทำแบบทดสอบสะเต็มสร้างสรรค์

7. นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) หลังเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development : D₂) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

1. ประเมินผลจากแบบทดสอบ ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

2. ประเมินผลทักษะของนักเรียนจากแบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม

3. ประเมินผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

การจัดกระทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างภายในกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง (Dependent t-test)

2. ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา ด้วยการใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มืองค์ประกอบสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ระบุความเป็นสะเต็ม (STEAM) ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เน้นให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีม

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) มี 8 องค์ประกอบ ซึ่งได้มาจากผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

ตารางที่ 1 แสดงผลประเมินคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

ที่	รายการ	M	SD	ระดับคุณภาพ	ลำดับที่
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.81	0.33	มากที่สุด	3
2	หลักการของหลักสูตร	4.79	0.27	มากที่สุด	4
3	คำอธิบายรายวิชา	4.86	0.38	มากที่สุด	1
4	เนื้อสาระ	4.82	0.24	มากที่สุด	2
5	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.71	0.40	มากที่สุด	7
6	สื่อการเรียนรู้	4.71	0.49	มากที่สุด	7
7	แนวทางการวัดและประเมินผล	4.77	0.29	มากที่สุด	5
8	โครงสร้างรายวิชา	4.76	0.32	มากที่สุด	6
ภาพรวม		4.78	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงผลประเมินคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่า ในภาพรวมมีค่าคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.78$, $SD=0.34$)

3. ผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) จัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมเวลา 40 ชั่วโมง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการตามหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้

4. ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่า

4.1 ผลการศึกษาผลการเรียนรู้หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาคะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา

ผลการทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (M)	SD	t	SIG.
ก่อนเรียน	19	20	10.84	1.67	21.72	.000
หลังเรียน	19	20	15.00	1.88		

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผลการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตร ($M = 15.00$, $SD=1.88$) สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ($M = 10.84$, $SD=1.67$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 ผลการศึกษาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมหลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่	รายการ	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2			
		M	SD	ระดับ คุณภาพ	ลำดับที่	M	SD	ระดับ คุณภาพ	ลำดับที่
1	การคิดสร้างสรรค์	2.13	0.21	พอใช้	2	3.33	0.38	ดี	3
2	การทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้	2.54	0.29	ดี	1	3.42	0.30	ดี	2
3	การสร้างนวัตกรรม นำไปใช้	2.00	0.13	พอใช้	3	3.60	0.36	ดีมาก	1
ภาพรวม		2.22	0.21	พอใช้		3.45	0.34	ดี	

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่า ครั้งที่ 1 ค่าคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($M= 2.22$, $SD=0.29$) และครั้งที่ 2 ค่าคุณภาพอยู่ในระดับดี ($M= 3.45$, $SD=0.34$)

4.3 ผลการศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีม หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่	รายการ	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2			
		M	SD	ระดับ คุณภาพ	ลำดับ ที่	M	SD	ระดับ คุณภาพ	ลำดับที่
1	การมีเป้าหมายร่วมกัน	2.67	0.52	ดี	2	3.50	0.55	ดีมาก	2
2	การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี	2.83	0.41	ดี	1	3.67	0.52	ดีมาก	1
3	การร่วมมือและแก้ไข ปัญหาร่วมกัน	2.33	0.52	พอใช้	3	3.17	0.41	ดี	4
4	การตัดสินใจร่วมกัน	2.17	0.41	พอใช้	4	3.33	0.52	ดี	3
5	การรู้จักบทบาทหน้าที่	2.00	0.00	พอใช้	5	3.00	0.00	ดี	5
ภาพรวม		2.40	0.37	พอใช้		3.33	0.40	ดี	

จากตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาพบว่าครั้งที่ 1 ในภาพรวมมีค่าคุณภาพในระดับพอใช้($M= 2.40$, $SD=0.37$) และครั้งที่ 2 ในภาพรวมมีค่าคุณภาพในระดับดี ($M= 3.33$, $SD=0.40$)

4.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ของนักเรียนหลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา

ตารางที่ 5 ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

ที่	รายการ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ	ลำดับที่
1	ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้	4.60	0.33	มากที่สุด	1
2	ด้านเนื้อหาสาระ	4.53	0.26	มากที่สุด	6
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.54	0.26	มากที่สุด	5
4	ด้านสื่อการเรียนรู้	4.58	0.39	มากที่สุด	2
5	ด้านการวัดและการประเมินผล	4.50	0.55	มากที่สุด	7
6	ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.56	0.35	มากที่สุด	3
7	ด้านครูผู้สอน	4.55	0.32	มากที่สุด	4
ภาพรวม		4.55	0.35	มากที่สุด	

จากตารางที่ 5 ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.55$, $SD=0.36$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยหลักสูตรเพิ่มเติมรายวิชาสะเต็มศึกษา (STEAM Education) อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มืองค์ประกอบสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ระบุความเป็นสะเต็ม (STEAM) ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เน้นให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม และทักษะการทำงานเป็นทีมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ความต้องการของนักเรียน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยนักเรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนหรือสังคม และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองสอดคล้องกับ เอกสิทธิ์ ชินินทรภูมิ (2563) ัญชนก ทาระเนตร (2564) กล่าวว่า สะเต็มรูปแบบการศึกษาที่พัฒนามาจากแนวคิดสะเต็มศึกษา บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ในรายวิชา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ และศิลปะเข้าด้วยกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงจะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากปัญหาผ่านการบูรณาการ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด

ความคิดสร้างสรรค์ผ่านการแก้ปัญหา การออกแบบ และสร้างผลงาน สอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน และคณะ (2565) กล่าวว่า ผลงานนวัตกรรมของนักเรียน ผลงานที่แสดงถึงลักษณะดังนี้ 1) ความเป็นนวัตกรรม 2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนานวัตกรรม 3) การใช้ความรู้ในการพัฒนานวัตกรรม 4) การออกแบบนวัตกรรม 5) มีกระบวนการพัฒนานวัตกรรม และ 6) ความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรม เป็นการนำความรู้ไปใช้ได้ในสถานการณ์จริง การเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อมๆกับการใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้การบูรณาการสะเต็ม (STEAM) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกันเป็นทีม เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) กล่าวว่า การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเป็นการรวมบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพที่แตกต่างกันมาทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของทีมทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดการพัฒนาตนเองเนื่องจากได้เรียนรู้จากผู้อื่น สอดคล้องกับธนกร อรรถนาวัฒน์ (2558)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่ามืองค์ประกอบดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) หลักการ 3) คำอธิบายรายวิชา 4) เนื้อหาสาระ 5) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนรู้ 7) แนวทางการวัดและประเมินผล และ 8) โครงสร้างรายวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรสร้างจากการสอบถามความต้องการของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องซึ่งผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1) วิเคราะห์และศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) กำหนดหลักการ/จุดมุ่งหมาย/เลือกเนื้อหา/ประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การพัฒนาออกแบบหลักสูตร 4) ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 5) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 6) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกับฤกษ์ฤดี นาควิจิตร (2563) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันกล่าวคือ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2564) เสนอแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นภาพรวมที่มีลำดับต่อเนื่องกัน และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา มีการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษา กำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ สอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2564) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง เนื้อหา และเวลา 4) แนวทางการจัดกิจกรรม 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6) แนวการวัดและประเมินผล

3. ผลการใช้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) จัดการเรียนรู้บูรณาการสะเต็ม 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความคิดพิชิตปัญหา ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมความรู้สู่เป้าหมาย ขั้นตอนที่ 3 วางแผนแก้ปัญหาพาทออกแบบ ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ผลงานผ่านการบูรณาการ ขั้นตอนที่ 5 ทดสอบ ประเมินผลงาน และขั้นตอนที่ 6 นำเสนอ สะท้อนคิด พิชิตต่อยอด ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนให้ร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม มีความสนใจและมีความกระตือรือร้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็ม (STEAM) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ใหม่สำหรับ

นักเรียน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็ม (STEAM) พัฒนามาจากสะเต็ม (STEM) สอดคล้องกับ วิสูตร โพธิ์เงิน (2560) สภาพของหลักสูตรในโรงเรียนมีกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระที่แสดงถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรม จัดกิจกรรมบูรณาการ สื่อสารการนำเสนอนวัตกรรมจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีม หลักสูตรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทำงานเป็นทีม สร้างนวัตกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้บูรณาการ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำนวัตกรรมไปใช้ สอดคล้องกับวิชัช วงษ์ใหญ่ (2552) กล่าวว่า การวัดและประเมินผล กระบวนการตรวจสอบและประเมินคุณภาพของผู้เรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้

4. ผลการศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่า

4.1 ผลการศึกษาผลการเรียนรู้หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา คะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการเรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตร ($M = 15.00$, $SD = 1.88$) สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ($M = 10.84$, $SD = 1.67$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเนื่องจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พัฒนาจากการร่วมกันสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตร พื้นฐานความต้องการของนักเรียน จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ผ่านสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมของผู้เรียน มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอนวัตกรรมของผู้เรียน เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของกลุ่มตนเองและกลุ่มเพื่อน ผลการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัย วิสระ เชียงหว่อง (2561) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลนคือชีวิต ผลการประเมินหลักสูตรพบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต ก่อนใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยหลังการใช้หลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร

4.2 ผลการศึกษาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมหลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พบว่า นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับดี ($M = 3.45$, $SD = 0.34$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education)

มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็ม (STEAM) สอดคล้องกับ เอกสิทธิ์ ชินทรภูมิ (2563) หลักการสอนกับการเรียนรู้แบบ STEAM เป็นการจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการวิชา วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลป์ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) มีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย มีการประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นทักษะ

กระบวนการการคิดที่พฤติกรรมของบุคคลที่ใช้แก้ปัญหา ข้อเท็จจริง ทฤษฎี และกฎต่างๆ วิธีการที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ ใช้ในการสร้างองค์ความรู้เพื่อที่จะแก้ปัญหาและกำหนดผลลัพธ์ ค้นคว้า ทดลอง เพื่อหาข้อเท็จจริงสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมนำไปใช้ สอดคล้องกับ เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2563) การประเมินคุณภาพของนวัตกรรม เป็นกระบวนการคิดที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์เป็นระบบสมเหตุสมผล มีจุดเน้นของนวัตกรรมที่พัฒนา มีความคิดรวบยอดและความถูกต้องของสาระความรู้ที่นำเสนอ มีขั้นตอนการปฏิบัติที่นำไปสู่ผลปฏิบัติที่สำเร็จ เป็นผลงานที่นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ทำให้เกิดผลกับผู้เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความเป็นนวัตกรรม กระบวนการพัฒนานวัตกรรม คุณค่าและประโยชน์ของนวัตกรรม

4.3 ผลการศึกษาทักษะการทำงานเป็นทีม หลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา(STEAM Education) พบว่า นักเรียนมีนักเรียนการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดี ($M= 3.33$, $SD=0.40$) ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา(STEAM Education)มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็ม(STEAM) เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2551) การทำงานเป็นทีมกับการทำงานเป็นกลุ่มด้วยความหมายเดียวกันว่า “การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษามีองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม 5 ด้าน 1. การมีเป้าหมายร่วมกัน 2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี 3. การร่วมมือและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 4. การตัดสินใจร่วมกัน 5. การรู้จักบทบาทหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับจุไรรัตน์ อนันต์ไพฑูรย์ (2563) องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม มุ่งเน้นทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบพัฒนาปรับปรุงและสร้างแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 5 ด้าน1) ร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี 3) การตระหนักในหน้าที่ของตนเอง 4) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเป็นทีม และ5) การปรึกษาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

4.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ของนักเรียนหลังใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.55$, $SD=0.36$) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษาช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการทำงานเป็นทีม ได้ความรู้ตามเนื้อหาและเป็นการสร้างประสบการณ์ด้านอื่น ๆ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการดังนี้ 1) กระตุ้นความคิด พิชิตปัญหา 2) รวบรวมความรู้สู่เป้าหมาย 3) วางแผนแก้ปัญหาพาทแบบ 4) สร้างสรรค์ผลงานผ่านการบูรณาการ 5)ทดสอบ ประเมินผลงาน 6) นำเสนอ สะท้อนคิด พิชิตต่อยอด สอดคล้อง เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2563) หลักการสอนกับการเรียนรู้แบบ STEAM เป็นบูรณาการวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์(Engineering) ศิลป์ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ไว้ 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) การระบุปัญหา (Define) 2) รวบรวมข้อมูล (Discover)

3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Distribute) 4) การวางแผนและพัฒนา (Develop) 5) การทดสอบและประเมินผล (Decision) 6) การนำเสนอ (Display)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรบูรณาการซึ่งต้องมีการวางแผนการบูรณาการเกี่ยวกับเนื้อหา รายวิชาต่าง ๆ ได้แก่ รายวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ และการออกแบบเชิงวิศวกรรม
2. การนำหลักสูตรไปใช้ต้องเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริงในการสร้างองค์ความรู้ โดยในการทำกิจกรรม ต่างๆ ตามขั้นตอนในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ได้วางแผนในการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน
3. ในการประเมินนักเรียนมีรูปแบบการประเมินที่หลากหลายโดยเน้นการปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ในเนื้ออื่น ๆ ในระดับชั้นอื่นอีกด้วย
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสะเต็มศึกษา (STEAM Education) ร่วมกับ แนวปฏิบัติอื่น ๆ เช่น การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ.2563**. กรุงเทพฯ หน้า 6.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580”. 2561. หน้า 2.
- จุไรรัตน์ อนันต์ไพฑูรย์. (2563). **การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ในรายวิชางานอาหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, บุญรอด ชาดิยานนท์, สุวิมล สพฤกษ์ศรี, เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, เอกชัย ภูมิระริน, สราญจิต อันพา, เสกสรร สุขเสนา (2565). **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน. วารสารมนุษย สังคมปริทัศน์. 24(2), 146-158.**
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2564). **การพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ทิตินา แคมมณี. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร อรรถนาวัฒน์. (2558). **การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- ธัญชนก ทาระเนตร. (2564). **ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทาง วิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561. (25 ธันวาคม 2561). **ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 139 ตอนที่ 258 ง. หน้า 1 – 153.**
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัฐพงษ์ โพธิ์รังสิยากร. (2561). **ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิด สะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ฤกษ์ฤดี นาควิจิตร. (2563). **การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาบนฐานภูมิ ปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาครู. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส อาร์.พรินติ้ง.**
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). **การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำ นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.**
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). **“หลักสูตร”. สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. หน้า 469 – 474.**
- วิสระ เชียงห่อ. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลนคือชีวิต. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). **STEAM ศิลปะเพื่อสะเต็มศึกษา: การพัฒนาการรับรู้ความสามารถและแรงบันดาลใจ ให้เด็ก. วารสารครุศาสตร์, 1(45). 320-334.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561** กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2563 (IMD 2020)** (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

เอกสิทธิ์ ชินนทรภูมิ. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมทักษะ
การสร้างสรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎี
บัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Rotherham, A., & Willingham, D. (2009). 21st century skills: The challenges ahead.
Educational Leadership, 67(1). 16-21.

Yakman, G. (2008, March). **STEAM Education: an overview of creating a model of
integrative education**. Retrieved August 15, 2022, from
https://www.academia.edu/8113795/STEAM_Education_an_overview_of_creating_a_model_of_integrative_education

**ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ
และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
LEARNING OUTCOME OF COMPETENCY-BASED INSTRUCTION USING
THE CONCEPT OF COOPERATIVE LEARNING FOR THE DEVELOPMENT OF LEARNING
ACHIEVEMENT OF COMBINE POWER TO CREATE AN OCCUPATION LEARNING UNIT
AND THE TEAMWORK AND COLLABORATION OF GRADE 4 STUDENTS**

จันจิรา ชัยปัญญา¹ สิรินาถ จงกลกลาง²

Chanjira Chaipanya¹ Sirinat Jongkonklang²

โรงเรียนปริยัติไพศาล จังหวัดนครราชสีมา

²มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹Pariyatsipisal School, Nakhon Ratchasima Province

²Nakhon Ratchasima Rajabhat University

e-mail: chanjira0201@gmail.com

Received: February 11, 2024 Reviewed: March 23, 2024 Revised: May 20, 2024 Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 4) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียน ปริยัติไพศาล อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 17 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ รวมพลังสร้างอาชีพ จำนวน 4 แผน 16 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม แบบสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแบบบันทึกการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบโดยวิลคอกซัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 42.06 และ 76.18 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลการ

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.18 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเกิดความแปลกใหม่ นักเรียนมีอิสระในการทำงานร่วมกันแสดงความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

This research is a preliminary experimental study. The objectives were to 1) compare the learning outcomes of fourth-grade elementary students before and after the implementation of competency-based learning using a collaborative learning approach, 2) assess the post-learning performance against a 70% criterion, 3) evaluate teamwork competency before and after the competency-based learning using the collaborative learning approach, and 4) investigate the condition of competency-based learning using the collaborative learning approach. The sample group consists of 17 fourth-grade students from Pariyatpisal School, Kong District, Nakhon Ratchasima Province, under the supervision of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6. The participants were selected using group random sampling. The research tools included learning management plans, learning units, competency-building activities (four plans, 16 hours), learning outcome assessment tests, teamwork competency assessments, observations of competency-based learning conditions, and learning journals-statistical analysis involving mean values, percentages, standard deviations, T-test and Wilcoxon testing

The research results indicate that 1) comparing learning outcomes before and after instruction yielded average scores of 42.06% and 76.18%, respectively. Post-instruction learning outcomes were significantly higher than pre-instruction. 2) The comparison of post-instruction learning outcomes yielded an average score of 76.18%, exceeding the 70% criterion with statistical significance at the .05 level. 3) The comparison of teamwork competency after instruction showed a significant improvement compared to before instruction at the .05 level of statistical significance. 4) The study of competency-based learning conditions revealed a novel classroom atmosphere where students could work together, express their opinions, and foster good interpersonal relationships.

Keywords: Competency-Based Learning, Teamwork and Collaboration, Cooperative learning

บทนำ

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับทุกคนที่ต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ มีทักษะความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่มากพอเพียง รู้จักคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้พัฒนากระบวนการคิดสามารถเชื่อมโยงความรู้ ตระหนักและเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ จากสภาพการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน พบว่า การจัดการศึกษาของไทยยังด้อยคุณภาพ ดังเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) และระดับนานาชาติ (PISA) เด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำมาก เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา พบว่า มีปัญหามาจากหลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบเดิม หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นไม่ทันต่อความต้องการของโลกและสังคม ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่าง ดังนั้นการคิดอย่างมีเหตุผล จึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งนักเรียนยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและไม่สามารถวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งวิธีการสอนในปัจจุบันยังไม่มีหลากหลาย เน้นนามธรรมมากเกินไป ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ยาก ขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีระบบตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น. 1)

จากแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาคนให้ทำงานเป็น ด้วยการให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติที่พัฒนาขึ้น ตามแนวคิดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะและมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีสมรรถนะหลักที่สำคัญจำเป็น และส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้บำเพาะ พัฒนา ต่อยอดสมรรถนะหลักและสมรรถนะอื่นได้เต็มตามศักยภาพ ตามความจำเพาะเจาะจงของบุคคล การเรียนรู้จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย จัดสภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathways) ที่หลากหลาย จัดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ของผู้เรียน (Differentiated Learning) ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้สื่อและสถานการณ์การเรียนรู้ที่ร่วมสมัย หลากหลายและยืดหยุ่น ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน บริบท และจุดเน้นของสถานศึกษาและชุมชนแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 6 แนวทาง คือ 1) ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทเรียน 2) ใช้งานเดิม ต่อยอดสมรรถนะที่มากขึ้นจากงานเดิม 3) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ 4) สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด 5) บูรณาการผสมผสานหลายสมรรถนะ และ 6) สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563, น. 7-13) และมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพัฒนาสมรรถนะเชิงรุก แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้รู้จริงทำได้จริง ขั้นที่ 2 การจัดสถานการณ์ ให้ได้ใช้สิ่งที่รู้ สิ่งที่ทำอย่างตั้งใจ เห็นคุณค่าและประโยชน์

ขั้นที่ 3 จัดสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนและนำไปใช้ได้ในชีวิต และขั้นที่ 4 การจัดสถานการณ์งานใหญ่ซับซ้อนที่เชื่อมโยงกับความรู้สาระเรื่องราวและสมรรถนะอื่น (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น. 16-17) อีกทั้งแนวโน้มการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาตินั้น ยังกำหนดให้มีสมรรถนะหลักที่สำคัญจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 6 ประการ ได้แก่ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ซึ่งสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในหก สมรรถนะหลักที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานทั้งของตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยมีแผนขั้นตอนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีภาวะผู้นำ มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจ และแก้ปัญหาเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกันและมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การพัฒนาให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและประสบความสำเร็จในการทำงาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม มีหลากหลายแนวทางซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นรูปแบบหนึ่งที่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถที่ต่างกันไป รับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม (สิรินาถ จงกลกลาง, 2561, น. 226) โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีด้านสติปัญญาที่สำคัญมี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา โดยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget มีเงื่อนไขพื้นฐาน คือ การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในวัยเดียวกันเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และทฤษฎีการขยายความคิด (Cognitive elaboration theory) เป็นทฤษฎีการขยายความคิดเป็นเรื่องการนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ (Slavin, 1995, pp.17-18) อีกทั้งยังมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการร่วมมือ ที่มีแนวความคิดว่าการพึ่งพาทางสังคม ทำให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันตามรูปแบบที่ต้องการ การพึ่งพาทางสังคมจะมีขึ้น เมื่อผลงานของแต่ละบุคคลได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้อื่น การสร้างพลังความรู้ในตนเองของผู้เรียน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (ทิตนา แหมมณี, 2562, น. 96) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมรรถนะด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563, น. 7-13) แนวทางที่ 3 คือ รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเท่าเทียม สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สมมุติฐานการวิจัย

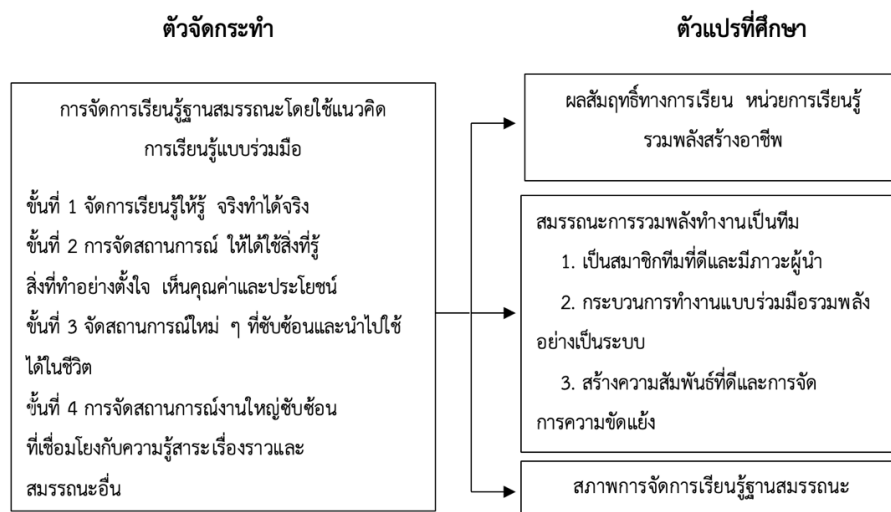
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) แบบกลุ่มเดียว สอบก่อนหลัง (One-group pretest posttest design) (กิตติพงษ์ ลือนาม, 2564, น. 49-50) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา คอง 2 อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 10 โรงเรียน นักเรียนทั้งสิ้น 98 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปริยัติไพศาล อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำนวน 17 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (กิตติพงษ์ ลือนาม, 2564, น. 69) โดยอาศัยโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เนื่องจากลักษณะของประชากรมีระดับความสามารถ และบริบทการเรียนรู้ใกล้เคียงกัน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนที่ 1 ของดีในชุมชน (เทคนิค Think-pair-share) แผนที่ 2 ขายอะไรดี (เทคนิค STAD) แผนที่ 3 วางแผนการตลาด (เทคนิค Learning together) และแผนที่ 4 อาชีพในฝัน (เทคนิค Learning together) การประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ย 4.44 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนนหรือมีความเหมาะสมในระดับมาก

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รวมพลังสร้างอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (สมบุญ ตันยะ, 2556, น. 164) พบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวน 38 ข้อ ผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วคัดเลือกจำนวน 20 ข้อ มีความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25-0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.88 และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (สุนันท์ สีสาย, 2564, น. 128-129) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

3.2.2 แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เป็นการสังเกตพฤติกรรม และใช้เกณฑ์การประเมินแบบ Rubric Score คือ ระดับคุณภาพ 5, 4, 3, 2 และ 1 และระดับคุณภาพ (Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1) ขั้นเรียนรู้ (Basic Level) 2) ขั้นปฏิบัติ (Doing Level) 3) ขั้นพัฒนา (Developing Level) 4) ขั้นก้าวหน้า (Advanced Level) และ 5) ขั้นเชี่ยวชาญ (Expert Level) การประเมินความ

เหมาะสมของแบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ย 4.73 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน หรือมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของ Pearson (สิรินธรนิศา ปัญจจริยะกุล, 2563, น. 206) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

3.2.3 แบบสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของการสังเกต ประกอบไปด้วย วันเดือนปี เวลา และสถานที่ที่สังเกต ชื่อผู้สังเกต และส่วนที่ 2 รายการที่สังเกตและผลที่สังเกต ประกอบไปด้วย ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ด้านความร่วมมือ/กระตือรือร้นของนักเรียน และด้านพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสังเกต โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ

3.2.4 แบบบันทึกการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย คำถามปลายเปิด ดังนี้ สิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ยังสงสัย และสิ่งที่ประทับใจ/การประยุกต์ใช้ และสิ่งที่นักเรียนประทับใจจากการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบบันทึกโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในสัปดาห์แรกก่อนทำการทดลอง ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเก็บคะแนนเป็นข้อมูลไว้สำหรับการเปรียบเทียบหลังการทดลอง สอนเสร็จสิ้นแล้ว
2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 จากนั้นประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เพื่อบันทึกเป็นคะแนนก่อนเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น อีกจำนวน 3 แผน เมื่อจบในแต่ละแผน นักเรียนบันทึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน ที่ผ่านการฝึกหัดมาแล้วสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้
4. ผู้วิจัยดำเนินการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
5. หลังการทดสอบหลังเรียน เมื่อดำเนินการทดลองครบตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนอีกครั้งด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะของผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของนักเรียน โดยใช้ Kolmogorov-Smirnov test พบว่า

2.1 ผลการวิเคราะห์การแจกแจงปกติของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อใช้คะแนนก่อนเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .200 และคะแนนหลังเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .128 ซึ่งมากกว่า คำนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลัก ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จึงใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent)

2.2 ผลการวิเคราะห์การแจกแจงปกติของแบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม เพื่อใช้คะแนนก่อนเรียนมีค่า Sig. เท่ากับ .009 และคะแนนหลังเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .054 ซึ่งน้อยกว่า คำนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าปฏิเสธสมมติฐานหลักข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ จึงใช้การทดสอบโดยวิลคอกซัน (Wilcoxon matched pairs signed-ranks test)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยทดสอบค่าที (t-test for one sample)

4. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.41 คิดเป็นร้อยละ 42.06 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.23 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.41 คิดเป็นร้อยละ 77.06 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.50 และ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ

คะแนน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	17	8.41	1.23	13.606*	.000
หลังเรียน	17	15.41	2.50		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	17	20	14	15.41	2.50	2.327*	.017

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลเปรียบเทียบสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในรายด้านและภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ด้านที่	การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	z	p
ด้านที่ 1 เป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ	ก่อนเรียน	17	2.24	0.66	3.624*	.000
	หลังเรียน	17	3.71	0.77		
ด้านที่ 2 กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ	ก่อนเรียน	17	1.76	0.66	3.695*	.000
	หลังเรียน	17	3.76	0.56		
ด้านที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง	ก่อนเรียน	17	2.29	0.59	3.391*	.001
	หลังเรียน	17	3.53	0.51		
รวม 3 ด้าน	ก่อนเรียน	17	6.29	1.21	3.644*	.000
	หลังเรียน	17	11.00	1.54		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สรุปได้ดังนี้

4.1 บรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน นักเรียนมีความตื่นตัวมากที่จะได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น พูดคุย ปรีกษาหารือกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันตอบคำถาม ร่วมมือกันทำงาน วางแผนการทำงาน และเมื่อมีการได้ลงมือปฏิบัติออกไปสำรวจสถานที่จริง นักเรียนจะตื่นตัวและมีความสุขมากในการทำงาน โดยให้นักเรียนได้ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความสุขสนุกสนาน เป็นกันเองและมีอิสระทางด้านความคิด ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ น่าสนใจและมีความสุขสนุกสนานในการเรียน

4.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นร่วมแสดงความคิดเห็น พูดคุย วางแผนงาน มีการแบ่งการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของเพื่อน แสดงความคิดเห็นให้เพื่อนเป็นผู้รับฟังและค่อยร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันสำรวจ หาข้อมูลของสินค้าที่ตนสนใจ และสรุป ข้อมูลที่ได้ พร้อมออกมาแนะนำเสนอหน้าชั้นเรียน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้นี้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4.3 ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการเรียนของนักเรียน นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมมือกันที่จะปฏิบัติกิจกรรม ช่วยกันสำรวจ หาคำตอบอย่างมุ่งมั่น จนทำให้ได้คำตอบตามที่ต้องการในแบบสำรวจ ซึ่งเห็นได้ว่ากิจกรรมนี้ทำให้เกิดความร่วมมือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น โดยผู้วิจัยสังเกตได้จากความพร้อมในการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม

4.4 พฤติกรรมการแสดงออกทางความคิดของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และกล้าที่จะเสนอความคิดเห็น เมื่อเริ่มมีกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น นักเรียนเริ่มทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ช่วยกันนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือด้วยเหตุผล ทำให้การทำงานกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยออกแบบการเรียนรู้ให้มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้วยการกำหนดโจทย์งาน (Task) เพื่อให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะความสามารถ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะสามารถทำงานประสบความสำเร็จ และแก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการพัฒนาความรู้ทางคณิตศาสตร์นั้นถือว่ามีสำคัญในการดำเนินชีวิต การฝึกฝนและพัฒนาความรู้นักเรียนในด้านนี้ จะส่งผลให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องที่เรียนมาใช้ในการประกอบอาชีพของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวดี กุละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง (2564) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินชีวิต การฝึกฝนและพัฒนาความรู้นักเรียนในด้านนี้ จะส่งผลให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในเรื่องที่เรียนมาใช้ในการประกอบอาชีพ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็นมีวิจารณญาณ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สืบมา (2564) และประเสริฐ อุตรา และสิรินาถ จงกลกลาง (2566) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สมรรถนะการทำงานเป็นทีม หน่วยการเรียนรู้รวมพลังสร้างอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ได้นำองค์ความรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและผู้เรียนได้พบเจอในชีวิตจริง มาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงาน (Task) ได้อย่างสำเร็จ โดยได้เลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้เกิดสมรรถนะ ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะต่างๆ ที่จะนำไปแก้ปัญหาได้ในสถานการณ์ ในชีวิตจริง โดยได้ออกแบบให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ แสดงความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติจริง ข้อค้นพบที่น่าสนใจในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความสามารถในแบบที่ตนเองถนัด เช่น นักเรียนที่เรียนอ่อนได้แสดงสมรรถนะในการ เรียกลูกค้า และสามารถทอนเงินได้ด้วยตนเอง มีความภูมิใจในตนเองที่ตนทำได้ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ อย่างมีความสุข และจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ยังแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสดงสามารถอย่างเต็มที่ประทับใจในกิจกรรมที่ได้ร่วมกันทำกับเพื่อนๆ สอดคล้องกับ Johnson and Johnson (1987, pp. 45-50) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่จัดขึ้นโดยละความสามารถของผู้เรียนให้ทำงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ สมาชิกกลุ่มยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน นักเรียนเก่งจะให้กำลังใจนักเรียนที่เรียนอ่อน และกระตุ้นให้เพื่อนขยันเพื่อเป้าหมายที่จะทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนริสรา แสนโคตร และสิรินาถ จงกลกลาง (2566) พบว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สภาพการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เรียนมีความตื่นตัวมาก รู้สึกสนุกสนานและมีความสุขในการเรียนวิชา คณิตศาสตร์มากขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่มีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปจากเดิม เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านบริบทที่ใกล้ตัวเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตนและเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่ผู้เรียน สนใจ นักเรียนต้องได้วางแผนและแก้ปัญหา มีอิสระทางความคิด ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และค้นหาคำตอบ

ด้วยตนเอง ซึ่งครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มมากขึ้น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น และไม่น่าเบื่อ สอดคล้องกับแนวคิดของ สิรินาถ จงกลกลาง (2562, น. 277 - 281) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูจะต้องจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและบริบทของนักเรียนใช้เทคนิควิธีสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายในการเรียน ใช้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น มีการทำงานเป็นกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของหิสนันท์ เพ็งสันเทียะ (2563) พบว่า ผลการศึกษาสภาพจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความแปลกใหม่ นักเรียนมีอิสระ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความสนุกสนาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความร่วมมือและกระตือรือร้น ในการเรียนเป็นอย่างดีรวมทั้ง มีพฤติกรรมการแสดงออกทางความคิดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเนื่องจากเป็นความท้าทายและแปลกใหม่มากในรายวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นรูปแบบที่นักเรียนไม่คุ้นเคย ผู้วิจัยจึงควรทดลองสอนก่อนทดลองจริง เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้

1.2 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในรูปแบบนี้ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่สูงมากนัก ถ้าจะเน้นที่ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์อาจจะยังไม่เหมาะสม แต่ถ้าใช้เน้นการทำงานแบบรวมยอด โครงการหรือการบูรณาการจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะได้ดีกว่า

1.3 ครูควรจะสอนความรู้ให้กับนักเรียนก่อน เตรียมพื้นฐานและความรู้ที่จำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จะนำมาใช้ในการทำงาน (Task) ได้อย่างประสบความสำเร็จ และควรใช้เวลาในการออกแบบ ดำเนินกิจกรรมให้มากกว่านี้ เพื่อจะส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะควรใช้เป็นรูปแบบของการบูรณาการหลากหลายวิชา ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมสุดท้ายในภาคเรียนนั้น เพื่อเป็นการสรุปความรู้ของนักเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยศึกษาสมรรถนะผู้เรียนในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดการตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อจะพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ ลือนาม. (2564). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. นครราชสีมา: โคราชมาร์เก็ตติ้ง แอนด์ โปรดักชั่น.

- ณัฐวดี กุละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง. (2564). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารราชพฤกษ์**, 20(1), 59-70.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นริศรา แสนโคตร และสิรินาถ จงกลกลาง. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน **มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, คณะศึกษาศาสตร์, การศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้ สำหรับยุคหลังการแพร่ระบาดและอนาคตการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2566 (ICE 2023)** (น. 403-415).
- ประเสริฐ อุตรา และสิรินาถ จงกลกลาง. (2566). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 8(2), 55-64.
- สมบูรณ์ ตันยะ. (2554). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://cbethailand.com/หลักสูตร-2/กรอบหลักสูตร/แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา/>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2565]
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สิรินาถ จงกลกลาง. (2561). **วิทยาการการจัดการเรียนรู้**. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.
- สิรินาถ จงกลกลาง. (2562). **วิทยาการการจัดการเรียนรู้** (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สิรินธรนิชา ปัญจจริยะกุล. (2563). **การวัดผลและประเมินผลการศึกษา Educational Measurement and Evaluation** (พิมพ์ครั้งที่ 1, ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: ส. อินฟอร์เมชั่น เทคโนโลยี จำกัด.
- สุนันท์ สีพาย. (2564). **การพัฒนาเครื่องมือรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางการศึกษา**. ชัยภูมิ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- หัตสนัส เพ็งสันเทียะ. (2563). **ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. [ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อภิญา สืบมา. (2564). ผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หน่วยการเรียนรู้ อ่าน คิด เขียน เรียนเพื่อใช้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา].
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1987). **Learning together and alone Cooperative, competitive and individualistic learning** (2nd Ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

Slavin. (1995). **Cooperative Learning: Theory, research and practice** (2nd ed). Massachusetts: Simon & Schuster.

**ผลการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ
เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**
**INTERNATIONAL MUSIC LEARNING RESULTS ACCORDING TO THE
CONCEPT OF DALCROZE TO DEVELOP MUSIC PRACTICE SKILLS OF
MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS**

กฤษฎีทิณฑ์ ขจรวงศ์สถิต¹ ชวนพิศ รักษาพุก²

Krittin Kajonwongsatit¹ Chuanpit Raksaphuk²

^{1,2} คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University

e-mail: pminkmusic@gmail.com, chuanpit_eid@gmail.com

Received: December 26, 2024 Reviewed: February 21, 2024 Revised: April 19, 2024 Accepted: April 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเนรมิตศึกษา จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติม วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะปฏิบัติแบบมาตราส่วนประมาณค่าในการวัดและประเมินผล ทักษะการปฏิบัติทางดนตรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติที่แบบสองกลุ่มที่สัมพันธ์กัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 84.86 / 85.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีการเล่นและการสร้างสรรค์ ได้คะแนนร้อยละ 85.28 รองลงมาการฟังและการเคลื่อนไหวตามจังหวะ

ได้คะแนนร้อยละ 80.83 การขับร้อง ได้คะแนนร้อยละ 80.56 และการอ่านและการเขียน ได้คะแนนร้อยละ 76.11 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 80.69

คำสำคัญ: แนวคิดของดัลโครซ ทักษะปฏิบัติทางดนตรี ดนตรีสากล

Abstract

The research objectives were: 1) To develop an international music subject's learning management plans based on Dalcroze's concept of Mathayomsuksa 2 students according to the efficient criteria of 80/80. 2) To compare the academic achievement of Mathayomsuksa 2 students before and after using an international music subject's learning management based on Dalcroze's concept. 3) To study the musicianship skills of Mathayomsuksa 2 students after using an international music subject's learning management based on Dalcroze's concept. The sample used in this research was a classroom of Mathayomsuksa 2, who studied in the first semester, academic year 2023 at Neramitsuksa School, employed by cluster random sampling. The research instruments were 1) International music subject learning management plans based on Dalcroze's concept of Mathayomsuksa 2 students, with 4 hours in each plan, a total of 16 hours. 2) Learning achievement test and 3) Rating scales assessment test on musicianship. Data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the hypotheses were tested by t-test (dependent samples). The research results indicated that: 1) The efficiency of international music subject's learning management had the efficiency 84.86/85.93, higher than the specified criteria 80/80. 2) Learning achievement of Mathayomsuksa 2 students on international music subject, after learning was higher than before statistically significant at the level of .05. 3) Musicianship skills of Mathayomsuksa 2 students, it was found that the students had the scores on playing the musical instruments and creativity at 85.28 percent, followed by listening and movement at 80.38 percent, singing at 80.56 percent and reading and writing at 76.11 percent and the percentage mean of full scores at 80.69 percent.

Keywords: Dalcroze's concept, musicianship skills, international music

บทนำ

ดนตรี เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยสร้างสรรค์จากการเลียนแบบเสียงจากธรรมชาติ และการสร้างสรรค์จากจินตนาการของตนเอง ดนตรีนอกจากจะใช้เพื่อความบันเทิงแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มี ความสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจได้มากที่สุด หน้าทีของนักดนตรีนั้นคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจความครึกครื้น ความอดทนความขยัน มีความเข้มแข็ง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกจาก จะสร้างความบันเทิงแล้ว ควรแสดงในสิ่งที่จะเป็นทางสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้คนเป็นคนดีด้วย...” (กรมศิลปากร, 2560, น. 20) จึงอาจถือได้ว่าการเรียนรู้ดนตรี สามารถสร้างทักษะของมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดี ดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุขและมี ภูมิคุ้มกันตนเองที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นได้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนที่กำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายและมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการ พัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพใน การศึกษาต่อและประกอบอาชีพโดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ และ สติปัญญา รวมถึงมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบันหลักสูตรสถานศึกษายึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยสาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง สาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ท้องถิ่น และสาระสำคัญที่หลักสูตรสถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม โดยจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายวิชา พื้นฐานและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตาม มาตรฐาน การเรียน รู้และตัวชี้วัด กลุ่ม สาระ การเรียน รู้ ศิลปะ ประกอบด้วย 3 สาระการเรียนรู้ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง (โรงเรียนเนรมิตศึกษา, 2564, น. 35) การเรียนรู้วิชาดนตรีสากลจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษยกิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 164) แต่การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลในปัจจุบัน จะมุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระดนตรี จึงทำให้นักเรียนขาดทักษะและประสบการณ์เดิมของนักเรียน ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะทางดนตรี (มนัสพงศ์ ภูบาลชื่น, 2557, น. 352) ซึ่งหลักการที่สำคัญของทักษะทางดนตรี คือ การเรียนรู้ที่สามารถทำให้นักเรียนมีการรับรู้ พัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี และสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีได้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545, น.1)

ทักษะการปฏิบัติทางดนตรีสากล จัดเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรี ทักษะดนตรีแต่ละประเภทย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทักษะดนตรีประกอบไปด้วย การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์และการอ่าน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2540, น. 8-10) การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากลในโรงเรียน ได้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจัดการเรียนการสอนดนตรีสากล 1 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์โดยในรายวิชาดนตรีสากล ได้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับจังหวะและการสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหว ระดับเสียง การอ่านโน้ตดนตรีสากล การขับร้อง ตลอดจนเปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในบทเรียน มีทักษะการเล่นดนตรี เกิดความรู้สึกลึกซึ้งในการฟังดนตรีประเมินคุณภาพงานดนตรีเข้าใจ การใช้และการบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอย่างระมัดระวังและมีความรับผิดชอบ โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิธีสอนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากสภาพปัญหาการเรียนการสอน คือระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ เนื่องจาก ในวิชาดนตรีเรียน 1 ชั่วโมงทำให้การเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นในทางทฤษฎี นักเรียนไม่ค่อยได้ปฏิบัติดนตรี จึงทำให้นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในส่วนเนื้อหาของบททฤษฎีการเรียนดนตรีอย่างแท้จริงและที่สำคัญคือขาดทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีอีกด้วย (ชนกร มหัทธนะกุลชัย, 2556, น. 58) การจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาในปัจจุบัน กำลังประสบปัญหาต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งทางด้านงบประมาณสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน เครื่องดนตรีและสื่อ ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อและนวัตกรรมสำหรับให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการเรียนและการฝึกปฏิบัติหลังจากการเรียนตามปกติในชั่วโมงเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไข (สัญญา จำปา, 2559, น. 34) สอดคล้องกับสถานศึกษาบางแห่งมีเครื่องดนตรีไม่ครบ บางแห่งมีบ้างก็ไม่สมบูรณ์ทำให้การเรียนรู้รายวิชาดนตรีสากล ยังขาดสื่อการสอนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ให้ความสนใจในการเรียนไม่เห็นความสำคัญในเนื้อหาบททฤษฎี จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาดนตรีสากลของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิเขต 2 ว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยหลาย อย่างเช่น การขาดแคลนสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ฝึกปฏิบัติและไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สุรศักดิ์ ปวะภูสะโก, 2552, น. 16)

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของดัลโครซเป็นการจัดการเรียนรู้การสอนดนตรีที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมคือวิธีการของดัลโครซเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางดนตรีใน 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ยูริธึมมิกส์ (Eurhythmic) คือ การให้ผู้เรียนดนตรีได้มีโอกาสเรียนรู้จังหวะของดนตรี โดยอาศัยอารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน แล้วแสดงออกมาในรูปแบบลักษณะของการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การเดิน การวิ่ง และการกระโดด ไปตามความรู้สึกและอารมณ์ที่มีต่อเสียงดนตรี โซลเฟจ (Solfege) คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดนตรีผ่านระบบตัวโน้ต

แบบ ซอล - ฟา โดยผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะในด้านการฟัง โดยเฉพาะการฟังเสียงดนตรีและการอ่านโน้ตเพลง จนเกิดความเข้าใจ ควบคู่ไปกับ การเคลื่อนไหวของร่างกายได้อย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงการเคลื่อนไหวผ่านการจดจำของร่างกายและอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) คือ การใช้เปียโน (Piano) เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสอนทักษะทางดนตรีให้กับผู้เรียน โดยระหว่างการเรียน การสอน คุณครูผู้สอนจะเล่นเปียโนให้กับผู้เรียนได้ฟัง เพื่อพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางจังหวะพร้อมกับพัฒนาความสามารถด้านการสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยผ่านการฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ และการให้สัญญาณ หรือคำสั่งเป็นระยะๆ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561, น. 240-241)

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสนุกสนานกับกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาดนตรีสากล อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรีให้แก่ตัวนักเรียนและเล่นดนตรีให้เป็นความชอบและเป็นพื้นฐานให้นักเรียนสามารถพัฒนาต่อด้วยตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการวิจัย

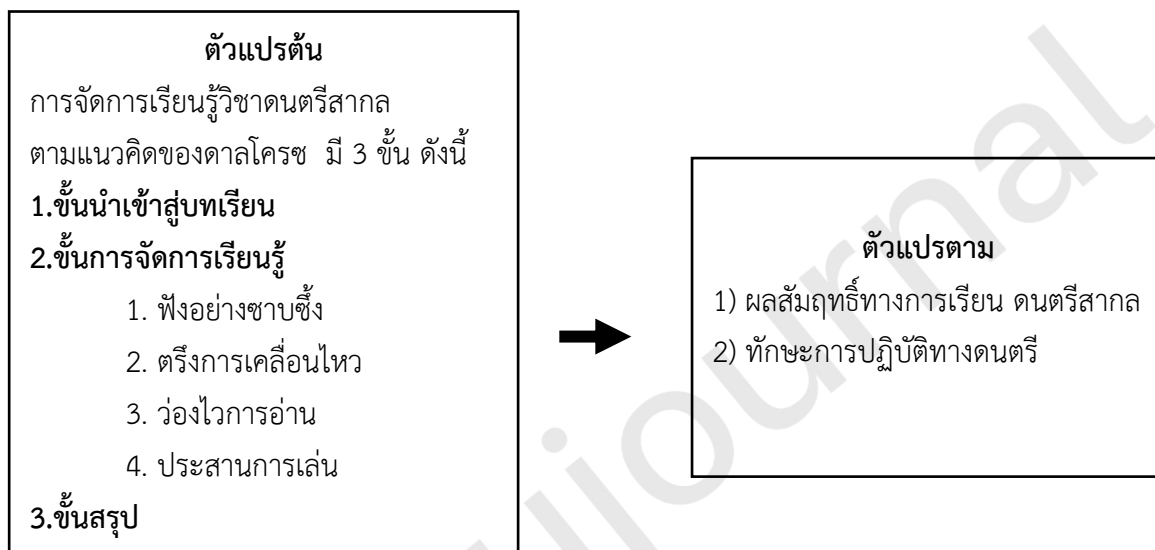
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเนรมิตศึกษา อำเภอกุฉิวิญญู จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 35 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเนรมิตศึกษา อำเภอกุฉิวิญญู จังหวัดชัยภูมิ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน

นักเรียนจำนวน 18 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการวิจัยแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว One – Group Pretest - Posttest Design (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539, น. 247)

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อนสอบ	การจัดการเรียนรู้	ทดสอบหลังสอบ
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มตัวอย่าง
T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียน
X แทน การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตามแนวคิดของดาลโครซ
T₂ แทน การทดสอบหลังเรียน

ภาพที่ 2 แบบแผนการวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบวัดทักษะปฏิบัติแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ในการวัดและประเมินผล ทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ซึ่งแบ่งประเด็นการวัดไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการอ่าน และเขียน 2) ด้านการเคลื่อนไหว 3) ด้านการขับร้อง 4) ด้านเล่นและการสร้างสรรค์

5. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพในเรื่องความถูกต้องความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้คุณภาพมีทั้งหมด 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง พบว่ามีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ที่ 3.51 ถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมาก สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีข้อสอบผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ พบว่าข้อสอบ 30 ข้อ ค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.50 - 0.78 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.44 – 0.89 นำข้อสอบที่เข้าเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 ถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อถือได้ จากนั้นจัดทำฉบับสมบูรณ์ แล้วนำแบบทดสอบไปทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดทักษะปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ประเด็นการวัด ได้แก่ 1) การฟังและการเคลื่อนไหวตามจังหวะ 2) การอ่านและการเขียน 3) การขับร้อง 4) การเล่นและการสร้างสรรค์ ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 จากนั้น สร้างแบบวัดทักษะการปฏิบัติดนตรีฉบับสมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เตรียมความพร้อมและแจ้งให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เข้าใจเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี
3. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ก่อนดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ผ่านการหาคุณภาพแล้วจำนวน 30 ข้อ บันทึกคะแนนทดสอบก่อนเรียนของนักเรียนแต่ละคนเก็บไว้
4. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง โดยในระหว่างการจัดการเรียนรู้ของแต่ละแผน นักเรียนจะได้ทำแบบวัดทักษะปฏิบัติระหว่างเรียน และนำผลคะแนนจากแบบวัดทักษะปฏิบัติเก็บเป็นคะแนนเพื่อศึกษาพัฒนาการของนักเรียนว่า เมื่อได้รับการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของดาลโครซ มีการพัฒนาขึ้นหรือไม่
5. เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) แล้วนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่กำหนด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการ	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	80	18	67.89	84.86
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	18	25.78	85.93
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/ E_2)			84.86/85.93	

จากตารางที่ 1 พบว่า การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.86 / 85.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของ ดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ร้อยละ	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	18	30	17.17	57.22	3.94	14.73	.000*
หลังเรียน	18	30	25.78	83.52	2.39		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาดนตรีสากลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x}$) เท่ากับ 17.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.94 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x}$) เท่ากับ 25.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.39 จากการทดสอบโดยใช้ t-test dependent พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาดนตรีสากลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของ ดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตาม แนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ทักษะปฏิบัติคะแนนรวม 80 คะแนน	n	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ด้านการฟังและเคลื่อนไหวตามจังหวะ (20)	18	16.17	1.34	80.83
ด้านการอ่านเขียน (20)	18	15.22	0.88	76.11
ด้านการร้อง (20)	18	16.11	0.90	80.56
ด้านการเล่นและสร้างสรรค์ (20)	18	17.06	0.80	85.28
คะแนนทักษะปฏิบัติทั้งหมด (80)	18	16.14	0.98	80.69

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ รายวิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีการเล่นและการสร้างสรรค์ ได้คะแนนร้อยละ 85.28 รองลงมาการฟังและการเคลื่อนไหว ตามจังหวะ ได้คะแนนร้อยละ 80.83 การร้อง ได้คะแนนร้อยละ 80.56 และการอ่านและการเขียน ได้ คะแนนร้อยละ 76.11 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของทุกด้าน เท่ากับ 80.69

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ตามแนวคิดของดาลโครซเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีประสิทธิภาพ 84.86 / 85.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนา ทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนถูกต้องครบถ้วนก่อนนำมาใช้จริงและนักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2536, น. 23) คือ 1) การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการใช้แหล่งความรู้จากแหล่งการสอนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ 3) การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไปเป็นสื่อการสอน 4) ปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และ นักเรียนกับสภาพแวดล้อม 5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนมาใช้ โดยจัดสภาพการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรมนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (เกษมสันต์ ตราสุข, 2564, น. 67) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวมด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ได้ยึดหลักการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรีที่สำคัญในหลักการของดาลโครซ (ลิซมันน์เศก ย่านเดิม, 2558, น. 24) กล่าวคือ การเน้นการเคลื่อนไหว เพราะการเคลื่อนไหวสามารถแสดงถึงองค์ประกอบของดนตรีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง

การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของดนตรี การจัดกิจกรรมที่อิงหลักการของดาลโครซจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ดาลโครซมีหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวจังหวะเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรี ใช้ชื่อว่า “ยูริธึมมิกส์” (Eurhythmics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งใจฟังเสียงอย่างมีสมาธิและตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่ายๆในเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ความดังเบา ความยาวสั้นนอกจากนั้นดาลโครซยังใช้หลักการสอนโซลเฟจ (solfège) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่าง ๆ บนบรรทัดห้าเส้น รวมถึงการอิมโพรไว (Improvisation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีในทันทีทันใด โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก วิธีสอนตามแนวทางของดาลโครซนี้ได้ชี้เด่นชัดว่ามีการให้ความสำคัญของการฝึกประสาททางด้านต่างๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่างของเสียงโดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิกส์ การสอนโซลเฟจ และการอิมโพรไวเซชันเป็นสื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียน และสามารถนำเรื่องที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริงนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สยาม จวงประโคน, 2564, น.56) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรีได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

3. ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีการเล่นและการสร้างสรรค์ ได้คะแนนร้อยละ 85.28 รองลงมาการฟังและการเคลื่อนไหวตามจังหวะ ได้คะแนนร้อยละ 80.83 การขับร้อง ได้คะแนนร้อยละ 80.56 และการอ่านและการเขียนได้คะแนนร้อยละ 76.11 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 80.69 ทั้งนี้ เนื่องจากการฝึกปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนซึ่งครูผู้สอนจะดูแล สังเกต ติดตาม แนะนำได้อย่างใกล้ชิดทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง โดยก่อนเริ่มฝึกปฏิบัติผู้สอนได้คิดค้นวิธีการเพื่อให้นักเรียนฟังท่วงทำนองก่อนแล้วลงมือฝึกปฏิบัติพร้อมกันไปอย่างช้าๆเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยผู้สอนคอยควบคุมจังหวะและทำนองให้ จากนั้นผู้สอนจึงได้เพิ่มช่วงการฝึกตามลำพังให้แก่ นักเรียนมากขึ้น และเน้นย้ำให้นักเรียน

นำไปฝึกปฏิบัติในเวลาว่างเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น ทั้งยังได้ฝึกทักษะการขับร้องทั้งในและนอกเวลาเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียน เกิด ความ ชำนาญ มากขึ้น สอดคล้องกับ (เกษมสันต์ ตราชู, 2564, น. 67) ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทางทักษะอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซ เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยมีประเด็นในการเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสอนอ่าน เขียนโน้ตดนตรีสากล และร้องเพลง ผู้สอนควรใช้เสียงที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เพราะการใช้เสียงมีคุณสมบัติที่ทำให้การฟังและการเรียนรู้ดนตรีสากลเป็นเรื่องง่ายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในช่วงวัยต่างกัน

1.2 ควรนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายเมื่อนำไปใช้ควรมีการปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รวมทั้งให้มีความเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนดนตรีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนดนตรีสากลตามแนวคิดของดาลโครซกับแนวคิดการสอนดนตรีสากลในรูปแบบอื่นๆ เช่นการเข้าไปเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในแพลตฟอร์มต่างๆ (Spotify, youtube music) เพื่อให้เห็นความแตกต่างและเกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ช้า และมีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ นักเรียน ได้ความรู้และมีการฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรีของตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2560). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับดนตรี**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษมสันต์ ตราชู. (2564). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของ ดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2536). การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อ
การสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ฝ่ายการพิมพ์
มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). สารสนเทศศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2545). สารสนเทศศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับปรับปรุง).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร มหัทธนะกุลชัย. (2556). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติ วิชาดนตรี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรง. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนัสพงศ์ ภูบาลชื่น. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ดนตรี
พื้นบ้านอีสานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวความคิดของโซลตัน โคดาเย. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนเนรมิตศึกษา. (2564). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเนรมิตศึกษาพุทธศักราช 2564.
ชัยภูมิ: อ.เจริญการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์
สุวีริยาสาส์น.
- สยาม จวงประโคน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(4), 7-18.
- สัญญา จำปา. (2559). การพัฒนาทักษะปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสากล เรื่องแซ็กโซโฟน
ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- ลิชนันต์เศก ย่านเดิม. (2558). แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรี. วารสารศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 19 (2), 21-31.
- สุรศักดิ์ ปะวะภูสะโก. (2552). การพัฒนาคู่มือการสอนรายวิชาดนตรีสากล2 การปฏิบัติแซ็กโซโฟน
ช่วงชั้นที่ 4 วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
IMPROVING READING COMPREHENSION SKILL FOR RECOVERING LEARNING LOSS
BY EXERCISE IN THAI LANGUAGE LEARNING GROUP OF PRATHOMSUKSA 4 STUDENT

ยศพร บุญเลี้ยง^{1*} กชพร นานาผล² นิวัฒน์ สารขันธ³ แสงจันทร์ กะลาม⁴ อุมพร ไวรรัตน์⁵
เพิ่มพร สุ่มมาตร⁶ และทวี ตรีกุล⁷
Yotsaporn Bunliang^{1*} Kochaporn Numnaphol² Niwat Sarakhun³ Seangjun Kalam⁴
Umaporn Wirat⁵ Permporn Summart⁶ and Thawee Treekul⁷

^{1*,2,3,4,5,6} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
^{1*,2,3,4,5,6} Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University
⁷ โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับปลา
⁷ Ban Non Muang Tha Plubpla School
*corresponding author
e-mail: kochapornnum@yahoo.com

Received: November 19, 2023 Reviewed: February 28, 2024 Revised: April 18, 2024 Accepted: May 2, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยการเจาะจงนักเรียน เก่ง อ่อน ปานกลาง เครื่องมือที่ใช้ 1. แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ 4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 80.58 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 82.64 $E1/E2=80.58/82.64$ สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่า

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{3,4} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{5,6} อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

⁷ ครู อันดับ คศ. 1 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับปลา

ก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ แบบฝึกทักษะ การอ่านจับใจความสำคัญ การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

Abstract

This article aimed to study: 1) To create and find the efficiency of the reading comprehension skill for recovering learning loss by exercises in Thai language learning group of Prathomsuksa 4 student, effective according to the standard 80/80 2) To compare the learning achievements before and after learning 3) to study the satisfaction of Student prathom suksa 4 with the exercise. The Population used 16 people in the first semester of the academic year 2023. Cluster sampling divides activities into groups: excellent, weak, and moderate. The instruments for collecting data were 1) Reading comprehension skills practice 2) Lesson plan 3) Reading comprehension achievement test and 4) Student satisfaction questionnaire Statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation and t - test (Dependent).

The research results were found as follows; 1) The efficiency of the reading comprehension skill for recovering learning loss by exercises was above the established 80/80 threshold $E1/E2=80.58/82.64$. 2) The learning achievements of students achievement after learning were higher than before learning the researcher had statistically significant higher learning at .05 and 3) The satisfaction of Prathomsuksa 4 student with the exercise was at a high level considering individually.

Keywords: Improving skill, Exercise skill, Reading Comprehension, Recovering Learning Loss

บทนำ

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่มีการแพร่ระบาดไวรัสโควิด -19 ซึ่งได้สร้างผลกระทบในวงกว้าง ทั้งต่อตัวเด็กนักเรียนโดยตรงและครอบครัว จากผลการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2564 พบว่า นักเรียนจำไม่ได้ทั้งความสามารถทางภาษาและการอ่าน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กนักเรียนมาเรียนไม่ได้ โรงเรียนมีการหยุดเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ผลกระทบดังกล่าวยังคงมีมาจนถึง ปี พ.ศ. 2566 (รินทร์ณฐา บวรวัชรเศรษฐ์ และ วรางคณา โสমনันทน์, 2564, น. 123 -124) จากการอ่านเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ สังคม และประเทศชาติ เพราะการอ่านเป็นอีกช่องทางหนึ่งใน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้การอ่านจึงช่วยเพิ่ม

ประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน และช่วยพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้มีสติปัญญาก้าวหน้าทันโลกทันเหตุการณ์ “การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ เป็นช่องทางของการรับรู้ที่สามารถเลือกรับและแสวงหาได้ตามโอกาสที่ต้องการ เป็นทางที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างได้ไม่จำกัดขอบเขต นอกจากนั้นการอ่านยังมีความสำคัญตามมุมมอง คือ มองการอ่านในแง่การแสวงหาความสุข มองการอ่านในแง่ของการเรียนรู้และพัฒนาสมอง มองการอ่านในมุมมองของพระพุทธศาสนา มองการอ่าน ในแง่จิตวิทยา และมองการอ่านในแง่การใช้เวลา นอกจากนี้การอ่านถือว่าเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เพราะปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เจริญไปมากกว่าการติดต่อสื่อสารยิ่งเพิ่มพูนความสำคัญในทางธุรกิจมากขึ้น สภาพของสังคมกลายเป็นสังคมข่าวสาร เนื้อหาสาระทางวิชาการรวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการอ่านจึงจะเข้าใจและสื่อความหมายกันได้” นอกจากนี้ การอ่านเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ในสังคม มนุษย์ทุกคนต้องติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารหรือการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถทำได้สะดวกขึ้น นอกจากการอ่านจะสำคัญต่อมนุษย์ในด้านการใช้ชีวิตประจำวันแล้ว การอ่านยังมีความสำคัญต่อการศึกษาอีกด้วย เพราะการอ่านเป็นรากฐานของการศึกษาหากนักเรียนมีความรู้ก็จะทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 4) กล่าวว่า การศึกษามุ่งให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยนักเรียนแสวงหาความรู้ได้จากการอ่าน และจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนทุกคนจะต้องมีทักษะในการอ่านที่ดี ซึ่งการอ่านเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นได้ เพราะการอ่าน จะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ แล้ว การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ผู้ที่มีทักษะการอ่านที่ดีย่อมได้รับความรู้ และประสบการณ์มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในการอ่านจะต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้อ่านจะต้องมีความพร้อมในการอ่าน สามารถแปลความจากสิ่งที่อ่านและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับสิ่งที่อ่านได้ ดังนั้น ผู้อ่านจะไม่อ่านให้รู้เรื่องเพียงเท่านั้น แต่จะต้องอ่านจับใจความสำคัญจากเรื่องได้ด้วย

ทักษะการอ่านที่ดีเป็นเรื่องสำคัญที่ครูต้องสร้างให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ทักษะที่มีความสำคัญอย่างมากคือทักษะการอ่านว่า “ทักษะการอ่านถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญและมีประโยชน์มาก เพราะในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในประเทศไทยมีโอกาสใช้ทักษะอื่นน้อย ดังนั้นการเน้นทักษะการอ่านจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสูงอีกทั้งทักษะการอ่านมีความสัมพันธ์กับทักษะการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนได้อ่านมากก็จะได้รับประสบการณ์มากจากเรื่องที่ได้อ่าน ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และยังเป็นการพัฒนาทักษะของตนเอง อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ต่อไป” นอกจากทักษะการอ่านจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ แล้ว ทักษะการอ่านยังเป็นปัจจัยที่จะช่วยพัฒนาบุคคลได้ ดังที่ นพดล จันทรพิบูล (2557, น. 20) ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการอ่านย่อมจะมีความฉลาดรอบรู้ ซึ่งจะทำให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ที่มีคุณภาพเช่นนี้ย่อมเป็นทรัพยากรอันมีค่า และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

แบบฝึกทักษะ เป็นการจัดการประสบการณ์ฝึกหัด เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย และสามารถนำนักเรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ (ถวัลย์ มาศจรัส 2548, น. 148-149) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ให้พัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการอ่านจับใจความสำคัญเป็นการคิดที่เกิดขึ้นจากการอ่าน ควรเป็นไปตามลำดับขั้น ได้แก่ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ต้องวางพื้นฐานให้นักเรียนมีทักษะการอ่านโดยให้สามารถจับใจความสำคัญจากสื่อที่อ่านให้ได้มากที่สุด กระบวนการอ่านจับใจความสำคัญนี้ จะทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และผู้อ่านควรฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญและมีนิสัยรักการอ่าน ดังนั้น แบบฝึกทักษะจึงเป็นชุดความรู้ที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้เป็นอย่างดี (จิราภรณ์ บุญณรงค์, 2554, น. 27)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้พบสถานการณ์โควิด 19 เช่นเดียวกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2565 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามจากการบันทึกหลังสอน และการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนอ่านหนังสือแล้วยังไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน และยังไม่สามารถสรุปใจความสำคัญเรื่องที่อ่านได้ บางคนลืมหรือจำไม่ได้ในเรื่องที่เรียนมาแล้ว หรือที่เรียกว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ บางคนอ่านหนังสือได้แต่ไม่รู้เรื่องที่อ่านไม่เข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนบางคนขาดความรับผิดชอบอย่างมากในการเตรียมความพร้อมในการเรียน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ปัญหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านและการเขียนโดยมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำไปแก้ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความให้ดีขึ้น และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านจับใจความ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

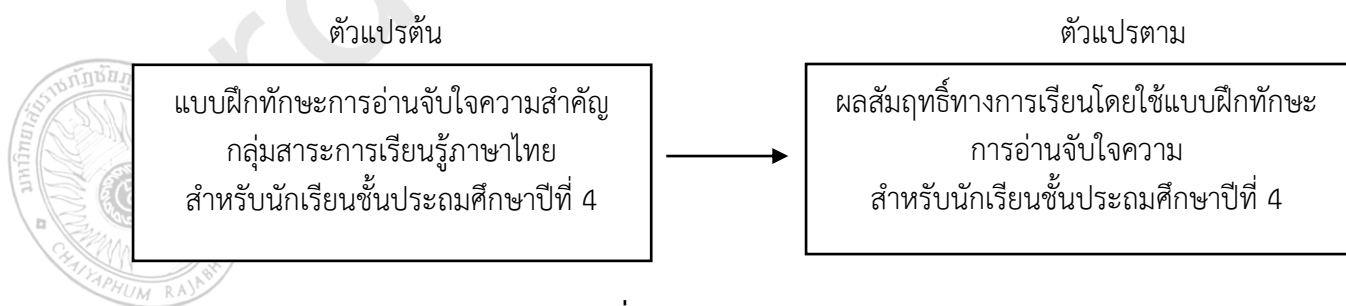
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดเรียนการสอนโดยหลักการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกระบวนการเรียนรู้การใช้แบบฝึกทักษะเป็นฐาน ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่าการใช้แบบฝึกทักษะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning 5 ขั้นตอน ที่มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อผู้เรียน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกำหนดให้ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ และ ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามกรอบแนวคิดได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ประชากร

1.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 16 คน โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.1.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คนจากการเจาะจง การแบ่งกลุ่มแบบแก่ง อ่อน ปานกลาง (Cluster sampling)

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.2.1 ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ สิ่งที่ใช้ในการจัดกระทำและวัดผลการจัดกระทำ วัดผลตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ 2) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning 5 ขั้นตอน โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 สำรวจค้นหา ขั้นที่ 3 การสร้างองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 ความคิดรวบยอด และขั้นที่ 5 ทดสอบและนำไปใช้ 3) แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อแบบฝึกการอ่านจับใจความ

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาค้นคว้า หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญ

2.1.2 แบบฝึกการอ่านจับใจความ แบบฝึกที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ 12 แผน มีจำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย แบบฝึกชุดที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทความ แบบฝึกชุดที่ 2 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทร้อยกรอง แบบฝึกชุดที่ 3 การอ่านจับใจความสำคัญจากสารคดี และแบบฝึกชุดที่ 4 การอ่านจับใจความสำคัญจากข่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาคู่มือ เอกสารและแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะ 2) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของนักเรียน แล้วคัดเลือกเนื้อหาสาระจากบทความ บทร้อยกรอง นิทาน และบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยการกำหนดเกณฑ์ร่วมกันระหว่างผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่าควรเลือกเรื่องที่มีลักษณะ ดังนี้ 1. ภาษาที่ใช้มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียน 2. เนื้อเรื่องแต่ละตอนมีความยาวพอเหมาะกับช่วงความสนใจของ

นักเรียน 3. เนื้อเรื่องที่นำมาให้อ่านเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่เคยอ่านหรือทำแบบฝึกหัดมาก่อน 4) สร้างแบบฝึกการอ่านจับใจความประกอบด้วยคำชี้แจง จุดประสงค์ แบบฝึกกิจกรรมจัดลำดับจากง่ายไปยากจำนวน 4 ชุด และ 5) เสนอแบบฝึกการอ่านจับใจความต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกการอ่านจับใจความตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความ จำนวน 12 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญ 3) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning 5 ขั้นตอน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ โดยมีรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (1) มาตรฐานและตัวชี้วัด (2) จุดประสงค์การเรียนรู้ (3) สาระสำคัญ (4) สาระการเรียนรู้ (5) กิจกรรมการเรียนรู้ (6) สื่อ / แหล่งเรียนรู้ (7) การวัด และประเมินผล และ (8) บันทึกหลังการสอน 5) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และครูพี่เลี้ยง เพื่อเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ 6) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Item Objective Congruence: IOC) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553, น. 139) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำมาปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการสอนเพิ่มเติม

2.1.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งใช้ทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ทั้งหมด 20 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา 3) วิเคราะห์เนื้อหา มาตรฐาน และตัวชี้วัดเกี่ยวกับการอ่าน 4) จัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ 5) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) 6) เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และครูพี่เลี้ยง เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ความถูกต้องของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก 7) เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ความถูกต้องของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และ 8) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ ที่ได้รับการปรับปรุง แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ไม่ใช่

กลุ่มตัวอย่าง 9) นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพรายข้อโดยหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.39 - 0.79 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 - 0.50 โดยข้อสอบ 20 ข้อ 10) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามสูตร KR - 20 ของ คูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) 11) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทดสอบก่อนการทดลอง และทดสอบหลังการทดลอง

2.1.5 แบบสอบถามความพึงพอใจเห็นชอบของนักเรียน ที่มีต่อแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจด้วยแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ 3) เสนอแบบสอบถามความพึงพอใจต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และครูพี่เลี้ยง เพื่อตรวจสอบดูความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นปรับปรุงแก้ไข และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคในการถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 0.80 ปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ต่อไป

4. ขั้นตอนการดำเนินการ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนการวิจัย เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ และให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน

4.2 ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นที่ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบ แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญที่สร้างขึ้น

4.3 ขั้นหลังดำเนินการ ภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) แต่สลับตัวเลือกไปให้นักเรียนกลุ่มประชากรทำ และให้นักเรียนกลุ่มประชากร ทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลพลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การประเมิน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	16	40	440	27.50	80.58
หลังเรียน		20	249	15.56	82.64

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 80.58 และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 82.64 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E1 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และ E2 เป็นสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	μ	σ	df	t	p (Sig)
ก่อนเรียน	16	20	9.97	2.09	15	25.83*	.000
หลังเรียน			15.56	1.30			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังตาราง

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ความพึงพอใจ	μ	σ	แปลผล
1. นักเรียนสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้	4.41	0.65	มาก
2. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้	4.29	0.71	มาก
3. นักเรียนบอกข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้	4.32	0.68	มาก
4. นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้	4.38	0.73	มาก
5. นักเรียนอ่านได้ถูกต้องตามอักขรวิธี	4.44	0.66	มาก
6. นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว	4.35	0.73	มาก
7. นักเรียนเรียงลำดับเนื้อหาจากเรื่องที่อ่านได้	4.38	0.73	มาก
8. นักเรียนสนุกสนานและสนใจในการอ่านจับใจความสำคัญ	4.17	0.79	มาก
9. นักเรียนมีสมาธิในการอ่านจับใจความสำคัญ	4.20	0.72	มาก
10. นักเรียนมีมารยาทในการอ่าน	4.26	0.70	มาก
รวม	4.32	0.20	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความพึงพอใจระดับสูงที่สุด 3 ข้อคือ ข้อ 5 นักเรียนอ่านได้ถูกต้องตามอักขรวิธี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ข้อ 1 นักเรียนสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และข้อ 4 นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ตามลำดับ

ทั้งนี้ ข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด 3 ลำดับ คือ ข้อ 8 นักเรียนสนุกสนานและสนใจในการอ่านจับใจความสำคัญ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 ข้อ 9 นักเรียนมีสมาธิในการอ่านจับใจความสำคัญ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 และข้อ 10 นักเรียนมีมารยาทในการอ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาแบบฝึกทักษะ มีการเลือกเนื้อหาที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับกับวัยของนักเรียน รวมถึงนักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ ศศิภัญญ์ เส็งเส (2554, น. 112) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ นิพยงค์ ทองทิพย์ สุวรรณณี ยะหะกร และศุภวรรณ เล็กวิไล (2561, น. 248) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกการอ่านจับใจความที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านจับใจความและ ความพึงพอใจต่อการอ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ชุดกิจกรรมฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.16/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565, น. 5) ที่ได้จัดทำแบบฝึกซ่อมเสริม การอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและควรจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สำคัญ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถอ่านได้ดีขึ้น สอดคล้อง กับ นริสรา สุนทรราช (2554, น. 87) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ เท่ากับ 0.6918 และ สอดคล้องกับธนภรณ์ ผาดไธสง และสมบัติ ตัญธัยรัตน์ (2556, น. 42) ที่ศึกษาพบว่า 1. ผลการพัฒนาความ เข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมกระบวนการอ่าน 5 ชั้น มีผลการ เรียนรู้เท่ากับร้อยละ 80.91/90.91 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70/70 และสอดคล้องกับอุทุมพร อินทจักร์ และคณะ (2566, น. 109) ได้ศึกษาเรื่อง “ถุงสนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า การติดตามและประเมินผลการใช้ถุงสนุก คิด พบว่านักเรียนที่มีคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจในการใช้ถุงสนุกคิดในระดับมากที่สุด ครูและผู้บริหารสถานศึกษาระบุว่า ถุงสนุกคิดช่วยพัฒนานักเรียนในทุกมิติทั้งด้านสติปัญญา ด้านทักษะชีวิต และด้านร่างกาย ดังนั้น การจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 5 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและในการจัดกลุ่มเด็กเก่ง เด็กอ่อน และเด็กปานกลาง ได้มีโอกาสช่วยเหลือกัน เด็กอ่อน มีการพัฒนาขึ้นเป็นระดับปานกลาง และระดับเก่งขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนจำนวน 16 คน ได้เรียนรู้ด้วยสื่อที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยเนื้อหาแต่ละเรื่องเป็นเรื่องที่ใช้นในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ใบหม่อน ลิ้นจี่ อุดม ข้าวเกรียบ ความแตกต่างของมนุษย์ ช้างพัง นกคีรีบุณ อโรคยา ปรมาลาภา และหนูกับแมว และผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ สอดคล้องกับชัยณรงค์ ขำบัณฑิต และชนิตา ตันติเฉลิม (2562, น. 89) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมสอนอ่านทางตรงส่งเสริมความพยายามที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสะกดคำของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหาด้านการอ่าน พบว่า 1) ตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยทั้ง 3 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสะกดคำเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรมสอนอ่านทางตรงส่งเสริมความพยายาม ซึ่งระยะได้รับการช่วยเหลือมีคะแนนการอ่านสะกดคำเพิ่มขึ้นสูงกว่าระยะเส้นฐาน ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานการวิจัย และ 2) ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมฯ คือ มีผลเชิงบวกต่อการใช้โปรแกรมฯ และเห็นสมควรนำไปใช้ต่อ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหาด้านการอ่าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนข้อมูลผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องภายหลังการใช้โปรแกรมสอนอ่านทางตรงส่งเสริมความพยายาม และสอดคล้องกับอุทุมพร อินทจักร์ และคณะ (2566, น. 109) ได้ศึกษาเรื่อง “ถุงสนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจมากที่ได้รับนวัตกรรมชุดแรก ได้ประโยชน์ในการเรียนรู้และใช้เวลาว่าง ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเสนอให้ปรับสื่อให้เหมาะสมกับระดับชั้นและมีคู่มือการใช้งานการออกแบบนวัตกรรมชุดใหม่ประกอบด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่พัฒนา 1) ด้านสติปัญญา 2) ด้านทักษะชีวิต และ 3) ด้านร่างกาย ภายใต้อชื้อ “ถุงสนุกคิด”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนเมื่อดำเนินการพัฒนา มีรายละเอียดที่ต้องศึกษาก่อนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นก่อนการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ครูต้องเตรียมความพร้อมต่าง ๆ เกี่ยวกับบทเรียนก่อน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ศึกษาแผนการจัดการเรียนการสอน ศึกษาข้อมูลล่วงหน้า เพื่อให้ข้อชี้แนะนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่เข้าใจ ดังนั้นระหว่างการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ อาจพบอุปสรรค

ในการเรียนก่อนการปฏิบัติการฝึก ครูผู้สอนต้องคอยชี้แนะหรืออธิบายช่วยเหลือนักเรียน ตลอดเวลาการเรียน การสอนอาจสอนเกินเวลาที่กำหนด ในกรณีที่นักเรียนยังไม่เข้าใจในบางเรื่อง อาจต้องใช้เวลาแนะนำ อธิบาย หรือยกตัวอย่างซึ่งครูอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss)

1.3 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนให้ความสนใจในเนื้อเรื่องที่นำมาเป็นแบบฝึกทักษะการอ่าน ดังนั้น การเลือกเนื้อหาที่นำมาเป็นแบบฝึกทักษะควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน เนื้อเรื่อง ในแต่ละแบบฝึกไม่ควรยาวหรือยากเกินไป เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย อีกทั้งเนื้อหาของแบบ ฝึกควรมีความ หลากหลาย เช่น เป็นนิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในการอ่าน เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.2 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิราภรณ์ บุญณรงค์. (2554). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน ชั้น**

ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL กับวิธีสอนแบบปกติ. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยณรงค์ ขำบัณฑิต และชนิศา ตันติเฉลิม. (2562). **ผลการใช้โปรแกรมสอนอ่านทางตรงส่งเสริมความ**

พยายามที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสะกดคำของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหา ด้านการอ่าน. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). **คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ธารอักษร

ธนาภรณ์ ผาดโสง และสมบัติ ตัญทรรัตน์. (2556). **ผลการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยนวัตกรรมการกระบวนการอ่าน 5 ขั้น. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัย บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 7(3), 42-49.

นพดล จันทรเพ็ญ. (2557). **หลักการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: เจเนซิส มีเดียคอม.

นริศรา สุนทรราช. (2554). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้**

ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิพนธ์ ทองทิพย์ สุวรรณณี ยะหะกร และศุภวรรณ เล็กวิไล. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกการอ่านจับใจความ ที่มีต่อความสามารถด้าน การอ่านจับใจความและความพึงพอใจต่อการอ่านวิชาภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ**, 11(1), 243-251. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/view/131356/98554
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสิทธิ์. (2553). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือและรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- รินทร์ณฐา บวรวัชรเศรษฐ์ และ วรางคณา โสมะนันท์. (2564). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนช่วงสถานการณ์ COVID-19 สำหรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ. **วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ**, 10(2), 121-135.
- ศศิภัฏชนัฐ เส็งเส. (2554). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **จัดทำแบบฝึกซ่อมเสริมการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุทุมพร อินทจักร์ ภัทรา วายจตุ และคัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์. (2566). “ถูกสนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**, 7(6), 109-123. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/264487/178053>

**ผลการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีต่อสมรรถภาพทางกาย
ด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาในนักศึกษาที่เรียนวิชาแฮนด์บอล**
**EFFECTS OF TRAINING WITH A NINE-BOX GRID APPLIED TO LIFT HEIGHT ON
PHYSICAL FITNESS LEG MUSCLE STRENGTH AND REACTIONS IN STUDENTS
STUDYING HANDBALL**

แสนศักดิ์ วรณมูล¹ สมพร จุลมาศ² พันช์ชิตตา ศิริณัฐพันธ์³

Sansakda Wanmool¹ Somporn Chullamas² Phanchitta Sirinantaphan³

^{1,2,3} คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ

^{1,2,3} Faculty of Sports and Health Science, Thailand National Sports University, Chaiyaphum Campus

¹Email: Sukanda.tran@gmail.com ²Email: Somporn.jullamas@gmail.com ³ Email: phanchittasiri@gmail.com

Received: February 1, 2024 Reviewed: March 19, 2024 Revised: March 23, 2024 Accepted: May 9, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงต่อ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนองก่อนการฝึกและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิที่เรียนวิชาแฮนด์บอล จำนวน 60 คน และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้โปรแกรมการฝึกด้วยตาราง เก้าช่องประยุกต์ยกสูงเป็นเครื่องมือ โดยผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คน มาทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนองก่อนเข้าโปรแกรมการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง จากนั้นนำผู้เข้ารับ การทดลอง 60 คนเข้าโปรแกรมการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 17.00 - 18.00 น. หลังจากการฝึก สัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คน ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนองนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำนวณความแตกต่างของค่าเฉลี่ย t – test dependent

ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงส่งผลให้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนองของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิที่เรียนวิชาแฮนด์บอลดีขึ้น โดยการทดสอบความแตกต่างของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกมีความแตกต่างจากหลังการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทดสอบความแตกต่างปฏิกิริยาตอบสนอง ก่อนการฝึกมีความแตกต่างจากหลังการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาเพิ่มขึ้น
คำสำคัญ: ตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ปฏิกิริยาตอบสนอง

Abstract

The purpose of this study is to study and compare the differences between the leg muscle strength of students before and after the use of a nine-square applied field. In this study, the nine square applied fields are raised. The sample group being used for this study is students of the Thailand National Sports University Chaiyaphum Campus. The sample group, consisting of 60 students, will be obtained by a simple random sampling method. The students in the sample will use the table training program. The researcher tested 60 participants to measure their leg muscle strength and reaction before and after entering the scheduled training program where they raised nine square applied fields. Nine square applied channels were raised for 8 weeks, 3 days a week, on Tuesday, Wednesday, and Thursday from 17.00 - 18.00 hrs. After the 8th week of training, the researchers tested the leg muscle strength and reaction of all 60 research participants. They used the test results to analyze data with mean standard deviation and calculate the difference of the average t - test dependent.

The study indicated that the nine square applied field training program contributed to increased strength of the leg muscles and reactions of the sampled students at Thailand National Sports University Chaiyaphum Campus. The results were found by testing the leg muscle strength of the participants after the training and comparing them against the original leg muscle strength data. The final results showed that the original results were slightly lower than the results obtained after the training program. There was a small variation, an increase of ($P < .05$) after the training program had been completed. It suggests using a nine-box grid for training. A high lift improves the strength and reaction of the leg muscles, thereby improving physical performance.

Keywords: a nine-box grid applied to lift height, leg muscle strength, reaction

บทนำ

การออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้บุคคลนั้นมีร่างกายแข็งแรง ซึ่งระดับการออกกำลังกายที่เหมาะสมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล เนื่องจากแต่ละเพศ วัยและแต่ละบุคคลมีสุขภาพต่างกัน (Siedentop & Van der Mars., 2022) ซึ่งการออกกำลังกายต้องสามารถตอบได้ว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อร่างกายด้านใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ออกกำลังกายว่าจะต้องการสุขภาพ สมรรถภาพด้านใด (Lilley et al., 2022) ซึ่งตรงกับที่ว่า การออกกำลังกายเปรียบเหมือนกับยารักษาโรคหรือบำรุงสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ผู้ใช้ควรอ่านฉลากยาหรือศึกษาวิธีการใช้ยาและสรรพคุณทางยาให้เข้าใจก่อนที่จะใช้ยานั้น

เช่นเดียวกับการออกกำลังกายหรือผู้่นำการออกกำลังกายนั้นต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน การออกกำลังกายรวมทั้งผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นหลังออกกำลังกาย (Qiu et al., 2021) การออกกำลังกายหรือเล่น กีฬาเป็นการฝึกความแข็งแรง พลังของกล้ามเนื้อโดยตรงและการเคลื่อนไหวร่างกายในทุกอิริยาบถจะสัมพันธ์ กับระบบกล้ามเนื้อเสมอ ขณะเดียวกันการฝึกสามารถกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาการตอบสนองและ การเปลี่ยนแปลงภายในกล้ามเนื้อได้ กล้ามเนื้อสามารถที่จะหดตัวทำให้เกิดแรงและเหยียดตัวผ่อนคลายได้ อย่างเป็นอิสระเมื่อมีการฝึกด้วยความหนักหรือการออกกำลังกายอย่างเพียงพอจะทำให้กล้ามเนื้อมีขนาดใหญ่ (Hypertrophy) และแข็งแรงขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าการฝึกหรือการออกกำลังกายไม่เพียงพอหรือขาดการ ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องกล้ามเนื้อจะมีขนาดเล็กลีบลง (Atrophy) และอ่อนแรงตามลำดับ (Sartori et al., 2021) การฝึกปฏิกิริยาการรับรู้และตอบสนองต่อการเคลื่อนไหวเป็นหนึ่งในหลักการฝึก ความเร็วที่สำคัญ เพื่อพัฒนาการทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อของนักกีฬาที่มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศในการ แข่งขัน ซึ่งต้องใช้ความแน่นอน แม่นยำในการปฏิบัติทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะกีฬาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วตารางเก้าช่องถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเงื่อนไขการฝึก (Ayubovna, 2023) เพื่อพัฒนา ปฏิกิริยาความเร็วและการรับรู้สั่งงานของสมอง ในการควบคุมทักษะการเคลื่อนไหวในกับนักกีฬารวมทั้งพัฒนา ทักษะความสัมพันธ์ในการเคลื่อนไหว ปฏิกิริยาตอบสนอง การคิด การตัดสินใจ ตลอดจนการทรงตัวให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตารางเก้าช่องถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถใช้ฝึกการทำงานร่วมกันระหว่างระบบ ประสาทและกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี เป็นการฝึกให้ร่างกายเกิดการเคลื่อนไหวที่เร็ว ๆ ซ้ำ ๆ (Yongtawee et al., 2022) ผู้วิจัยได้ประยุกต์ตารางเก้าช่องเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย ความรู้กับการฝึกปฏิกิริยาการรับรู้ และตอบสนองต่อการเคลื่อนไหวโดยใช้ตารางเก้าช่องซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับรูปแบบการเคลื่อนไหวให้มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีพื้นที่ขนาดความกว้าง 75 เซนติเมตร ความยาว 75 เซนติเมตร ภายในประกอบด้วยตารางสี่เหลี่ยมเล็กเก้าช่อง ซึ่งแต่ละช่องมีขนาดกว้าง 25 เซนติเมตร ยาว 25 เซนติเมตร ผูกยางยึดภายในตามแนวนอนและแนวตั้ง 3 ช่อง มีความสูงจากพื้น 3 นิ้ว ขนาดที่ถูกออกแบบมาเป็นพิเศษมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม ซึ่งผู้ฝึกสามารถกระโดดหรือก้าวด้วยเท้า ข้างเดียวไปตามช่องตามรูปแบบที่กำหนด หรือฝึกได้หลายรูปแบบ เช่น กระโดดด้วยขาข้างเดียว กระโดดไปยัง ด้านข้าง กระโดดร่วมกับเบดชีนบอล และยังใช้ร่วมกับฝึกทักษะกีฬาต่าง ๆ ได้อีกด้วย เพื่อให้ระบบประสาท และกล้ามเนื้อทำหน้าที่ร่วมมือกันก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการฝึก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความสามารถให้กับนักกีฬา จึงจะทำให้ นักกีฬาผู้นั้นประสบความสำเร็จในการแข่งขันได้ (James, 2023) ดังจะเห็นได้จากการกีฬาในยุคปัจจุบัน ความสมบูรณ์เฉพาะด้านสมรรถภาพทางกายเพียงอย่างเดียวไม่สามารถ นำนักกีฬาไปสู่ชัยชนะในการแข่งขันกีฬาได้ (Donnor, 2020) ทำให้มีผู้คิดค้นอุปกรณ์เครื่องมือการฝึกและการ ทดสอบในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย และเครื่องมือบางชนิดสามารถกำหนดรูปแบบการฝึกที่แน่นอนทำให้ ทราบถึงประโยชน์ของการฝึกได้อย่างชัดเจนการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงสามารถฝึกเพื่อเพิ่ม สมรรถภาพทางกายได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงและปฏิกิริยาการตอบสนองของนักศึกษา โดยนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดโปรแกรมการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีต่อสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรง กล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาในนักศึกษาที่เรียนวิชาแฮนด์บอล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ปีการศึกษา 2563 ซึ่งมีอายุ ระหว่าง 19 – 25 ปีจำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ที่เรียนวิชาแฮนด์บอล ปีการศึกษา 2563 ซึ่งอายุระหว่าง 19 – 25 ปี จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง และสามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดระยะเวลาการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง ท่าที่ 1 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว I ท่าที่ 2 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว V คว่ำ ท่าที่ 3 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว W ท่าที่ 4 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว U ท่าที่ 5 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว X
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ แบบคณะกรรมการเต็มชุด (Full board) เลขที่ 037/2563 โดยมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1. ผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คนมาทดสอบ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาทดสอบโดยใช้แบบทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (Leg strength) ใช้เครื่องมือ Back and Leg dynamometer ยี่ห้อ Helmas3 และปฏิกิริยาตอบสนองโดยใช้แบบทดสอบปฏิกิริยาการตอบสนอง (Response time) ใช้เครื่องมือ Response time ยี่ห้อ Helmas3 ก่อนเข้าโปรแกรมการฝึก
2. ผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คนเข้าโปรแกรมการฝึกด้วยโปรแกรมการตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 17.00 - 18.00 น.

ประกอบด้วยการอบอุ่นร่างกาย ยืดเหยียดกล้ามเนื้อ 10 นาที ตามด้วยเข้าทดลองตามโปรแกรมการฝึกตาราง
เก้าช่องประยุกต์ยกสูง จำนวน 8 สัปดาห์ ประกอบด้วย

2.1 สัปดาห์ที่ 1-2 ฝึกท่าที่ 1 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว I ท่าที่ 2 กระโดดเท้าข้างเดียว
รูปตัว V ครึ่ง ท่าที่ 3 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว W ฝึกใช้เวลาท่าละ 30 วินาที จำนวนเที่ยว 1 ครั้ง
พักระหว่างเที่ยว 30 วินาที จำนวน 2 เซต พักระหว่างเซต 1 นาที และคลายอุ่นกล้ามเนื้อ 10 นาที

2.2 สัปดาห์ที่ 3-4 ฝึกท่าที่ 1 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว I ท่าที่ 2 กระโดดเท้าข้างเดียว
รูปตัว V ครึ่ง ท่าที่ 3 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว W ท่าที่ 4 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว U ฝึกใช้เวลาท่าละ
30 วินาที จำนวนเที่ยว 1 ครั้ง พักระหว่างเที่ยว 30 วินาที จำนวน 2 เซต พักระหว่างเซต 1 นาที และคลาย
อุ่นกล้ามเนื้อ 10 นาที

2.3 สัปดาห์ที่ 5-6 ฝึกท่าที่ 1 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว I ท่าที่ 2 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว V ครึ่ง
ท่าที่ 3 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว W ท่าที่ 4 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว U และท่าที่ 5 กระโดดเท้าข้างเดียว
รูปตัว X ฝึกใช้เวลาท่าละ 30 วินาที จำนวนเที่ยว 1 ครั้ง พักระหว่างเที่ยว 30 วินาที จำนวน
2 เซต พักระหว่างเซต 1 นาที และคลายอุ่นกล้ามเนื้อ 10 นาที

2.4 สัปดาห์ที่ 7-8 ฝึกท่าที่ 1 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว I ท่าที่ 2 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว V ครึ่ง
ท่าที่ 3 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว W ท่าที่ 4 กระโดดเท้าข้างเดียวรูปตัว U และท่าที่ 5 กระโดดเท้าข้างเดียว
รูปตัว X ฝึกใช้เวลาท่าละ 45 วินาที จำนวนเที่ยว 1 ครั้ง พักระหว่างเที่ยว 30 วินาที จำนวน 2 เซต พัก
ระหว่างเซต 1 นาที และคลายอุ่นกล้ามเนื้อ 10 นาที

3. หลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คน ทดสอบความแข็งแรงของ
กล้ามเนื้อขา โดยใช้แบบทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (Leg strength) ใช้เครื่องมือ Back and Leg
dynamometer ยี่ห้อ Helmas3

4. หลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยนำผู้เข้ารับการทดลอง 60 คน ทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง
โดยใช้แบบทดสอบปฏิกิริยาการตอบสนอง (Response time) ใช้เครื่องมือ Response time ยี่ห้อ Helmas3

5. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์
คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยา
ตอบสนอง คำนวณ โดยใช้ สถิติ t - test Dependent ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาตอบสนองก่อนการฝึกและหลังการฝึก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อายุ น้ำหนักตัวและส่วนสูง จำนวน 60 คน

ตัวแปร	Means	S.D.
อายุ (ปี)	20.21	8.97
น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)	68.79	9.57
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	172.19	10.28

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 20.21 ปี น้ำหนักตัวเฉลี่ย 68.79 กิโลกรัมและ ส่วนสูงเฉลี่ย 172.19 เซนติเมตร ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานปกติ

ตารางที่ 2 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกและหลังการฝึก 8 สัปดาห์

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (กิโลกรัม)	Means	S.D.	t	p
ก่อนการฝึก	113.74	10.17	11.48	.00*
หลังการฝึก	137.04	15.49		

*P < .05

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ มีค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกเท่ากับ 113.74 กิโลกรัมและหลังการฝึกเท่ากับ 137.04 กิโลกรัมซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การทดสอบปฏิกิริยา ก่อนการฝึกและหลังการฝึก 8 สัปดาห์

ปฏิกิริยาตอบสนอง (วินาที)	Means	S.D.	t	p
ก่อนการฝึก	23.88	7.63	6.11	.00*
หลังการฝึก	20.78	6.83		

*P < .05

จากตารางที่ 3 นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ มีค่าเฉลี่ยปฏิกิริยาตอบสนองก่อนการฝึกเท่ากับ 23.88 วินาที และหลังการฝึกเท่ากับ 20.78 วินาที ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการทดลอง

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีต่อสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาโดยเปรียบเทียบผลของสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาก่อนการฝึกโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง จากผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาก่อนการฝึกและหลังการฝึก พบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ มีค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาก่อนการฝึก เท่ากับ 113.74 กิโลกรัมและหลังการฝึกเท่ากับ 137.04 กิโลกรัม ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ มีค่าเฉลี่ยปฏิกิริยาก่อนการฝึกเท่ากับ 23.88 วินาที และหลังการฝึกเท่ากับ 20.78 วินาที ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการทดลอง

จากผลการวิจัยโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูงที่มีผลต่อสมรรถภาพสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและปฏิกิริยาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักศึกษามีสมรรถภาพด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาดีขึ้น หลังการออกกำลังกายด้วยโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์ยกสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากโปรแกรมการฝึกจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง อาจเพียงพอต่อการเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Apanukul, S. (2019) ได้สรุปความไว้วางใจว่า ความแข็งแรง และความอดทนของกล้ามเนื้อจะเพิ่มมากขึ้นใน 4-6 สัปดาห์แรกของการฝึก ในช่วงแรกเป็นการปรับตัวในระบบประสาทกล้ามเนื้อ และเมื่อฝึก 8-10 สัปดาห์ ร่างกายมีการปรับสภาพได้แล้ว จะส่งผลให้ร่างกายปรับตัวมีความแข็งแรงและมีกำลังมากขึ้น ส่งผลให้กล้ามเนื้อหดตัวเร็วและแรงมากขึ้น สอดคล้องกับ อหิตติ วลัยชัยเพียร (2566) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกด้วยการประยุกต์สถานี ฝึกแบบมวยสากลที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของบุคคลทั่วไป ชาย อายุ 20-25 ปี จำนวน 44 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง 22 คน และกลุ่มควบคุม 22 คน โดยกลุ่มควบคุมดำเนินชีวิตประจำวันเป็นปกติ งดเว้นกิจกรรมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาทุกชนิด ส่วนกลุ่มทดลองทำการฝึกตามโปรแกรมแบบสถานีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 11 สถานี ฝึกเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ทดสอบสมรรถภาพทางกาย ก่อนและหลังการฝึก ผลการศึกษาพบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม สมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงของแรงเหวี่ยงขา การลุกนั่ง ดันพื้น ของกลุ่มทดลองดีขึ้นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า การฝึกด้วยการประยุกต์สถานีฝึก ทำให้มีสมรรถภาพ

ทางกายที่ดีขึ้น ทั้งในด้านองค์ประกอบของร่างกาย ความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ และความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Youyen (2022) ศึกษาผลของการฝึกตารางเก้าช่องต่อการทรงตัวและความคล่องตัวของนักเรียน โดยฝึกตารางเก้าช่องประกอบเพลง 3 วันต่อสัปดาห์ ครั้งละ 30 นาที คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง พบว่า การทรงตัวและความคล่องตัวก่อนการฝึกและหลังการฝึกด้วยตารางเก้าช่องประกอบเพลง มีความสามารถในการทรงตัวและความคล่องตัว หลังการฝึก 8 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สมพร ส่งตระกูล (2565) ศึกษาผลของการฝึกตารางโยแมงมุมและการฝึกตารางเก้าช่องที่มีต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็วของนักกีฬาบอลเลย์บอล พบว่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ จากท่าเหยียดขา ก่อนและหลังจากการฝึก 8 สัปดาห์ ของกลุ่มฝึกตารางเก้าช่องแตกต่างกับกลุ่มควบคุม จากข้อมูล ที่ปรากฏสามารถสรุปได้ว่าการฝึกตารางเก้าช่อง สามารถพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็ว ของนักกีฬาบอลเลย์บอลได้ จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกซ้อมกีฬาบอลเลย์บอลต่อไป

2. นักศึกษามีสมรรถภาพปฏิกิริยาการตอบสนองดีขึ้น หลังจากการออกกำลังกายด้วยโปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์สูง เนื่องจากการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์สูงเป็นรูปแบบการฝึกที่ส่งผลต่อการปรับปรุงทางด้านความสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ รวมทั้งพัฒนาความสามารถของระบบประสาท ทั้งรูปแบบการสั่งการและประสาทรับรู้ที่มีการตอบสนองซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาการทำงานร่วมกันของระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาทให้ทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการหดตัวของกล้ามเนื้อที่รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะการตอบสนองในสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวหรือการกีฬา ซึ่งนักกีฬาเกือบทุกชนิดมีความจำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เวลาในการเคลื่อนไหวที่ตอบสนองต่อการกระตุ้นนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของความคล่องตัว ความเร็ว และปฏิกิริยาการตอบสนองส่งผลให้ร่างกายมีการปรับตัวมีความแข็งแรงและมีพลังกล้ามเนื้อมากขึ้น จึงทำให้กล้ามเนื้อหดตัวได้แรงและเร็วขึ้น โดยเฉพาะการตอบสนองในสถานการณ์การเคลื่อนไหวตามทิศทางการฝึก สามารถเคลื่อนไหวเปลี่ยนทิศทางได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ ส่วนการพัฒนาปรับตัวของระบบประสาทสามารถทำงานได้ดีขึ้นทั้งการรับและส่งคำสั่งไปยังกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ ที่ได้รับการกระตุ้นตามลำดับขั้นตอนได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง แม่นยำขึ้นซึ่งเป็นการพัฒนาการทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อได้อย่างอัตโนมัติช่วยลดเวลาปฏิกิริยาลงนั่นเอง สอดคล้องกับ จิตาภา ศิริวรรณ (2562) ที่สรุปไว้ว่า เวลาปฏิกิริยา คือ เวลาตั้งแต่เริ่มกระตุ้นรีเซปเตอร์ให้รับรู้ถึงกล้ามเนื้อที่มีการหดตัว ซึ่งการตอบสนองต่อการกระตุ้นนั้น เรียกว่า เวลาปฏิกิริยา เวลาปฏิกิริยาต้องอาศัยการนำพลังจากประสาทรีเซปเตอร์ขึ้นไปสู่สมองส่วนได้อานาจจิตใจโดยผ่านเซลล์ประสาทหลายตัวแล้วจึงส่งกลับมายังกล้ามเนื้อเวลาปฏิกิริยานั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเวลาการตอบสนองทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยเวลาปฏิกิริยาร่วมกับเวลาการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นเวลาที่เริ่มจากการเคลื่อนไหวครั้งแรกจนถึงการสิ้นสุดการเคลื่อนไหว และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วันเพ็ญ สุวรรณชัยรบ และจิรวัฒน์ ขจรศิลป์ (2563) ที่สรุปไว้ว่า การฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์สูงเป็นการฝึกเน้นการกระตุ้นการทำงานของสมองหรือระบบประสาทที่ทำหน้าที่ในการรับรู้ ซึ่งโปรแกรมการฝึกมีผลต่อการกระตุ้นการพัฒนาของสมองและตอบสนองต่อการ

เคลื่อนไหว เนื่องด้วยรูปแบบของการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์สูง มีส่วนในการเน้นการกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทและสมองที่ทำหน้าที่ในการรับรู้ข้อมูลเพื่อส่งไปยังสมองส่วนกลาง ที่รับผิดชอบหน้าที่วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลก่อนจะส่งไปยังเซลล์ประสาทที่ทำหน้าที่สั่งงานและควบคุมการเคลื่อนไหวให้เป็นไปตามข้อมูลที่ส่งมา ช่วงระยะเวลาการทำงานของระบบประสาทดังกล่าวนี้จะใช้เวลาเพียงสั้น ๆ โดยเน้นความถูกต้องแม่นยำและความรวดเร็วในการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสำคัญและ ศิราเมษฐ์ ม่วงสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาผลของการฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าในรูปแบบที่แตกต่างกันด้วยตารางเก้าช่อง และบันไดเชือกที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง และเปรียบเทียบผลการฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าในรูปแบบที่แตกต่างกันที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง ในกีฬาฟุตบอล กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 11 คน คือ กลุ่มทดลองที่ 1 การฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าโดยใช้ตารางเก้าช่อง และกลุ่มทดลองที่ 2 การฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าโดยใช้บันไดเชือก ทั้งสองกลุ่มฝึก 2 วันต่อสัปดาห์ ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ความเร็วระยะทาง 40 เมตร ภายในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มการทดลองที่ 2 ก่อนการฝึก หลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ความเร็วระยะทาง 40 เมตร ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึก หลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความเร็วในการวิ่งของนักกีฬาทั้งสองกลุ่มเร็วขึ้นตามลำดับเวลาของการฝึกตามโปรแกรม สรุปได้ว่ารูปแบบการฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าทั้งสองสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเร็วในการวิ่งของนักกีฬาได้ สอดคล้องกับ Praisin et al., (2022) สรุปไว้ว่าการเคลื่อนไหวบนตารางเก้าช่อง นอกจากนำมาบูรณาการเคลื่อนไหวกับเด็ก นักกีฬา บุคคลทั่วไป หรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหวแล้ว ยังสามารถนำมาประยุกต์การเคลื่อนไหวกับเสียงดนตรี ในการออกกำลังกายแบบแอโรบิก ลีลาศ รำเซิ้ง รำฟ้อน เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบ วิธีการ และความสม่ำเสมอในการฝึก

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจัดในกลุ่มวัยที่ต่างกันเพราะเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ต้องใช้พื้นที่ในการเคลื่อนไหวมาก
2. โปรแกรมการฝึกตารางเก้าช่องประยุกต์สูง อาจจะเพิ่มกิจกรรมเข้าจังหวะหรือเสียงเพลงประกอบในการเคลื่อนไหวเพื่อความสนุกสนาน
3. นำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตาภา ศิริวรรณ. (2562). ผลของไขมันอ่อนเฟดทางการ ได้นินที่มีต่อเวลาปฏิกิริยาและความถูกต้องของการตอบสนองในนักกีฬาฟุตบอลเพศชาย. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9484/>

- วันเพ็ญ สุวรรณชัยรบ และจิรวัดน์ ขจรศิลป์. (2563). ผลของการฝึกตาราง 9 ช่องที่มีขนาดต่างกันควบคู่กับการฝึกความอ่อนตัวที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวในกีฬาวอลเลย์บอล. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**, 16(1), 163-176.
- ศิราเมษฐ์ ม่วงสุวรรณ. (2564). การเปรียบเทียบผลของการฝึกปฏิกิริยาความเร็วเท้าด้วยตารางเก้าช่องและบันไดเชือกที่มีต่อความเร็วในการวิ่งของนักฟุตบอลหญิงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: Comparison of the Effects of Reactive Foot Speed Training Using Nine Square and Ladder on The Speed of Kasertsart University Women's Soccer Players. **Journal of Health, Physical Education and Recreation**, 47(1), 125-136.
- สมพร ส่งตระกูล. (2565). ผลของการฝึกตารางใยแมงมุมและตารางเก้าช่องที่มีต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วของนักกีฬาวอลเลย์บอล: Effects of Spider Web Table and Nine Square Training Programs on Muscle Strength, Agility and Speed of Volleyball Players. **Journal of Health, Physical Education and Recreation**, 48(1), 364-378.
- อหิติ วลัยชูเพียร. (2566) . ผลของการฝึกด้วยการประยุกต์สถานีฝึกแบบมวยสากลที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของบุคคลทั่วไป. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 22(1), 164-178.
- Apanukul, S. (2019). การวางแผนพัฒนาความแข็งแรง. **Journal of Sports Science and Health**, 20(3), 1-14.
- Ayubovna, S. M. (2023). Physiological Basics of Forming Movement Skills and Teaching Sports Techniques. **Intersections of Faith and Culture: American Journal of Religious and Cultural Studies (2993-2599)**, 1(9), 87-94.
- Donnor, J. K. (2020). Towards an interest-convergence in the education of African-American football student athletes in major college sports. In **Critical Race Theory in Education (pp. 57-79)**. Routledge.
- James, E. (2023). **Practical Training for Running, Walking, Rowing, Wrestling, Boxing, Jumping...: And All Kinds of Athletic Feats, Together with Tables of Proportional Measurement**. Good Press.
- Lilley, L. L., Collins, S. R., & Snyder, J. S. (2022). **Pharmacology and the Nursing Process E-Book**. Elsevier health sciences.
- Praisin, A., Wannakayont, A., Rungruang, L., & Wannakayont, N. (2022). Public Relations of Research in Housing Design for the Elderly and Mobility Disabled People Based on People Based on Universal Design Concept through the Online Social Media. **Journal of MCU Nakhondhat**, 9(4), 126-139.
- Qiu, L., Dong, S., Yu, X., & Han, B. (2021). Self-sensing ultra-high performance concrete for in-situ monitoring. **Sensors and Actuators A: Physical**, 331, 113049.

- Sartori, R., Romanello, V., & Sandri, M. (2021). Mechanisms of muscle atrophy and hypertrophy: implications in health and disease. **Nature Communications**, 12(1), 330. <https://doi.org/10.1038/s41467-020-20123-1>
- Siedentop, D., & Van der Mars, H. (2022). **Introduction to Physical Education, Fitness, and Sport**. Human kinetics.
- Yongtawee, A., Park, J., Kim, Y., & Woo, M. (2022). Athletes have different dominant cognitive functions depending on type of sport. **International Journal of Sport and Exercise Psychology**, 20(1), 1-15.
- Youyen, M. (2022). Effect of Nine Squares Training with Muscle on Balance and Agility of Children with Special Needs: Integration Learning. **Academic Journal of Thailand National Sports University**, 14(3), 241-252.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์
ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT BASED ON
THEORY OF TORRANCE ON PLAY INTELLIGENCE-QUOTIENT OF PRIMARY 6 STUDENTS

ฤทัยทิพย์ โสภา

Reuthaitip Sopha

โรงเรียนเทศบาล 5 สีหรัักษ์วิทยา, ประเทศไทย

Siharak Wittaya Municipal 5 School, Thailand

e-mail : ruethaitip.sopha@gmail.com

Received: March 6, 2024 Reviewed: April 1, 2024 Revised: April 4, 2024 Accepted: May 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ และของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 สีหรัักษ์วิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเพื่อกำหนดห้องเรียนตัวอย่าง 2 ห้อง แบ่งเป็นนักเรียนนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่น จำนวน 8 แผน โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องรวมเท่ากับ 0.97 2) แบบวัดความฉลาดทางการเล่น มีค่าความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยด้วยค่า “ที”

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ส่งผลต่อความ
ฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา แนวคิดของทอร์แรนซ์ ความฉลาดทางการเล่น

Abstract

The objectives of the study were as follows: 1) to compare the average play intelligence-quotient score of the experimental student group who studied physical education learning management based on Torrance theory regarding the development of play intelligence-quotient and the control group who were given regular method of teaching before and after implementation 2) To compare the play intelligence-quotient score after implementation between students in the experimental and control groups. The sample group was primary 6 students from Municipal School 5 Siharak Wittaya in semester 2 academic year of 2022, using a purposive selection method and a simple random sampling method to assign two sample classrooms to the experimental and control groups, with twenty-five students in the experimental group and twenty-five students in the control group. The duration of the study was eight weeks. The research instruments included 1) physical education learning management plans based on Torrance's theory regarding the development of play intelligence-quotient eight lesson plans 0.97 was the cumulative IOC 2) intelligence-quotient assessment form with a 0.89 percent reliability. Means, standard deviations, and t-tests were used to analyze the data.

The results demonstrated that

1) The average play intelligence-quotient of the experimental group after the experiment in physical education learning management based on the Torrance theory was significantly higher than before at the .05 level. The students in the control group received standard physical education learning management after receiving it. At the .05 level, there was no significant difference from previous results.

2) The experimental group's average play intelligence-quotient after the experiment was significantly higher than the control group at the .05 level. Findings from this study inform the design of a learning management system for primary-level physical education based on the Torrance theory of affective play intelligence-quotient.

The study's findings: designing a primary 6 students' physical education learning management system informed by the Torrance theory of affective play intelligence-quotient.

Keywords : physical education learning management, Torrance's theory, play intelligence-quotient

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา โดยให้ยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิด สร้างสรรค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือพัฒนา ตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในปัจจุบันถึงแม้จะมีการปฏิรูประบบการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลแต่ผลที่ได้จากการปฏิรูปยังไม่ ส่งผลอย่างชัดเจนเท่าที่ควรทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติจริง ระบบการศึกษาไทยยังคงสอนให้จำมากกว่าให้ นักเรียนได้ใช้ความคิดหรือเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ไปประยุกต์ใช้ ผลของระบบการศึกษาของไทยที่สอนให้จำอย่างเดียวทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะเป็นผู้บริโภคแต่ไม่รู้จักคิดที่จะ นำสิ่งที่ได้เรียนมาสร้างสรรค์ ประยุกต์ หรือประดิษฐ์ให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้ ซึ่งการ พัฒนาด้านสมองซีกขวา คือการพัฒนาไหวพริบ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การมองภาพรวม การแก้ปัญหาเป็น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องลงมือทำด้วยตัวเอง โดยผ่านการเรียน ศิลปะ ดนตรี และกีฬา แต่ที่ผ่านมามีการจัดการศึกษาของประเทศไทยเน้นการเรียนรู้ด้วยสมองซีกซ้าย คือเน้น ไปที่ความรู้มากกว่า ซึ่งวัดได้ง่ายด้วยการสอบ อีกทั้งสภาพสังคมปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ ความสำคัญเพียงแค่วิชาที่เป็นทฤษฎีแต่ไม่ได้เน้นวิชาด้านปฏิบัติ เช่น วิชาศิลปะ ดนตรี และพลศึกษา จึงเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รวมทั้งครูจำนวน มากยังคงจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม ๆ ขาดความรู้ในเนื้อหาวิชา ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองและ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถที่จะ เข้าใจในทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ที่สำคัญได้ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นความล้มเหลวของการจัดการศึกษา ที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (มานินทร์ เจริญลาภ, 2558; บุญณิสสา ส่งแสง, 2559; สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2563)

แนวคิดของทอร์แรนซ์ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Process) ซึ่งเป็นวิธีคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอน สามารถที่จะคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยทอร์แรนซ์ได้ให้คำอธิบายกระบวนการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่ บกพร่องขาดหายไป แล้วจึงรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐาน ต่อจากนั้นก็ทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อ ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ขึ้นต่อไปจึงเป็นการรายงานผลที่ได้รับจากการทดสอบสมมติฐานเพื่อเป็น แนวทางการคิดแนวทางใหม่ต่อไป ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักการ

ทางวิทยาศาสตร์ โดยเรียกกระบวนการคุณลักษณะนี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (The Creative Problem Solving Process) ธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยขั้นตอนการแก้ปัญหา และการคิดที่แตกต่าง ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) เป็นขั้นที่ผู้เรียนเริ่มมีความรู้สึกกังวล สับสน วุ่นวาย แต่ยังไม่สามารถหาปัญหาได้ว่าเกิดจากอะไร ต้องคิดว่าสิ่งใดทำให้เกิดความเครียดคืออะไร ขั้นที่ 2 ขั้นการค้นพบปัญหา (Problem – Finding) เมื่อคิดจนเข้าใจผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่าปัญหาด้านใดคืออะไร ขั้นที่ 3 ขั้นการค้นพบความคิด (Ideal – Finding) ผู้เรียนจะคิดและตั้งสมมติฐาน ตลอดจนรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทดสอบความคิด ขั้นที่ 4 ขั้นการค้นพบคำตอบ (Solution – Finding) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทดสอบสมมติฐานจนพบคำตอบ ขั้นที่ 5 ขั้นการยอมรับจากการค้นพบ (Acceptance – Finding) เป็นขั้นที่ผู้เรียนยอมรับคำตอบที่ค้นพบและคิดต่อการค้นพบนั้นจะนำไปสู่แนวคิดและการค้นพบใหม่ต่อไปที่เรียกว่า New Challenges โดยนิยามและกระบวนการของการเกิดความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอร์แรนซ์คล้ายกับการคิดแก้ปัญหา ซึ่งในส่วนของการปฏิบัติจะใช้วิธีการวัดในลักษณะของการคิดนอกกรอบ และมุ่งเน้นการแก้ปัญหาโดยการเชื่อมโยงความคิด โดยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในวัยประถมศึกษานั้นมีความแตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ในช่วงวัยอายุ 6-8 ปี ความคิดสร้างสรรค์ยังมีน้อย แต่ในวัยนี้จะรักการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็นมากขึ้น มักจะเอาแต่ใจตนเอง ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นในระยะนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่ควรใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านบทเรียน นิทาน หรือการอภิปราย ผู้ใหญ่ควรช่วยให้ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและคอยตอบคำถามต่าง ๆ ในช่วงวัยอายุ 8-10 ปี จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและสามารถนำความคิดไปใช้ได้จริง มักจะเลียนแบบวีรบุรุษ สามารถกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะอื่น ๆ เพื่อช่วยเพื่อนได้ สามารถทำงานที่ยากขึ้นได้ รู้จักถามคำถามที่เป็นปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น รู้จักคิดมากขึ้น มีความกังวลใจในสิ่งที่ตนเอง ไม่ได้ทำ และจะรู้สึกเสียใจถ้าไม่ได้รับความยุติธรรม ในวัยนี้ต้องการโอกาสที่จะได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสนี้ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าความคิดของเขามีประโยชน์แต่ยังคงต้องการคำแนะนำสนับสนุนและปลอบโยนด้วย เมื่อต้องทำงานที่ยากมาก ๆ วัยนี้เป็นวัยที่ควรเรียนรู้ว่าตนเองไม่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ในวัยอายุ 10-12 ปี เป็นวัยที่ชอบอ่านหนังสือและสามารถอ่านหนังสือหรือใช้ความคิดได้เป็นเวลานาน เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรี สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว วัยนี้มักจะชอบลองทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง มีความคิดละเอียดถี่ถ้วนถึงข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ถ้าเป็นงานที่ทำหายสามารถแปลงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ และมีความคิดในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ โดยผู้ใหญ่จะต้องกระตุ้นให้ทำงานยาก ๆ และหัดตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (อารี พันธุ์ณี, 2557; Torrance, 1965)

นอกจากนี้ กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยการใช้หลักการออกกำลังกายในเด็กไว้ว่า ควรจัดกิจกรรมที่ใช้ความสัมพันธ์ของมือ สายตา และเท้า เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายเบื้องต้น และเมื่อมีอายุ 12-16 ปี ควรจัดกิจกรรมที่สามารถเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไว เน้นทักษะเฉพาะ ทั้งในกีฬาประเภทเดี่ยวหรือประเภททีมตามความสนใจ และความถนัด เช่น วัยน้ำ เทนนิส แบดมินตัน กรีฑา ฟุตบอล เป็นต้น เมื่อได้ออกกำลังกายและได้ทำ

กิจกรรมที่เหมาะสมตามช่วงอายุ จะทำให้มีพัฒนาการทางด้านกลไกการเคลื่อนไหวที่ดีขึ้นและส่งผลกระทบต่อความคิดสร้างสรรค์ โดยปกติแล้วการเคลื่อนไหวร่างกายจะมีกล้ามเนื้อใหญ่ มัดเล็ก ที่ทำให้สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล้ามเนื้อในแต่ละส่วนจะมีการพัฒนาตามช่วงอายุของการเจริญเติบโต ซึ่งพัฒนาการของทักษะทางกลไกที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย คือ อายุ 1-7 ปี จะใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก ส่วนกล้ามเนื้อมัดเล็กจะมีพัฒนาการเริ่มจากอายุประมาณ 8-12 ปี ซึ่งช่วงอายุ 8-12 ปีนี้ควรได้รับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กในขั้นพื้นฐานก่อน เพื่อที่จะสร้างความแข็งแรงและทักษะทางกลไกให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวขั้นสูงต่อไปได้ การที่ได้ออกกำลังกายอย่างเหมาะสมกับช่วงอายุจะช่วยให้มีการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสม อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในบทเรียนหรือการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการสังเกต คิด วิเคราะห์ คิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย ดังนั้นความฉลาดในการเคลื่อนไหวร่างกายหรือความฉลาดในการเล่นเกมหรือกีฬา จึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่แสดงถึงความสามารถที่ใช้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายในสภาพแวดล้อมใด ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และทันเวลาที่ ทำให้การเล่นเกมหรือกีฬานั้นประสบความสำเร็จสูงสุด (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561; Torrance, 1965)

ความฉลาดในการเล่นเกมหรือกีฬานั้น โดยปกติแล้วจะกล่าวถึงความสามารถในการใช้ทักษะทางร่างกายในการเคลื่อนไหวของบุคคลทั่วไป แต่สำหรับความฉลาดในการเล่นเกมหรือกีฬาในเด็ก ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนาการต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน มีกิจกรรมที่เรียนรู้และกิจกรรมในการเล่นเป็นหลัก ดังนั้นความฉลาดทางการเคลื่อนไหวร่างกายและความฉลาดทางการเล่นจึงให้ความหมายเดียวกัน ซึ่งหมายถึง ศักยภาพของการใช้ร่างกายหรือบางส่วนของร่างกายในการแก้ไขปัญหา นั่นก็คือความสามารถในการใช้ สติปัญญาเพื่อทำงานประสานกันได้ดีกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย ดังนั้นผู้ที่มีความฉลาดทางการเล่นจะต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้จักพิจารณาประเด็นปัญหาอย่างสมเหตุสมผล และรู้จักใช้วิจารณญาณในแง่มนต์ศิลปะ มากกว่าการประเมินทางด้านวิทยาศาสตร์ สามารถควบคุม สั่งการ ตัดสินใจ มีสติ มีไหวพริบเชื่อมั่น กล้าแสดงออก รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหาในขณะที่เคลื่อนไหวร่างกาย สามารถใช้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายในสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทันที และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นลักษณะของการเป็นนักกีฬาที่ดี ที่จะต้องมีกระบวนการรับรู้ที่เรียกว่า ความสามารถในการอ่านสถานการณ์และมีการตัดสินใจที่ดี โดยถ้าผู้เล่นหรือนักกีฬามีทั้งสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเล่นที่ดีควบคู่กัน ก็จะช่วยให้การเคลื่อนไหวร่างกายในขณะที่ประกอบกิจกรรมมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จสูงสุด ด้วยเหตุนี้การที่เด็กจะมีความสามารถในการเล่นเกมและสามารถพัฒนาทักษะทางด้านกีฬาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรมีทั้งสมรรถภาพทางกายที่พร้อมและยังต้องมีความฉลาดทางการเล่นที่ดีอีกด้วย ความฉลาดทางการเล่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญสำหรับเด็ก เพื่อให้สามารถพัฒนาการรับรู้ การตัดสินใจ ไปพร้อมกับขณะที่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการใช้การทำงานร่วมกันของสายตาและสมอง ไม่เพียงเท่านั้นกิจกรรมทางการเคลื่อนไหวร่างกายเหล่านี้ จะช่วยให้ร่างกายแข็งแรง

เจริญเติบโตได้เต็มที่ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้รักการออกกำลังกายและความมีน้ำใจนักกีฬาอีกด้วย (อรรถพล มณีแสง และชัชชัย โกมารทัต, 2559; Brualdi,T and Amy, C., 2019; Wiwit Kurniawan et al, 2020)

ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษานั้น นอกจากจะพัฒนาความสามารถด้านการเคลื่อนไหว ร่างกาย สมรรถภาพทางกาย ทักษะต่าง ๆ ทางกีฬาแล้ว ยังมีเป้าหมายเพื่อการดูแลสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรม ประกอบจังหวะ จึงเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องเลือกกิจกรรมและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยกิจกรรมประกอบจังหวะเป็นกิจกรรมที่ ร่างกายและจิตใจมีปฏิริยาตอบสนองต่อจังหวะเสียงดนตรี แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) การ เต้นรำพื้นเมือง เป็นการเต้นรำประจำท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ 2) การเต้นแบบจัดรัส เป็นการเต้นรำใน รูปแบบสี่เหลี่ยมจัดรัส โดยมีคู่หัวและคู่ท้าย 3) การเต้นสมัยใหม่ เป็นการเต้นที่ทันสมัยโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของ ร่างกาย แสดงออกซึ่งความรู้สึก ความนึกคิด อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ หรือสภาพทางเหตุการณ์ 4) ลีลาศ เป็นการเต้นแดนซิมิเดิลหรือบอลรูม และลาตินอเมริกัน จะเห็นว่ากิจกรรมประกอบจังหวะนั้น มีขอบข่าย กว้างขวางมาก ไม่ใช่เพียงแต่สอนให้ผู้เรียนได้เต้นรำตามแบบอย่างที่คุณครูสอนให้เท่านั้น แต่ต้องสอนให้มีความรู้ ความเข้าใจลึกซึ้งในการเคลื่อนไหวแสดงอิริยาบถในแบบต่าง ๆ ไปตามเสียงดนตรีและจังหวะเพลงได้อย่าง สง่างาม โดยเฉพาะคือสามารถแสดงออกถึงท่าทางการเคลื่อนไหวของตนเองได้อย่างอิสระตามความคิด สร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคน (เจริญ กระบวนรัตน์, 2558; จุฑารัตน์ หลีสวัสดิ์, 2558)

จากแนวคิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในระดับ ประถมศึกษาประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาที่กำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเข้าจังหวะในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาด ทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดย

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่ม ทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์และของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 50,889 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 สีหรัษฎวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก เพื่อกำหนดห้องเรียนตัวอย่าง 2 ห้อง แบ่งเป็นนักเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่น ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน ดังนี้ 1) การเคลื่อนไหวร่างกายแบบอยู่กับที่ 2) การเคลื่อนไหวร่างกายแบบเคลื่อนที่ 3) การเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีอุปกรณ์แบบอยู่กับที่ 4) การเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีอุปกรณ์แบบเคลื่อนที่ 5) กิจกรรมประกอบจังหวะเพลงพื้นเมืองไทย 6) กิจกรรมประกอบจังหวะมวยไทยประกอบเพลง 7) กิจกรรมประกอบจังหวะแอโรบิก 8) กิจกรรมประกอบจังหวะชะชะช่าพาเพลิน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่น จำนวน 8 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรวมมีค่าเท่ากับ 0.97 2) แบบวัดความฉลาดทางการเล่น (Physical and Play Intelligence Quotient) เครื่องมือวัดความฉลาดทางการเล่น (Physical and Play Intelligence Quotient) เป็นนวัตกรรมผลงานคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาโดย ชัชชัย โกมารทัต และคณะ (2549) ประกอบด้วย 4 รายการทดสอบคือ 1) วิ่งซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน 2) ขว้าง-รับ สลับเตะ-รับ ลูกบอลกระตบผนัง 3) วิ่งใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง 4) วิ่งวิบาก โดยมีการรวมคะแนนแต่ละรายการเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนความฉลาดทางการเล่น โดยมีค่าความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.89 เครื่องมือแบบวัดความฉลาดทางการเล่นนี้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ของเครื่องมือวัดที่ดีสามารถวัดความฉลาดในการเคลื่อนไหวร่างกายหรือความฉลาดในการเล่นของเด็ก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและของนักเรียนกลุ่มควบคุม

	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	25	96.10	9.27	118.50	9.09	-16.65	0.00*
กลุ่มควบคุม	25	92.12	8.72	92.39	8.99	-0.37	0.71

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคิดของทอร์แรนซ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 96.10 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 118.50 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 92.12 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 92.39 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ดังตารางที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางการเล่น	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. วิ่งซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน	50.54	2.47	57.31	6.20	-5.89	0.00*
2. ขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบผนัง	56.06	4.59	63.76	5.72	-6.13	0.00*
3. วิ่งใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง	49.76	5.01	53.09	3.99	-7.18	0.00*
4. วิ่งวิบาก	28.25	7.33	38.52	6.66	-7.25	0.00*

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นทั้ง 4 องค์ประกอบของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยองค์ประกอบด้าน วังซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.54 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.31 คะแนน ด้านขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบผนัง ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.06คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.76 คะแนน ด้านวิ่งไล่เหยี่ยวในกระป๋องตามคำสั่ง ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.76 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.09 คะแนน และด้านวิ่งวิบาก ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.25 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.52 คะแนน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุม จำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางการเล่น	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. วังซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน	48.76	6.53	50.04	5.37	-1.32	0.19
2. ขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบผนัง	56.24	5.95	57.12	5.15	-1.32	0.19
3. วิ่งไล่เหยี่ยวในกระป๋องตามคำสั่ง	47.36	4.21	47.24	3.71	0.14	0.88
4. วิ่งวิบาก	27.50	6.25	27.54	6.87	-0.03	0.97

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นทั้ง 4 องค์ประกอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยองค์ประกอบด้านวังซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.76 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.04 คะแนน ด้านขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบผนัง ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.24 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.12 คะแนน ด้านวิ่งไล่เหยี่ยวในกระป๋องตามคำสั่ง ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.36 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.24 คะแนน และด้านวิ่งวิบาก ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.50 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.54 คะแนน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

	n	หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	25	118.50	9.09	10.20	0.00*
กลุ่มควบคุม	25	92.39	8.99		

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 118.50 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 92.39 คะแนน มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางการเล่น	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. วังซิกแซกสลับว้างตรงเก็บของเหมือน	57.31	6.20	50.04	5.37	4.42	0.00*
2. ขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบ ผนัง	63.76	5.72	57.12	5.15	4.30	0.00*
3. วังใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง	53.09	3.99	47.24	3.71	5.36	0.00*
4. วังวิบาก	38.52	6.66	27.54	6.87	5.73	0.00*

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นทั้ง 4 องค์ประกอบของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยองค์ประกอบด้านวังซิกแซกสลับว้างตรงเก็บของเหมือน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.31 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.04 คะแนน ด้านขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอลกระทบผนัง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.76 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.12 คะแนน ด้านวังใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.09 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.24 คะแนน และด้านวังวิบาก นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.52 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.54 คะแนน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอรัแนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีอิสระในการคิดโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดหัวข้อให้คำแนะนำและคอยกระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างรวดเร็ว เช่น ในขั้นที่ (1) การค้นพบข้อเท็จจริง ผู้วิจัยให้นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิด โดยให้นักเรียนค้นพบปัญหาของตนเองเกี่ยวกับการแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวตามจังหวะการเคลื่อนไหว ในขั้นที่ (2) การค้นพบปัญหา ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมข้อมูลการ

เคลื่อนไหวเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และขั้นที่ (3) การค้นพบแนวคิด ครูให้นักเรียนคิดและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเริ่มมีความคิดเป็นอิสระเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลาย ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อครูกำหนดเหตุการณ์ให้คิดหาทางการเคลื่อนไหวในโจทย์ต่าง ๆ ของแต่ละคาบเรียน ซึ่งผู้สอนได้กระตุ้นจากโจทย์ต่าง ๆ ที่ให้ และในขั้นที่ (4) การค้นพบคำตอบ ผู้วิจัยมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดหาทางการเคลื่อนไหวเอง ทำให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออก โดยแสดงหาทางการเคลื่อนไหวตามที่ตนเองคิดโดย ผู้วิจัยช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดลองผิดลองถูก ใช้คำพูดแบบจูงใจ ให้กำลังใจ และชมเชยนักเรียนที่แสดงหาทางการเคลื่อนไหวออกมาได้ทันทีเมื่อได้ยินเสียงเพลง โดยครูให้นักเรียนฝึกเดินหาทางการเคลื่อนไหวตามที่ตนเองคิดและเข้ากับเพลงที่ครูเปิดให้ฟังสามารถทำได้อย่างหลากหลายและนักเรียนที่สามารถคิดหาเพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยเลือกเพลงที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็ว ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน และสามารถแสดงหาทางการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง นักเรียนบางคนร้องเพลงตามประกอบการเคลื่อนไหว พร้อมทั้งชวนเพื่อนให้แสดงหาทางไปด้วยกัน และในขั้นที่ (5) ขั้นการยอมรับผลที่เกิดจากการค้นพบ ครูให้นักเรียนผู้ชมแสดงความชื่นชมผลงานของเพื่อนโดยการปรบมือให้กับเพื่อนทุกคนที่แสดงหาทางการเคลื่อนไหว นักเรียนทุกคนเข้าใจและยอมรับว่าการเคลื่อนไหวตามจังหวะเสียงเพลงสามารถทำได้หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของทอร์เรนซ์ (1965) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านความคิดที่มี 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นการค้นพบข้อเท็จจริง คือนักเรียนได้ลองเคลื่อนไหวตามที่นักเรียนคิดหลังจากได้รับโจทย์ในขั้นการค้นพบปัญหา 2) ขั้นการค้นพบปัญหา คือผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนคิดหาทางการเคลื่อนไหวของตนเอง จึงเป็นปัญหาที่นักเรียนต้องแก้ไข 3) ขั้นการค้นพบแนวคิด คือหลังจากที่นักเรียนได้ลองเคลื่อนไหวร่างกายตามหาที่ตนเองคิดแล้วก็ค้นพบว่าสามารถเคลื่อนไหวหาทางต่าง ๆ ได้ 4) ขั้นการค้นพบคำตอบ คือนักเรียนค้นพบคำตอบว่าสามารถเคลื่อนไหวหาทางต่าง ๆ ในหาทางการเคลื่อนไหวที่ตนเองคิดแล้วยังสามารถคิดหาทางเพิ่มได้อย่างต่อเนื่อง 5) ขั้นการยอมรับผลที่เกิดจากการค้นพบ คือการยอมรับในหาทางการเคลื่อนไหวที่ตนเองคิดขึ้นโดยที่ไม่มีผิดถูกและไม่มีการจำกัดทางความคิดและการคิดได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาที่จำกัดทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางกระบวนการคิด ซึ่งได้สอดคล้องกับ เจริญ กระบวนรัตน์ (2558) ได้กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบจะช่วยเป็นสื่อในการเชื่อมโยงข้อมูลการเรียนรู้ของสมอง เพื่อส่งต่อหรือประสานเข้ากับหน่วยความจำของสมองในการรับรู้จดจำข้อมูลหรือข้อมูลใหม่ในโอกาสต่อไป ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการรับรู้เรียนรู้การเคลื่อนไหวร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ ที่ถูกบันทึกจดจำไว้ในสมองก่อนหน้านี้ในแต่ละทักษะหรือแต่ละสถานการณ์แวดล้อม จะถูกดึงกลับหรือสามารถเรียกใช้ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ เมื่อมีเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นหรือผ่านเข้ามา การเคลื่อนไหวเบื้องต้นมีความสำคัญและจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งจะช่วยทำให้มีความฉลาดทางการเล่น สอดคล้องกับการวิจัยของ สุดาพัทธ์ เลิศพรกุลรัตน์ (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับความฉลาดทางการเล่น (Play Intelligence-Quotient) พบว่า ความฉลาดทางการเล่นที่แตกต่างกันจะมีความสามารถในการพัฒนาความสามารถทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันได้ โดยกลุ่มที่มีค่าความฉลาดทางการเล่นสูงจะมีแนวโน้มในการพัฒนาทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานในระดับดี และสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการเล่นในระดับสูงต่อไป โดยสามารถนำไปพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Ricky Wibowo,

et al. (2017) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานกับเกมของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมเกมมีความสัมพันธ์กับทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน โดยจะเริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายแล้วพัฒนาไปหาเกมที่ซับซ้อน โดยกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวโดยใช้ขาจะมีความโดดเด่นในการพัฒนาด้านทักษะการเคลื่อนไหว เหมาะสมสำหรับนักเรียนในยุคนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงศรี พุทธเกิด (2561) ได้ศึกษาเปรียบเทียบศึกษาและเปรียบเทียบผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ต่อสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหว ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 7 – 8 ปี จำนวน 30 คน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สนามเด็กเล่น BBL จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที ด้วยโปรแกรมการเล่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหวในนักเรียนระดับประถมศึกษาดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย Wiwit Kurniawan, et al. (2020) ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลของความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถของผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างความฉลาดทางปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ แต่ความฉลาดทางอารมณ์กับการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถของผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลระหว่างความฉลาดทางปัญญาและการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถของผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถของผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามแนวคิดของทอเรนซ์ที่มีต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนมีความฉลาดทางการเล่นเพิ่มขึ้น บุคลากรทางการศึกษาควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1.1 ครูผู้สอนคอยกระตุ้นนักเรียนให้คิดและแสดงออกอย่างหลากหลายไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกฎหรือผิด และครูให้นักเรียนผู้ชมแสดงความชื่นชมผลงานของเพื่อนโดยการปรบมือให้กับเพื่อนทุกคนที่แสดงท่าทางการเคลื่อนไหว นักเรียนทุกคนเข้าใจและยอมรับว่าการเคลื่อนไหวสามารถทำได้หลากหลาย

1.2 การเลือกเพลงเพื่อใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูควรเปิดเพลงที่นักเรียนชอบและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการพัฒนาคิดที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นอย่างเต็มศักยภาพ

1.3 ครูควรมีกิจกรรมเกมให้นักเรียนเล่นในชั้นเตรียม มีรางวัลและการชมเชยจากครูผู้สอนในการวัดประเมินผลเพื่อเป็นการให้แรงเสริมเพื่อดึงดูดความสนใจให้นักเรียนสนใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมในขั้นตอนต่อไปของแผนการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนารูปแบบของกิจกรรมให้หลากหลายนอกเหนือจากการใช้กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งประยุกต์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างต่อไป

2.2 ควรมีการนำแนวคิดของทอรัแนชไปใช้ในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้กิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของทอรัแนช เช่น กีฬาบาสเกตบอล กีฬาฟุตบอล เป็นต้น

2.3 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ผลของงานวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของทอรัแนชมาเป็นกรอบในการศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเทคนิควิธีการหรือแนวคิดหรือทฤษฎีอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ อาจทำให้ได้ข้อค้นพบที่มีความแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ และทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ น่าสนใจ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2561 (รายงานสถานการณ์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จุฑารัตน์ หลีสวัสดิ์. (2558). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบสื่อธรรมชาติ. โรงเรียนบ้านทุ่งคา: ลำปาง.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2558). “ทักษะพื้นฐานการเคลื่อนไหวกับการพัฒนาสมอง”. วารสารสุขศึกษาพลศึกษาและสันทนาการ, 41(1), 5-12.

ชัยชัย โกมารทัต และคณะ. (2549). การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดในการเคลื่อนไหวร่างกายหรือความฉลาดในการเล่น : สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญณิสาส์ ส่งแสง. (2559). ทำไมการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า.

<http://school8.education.police.go.th/technical/technical05.html>

มานินทร์ เจริญลาภ. (2558). พัฒนาสมองซีกขวา เพื่อสร้างสรรค์สื่อการสอนใหม่ๆ ให้ทันใจ ลูกใจนักศึกษายุค Gen ME. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สงศรี พุทธเกิด. (2561). ผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหวในนักเรียนระดับประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2563). การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: กรุงเทพฯ.

- สุดาพัทธ์ เลิศพรกุลรัตน์. (2558). ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดทางการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะกีฬาแบดมินตัน ขั้นพื้นฐานในเด็กหญิงอายุ 12 ปี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพล มณีแสง และชัชชัย โกมารทัต. (2559). ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดในการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะกีฬาฟุตบอลในนักเรียนชายอายุ 12 ปี. **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, 17(2), 27-41.
- อารี พันธุ์มณี. (2557). ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brualdi Timmins, and Amy C. (2019). Multiple Intelligences: Gardner's Theory," Practical Assessment, **Journal Research and Evaluation**, 5,(10).
- Wibowo, R., Nugraha, E., & Sultoni, K. (2018). Fundamental Movement Skills and Game Performance in Invasion Game Activities. In **2nd International Conference on Sports Science, Health and Physical Education** (Vol. 1, pp. 390-395).
- Torrance, E.P. (1965). **Rewarding creative behavior**. Englewood Cliffs,NJ:Prentice Hall.
- Kurniawan, W., Pramono, H., & Rumini, R. (2020). Effects of Intelligence Quotient, Emotional Quotient, and Motor Educability on Players Ability to Tact in Soccer Games. **Journal of Physical Education and Sports**, 9(1), 44-49.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP AND
BEING SCHOOL LEARNING ORGANIZATION UNDER KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กัญชลิกา กัลยา¹, อาคม อึ้งพวง²

Kanchalika Kanlaya¹, Arkom Eungpuang²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2} Education Administration Department, Faculty of Education, Northeastern University

e-mail: chalika137@gmail.com

Received: April 22, 2024 Reviewed: May 4, 2024 Revised: May 9, 2024 Accepted: May 13, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 จำนวน 320 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครู ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครู จำนวน 282 คน รวม 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการณ์มากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.34$) รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.45$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติการณ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.57, S.D.=0.48$)

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์สังกัดสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.39) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.44)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study academic leadership of school administrators, 2) to study being learning organization of schools and 3) to study the relationship between academic leadership of administrators and being learning organization of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. The sample size in this research was determined from Taro Yamane's formula at level of sampling error of 0.05 using simple random sampling method in proportion to the number of administrators and teachers. The sample group consisted of 38 administrators and 282 teachers, with the total number of 320 people. The instrument used to collect data was a 5-level estimation scale questionnaire with reliability of the entire questionnaire at 0.98. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The results of the research found that:

1. Academic leadership of administrators and being learning organization of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect of school's curriculum development ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.34), followed by the aspect of creating atmosphere for supporting academic work ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.45), the aspect with the lowest practice was school's educational quality evaluation ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.48).

2. Being learning organization of educational institutions of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect

of personal mastery ($\bar{X}$ = 4.67, S. D. = 0.34), followed by the aspect of shared vision ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.39), the aspect with the lowest practice was team learning ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.44).

3. Being learning organization of educational institutions of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was rated at the highest level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the most practice was the aspect of personal mastery, followed by the aspect of shared vision, the aspect with the lowest practice was team learning.

Keywords: Academic Leadership, Being Learning Organization, School Administrators

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างอย่างรวดเร็วมาก ตั้งแต่เรื่องของการปฏิวัติเทคโนโลยี ดิจิตอล (Digital Disruption) ไปจนถึงเรื่องของการปฏิวัติอาชีพ (Career Disruption) หลายสิ่งหลายอย่าง ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงเรื่องการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีสาขาวิชาใหม่ๆ ที่น่าสนใจผุดขึ้นมามากมาย แม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงแรงงานทั้งหลายที่ต้องพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันความก้าวหน้าด้วย หลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาในการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาประชากรให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ ไปจนถึงพัฒนาศักยภาพประชากรและแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย การศึกษาทำให้นักศึกษามีองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่ในตัว และทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถ ตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งจะทำให้การทำงานราบรื่นไม่มีปัญหา และในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะช่วยพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้หรือเกิดการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงแก้ไข ปัญหาให้หมดไปทำให้การทำงานดียิ่งขึ้น ทำให้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งจะสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่ามีความสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพราะผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุไปสู่เป้าหมาย โดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้บุคลากรมีแนวทาง

ในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน (Krug, 1992) ภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษา คือ ความใส่ใจอย่างมากของผู้นำโดยเฉพาะผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนต่อพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการใส่ใจกับสภาพอื่นๆขององค์กร เช่น วัฒนธรรมของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งผู้นำเชื่อว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนและครู การนิยามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียนการบริหารจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินครู การประสานงานโครงการการพัฒนาบุคลากร และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อนครูกับนักเรียนและชุมชน เป็นศิลปะและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำผู้ร่วมงานคือครูให้มีความร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการในการทำงานขององค์กรในด้านต่างๆ ดีขึ้น ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่หลายองค์กรต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการทำงาน มีการวางแผนในการนำองค์กรท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงาน และบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ เพราะในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายใต้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้องค์กรมีความท้าทายทั้งในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร และความคาดหวังของผู้รับบริการที่เพิ่มสูงขึ้น จึงต้องมีการกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ในการทำงานและพัฒนาตนเองเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดการปรับเปลี่ยน ค้นหาวิธีการใหม่ๆ ทำให้งานมีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้นอยู่เสมอ (สุชาติ รักเอก, 2565) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา คือ องค์กรที่พัฒนาตนเองและผู้อื่นตลอดเวลา ขยายขอบเขตความสามารถของตนอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์กรเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่บุคคลในระดับต่างๆ อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความตื่นตัวและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในองค์กรให้เกิดจิตวิญญาณร่วมกัน ใช้ความรู้เป็นเครื่องมือตรวจสอบปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เป็นองค์กรที่มีความคิดใหม่ๆ ได้รับการยอมรับ และเอาใจใส่ มีการแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้กันเป็นเครือข่าย เป็นองค์กรที่ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งองค์กร วิธีแห่งการพัฒนาที่มีความยั่งยืน และเปี่ยมไปด้วยจิตสำนึกที่ดีของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน 5 องค์ประกอบ คือ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีต้นแบบทางความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ของทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ (Senge, 1990)

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมานั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษา

มิได้แสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน รวมถึงเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาให้รู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆของสถานศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถ ทักษะกระบวนการและเทคนิค เพื่อสามารถนำพาให้การปฏิบัติงานวิชาการประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ องค์กรชั้นนำ ที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความเสมอภาคด้านโอกาสและคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีวัฒนธรรมองค์กร คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ผูกพัน กระตือรือร้น ร่วมมือ สร้างสรรค์ พัฒนางานรวดเร็ว แม่นยำ เปี่ยมคุณธรรมจริยธรรม แต่ยังคงขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการจัดการความรู้ การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงพลวัตแห่งการเรียนรู้ อาทิเช่น ระบบสำรวจแนวความสามารถพิเศษด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้โรงเรียนดำเนินการไม่เสถียรขาดประสิทธิภาพ มีปัญหาในการใช้งานมาก ทำให้ครูผู้รับผิดชอบมีความยากลำบากในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถนำผลการติดตามมาสรุปเป็นสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของไชยา ภาวะบุตร (2565) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศึกษาตามแนวคิดของ Senge (1990) มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) การมีแบบแผนทางความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ของทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษาให้ก้าวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาและช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

สมมุติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัย ได้ศึกษาและใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของไชยา ภาวะบุตร (2565) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และใช้กรอบแนวคิด เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศึกษาตามแนวคิดของ Senge (1990) มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1)การเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) การมีแบบแผนทางความคิด 3)การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4)การเรียนรู้ของทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ
4. การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ
5. การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้
2. การมีแบบแผนทางความคิด
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
4. การเรียนรู้ของทีม
5. การคิดอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต จำนวน 320 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาร์ยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครูได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 38 คน ครูผู้สอนจำนวน 282 คน รวมเป็น 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert มีจำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert มีจำนวน 34 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ของข้อคำถามทุกข้อเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีข้อคำถาม 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีข้อคำถาม 34 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.02 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกตามตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าอำนาจจำแนกค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อคำถามรายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (α)
1. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	0.665 – 0.789	0.972
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	0.281 – 0.682	0.972
3. ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ	0.558 – 0.811	0.972
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ	0.560 – 0.766	0.972
5. ด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	0.652 – 0.811	0.972
6. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	0.619 – 0.818	0.971

ตารางที่ 2 ค่าอำนาจจำแนกค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ข้อคำถามรายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (α)
1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	0.249 – 0.731	0.972
2. ด้านการมีแบบแผนทางความคิด	0.658 – 0.813	0.971
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	0.660 – 0.844	0.971
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	0.578 – 0.766	0.971
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	0.668 – 0.821	0.971

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและวิเคราะห์หาคุณภาพเรียบร้อยแล้วนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.60	0.50	มากที่สุด	4
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.73	0.34	มากที่สุด	1
3. ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ	4.65	0.45	มากที่สุด	2
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ	4.60	0.43	มากที่สุด	5
5. ด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	4.62	0.49	มากที่สุด	3
6. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.57	0.48	มากที่สุด	6
รวม	4.62	0.40	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.45) และด้านการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.49) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.48)

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.67	0.34	มากที่สุด	1
2. ด้านการมีแบบแผนทางความคิด	4.60	0.48	มากที่สุด	4
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.64	0.39	มากที่สุด	2
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.57	0.44	มากที่สุด	5
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.61	0.46	มากที่สุด	3
รวม	4.62	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.39) และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.46) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.44)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
X1	0.635**	0.616**	0.544**	0.567**	0.611**	0.668**
X2	0.585**	0.563**	0.556**	0.605**	0.632**	0.662**
X3	0.692**	0.736**	0.742**	0.669**	0.773**	0.814**
X4	0.754**	0.535**	0.586**	0.683**	0.708**	0.729**
X5	0.613**	0.635**	0.652**	0.642**	0.685**	0.727**
X6	0.781**	0.615**	0.599**	0.560**	0.683**	0.722**
X	0.763**	0.696**	0.691**	0.697**	0.767**	0.811**

**แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.811$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในแต่ละด้าน (X1, X2, X3, X4, X5, X6) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) พบว่า ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ (X3) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.814$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ (X4) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.729$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X2) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.662$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและร่วมกันจัดโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ความสำคัญในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สืบทอง (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติการสูงสุด คือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ องค์กรชั้นนำที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความเสมอภาคด้านโอกาสและคุณภาพ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีวัฒนธรรมองค์กร คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ผูกพัน กระตือรือร้น ร่วมมือ สร้างสรรค์ พัฒนางานรวดเร็ว แม่นยำ เปี่ยมคุณธรรมจริยธรรม แต่ยังคงขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการจัดการความรู้ การเพิ่มบทบาทให้กับบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงพลวัตแห่งการเรียนรู้ ตามแนวนโยบายของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงมีการเพิ่มความสามารถส่วนบุคคล เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในการสร้างสิ่งแวดล้อมขององค์กร มีการพัฒนาตนเองกระตือรือร้น กระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น สนใจเรียนรู้ตลอดเวลา ขยายขีดความสามารถในการทำงานให้เชี่ยวชาญ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น มีการฝึกฝนตนเองให้เป็นคนใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา องค์กรนั้นก็จะเกิดการเรียนรู้ขึ้นทุกวันและในที่สุดก็จะประสบผลสำเร็จ เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในองค์กร จัดการกับปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพล ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งพบว่าการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ โดยการสร้างบรรยากาศให้ครูและบุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดใจกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งมีการพัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน ให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพล ธรรมมา (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สืบทอง (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เฟื่องฟู (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติที่ต่ำที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดทำแผนในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อชี้แจงถึงจุดเด่นจุดด้อย แล้วนำไปพัฒนาการเรียนการสอน

1.2 จากการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีการปฏิบัติการต่ำที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเปิดใจยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานซึ่งกันและกันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเกิดการยอมรับในความคิดเห็นต่างและยอมรับในความหลากหลายทางความคิด รวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน มีความรักสามัคคีกันให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ โดยการสร้างบรรยากาศให้ครูและบุคลากรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดใจกว้าง และยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งมีการพัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน ให้เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากโรงเรียนที่มีผลงานปฏิบัติที่เป็นเลิศทางวิชาการ (Best Practice)

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างให้เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

เอกสารอ้างอิง

ซัฟพล ธรรมมา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วรรณณา เฟื่องฟู. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2566.**

ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี**

(พ.ศ. 2561-2580) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ

ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560 - 2579.**

กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา**

กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษายะลาเขต 3. [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุชาดา รักอก. (2565). **แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย.**

[การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชาติ สืบทอง. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กร**

แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.

[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Krug, R.E. (1992). **Leadership and performance beyond expectations.** New York: Free Press.

Senge, P. M. (1990). **The fifth discipline: the art and practice of the learning organization.** New York: Doubleday.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics. An introductory Analysis** (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
THE SCHOOL ADMINISTRATORS' TECHNOLOGICAL LEADERSHIP
UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

วัชรพล สุขวิริยานนท์¹ อาคม อึ้งพวง²

Watcharaphon Sukhawiriyanon¹ Arkom Eungpuang²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2} Education Administration Department, Faculty of Education, Northeastern University

e-mail: pechsukhawiriyanon@gmail.com

Received: April 23, 2024 Reviewed: May 14, 2024 Revised: May 14, 2024 Accepted: May 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามของขนาดสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 81 คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 198 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 62 คน รวม 341 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way-ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.185) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.226) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.215) และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

($\bar{X}=4.50$, S.D.= 0.277) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.287)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study The School Administrators' Technological Leadership under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 and 2) compare technological leadership of school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, classified by school's size. The sample size in this research comprised of teachers and School administrators was determined from Taro Yamane's formula (Taro Yamane, 1973) at error level of .05 using stratified random sampling method according to the size of schools. The sample group consisted of 81 people of small-sized schools, 198 people of medium-sized schools, 62 people of large-sized schools, with the total number of 341 people. The instrument used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire. The reliability of the entire questionnaire was .86. The statistics used to analyze data comprised mean, standard deviation and One-Way-ANOVA.

The research results were found that:

1. The School Administrators' Technological Leadership under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, in overall, was rated at a high level ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.185), when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the aspect of technological knowledge and development of educational innovation at the highest level ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.226), followed by management using technology at the highest level ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.215) and citizenship in digital age at the high level ($\bar{X}=4.50$, S.D.= 0.277) respectively, the aspect with the lowest average was support and promotion of the use of technology in educational management at a high level ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.287).

2. Comparison results of The School Administrators' Technological Leadership under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5, classified according to the size of schools

were found that the results, in overall, were not different, which were consistent with set assumption.

Keywords: Technological Leadership, School Administrators, Khon Kaen Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ในปัจจุบัน เทคโนโลยี (Technology) มีความเจริญก้าวหน้าและมีอัตราการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่งและบริการ หรือในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารสามารถกระทำได้อย่างง่ายและรวดเร็วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เกิดการพัฒนาและการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดอันเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์จึงถูกผลิตคิดค้นและนำมาใช้มากขึ้นมนุษย์มีการเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีขีดจำกัด (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มาตราที่ 64 ได้กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิต และมีการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และในมาตรา 65 ได้กำหนดว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการกำกับดูแล อำนวยการติดตาม และนิเทศการบริหารจัดการ โดยมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานและสนับสนุน การพัฒนาระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางในสถานศึกษาได้เข้าถึงการนำเอาเทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ ดังนั้นการมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา (Technological Leadership) จึงนับเป็นรูปแบบพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษารูปแบบหนึ่ง ของผู้บริหารยุคใหม่ที่ต้องมีความเข้าใจ และมองเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นผู้บริหารยุคใหม่ต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาทรัพยากร และบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด (นิคม นาคอ้าย, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในด้าน

ความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสม และเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศได้ ซึ่งผู้บริหารและครูต้องมีความเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน (Efeoglu & Coruk, 2019) รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเชิงบริหาร จะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการตัดสินใจที่จะนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้นักเรียนในโรงเรียนได้ ในขณะที่ผู้บริหารอีกส่วนหนึ่งยังขาดภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี จึงเกิดความไม่มั่นใจที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารปรับปรุงการเรียนรู้อีกทั้งเทคโนโลยีนั้นยังได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษา จะเพิ่มโอกาสและคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

จากสภาพความเป็นมา ผู้วิจัย พบว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา จึงสนใจศึกษา ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ว่ามี ว่ามองค์ประกอบใดบ้าง อยู่ในระดับใด เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

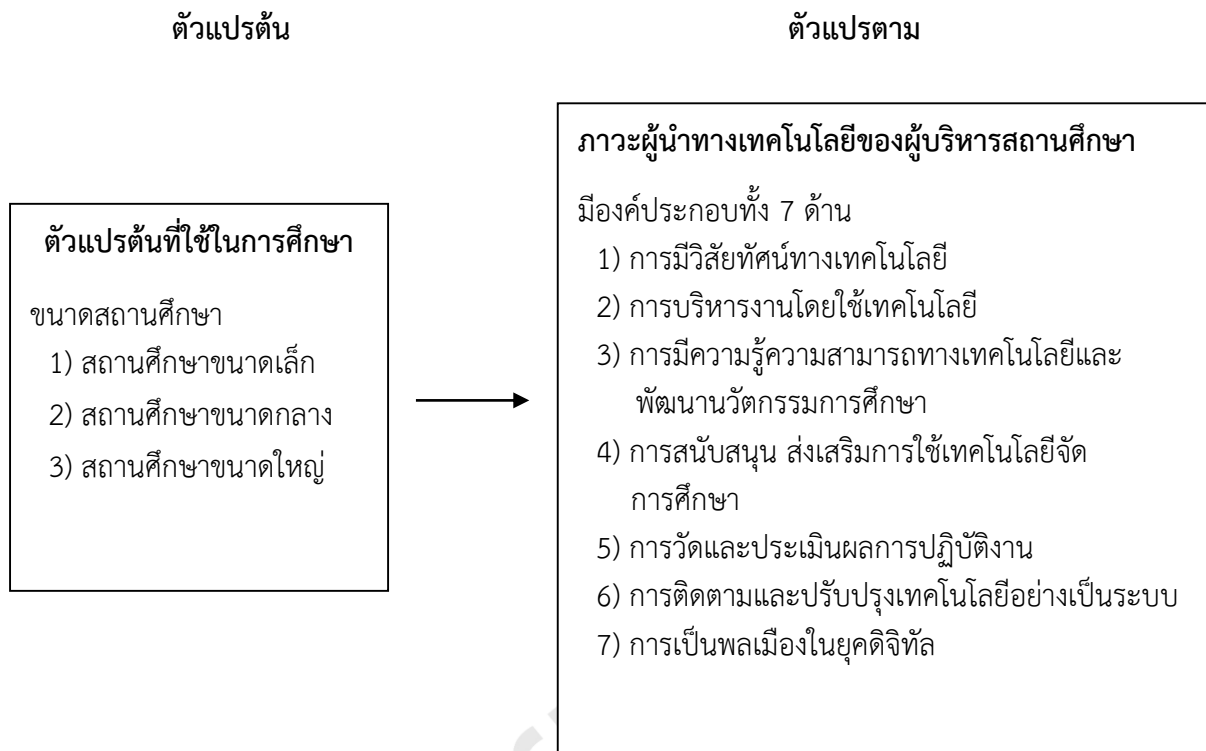
1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

ขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ นิคม นาคอ้าย (2549) จินฉนวน ปรโคทัง (2561) และ ชัยนาม บุญนิตย์ (2563) มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 341 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 81 คน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 198 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 62 คน รวม 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และ ทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(∞ - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990) โดยใช้เกณฑ์ 0.70 (สมบัติ ท้ายคำเรือ, 2552) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way-ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	รายด้าน	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี	4.47	0.282	มาก	5
2	การบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี	4.51	0.215	มากที่สุด	2
3	การมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา	4.52	0.226	มากที่สุด	1
4	การสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา	4.40	0.287	มาก	7
5	การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.49	0.281	มาก	4
6	การติดตามและปรับปรุงเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ	4.43	0.286	มาก	6
7	การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.50	0.277	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.47	0.185	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.185) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.226) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.215) และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.277) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.287)

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน (n=341)

ข้อ	ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา						F	P-value
		ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี	4.49	.205	4.45	.323	4.53	.202	1.900	.151
2	การบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี	4.50	.145	4.51	.242	4.50	.201	.062	.940
3	การมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา	4.50	.149	4.51	.260	4.54	.191	.575	.563
4	การสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา	4.34	.254	4.41	.316	4.44	.213	3.118	.046*
5	การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.52	.169	4.47	.325	4.53	.235	1.679	.188
6	การติดตามและปรับปรุงเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ	4.41	.221	4.43	.314	4.43	.268	.186	.830
7	การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.49	.217	4.50	.317	4.50	.205	.090	.914
	รวม	4.46	.106	4.47	.220	4.50	.137	.626	.535

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ด้านการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี ด้านการมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและปรับปรุงเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จึงทำการ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

รายด้าน	ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.34$)	ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.41$)	ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.44$)
ขนาดเล็ก ($\bar{X}=4.34$)		.035*	.024*
ขนาดกลาง ($\bar{X}=4.41$)			.473
ขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.44$)			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่ในส่วนระหว่างสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาความรู้และขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารมีความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และ Applications ในการบริหาร พร้อมทั้งส่งเสริมและให้คำปรึกษาแก่ครู ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้พัฒนาสื่อการสอน โดยบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้เรียน มีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ (Web-Based Learning) ผู้บริหารนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมไปใช้พัฒนางานในทุก ๆ ด้าน ของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และทันสมัยใหม่ ผู้บริหารควรหาความรู้ เพิ่มความเข้าใจ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสร้างเครือข่ายกับสำนักงานเขตพื้นที่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561)

ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกิจวัตรประจำวัน และนำข้อมูลสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีแสดงออกถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรพร ธัญกิจเจริญสิน และคณะ (2559) ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนาม บุญนิตย (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศาชล บำรุงภักดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยมีจำนวน 3 ขนาดคือสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน สถานศึกษาขนาดกลางที่มีนักเรียน 120-599 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีนักเรียน 600-1,499 คน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะว่า ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษามีความสนใจในด้านการบริหารงานด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีด้านการประเมินผลที่คุณภาพมาใช้ในการศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในด้านของการทำงานด้วยความตระหนักรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้ด้านกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อบุคคลและสังคม มีการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ทุกฝ่ายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา ธรรมวิทยา (2558) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในเขตธนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุเขต หมดอะดัม (2562) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แล้วพบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดสถานศึกษาในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรร่วมแสดงวิสัยทัศน์เพื่อบูรณาการเทคโนโลยี มีการประเมินคุณภาพของระบบเทคโนโลยีที่ใช้งานในโรงเรียน ผู้บริหารกำหนด

มาตรฐานการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรครูและนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรธินันท์ สุวรรณเจริญ (2563) ซึ่งทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูอำเภอบ้านผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรายด้านพบว่า แตกต่างกันในด้าน การสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีข้อบ่งชี้ในด้านงบประมาณที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ในขณะที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมนั้นพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สถานศึกษาขนาดเล็ก ขาดแคลนวัสดุครุภัณฑ์และศักยภาพในยุคดิจิทัล และผู้บริหารยังขาดการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสา แป้นเขียว (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางมีจำนวนวัสดุครุภัณฑ์ ต่าง ๆ เพียงพอต่อการเก็บข้อมูล ประมวลผล และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง สถานศึกษาจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางต้นสังกัดในการบริหารจัดการตามข้อบ่งชี้และภารกิจ การบริหาร และจัดการสถานศึกษาได้อย่างเพียงพอ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา จึงทำให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีทัศนะต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกันในการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา

4. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มี 14 ข้อเสนอแนะ โดยจำแนกในแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 1) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ด้านการ บริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายภายในสถานศึกษาที่ครอบคลุมฝ่ายงาน ทั้ง 4 ฝ่าย ด้วยระบบที่มีประสิทธิภาพ และ 3) สร้างเครือข่ายภายนอกสถานศึกษากับหน่วยงาน ชุมชน และ ผู้ปกครอง ด้วยระบบ Social Media ที่มีความปลอดภัย เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กร ด้านการมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควร จัดทำนโยบายพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา 5) โดยการจัดอบรมการสร้างนวัตกรรมในการ จัดการเรียนรู้ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มากขึ้น สอดคล้องกับ ชัยนาม บุญนิตย์ (2563) ซึ่งทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แล้วพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดอบรมสัมมนาและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากร ตามเป้าหมายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีวัฒนธรรมเชิงบูรณาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา 6) เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา 7) ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 8) สนับสนุนให้ครูสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา 9) พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูและบุคลากร ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน 10) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับ ธนกฤต พราหมณ์นก (2560) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ แล้วพบว่า ผู้บริหารต้องมีการสร้างทีมงานเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เลือกเทคโนโลยีดิจิทัลและโปรแกรมที่มีความเหมาะสมมาใช้ มีการพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาวิชาชีพแก่ครูและบุคลากรอย่างยั่งยืน รวมทั้งต้องสร้างกระบวนการให้ครูและนักเรียนเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกัน 11) ควรมีการกำกับติดตามแผนงานเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา พร้อมทั้งประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ 12) ครู บุคลากรและนักเรียนมีส่วนร่วมในติดตามและสะท้อนผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 13) ควรให้ผู้บริหารแสดงออกถึงคุณธรรมและจริยธรรมอย่างชัดเจน 14) รวมถึงเปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรเข้าถึงระบบสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แล้วพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนต้องมี คุณธรรมและจริยธรรม ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดนโยบายและข้อบังคับที่ชัดเจนในเรื่องของการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล สร้างความเท่าเทียมและเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนทุกคนสามารถเข้าสู่เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะทางเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มพูนทักษะความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีระบบเครือข่ายภายในสถานศึกษาให้มีความทันสมัย จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีซอฟต์แวร์และโปรแกรมด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากร ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนให้

นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยผ่านระบบ ICT และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1.2 จากผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมตามขนาดสถานศึกษาทุกขนาดไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจัดการศึกษา ยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำประเด็นนี้ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดความแตกต่างระหว่างองค์การ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 ควรศึกษาตัวบ่งชี้ด้านภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). แผนปฏิบัตินโยบาย 5 ปี พ.ศ. 2566-2570.

<https://www.mdes.go.th/about/56>

จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ อุบลราชธานี.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชัยนาม บุญนิตย์. (2563). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ธนกฤต พรหมนันท. (2560). การศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 17(1), 43-53.

นิคม นาคอ้าย. (2549). องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นิศาชล บำรุงศักดิ์. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร.** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิสา แป้นเขียว. (2564). **ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภัทรา ธรรมวิทยา. (2558). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในเขตธนบุรี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 10(3), 126-138.**
- ภัทราพร ธัญกิจเจริญสิน, ศรดา ชัยสุวรรณและอลงกต ยะไวทย์. (2559). **ภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- ภัทร์ธินันท์ สุวรรณเจริญ. (2563). **ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูอำเภอบ้านผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. วิทยาลัยพณิชยการ, หนองบัวลำภู.
- รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเทต หมดอะดัม. (2562). **ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- Efeoglu, C., & Coruk, A. (2019). The Relationship Between Teachers' Attitudes Towards Educational Technologies and School Administrators' Technology Leadership Roles. *international Journal of Human and Behavioral Science*, 5(2), 73-78.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Ed.). New York: Harper: and Row Publications.

**ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**
**NEEDS FOR PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROMOTION OF SMALL-SIZED
SCHOOLS UNDER KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

ธงชัย กัลยา¹ อาคม อึ้งพวง²

Tongchai Kanlaya¹ Arkom Eungpuang²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2} Education Administration Department, Faculty of Education, Northeastern University

e-mail: tongchai.ninja14@gmail.com

Received: April 22, 2024 Reviewed: May 16, 2024 Revised: May 18, 2024 Accepted: May 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็น 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 จำนวน 290 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 256 คน รวม 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร 2) ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ 4) ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และ 6) ด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์ สังกัดสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. แนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีแนวทางตามความต้องการจำเป็นในระดับที่ต้องพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนิเทศจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current situation, the desirable conditions and needs, and 2) to study guidelines for professional learning community promotion of small-sized schools under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The sample group's size used in this research was determined from Taro Yamane's formula at 0.05 level of sampling error classified by position using simple random sampling method. The sample group consisted of 34 administrators and 256 teachers, with the total number of 290 people. The instrument used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire with reliability at 0.97. The statistics used for analyzing data comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and PNI Modified index.

The results of the research found that:

1. The current situation, the desirable conditions, and needs for professional learning community promotion of small-sized schools under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 were found that the current situation was rated at a high level, the desirable conditions were rated at the highest level, and needs for professional learning community promotion of small-sized schools, arranged in order of the highest level of needs, were as follows: 1) the aspect of being caring community, 2) the aspect of supporting structure, 3) the aspect of learning and professional development, 4) the aspect of shared leadership, 5) the aspect of shared vision, and 6) the aspect of collaborative teamwork.

2. Guidelines for professional learning community promotion of small-sized schools under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 consisted of guidelines based on the needs to be developed, namely: 1) School administrators should organize activities for teachers and educational personnel for exchanging knowledge continuously and regularly, and 2) School administrators should promote internal and external supervision.

Keywords: needs, the current situation and the desirable conditions, professional learning community

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรคสี่ บัญญัติว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (3) บัญญัติว่าให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ และประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ประกอบกับ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 54 บัญญัติว่า การให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะใดและการเลื่อนเป็นวิทยฐานะใด ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน วิทยฐานะตามมาตรา 42 ซึ่งผ่านการประเมิน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความประพฤติด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพประสบการณ์ คุณภาพการปฏิบัติงาน ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเรียนการสอน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547). และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้กำหนดให้มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความสามารถและสมรรถนะที่เหมาะสมรองรับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยครูเป็นกลไกสำคัญสูงยิ่งในการเตรียมผู้เรียนตามยุทธศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษา และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สมควรกำหนดให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ดำรงตำแหน่งครู ได้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมให้ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560)

การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในโรงเรียนศตวรรษที่ 21 นั้น หัวใจสำคัญของการเรียนการสอน เพราะเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทางวิชาชีพ มีฉันทะ และศรัทธาในการทำงาน “ครูเพื่อศิษย์ ร่วมกัน” บรรยายการอยู่ร่วมกันจึงเป็นบรรยากาศ “ชุมชนกัลยาณมิตรทางวิชาการ (Senge, 1990) ดังนั้น การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ จึงจำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและครูอย่างมาก (Insa-ard, 2017) การนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ จะต้องมีความสัมพันธ์กันแบบกัลยาณมิตร ที่มิวีสัยทัศน์ เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีมครูเป็นผู้นำร่วม และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุน เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเนื่องจากครูส่วนใหญ่ในแทบทุกประเทศมักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานสอนของตน ดังนั้นการมีชุมชนแห่งวิชาชีพเกิดขึ้นในโรงเรียนจึงช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว และจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาอีกด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, 2560) ดังที่ผลการวิจัยของ

Hord (1997) พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลดีทั้งต่อครูและนักเรียนคือทำให้ครูมีความรักและผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายความสำเร็จของการศึกษา ส่วนผลดีต่อนักเรียนคือทำให้อัตราการขาดเรียนลดลงนอกจากนี้การปฏิรูปการศึกษาของสหรัฐอเมริกาในปี 2013 – 2017 จากการศึกษาและเรียนรู้ในการเปรียบเทียบนโยบายและระบบการศึกษาของประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง อาทิ ประเทศฟินแลนด์พบว่า ครูมีอิสระที่จะดำเนินการสอนและจัดกิจกรรมกับนักเรียน ประเทศแคนาดา (มณฑลออนตาริโอ) พบว่า ส่งเสริมให้ครู กล้าคิด กล้าทำ และมีความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ทำงานเป็นทีม และประเทศสิงคโปร์ พบว่า มีวัฒนธรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การทำวิจัยร่วมกัน การพัฒนาการสอนร่วมกัน การสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน (เกศทิพย์ ศุภวานิช, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครู เปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียน สามารถนำเสนอข้อคิดเห็นและร่วมสร้างความรู้ของโรงเรียน มีภาวะผู้นำร่วมกัน สร้างวิสัยทัศน์ร่วม ทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างชัดเจน การรวมกลุ่มเพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น แต่สำหรับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็ก จะพบข้อจำกัดต่างๆ เช่น จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณงาน (Katewong, 2013 อ้างถึงใน พิเชิต ขำดี และต้องลักษณะ บุญธรรม, 2562) ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสถานศึกษาขนาดเล็ก จากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้ระบุว่า มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 28,992 แห่ง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) จำนวน 14,618 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.62 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด โดยปัญหาส่วนใหญ่มาจากการได้รับงบประมาณค่อนข้างน้อย ปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เนื่องจากครูและผู้บริหาร มีส่วนสำคัญมากในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ประสบปัญหา อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม อีกทั้งการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบทีมร่วมแรงร่วมใจ แบบกัลยาณมิตร และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างสนับสนุนยังไม่มากนัก อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา จากรายงานผลการดำเนินงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2565 ต่ำกว่าระดับประเทศ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 1.09 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีผลคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 1.54 และ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีผลคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศร้อยละ 4.05 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2, 2565) ดังที่ นิยดา เปี่ยมพีชนะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการปฏิบัติงานแบบทีม 2) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูอยู่ร่วมกันโดยมีวิถีลักษณะวัฒนธรรมแบบเปิดเผย มีความไว้วางใจ จะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต่อการบริหารงานในสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงลำดับความสำคัญของความต้องการการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ 3) ด้านภาวะผู้นำร่วม 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) ด้านโครงสร้างสนับสนุน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นองค์ความรู้ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 จำนวน 290 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครูได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 34 คน ครูผู้สอน จำนวน 256 คน รวมเป็น 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert มีจำนวน 39 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ

สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ของคำถามทุกข้อเป็น 1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำ (PNI_{Modified})

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมรายด้าน

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมรายด้าน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ		
1.ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)	3.72	0.69	มาก	6	4.44	0.38	มาก	6	0.19	5
2.ด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork)	3.87	0.67	มาก	2	4.58	0.45	มากที่สุด	4	0.18	6
3.ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership)	3.84	0.71	มาก	3	4.64	0.39	มากที่สุด	3	0.20	4
4.ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development)	3.78	0.70	มาก	5	4.57	0.41	มากที่สุด	5	0.21	3
5.ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community)	3.84	0.71	มาก	4	4.69	0.40	มากที่สุด	2	0.22	1
6.ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure)	3.87	0.75	มาก	1	4.70	0.36	มากที่สุด	1	0.21	2
รวม	3.83	0.66	มาก		4.60	0.35	มากที่สุด		0.20	

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพปัจจุบันในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด PNI_{Modified} คือ ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.75) รองลงมาคือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.71) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.70)

1. สภาพที่พึงประสงค์ในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด PNI_{Modified} คือ ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.36) รองลงมา คือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.40) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.70)

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญเป็นดังนี้

1. ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (PNI_{Modified}=0.22)
2. ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (PNI_{Modified}=0.21)
3. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (PNI_{Modified}=0.21)

3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

แนวทางการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน 18 แนวทาง ดังนี้ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) มี 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในแต่ละเดือน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนิเทศจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานแบบยืดหยุ่น คล่องตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้อีื้อต่อการดำเนินการของ PLC และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งเน้นความยั่งยืน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development) มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการ PLC สำหรับโรงเรียนบัดดี้กัน ซึ่งเป็นโรงเรียนข้างเคียงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดอบรมการสร้าง

นวัตกรรมรูปแบบต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้โดยให้มีการระดมความคิดเห็นพร้อมทั้งประเมินจากนักเรียน และ

4) ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการจัดเก็บองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) มี 3 แนวทางได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแบ่งสายงานที่รับผิดชอบกระจายหน้าที่ที่รับผิดชอบ และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสเป็นผู้วางแผนตัดสินใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) มี 3 แนวทางได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และ 3) สถานศึกษาควรมีการใช้วิสัยทัศน์ร่วมเป็นตัวกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆในการปฏิบัติงาน

ด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) มี 3 แนวทางได้แก่ 1) บุคลากรในสถานศึกษาควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการทำงาน 2) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในชั่วโมง PLC เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และ 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในทางปฏิบัติแล้วสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งการนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและอนาคตค่อนข้างน้อย อันส่งผลต่อระดับการปฏิบัติของด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอมตา จงมีสุข และจุลดิศ คัญทัพ (2564) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับอิสระ ดิครัน (2563) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพหุพระ วาเลย์ รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สภาพการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพหุพระ วาเลย์ รวมไทย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับบิรารวรรณ์ เพ็ชรนาว่า (2563) ซึ่งทำวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้านการร่วมเรียนรู้และประยุกต์ใช้ ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วม และด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modifieds}$) เฉลี่ยเท่ากับ 0.20 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) โดยมีดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modifieds}$) 0.22 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีความสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างศรัทธาให้ครูอุทิศตนในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม การที่ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้เนื่องมาจาก ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้มีการดำเนินงานเกี่ยว PLC ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมตา จงมีสุข และจุลดิศ คัญทัพ (2564) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า องค์ประกอบด้านชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) ดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ น้อยกว่า .30 ซึ่งครูมีอิสระทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอน มีอิสระในการวางแผนเรื่องหลักสูตรและระบบการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดอยู่ในกรอบภาพรวมของโรงเรียน มีความเมตตากรุณา เอื้ออาทร คอยดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันใช้ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการต่อกันเพื่อลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงาน และมีการเสริมสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ สันติ สีลาและวิเชียร รุ้ยนิยง (2563) แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่นแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี $PNI_{Modifieds}$ ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ย เท่ากับ 0.26 สอดคล้องกับ พิเชิต ขำดี และต้องลักษณะ บุญธรรม (2562) ความต้องการจำเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ (1) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถ กระบวนการสังเกตการณ์สอนควรมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ (2) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ความรู้ การเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงศักยภาพของตนเองและสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อ

พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน (3) ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน การส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน และมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม (4) ด้านการมีเงื่อนไขสนับสนุน การส่งเสริมช่วงเวลาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน การเสริมแรง ให้กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี (5) ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน สร้างภาวะผู้นำผู้ตามในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มอบหมายงานตามความถนัด และส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

3. แนวทางในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มี 18 แนวทาง โดยจำแนกในแต่ละด้านตามลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) มี 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตามจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานแบบยืดหยุ่น คล่องตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งเน้นความยั่งยืน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development) มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มี PLC สำหรับโรงเรียนใกล้เคียงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดอบรมการสร้างนวัตกรรมรูปแบบต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้โดยให้มีการระดมความคิดเห็นพร้อมทั้งประเมินจากนักเรียน และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระบบสารสนเทศในการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู ด้านการมีภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแบ่งสายงานและหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมวางแผนและตัดสินใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา และ 3) สถานศึกษาควรมีการใช้วิสัยทัศน์ร่วมเป็นตัวกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ด้านการมีทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศการทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 2) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในชั่วโมง PLC เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และ 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเปิดใจยอมรับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2564) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แล้วพบว่า 1) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ คือ ผู้บริหารควร

ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมี
ส่วนร่วมในการประเมินผลในการปฏิบัติงานแบบทีม 2) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู
อยู่ร่วมกันโดยมีวิถีลักษณะวัฒนธรรมแบบเปิดเผย มีความไว้วางใจและให้ความเคารพซึ่งกันและกัน และมี
เสรีภาพทางวิชาการ 3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนา
ตนเองทางด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากร
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาชีพ และกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา
ร่วมกันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น 5) ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน คือ ผู้บริหารควรจัดทำ
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับโครงสร้างสนับสนุนชุมชนอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความ
ถูกต้อง และตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน 6) ด้านภาวะผู้นำร่วม คือ ผู้บริหารควรเสริมสร้างแรงบันดาลใจ
ในการปฏิบัติงานร่วมกันให้แก่ครู เพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
สอดคล้องกับ วัชรพร แสงสว่าง ซึ่งทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า
แนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน 29 แนวทางได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม
มี 4 แนวทาง ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ มี 5 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำร่วม มี 6 แนวทาง ด้านการเรียนรู้และการ
พัฒนาวิชาชีพ มี 4 แนวทาง ด้านชุมชนกัลยาณมิตร มี 5 แนวทาง และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน
มี 5 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องและอรรถประโยชน์ของการพัฒนา
แนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน โดยรวมความเหมาะสม ความถูกต้องและอรรถประโยชน์
อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กุลธิดา พุ่งคำใน (2561) ซึ่งทำวิจัยเรื่อง
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบท
คณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพควรพัฒนาด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานร่วมกัน และ
ด้านโครงสร้างสนับสนุน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการ
เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) มีค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบันสภาพ
พึงประสงค์ที่ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนด
วิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีฝ่ายงานและมีเวทีสำหรับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในแต่ละเดือน และควรส่งเสริมให้มีการนิเทศการดำเนินงานด้าน PLC ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.3 จากผลการวิจัยทำให้ได้ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการและจำเป็นสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ด้านการมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ดังนั้นผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายและส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้ชี้แนะแนวทางและให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียนให้กับครูมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรศึกษารอบแนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อสร้างให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กุลธิดา พุงคาโน. (2561). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพบริบทคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 12(1),79-89

เกศทิพย์ ศุภวานิช. (2560). **คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

นิตดา เปี่ยมพิชชนะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1[บทคัดย่อ]. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

พิชิต ขำดี และต้องลักษณะ บุญธรรม. (2562). ความต้องการจำเป็นของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.วารสารมหาวิทยาลัยศิลปกร, 39(2), 67-78.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 134 ตอนที่ 14 ก, 6 เมษายน 2560.
วิราวรรณ เพ็ชรนา. (2563). **แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สันติ สีลา และวิเชียร รุ้ยืนยง. (2563). **แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2547). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). **หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ**. สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2565). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2565**. กาฬสินธุ์. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2560). **แนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0**. จันทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565**. สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.

อมตา จงมีสุข และจุลดิศ คัญทัพ. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3. **วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 12(1), 81-91.

อิสระ ดีครัน. (2563). **แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพพระ วาเล่ย์ รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2**. **วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น**, 8(2), 19.

Hord, S.M. (1997). **Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement (Internet)**. Southwest Educational Development

Laboratory. Retrieved August 18, 2020 from <http://www.sedl.org/siss/plccredit.html>

Insa-ard, Sayamon. (2017). A Development of Professional Learning Community of Practice to Enhance Practical Community Using Ict for Instruction of Basic Education Teachers. **Veridian E-Journal**, 10(2), 997-995.

Senge, P. M. (1990). **The fifth discipline :The art and practice of the learning organization.** London : Century Press.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics. An introductory Analysis** (3rd ed). New York: Harper and Row Publication

การศึกษาศมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท
สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
A STUDY COLLABORATIVE COMPETENCY FOR MASTER'S DEGREE STUDENT
CURRICULUM AND INSTRUCTION MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จตุรภัทร ไสยสมบัติ¹ จิระพร ชะโน²
Jaturapat Shaisombat¹ Jiraporn Chano²
^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
^{1,2} Faculty of Education, Mahasarakham University

Received: March 9, 2024 Reviewed: April 17, 2024 Revised: May 21, 2024 Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาศมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 2) การปรับตัวในการทำงาน 3) ภาวะผู้นำในการทำงาน และ 4) แรงจูงใจในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 21 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมอาสาส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาพรวมของแต่ละด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคามในแต่ละด้าน มีดังนี้ การมีส่วนร่วมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด การปรับตัวในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด และแรงจูงใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในการทำงาน การปรับตัวในการทำงาน ภาวะผู้นำในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน

Abstracts

This research aims to study the collaborative competencies of graduate students majoring in curriculum and instruction at Mahasarakham University in four aspects:

1) participation in work, 2) adaptation in work, 3) leadership in work, and 4) motivation in work. The research sample consists of 21 graduate students majoring in curriculum and instruction from the Faculty of Education at Mahasarakham University, selected through purposive sampling method based on criteria derived from applicants participating in voluntary activities to enhance teaching professional experience. Data collection tools include a proportional rating scale questionnaire with 5 levels, and statistical analysis methods include percentages, means, and standard deviations.

The results of this research showed that the collaborative competency of Master's degree students in the curriculum and instruction program Mahasarakham University has mean of 4.62, which is at the highest level. The collaborative competency of Master's degree students in the curriculum and instruction program Mahasarakham University as follows: Participation in work has an average score of 4.52, which is at the highest level. Adaptability in work has an average score of 4.80, which is at the highest level. Leadership qualities in work have an average score of 4.67, which is at the highest level. And Motivation in work has an average score of 4.49, which is at a high level.

Keywords: Collaborative competency, Participation in work tasks, Adaptability in work tasks, Leadership qualities in work tasks, Motivation in work tasks

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อความทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ได้นั้น หลักสำคัญคือ การศึกษาเพราะการศึกษาช่วยสร้างคน คนสร้างชาติ จำเป็นต้องมีการยกระดับประชากรให้ได้มาตรฐานระดับสากล สิ่งแรกที่ต้องพัฒนาคนรุ่นใหม่ คือ ศักยภาพที่เป็นสากล โดยการพัฒนาค้นให้เกิดความเข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต การศึกษาต้องเดินหน้าสู่การพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคมโลก สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของมนุษย์ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มีความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้ มีระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อยกระดับขั้นทางสังคมภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถและทักษะที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในอนาคต และในยุคปัจจุบันทุกคนจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักสำคัญ

ที่ต้องใช้ในการใช้ในการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (คณะกรรมการอิสระเพื่อ
การปฏิรูปการศึกษา, 2564)

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นอีกหนึ่งสมรรถนะหลักที่ทุกคนควรมี เพื่อให้สามารถทำงาน
ร่วมกับบุคคลอื่นและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นแบบพลวัต
ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม และผู้เรียนกับชุมชน ซึ่งผู้เรียนต้อง
เป็นสมาชิกที่ดีและมีภาวะการเป็นผู้นำ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานแบบร่วมมืออย่างเป็นทีมพร้อมทั้งมีความ
รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ปกติและสถานการณ์ที่มี
ความซับซ้อนได้ ซึ่งสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของผู้เรียนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่
1) การเป็นผู้นำและสมาชิกที่ดี 2) กระบวนการทำงานแบบร่วมมือ รวมพลังอย่างเป็นระบบ และ 3) สร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้ง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน รู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นอีกหนึ่ง
สมรรถนะที่ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการปลูกฝัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และบรรลุผลสำเร็จ
ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

อย่างไรก็ตามความสำคัญที่เกี่ยวกับสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมขึ้นอยู่กับการจัดการที่ดี โดยให้ผู้
ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม (Participation) ยึดหลักการร่วมมือกัน (Co-Operation) โดยให้มีการทำงาน
แบบกลุ่มหรือทีม และการสร้างทีมงานให้มีความแข็งแกร่ง (Team building) โดยเน้นให้แต่ละบุคคลเห็นถึง
ความสำคัญของการทำงานร่วมกันแบบเป็นทีม เน้นกระบวนการกลุ่ม (Group process หรือ Group
dynamic) (Johnson and Johnson, 1994) ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เน้นการพัฒนา
ทักษะพื้นฐานในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งการทำงานเป็นทีมจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของ
ทีม กิจกรรมของทีม วิธีการทำงาน การกำหนดหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลภายในทีม กฎ ระเบียบ และ
มาตรฐาน รวมถึงการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การสร้างวามร่วมมือกับบุคคลอื่นในทีม การติดต่อสื่อสารกัน
ภายในทีมและการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในทีม (Lin et al., 2016)

จากสภาพปัญหาของนิสิตปริญญาโทชั้นปีที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งนิสิตที่เข้ามาศึกษาในสาขาหลักสูตรและการสอนจะมาจากหลายสถาบัน มีทั้ง
นิสิตที่มีประสบการณ์การทำงานและเพิ่งจะสำเร็จการศึกษา ทำให้หลายคนอาจจะยังไม่มีทัศนคติที่
มากนัก จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งการทำงานร่วมกัน เช่น มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน
การใช้คำพูดเพื่อทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น มีพฤติกรรมไม่เป็นมิตร การสร้างความลำเอียงหรือความตึงเครียด
ให้กับสมาชิกในทีม การขาดความเป็นผู้นำที่ดีในการทำงานร่วมกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อการเป็น
ข้าราชการครูของนิสิตในอนาคตข้างหน้า ดังนั้นทางสาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงมีนโยบายจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพครูแก่นิสิตปริญญาโท
ชั้นปีที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยให้ความรู้แก่นักเรียน

โรงเรียนบ้านป่าข้างโนนลาน อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้บัณฑิตได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการทำงานร่วมกันของนิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อศึกษาการทำงานร่วมกันของนิสิตว่าจะสามารถทำงานร่วมกันได้ดีหรือไม่ สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อให้เป็นการส่งเสริมสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมและการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 2) การปรับตัวในการทำงาน 3) ภาวะผู้นำในการทำงาน และ 4) แรงจูงใจในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคามครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีรายละเอียดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 61 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 21 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพครู

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 2) การปรับตัวในการทำงาน 3) ภาวะผู้นำในการทำงาน และ 4) แรงจูงใจในการทำงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

3. วิธีสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม แล้วกำหนดข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ นำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) นิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้านและทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2564) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7 จากนั้นทำการจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม กับกลุ่มตัวอย่าง นิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 21 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จากนั้นทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 21 ฉบับ ให้กับนิสิตทุกคน แล้วได้รับคืนมาจำนวน 21 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมและรายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาและการแปลความหมาย ดังนี้ (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563)

ค่าเฉลี่ย

ระดับคุณภาพ

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลาง

- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50 หมายถึง มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวมและรายด้าน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	8	38.10
หญิง	13	61.90
รวม	21	100
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	17	80.95
ตั้งแต่ 5-15 ปี	4	19.05
สูงกว่า 15 ปี	0	0
รวม	21	100

จากตารางที่ 1 พบว่า นิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 21 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 ส่วนเพศหญิงมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 ในส่วนของประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.95 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5 -15 คิดเป็นร้อยละ 19.05 และมีประสบการณ์ทำงานสูงกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 0 ดังนั้นสรุปได้ว่านิสิตที่เรียนปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใน 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 2) การปรับตัวในการทำงาน 3) ภาวะผู้นำในการทำงาน 4) แรงจูงใจในการทำงาน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิต
ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในภาพรวม

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม	ระดับสมรรถนะ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.52	0.65	มากที่สุด
การปรับตัวในการทำงาน	4.80	0.40	มากที่สุด
ภาวะผู้นำในการทำงาน	4.67	0.61	มากที่สุด
แรงจูงใจในการทำงาน	4.49	0.69	มาก
รวม	4.62	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสมรรถนะอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีคะแนนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การปรับตัวในการทำงาน ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.40) ภาวะผู้นำในการทำงาน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.61) การมีส่วนร่วมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) และแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิต
ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการทำงาน	ระดับสมรรถนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม	4.57	0.60	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้าช่วยจัดเตรียมสถานที่และเตรียมอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรม	4.19	0.81	มาก
3	ข้าพเจ้าช่วยประเมินผลการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม	4.48	0.68	มาก
4	ข้าพเจ้าช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม	4.43	0.60	มาก
5	ข้าพเจ้าได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม	4.95	0.22	มากที่สุด
	รวม	4.52	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 จากการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานของนิสิต พบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่ 5 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.60) ข้อที่ 3 การช่วยประเมินผลการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.68) ข้อที่ 4 การแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.60) และข้อที่ 2 การช่วยจัดเตรียมสถานที่และเตรียมอุปกรณ์สำหรับ จัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.81) ดังนั้น สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65)

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการปรับตัวในการทำงาน

ข้อ	การปรับตัวในการทำงาน	ระดับสมรรถนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนสมาชิกในทีม	4.90	0.30	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้าสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม แม้จะมีปัญหาและอุปสรรค	4.86	0.36	มากที่สุด
3	ข้าพเจ้าสามารถปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมที่ผิดพลาดด้วยความเต็มใจ	4.67	0.48	มากที่สุด
4	ข้าพเจ้าได้ใช้ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม	4.67	0.48	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้าพร้อมยอมรับฟังคำวิจารณ์การทำงานของตนเองจากเพื่อนสมาชิกในทีม	4.90	0.30	มากที่สุด
รวม		4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์ด้านการปรับตัวในการทำงานของนิสิต พบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่ 5 ยอมรับฟังคำวิจารณ์การทำงานของตนเองจากเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.90$, S.D. 0.30) ข้อที่ 1 ยอมรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.90$, S.D. 0.30) ข้อที่ 2 สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม แม้จะมีปัญหาและอุปสรรค ($\bar{X} = 4.86$, S.D. 0.36) ข้อที่ 3 สามารถปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมที่ผิดพลาดด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. 0.48) และข้อที่ 4 ใช้ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมร่วมกับเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.67$, S.D. 0.48)

S.D. 0.48) ดังนั้น สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการปรับตัวในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.40)

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านภาวะผู้นำในการทำงาน

ข้อ	ภาวะผู้นำในการทำงาน	ระดับสมรรถนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกในทีมได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.90	0.30	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้ากล้าตัดสินใจและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเกิดความผิดพลาดขณะจัดกิจกรรมครั้งนี้	4.62	0.50	มากที่สุด
3	ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกในทีมได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและความสามารถของตนเอง	4.86	0.36	มากที่สุด
4	ข้าพเจ้าช่วยสนับสนุนความสามารถตามความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมของเพื่อนสมาชิกในทีม	4.71	0.56	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้าสามารถให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมค่ายอาสาให้กับเพื่อน ๆ	4.24	0.94	มาก
รวม		4.67	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์ด้านภาวะผู้นำของนิสิต พบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่ 5 สามารถให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมค่ายอาสาให้กับเพื่อน ๆ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.61) ข้อที่ 2 ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเกิดความผิดพลาดขณะจัดกิจกรรมครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.50) ข้อที่ 4 สนับสนุนความสามารถตามความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมของเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.56) ข้อที่ 3 เปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกในทีมได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและความสามารถของตนเอง ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.36) และข้อที่ 1 เปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกในทีมได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.30) ดังนั้น สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านภาวะผู้นำในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.61)

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิต
ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านแรงจูงใจในการทำงาน

ข้อ	แรงจูงใจในการทำงาน	ระดับสมรรถนะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างให้นักเรียนได้รับความรู้จากกิจกรรมครั้งนี้	4.76	0.54	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้าได้กำลังใจในการทำกิจกรรมจากเพื่อนสมาชิกในทีม	4.24	0.83	มาก
3	มิตรภาพที่ดีของเพื่อนสมาชิกในทีม ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม	4.33	0.73	มาก
4	ข้าพเจ้าภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของทีมในการจัดกิจกรรมค่ายอาสา	4.52	0.75	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมค่ายอาสาให้ประสบความสำเร็จ	4.57	0.51	มากที่สุด
รวม		4.49	0.69	มาก

จากตารางที่ 6 จากการวิเคราะห์ด้านภาวะผู้นำของนิสิตปริญญาโท พบว่า มีความสามารถอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่ 1 มีความปรารถนาอย่างให้นักเรียนได้รับความรู้จากกิจกรรมครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.54) ข้อที่ 5 มีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมค่ายอาสาให้ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.51) ข้อที่ 4 ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของทีมในการจัดกิจกรรมค่ายอาสา ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.75) ข้อที่ 3 มิตรภาพที่ดีของเพื่อนสมาชิกในทีม ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) และข้อที่ 2 กำลังใจในการทำกิจกรรมจากเพื่อนสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.83) ดังนั้น สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านแรงจูงใจในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.69)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นิสิตมีประสบการณ์การทำงานร่วมกันมาก่อนแล้วจึงทำให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของทุกคน รวมถึงองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ การรวมพลังทำงานเป็นทีมที่จะช่วยให้

ประสบผลสำเร็จได้นั้นมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้นำทีมและสมาชิกในทีม โดยผู้นำทีมต้องสร้างการยอมรับในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทีม ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างวิสัยทัศน์ของทีมให้มีสมรรถนะสูง มีการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน และสมาชิกในทีมต้องร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ และมีการประเมินผลจากการดำเนินงานหลังจากการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Oliver James Carrick (2021) ได้ทำการศึกษาความมุ่งมั่นเพื่อความเท่าเทียมกัน: ความร่วมมือในห้องเรียน ของนักศึกษาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของมหาวิทยาลัยในเอกวาดอร์ พบว่า ผลจากการสำรวจแสดงให้เห็นการทำงานร่วมกันของนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์จากมหาวิทยาลัยในเอกวาดอร์ มีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกัน และการวิจัยยังพบว่าสิ่งสำคัญของการทำงานร่วมกันของนักศึกษามาจากประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน รวมถึงให้ความร่วมมือที่จะเรียนรู้ การปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกันภายในห้องเรียน ซึ่งภาพรวมของการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการทำงานร่วมกันในห้องเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกันสามารถส่งเสริมผลดีต่อความสามารถของแต่ละบุคคล และยังเน้นถึงความสำคัญของการจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันสำหรับการทำงาน เพื่อการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Dayang Suryati Ibrahim (2022) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้เชิงโครงการต่อการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนในวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ซึ่งการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดวิธีการสอนที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันในกลุ่มของนักเรียนและผลกระทบจากการทำงานร่วมกันในกลุ่มของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ทักษะการทำงานร่วมกันสำหรับกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับปานกลางทั้งก่อนการทดสอบและหลังการทดสอบ โดยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงเล็กน้อยสำหรับการพึ่งพากันในเชิงบวก และการประเมินผลจากกิจกรรมการทำงานร่วมกัน ยกเว้นการเพิ่มขึ้นของทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และความรับผิดชอบในการทำงานของแต่ละบุคคลไม่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผลการทดสอบหลังจากทดลองเสร็จสิ้นแสดงให้เห็นว่า ระดับความร่วมมือในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ตามโครงการช่วยปลูกฝังความร่วมมือระหว่างนักเรียน ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Ioannou et al. (2014); Yeo & Tan (2011) ที่กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนในการอยู่ร่วมกับในสังคมอย่างสันติสุข

สำหรับผลการศึกษาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงาน 2) การปรับตัวในการทำงาน 3) ภาวะผู้นำในการทำงาน และ 4) แรงจูงใจในการทำงาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการทำงาน

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนิสิตทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานร่วมกัน สามารถแสดงความคิดเห็นในขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมถึงได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมนิสิตทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ นิสิตทุกคนให้ความร่วมมือร่วมแรงใจในการทำงาน เป็นไปในแนวทาง

เดียวกัน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะการทำงานร่วมกันของ Tschannen-Moran (2001) ที่กล่าวว่า การทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการทำงานตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการให้ความไว้วางใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานร่วมกัน เช่นเดียวกับแนวคิดของ Mikkelsen (2005) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของทุกคนในการพัฒนากิจกรรมเพื่อให้สำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมโดยการปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมเพื่อสิ่งจูงใจทางวัตถุ การมีส่วนร่วมตามหน้าที่ และการมีส่วนร่วมเชิงโต้ตอบ ถือว่าเป็นความสามารถในการทำงานร่วมกันเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

2. การปรับตัวในการทำงาน

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านการปรับตัวในการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนิสิตทุกคนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในทีม รู้จักปรับปรุงแก้ไขงานที่ผิดพลาดด้วยความเต็มใจ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด สามารถใช้ความรู้ความสามารถกับกิจกรรมที่ทำอย่างเต็มที่ สามารถปฏิบัติงานตามข้อตกลงของสมาชิกภายในทีมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรชัย ชูชีพ ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้กล่าวว่านักศึกษาครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะด้านการทำงานเป็นทีม หลังทำกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์จำลองสูงกว่าก่อนก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naomi Nichols et. al (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและวิทยาเขต ได้กล่าวว่าความร่วมมือพยายามที่จะมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวก โดยเน้นที่ผลลัพธ์ที่ได้มาจากความพยายามร่วมกัน ที่มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงความพยายามในการติดตามการเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าควรที่จะมุ่งเน้นไปทำกิจกรรมในวงกว้าง ซึ่งการทำงานร่วมกันมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปฏิสัมพันธ์ ที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานและการให้ความร่วมมือไปสู่ชุมชนเพื่อที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ภาวะผู้นำในการทำงาน

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านภาวะผู้นำในการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนิสิตทุกคนมีความเป็นผู้นำในการทำงาน ประสานงานร่วมกับสมาชิกในทีม รู้จักรับฟังความคิดเห็น สามารถให้คำแนะนำกับเพื่อน ๆ และให้กำลังใจแก่ทีมที่ทำกิจกรรมค่ายอาสาด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ นิสิตทุกคนล้วนมีภาวะผู้นำในการทำงานจึงช่วยให้กิจกรรมค่ายอาสาบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Susan Kemper Patrick (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดโรงเรียนเพื่อการเรียนร่วม : การนำร่องโรงเรียนและการมุ่งมั่นของครูในการทำงานร่วมกันได้กล่าวว่าความสำคัญของการเป็นผู้นำในการทำงานขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ เช่น ประสิทธิภาพการทำงาน การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์และเวลาในการวางแผนงานร่วมกัน เป็นต้น ที่จะเป็นส่วน

หนึ่งของการช่วยให้เป็นผู้นำในการทำงานที่ดี สามารถบริหารจัดการงานให้มีระบบระเบียบมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sanchez & Ruiz (2008) ที่กล่าวว่า ต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีการสื่อสารอย่างเปิดเผย ไว้วางใจซึ่งกันมีการร่วมมือประสานงานที่ดีในกลุ่ม และมีการติดตามเพื่อประเมินผลงาน ถือว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องมีในตัวของการเป็นผู้นำที่ดีในการบริหารและจัดการทีมงาน เพื่อให้งานหรือกิจกรรมประสบผลสำเร็จไปด้วยดี

4. แรงจูงใจในการทำงาน

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากนิสิตทุกคนเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการดำเนินงาน มีการมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของสมาชิกในทีม กำหนดคุณภาพของงานก่อนการมอบหมายงาน ให้ปฏิบัติ สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวก ให้กำลังใจเมื่อการปฏิบัติกิจกรรมประสบกับปัญหา และอุปสรรค ส่งเสริมสมาชิกในทีมได้มีกำลังใจที่จะทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมนำผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมมาพิจารณาความดีความชอบร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Luciano (2018) ที่พบว่าบทบาทการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อกระบวนการทำงานเป็นทีม และพบว่าความแตกต่างของสมาชิกในทีมแต่ละคนมีอิทธิพลต่อบทบาทการทำงานและกระบวนการทำงานเป็นทีม การทำงานที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านบทบาทการทำงานจะต้องอาศัยความร่วมมือและการสื่อสารระหว่างสมาชิกในทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ekimova & Kokurin (2015) พบว่า การมอบหมายบทบาทที่ไม่ชัดเจนในสถาบันการศึกษาจะก่อให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา ดังนั้นบทบาทการทำงานเป็นทีมควรได้รับการมอบหมายอย่างระมัดระวังและมีความชัดเจนเพื่อให้สมาชิกในทีมเข้าใจกระบวนการทำงาน เกิดแรงจูงใจและนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน นิสิตควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน
2. ด้านการปรับตัวในการทำงาน นิสิตควรมีทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิก อาจารย์ และบุคคลภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ และยอมรับความจริงพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และต้องยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงานร่วมกัน
3. ด้านภาวะผู้นำในการทำงาน นิสิตควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และค้นหาวิธีการทำงานใหม่ ๆ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี

4. ด้านแรงจูงในการทำงาน นิสิตควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้สมาชิกในทีมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีการเสริมสร้างแรงแก่สมาชิกในทีมด้วยวาจาที่ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกในทีม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตทุกชั้นปีของสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการร่วมพลังทำงานเป็นทีมของนิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2564). **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2564). **การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา**. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). **พื้นฐานการวิจัยและการสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **โครงการพัฒนาหลักสูตร**

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช.... (หลักสูตรฐานสมรรถนะ).

<https://cbethailand.com/หลักสูตร-2/กรอบหลักสูตร/บทนำ>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Carrick, O. J. (2021). Striving for Parity: Classroom Collaboration of University Ethnic Diversity Students in Ecuador. **International Journal of Multicultural Education**, 23(2), 1–22.

Ekimova, V., & Kokurin, A. (2015). Students' Attitudes towards Different Team Building Methods. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 186(2), 47–55.

Ibrahim, D. S & Rashid, A. M. (2022). Effect of Project-Based Learning Towards Collaboration among Students in the Design and Technology Subject. **World Journal of Education**, 12(3), 1–10.

Ioannou, A., Demetriou, S. & Mama, M. (2014). Exploring Factors Influencing Collaborative Knowledge Construction in Online Discussions: Student Facilitation and Quality of Initial Postings. **American Journal of Distance Education**, 28(3), 83–95.

Johnson, D. W. and Johnson, E. P. (1994). **Joining Together : Group Theory and Group Skills**. Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

- Lin. L., Mills, L., & Ifenthaler, D. (2016). Collaboration, Multi-Tasking and Problem Solving Performance in Shared Virtual Spaces. **Journal of Computing in Higher Education**, 14(4), 44–57.
- Luciano, M. M. (2018). Shared Team Experiences and Team Effectiveness: Unpacking the Contingent Effects of Entrained Rhythms and Task Characteristics. **Academy of Management Journal**, 61(4), 20–30.
- Mikkelsen, B. (2005). **Methods for development work and research: A new guide for practitioners**. SAGE Publications.
- Nichols, N., Gaetz, S., & Phipps, D. (2015). Generating Social Change Through Community-Campus Collaboration. **Journal of Higher Education Outreach and Engagement**, 19(31), 7-32.
- Patrick, S. K. (2022). Organizing Schools for Collaborative Learning: School Leadership and Teachers Engagement in Collaboration. **Educational Administration Quarterly**, 58(4), 638-673.
- Sanchez, A.V., & Ruiz, M. P. (2008). **Competence - Based Learning: A Proposal for the Assessment of Generic Competence**. Bilbao: University of Deusto.
- Tschannen-Moran, M. (2001). Collaboration and the Need for Trust. **Journal of Educational Administration**, 39(4), 308–310.
- Yeo, J. A. C., & Tan, S. C. (2011). How Groups Learn: Implications for Collaborative Work in Science. **The Asia-Pacific Education Researcher**, 20(2), 31–40.

การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม
ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPMENT OF CAUSAL FACTORS MODEL
FOR SAFETY SCHOOL ADMINISTRATION IN PLURALISTIC SOCIETY OF LARGE
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

กฤษฎา ฮาร์ดปักดี¹ อรพรรณ ตูจินดา² ดวงใจ ชนะสิทธิ์³ มิ่งขวัญ ภาคสุชัย⁴
Kritsada Hardpukdee¹ Oraphan Toujinda² Duangjai Chanasid³ Mingkhuwan Phaksunchai⁴
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
^{1,2,3}Nakhon Pathom Rajabhat University
⁴มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
⁴King Mongkut's University of Technology Thonburi
e-mail : juickritsada7220@gmail.com

Received: March 20, 2024

Reviewed: May 12, 2024

Revised: May 27, 2024

Accepted: June 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) พัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ 3) ยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ระยะที่ 2 วิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 519 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เส้นทาง ระยะที่ 3 ยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการยืนยัน คือ แบบตรวจสอบยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกความปลอดภัย การจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดการความปลอดภัย และมาตรการป้องกันและการแก้ไขปัญหา

2. โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 17.06$, $p\text{-value} = 0.02$, $\chi^2/df = 2.44$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.96$, $CFI = 0.99$, $NFI = 0.99$, $IFI = 0.99$, $RMR = 0.00$ และ $RMSEA = 0.05$ โดยมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดบริการความปลอดภัย และการจัดระบบคุ้มครองเด็กมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ผลการยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ปัจจัยโมเดลเชิงสาเหตุมีความเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารสถานศึกษาให้ปลอดภัยว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาของพื้นที่จุดเสี่ยง รวมถึงการกำหนดมาตรการและการลงมือปฏิบัติด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: สถานศึกษาปลอดภัย การบริหารสถานศึกษา สังคมพหุนิยม โมเดลสมการโครงสร้าง

Abstract

This research aimed to: 1) study the causal factors for safety school administration in pluralistic society of large schools; 2) develop a causal factor model for safety school administration in pluralistic society of large schools; and 3) confirm the causal factor model for safety school administration in pluralistic society of large schools. This research used mixed methods. The study was divided into 3 phases as follows: Phase 1 involved the documentary study and interview of 3 school administrators obtained from purposive selection based on the set criteria. The instruments used were a semi-structured interview form and a content analysis form. Phase 2 involved the analysis of the causal factor model for safety school administration in pluralistic society of large schools. The research sample consisted of administrators and teachers of large schools the Office of the Basic Education Commission, totaling 519 persons, obtained from multistage random sampling. The instrument used was a questionnaire constructed by the researcher. Statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and path analysis. Phase 3 involved the verification of causal model by 5 experts obtained from purposive selection based on the set criteria. The instrument used was a causal model verification form. Statistics used included frequency, percentage, and content analysis.

The research results showed that:

1. The causal factors for the safety school administration in pluralistic society of large schools comprised arranging a safe atmosphere and environment, by 5 experts,

providing safety services, developing a student protection system, preparing a welfare education curriculum, defining prevention measures and problem-solving, and organizing campaigns to create attitudes and awareness of safety.

2. The causal factor model for the safety school administration in pluralistic society of large schools was consistent with the empirical data according to the following criteria: chi-square = 17.06, p-value = 0.02, chi-square/df = 2.44, GFI = 0.99, AGFI = 0.96, CFI = 0.99, NFI = 0.99, IFI = 0.99, RMR = 0.00 and RMSEA = 0.05 Specifically, the aspects of defining prevention measures and problem-solving, providing safety services, and developing a student protection system had direct influence on the safety school administration in pluralistic society of large schools. The aspect of arranging a safe atmosphere and environment had indirect influence on educational institution safety through organizing campaigns to create attitudes and awareness of safety and developing a student protection system. Moreover, the aspect of organizing campaigns to create attitudes and awareness of safety had indirect influence on educational institution safety through preparing a welfare education curriculum and providing safety services.

3. Regarding the verification of causal factor model for the safety school administration in pluralistic society of large schools, the model was appropriate, feasible, accurate, and usable at a high level. The experts have given their opinions on the safe school administration that administrators should give importance to assessment to prevent and solve problems in risk areas, as well as determination of measures and serious implementation of safety in educational institutions.

Keywords: safety school, school administration, pluralistic society, Structural Equation Modeling

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ถึงแม้ว่าคนในสังคมจะมีอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการศึกษาที่เป็นไปตามชาติพันธุ์ ศาสนาที่สืบทอดแต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมด้านธรรมชาติ ต่างกลายเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดปัญหาความรุนแรง การเอาเปรียบ การแข่งขันในทุก ๆ ด้าน แต่ในทางกลับกันด้านคุณธรรมและจริยธรรมกลับเสื่อมถอยลง มีการแพร่กระจายของสารเสพติดโดยเฉพาะให้กลุ่มของเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมีการเสพติดต่าง ๆ อย่างขาดการยั้งคิด ขาดการไตร่ตรองโดยละเอียด หรือขาดภูมิคุ้มกันทางด้านการคิด

ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบ พฤติกรรมเบี่ยงเบนส่อไปในทางผิดบริบทกฎหมาย รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ กลับทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน อีกทั้งความแตกต่างทางด้านสังคมก็มีส่วนในการสร้างความแตกแยกให้แก่เด็กและเยาวชนอีกด้วย

ทั้งนี้ระบบการศึกษาในสังคมยุคใหม่ต่างได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ภาครัฐจึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางการศึกษาของกลุ่มคนภายใต้สังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2565) ที่มุ่งเน้นในการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนไทย โดยการพัฒนาให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีทักษะ คิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม” ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ รวมถึงความสำคัญในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษาในยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มวัย ในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียม ขณะที่การศึกษาถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน เรียนรู้ทักษะชีวิต หรือแม้แต่การเรียนรู้ภายในห้องเรียนก็ตาม ล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเท่าทันกับสถานการณ์ของโลก ซึ่งถ้าหากเชื่อมโยงสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์การเกิดอุบัติของโรคระบาดใหม่ที่ยังไม่มีแนวทางรักษา การศึกษาจะช่วยให้เข้าใจถึงเหตุการณ์และเรียนรู้จากสถานการณ์โรคระบาดที่กำลังเป็นปัญหาตอนนี้ ทำให้หน่วยงานหลายแห่งเกิดผลกระทบเป็นอย่างมาก รวมถึงการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ การชุมนุมของกลุ่มประชาชน กลุ่มเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มีกลุ่มของนักเรียนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย ซึ่งการให้แนวทางการศึกษาที่ดีจะเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้ความเข้าใจ เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มาของปัญหา และแนวทางในการจัดการปัญหานั้น ๆ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการหรือแม้แต่นักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มุ่งเน้นในด้านการบริหารการศึกษาให้ได้คุณภาพ ตลอดจนความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษา และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหลากหลายรูปแบบ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ขาดความเสถียรภาพ จำนวนคดีอาชญากรรมที่สูงขึ้นที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาพฤติกรรมของเยาวชน ปัญหาแรงงานนอกระบบ การค้ามนุษย์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงขึ้น

การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างไร รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นหรือไม่ หรือรู้จักป้องกันตนเองในภาวะคับขันและจัดการชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นไร (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, น. 7) ทั้งนี้ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติที่มองเห็นถึงความสำคัญของการความปลอดภัยในโรงเรียนมีมติเห็นชอบในวันที่ 25 กันยายน ค.ศ.2015 ในวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2030 วาระการประชุมซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและกำหนดเป้าหมายรัฐสมาชิกและองค์การระหว่างประเทศเพื่อ “ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ” ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนปลอดภัย การจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน การศึกษาเพื่อลดความเสี่ยง อีกทั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กล่าวว่า โรงเรียนถือเป็นบ้านหลังอีกหลังของนักเรียน ซึ่งนักเรียนใช้เวลาส่วนมากทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน อีกทั้งเด็กนักเรียนยังอยู่ในวัยซุกซน หากสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนไม่ปลอดภัย จะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้เสมือนดังนั้นเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องในการที่จะช่วยกันป้องกันและดูแล (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552, น. 3) และจากสถานการณ์ปัญหาการบาดเจ็บและเสียชีวิตของเด็กทั่วโลกที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้หลายประเทศให้ความสำคัญกับเรื่อง สวัสดิศึกษา (safety education) หรือความปลอดภัยในโรงเรียนมากขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักประกันอุบัติเหตุในชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง (อมรวิทย์ นาคทรพร, 2553, น. 9) รวมถึงนักการศึกษายังได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนราชินี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุภายในโรงเรียนร้อยละ 75.5 โดยเฉลี่ยเกิดอุบัติเหตุเดือนละ 3 ครั้งต่อคนส่วนใหญ่เกิดจากการสะดุดล้มหรือถูกชนล้มในขณะที่เล่นภายในโรงเรียน และพบมากขึ้นในชั้นประถมศึกษาตอนต้น อายุ 6 ถึง 9 ปี ในช่วงพักกลางวันบริเวณใต้ต้นตึกโรงเรียน สนามกีฬา และบันไดทางขึ้นตึกเรียน ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและความพิการของนักเรียน (สมจินตนา คำพินิจ และคณะ, 2550, น. 78) หากจะกล่าวถึงแรงผลักดันในการศึกษาการออกแบบเพื่อค้นหาและวิเคราะห์นโยบายการปฏิบัติและวิธีปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียนของโรงเรียนรัฐบาลในรัฐอินเดียนาและโรงเรียนเอกชนของรัฐอินเดียนา คือ การเพิ่มขึ้นของสื่อที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในโรงเรียนโดยเฉพาะสถานการณ์โศกนาฏกรรมที่โรงเรียนประถมศึกษา Sandy Hook ใน Newtown เมือง Connecticut ในเดือนธันวาคมปี 2012 Adam Lanza วัย 20 ปี ได้ฆ่าแม่ของเขาและนำปืนที่ซื้อมาติดตัวไปด้วยโดยขับรถไปยังโรงเรียนประถมศึกษา Sandy Hook เขาได้สังหารครูจำนวน 6 คนและเด็กนักเรียนอีก 20 คน โดย Adam Lanza ได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยเป็นโรคทางจิตตั้งแต่เรียนในโรงเรียนประถม และใช้ชีวิตในห้องใต้ดินที่มีด าวีดีโอเกี่ยวกับการฆาตกรรมเล่นเกมและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสังหารหมู่ โศกนาฏกรรมครั้งนี้เกิดขึ้นเป็นครั้งที่สอง ของการยิงภายในโรงเรียน และมีจำนวนผู้เสียชีวิตมากเป็นประวัติศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา (David, 2016, p. 45)

จากที่ปัญหาข้างต้นและการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเหตุความรุนแรงและการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ที่ได้ชี้แนะสถานการณ์เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุกับเด็กในสถานศึกษา เกิดจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การขาดความระมัดระวังของนักเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเวลาว่าง และเกิดจากภัยอื่น ๆ เช่น อัคคีภัย อุบัติภัยจากการใช้ไฟฟ้า อุบัติเหตุ จากการจราจรในโรงเรียน ดังนั้นการทำให้เด็กจดจำและมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยจะช่วยลด

ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในสถานศึกษาได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่เหมาะสมในการศึกษาเพิ่มเติม จึงได้ดำเนินการศึกษาในเรื่อง การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยในยุคสังคมพหุนิยมทั้งในด้านของความปลอดภัยของอาคารสถานที่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความปลอดภัย ตลอดจนความปลอดภัยด้านบุคลากรในโรงเรียนหากเกิดการชุมนุมขึ้นจะมีแนวทางหรือรูปแบบในการจัดการอย่างไร หรือหากเกิดการ Bully การล่วงละเมิดหรือเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด เช่น การทำร้ายร่างกาย การก่อเหตุต่างๆ โรงเรียนจำเป็นต้องมีมาตรการอย่างไรเป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3,114 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566 ข)

1.2 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 519 คน เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ควรมีจำนวนตัวอย่างเท่ากับ 10 เท่าของจำนวนข้อคำถามที่ใช้ โดยเสนอขนาดตัวอย่างที่น้อยที่สุดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด หากมีจำนวนตัวแปรจำนวนมาก มีค่า communality ต่ำ และมีลักษณะเฉพาะของตัวแปรคุณลักษณะแฝงหลายตัว ขนาดตัวอย่างน้อยที่สุดคือ 500 คน (Stevens, 1996; Tabachnick & Fidell, 2007; Munro, 2001) และ Hair et al. (2010, p. 662 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2553, น. 234) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 519 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมา รายละเอียด ดังนี้

2.1 ตัวแปรปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย

2.2.1 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

2.2.2 การรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย

2.2.3 การจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา

2.2.4 ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน

2.2.5 การจัดบริการความปลอดภัย

2.2.6 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.3 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่

สมมุติฐานการวิจัย

โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาภายใต้สังคมพหุนิยมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอน คือ

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาปลอดภัย และโมเดลสมการโครงสร้างและการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม โดยหลักเกณฑ์การพิจารณา 1) คุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตขึ้นไป 2) ประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป 3) วิทยฐานะด้านการบริหารสถานศึกษา ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3. สร้างระหังค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม
 4. จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถาม มาตรฐาน 5 ระดับ (rating scale)
 5. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเที่ยง (validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน (ค่า IOC = 0.96)
 6. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการสอบถามผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดใหญ่กลุ่มทดลอง (try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93
- ระยะที่ 2 วิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่
1. จัดทำแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 519 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ 1) แบ่งประชากรของสถานศึกษาขนาดใหญ่เป็นรายภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ 2) สุ่มเลือกภูมิภาคด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ผลที่ได้คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ในเขตภาคกลาง 3) เลือกตัวอย่างสถานศึกษาขนาดใหญ่ในเขตภาคกลางด้วยวิธีการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) ได้ตัวอย่างสถานศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และ 4) เลือกตัวอย่างสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) กระจายตามจังหวัด โดยเทียบขนาดตัวอย่างตามบัญญัติไตรยางค์
 2. เก็บข้อมูลนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของตัวอย่าง โดยขอหนังสือราชการจากงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหารและครูตัวอย่างในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 630 ฉบับ ได้ข้อมูลกลับคืน 519 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82 นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุโดยใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้การวิเคราะห์เชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ในการหาปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม
 3. ยกร่างโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล (goodness of fit measures) เพื่อศึกษาภาพรวมว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล (goodness of fit measures)

ดัชนี	เกณฑ์ความสอดคล้อง
1. ค่า χ^2	p-value > 0.05
2. ค่า $\frac{\chi^2}{df}$	$\frac{\chi^2}{df} < 3.00$
3. ค่า GFI	GFI > 0.90
4. ค่า AGFI	AGFI > 0.90
5. ค่า NFI	NFI > 0.90
6. ค่า IFI	IFI > 0.90
7. ค่า CFI	CFI > 0.90
8. ค่า RMR	RMR < 0.05
9. ค่า RMSEA	RMSEA < 0.05

ระยะที่ 3 ยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการใช้ประโยชน์ และยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 1) ผู้บริหารการศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาหรือการวิจัย 2) วิทยฐานะด้านการบริหารสถานศึกษา ชำนาญการพิเศษขึ้นไป และ 3) มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี โดยใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาศึกษาปลอดภัย ทั้งจากศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบของการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ตัวแปรหลัก คือ

- 1) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน
- 2) การรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย

- 3) การจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา
- 4) ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน
- 5) การจัดการความปลอดภัย
- 6) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย โดยใช้โปรแกรม AMOS ในการสร้างโมเดลสมมติฐานเพื่อพิสูจน์การยอมรับหรือปฏิเสธโมเดล และทำงานควบคู่กับข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในโปรแกรม SPSS

โดยที่ 1. ตัวแปรด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน (Environ) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านอาคารสถานที่ (XX1) เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ สถานที่ตั้ง สนามเด็กเล่น สนามกีฬา เครื่องออกกำลังกาย ภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบโรงเรียน

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านระบบสาธารณูปโภค (XX2) เช่น ไฟฟ้า น้ำ การจัดการของเสีย

2. ตัวแปรด้านการรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย (Activities) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านกิจกรรม (XX8) เช่น กิจกรรม 5ส. การบรรยายให้ความรู้ การประกวดคำขวัญ การแข่งขันตอบปัญหา

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการประชาสัมพันธ์ (XX88) เช่น การติดประกาศ การณรงค์

3. ตัวแปรด้านการจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา (Cours) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการฝึกทักษะและประสบการณ์ (XX4) เช่น การอบรมการป้องกันภัยและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการสร้างจิตสำนึก (XX44) เช่น การสร้างทัศนคติ การปลูกฝังจิตสำนึก

4. ตัวแปรด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (System) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านระบบดูแลช่วยเหลือ (XX2) เช่น การให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียน การติดตามนักเรียน การจัดการด้านสุขภาพ การจัดการอารมณ์

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านมาตรการป้องกัน (XX3) เช่น มาตรการของสถานศึกษา การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ การจัดระเบียบความปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านการเดินทาง

5. ตัวแปรด้านการจัดการบริการความปลอดภัย (Services) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านนโยบาย (XX5) เช่น การกำหนดนโยบายความปลอดภัย การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การจัดทำคู่มือ การฝึกอบรม กิจกรรมเสริมหลักสูตร

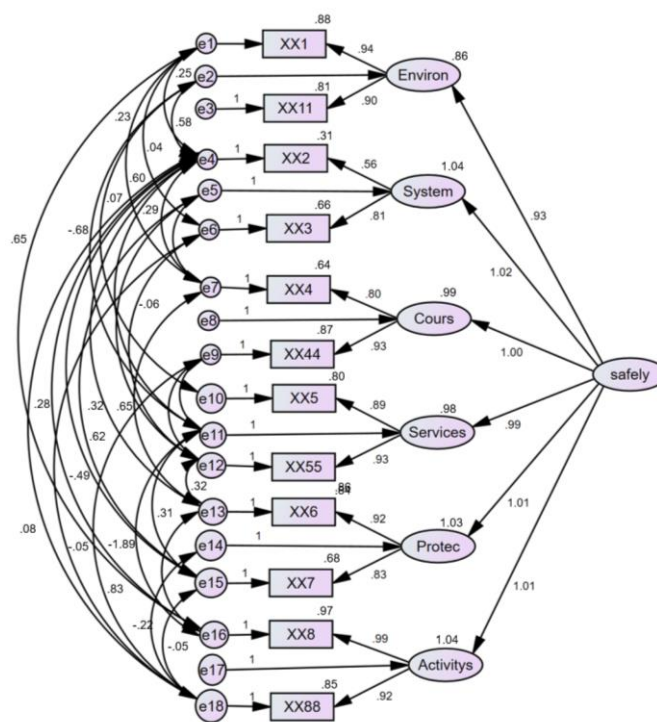
2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการลดความเสี่ยง (XX55) เช่น การประเมินความเสี่ยงของเครื่องมือ อุปกรณ์ การประเมินความเสี่ยงของอาคารสถานที่ จัดบริการห้องน้ำ ห้องพยาบาล

6. ตัวแปรด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Protec) พบตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ

1) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการกำหนดมาตรการป้องกัน เช่น แผนป้องกันภัยจากเหตุความรุนแรง แผนป้องกันภัยจากอุบัติเหตุ แผนป้องกันภัยจากปัญหาสังคม แผนป้องกันภัยจากสัตว์ แผนป้องกันภัยภาวะฉุกเฉิน

2) ตัวแปรสังเกตได้ด้านการแก้ไขปัญหา เช่น การสร้างเครือข่ายความปลอดภัย การประสานงานเครือข่าย

จากองค์ประกอบหลักของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยม ทั้ง 6 ตัวแปรหลัก และ 12 กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย โดยแสดงให้เห็นดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย ภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้และดัชนีความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้ของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังเกตได้จาก $\chi^2 = 133.46$, $p\text{-value} = .3390$, $\chi^2/df (133.46/71) = 1.88$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.98$, $CFI = 0.99$, $NFI = 0.99$, $IFI = 0.99$, $RMR = 0.00$ และ $RMSEA = 0.04$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 519 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ

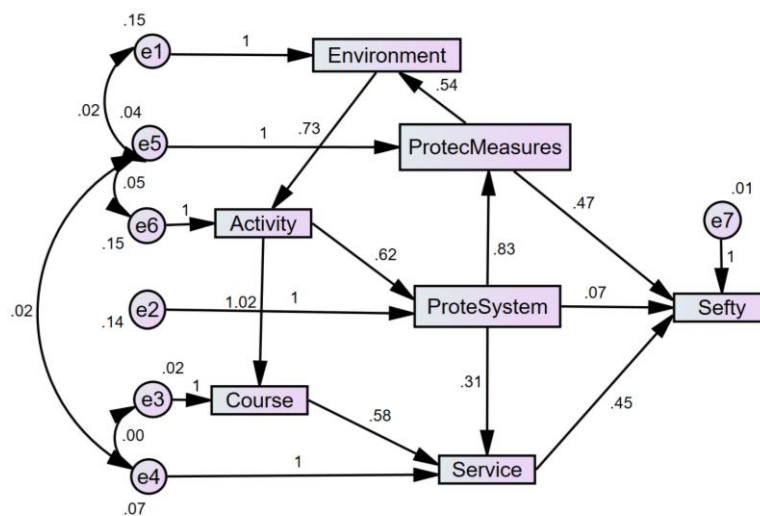
57.80 โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.90 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี (ร้อยละ 24.90) อายุระหว่าง 40 – 50 ปี (ร้อยละ 22.00) และอายุมากกว่า 50 ปี (ร้อยละ 8.30) ตามลำดับ ทั้งนี้ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นครู ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 90 และเป็นผู้บริหาร (ร้อยละ 10) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยทั้ง 6 องค์ประกอบ แสดงให้เห็นได้ด้วยตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับของปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (n=519)

ข้อ	ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน	4.28	0.614	มาก	5
2	ด้านการรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย	4.31	0.689	มาก	4
3	ด้านการจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา	4.27	0.720	มาก	6
4	ด้านการจัดระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน	4.33	0.633	มาก	3
5	ด้านการจัดบริการความปลอดภัย	4.33	0.641	มาก	2
6	ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.33	0.642	มาก	1
รวม		4.30	0.610	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับของปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.610) โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันและการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยเป็นลำดับที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.642) รองลงมา คือ ด้านการจัดบริการความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.641) และด้านการจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.720) เป็นลำดับสุดท้าย

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สังคมพหุนิยม ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัด
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพที่ 2 โมเดลการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กำหนดเป็นเส้นทางอิทธิพลตามสมมติฐานการวิจัยทางสถิติ พบว่า ค่า $\chi^2 = 17.06$, $p\text{-value} = 0.02$, $\chi^2/df = 2.44$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.96$, $CFI = 0.99$, $NFI = 0.99$, $IFI = 0.99$, $RMR = 0.00$ และ $RMSEA = 0.05$ ดังนั้นโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กำหนดเป็นเส้นทางอิทธิพลตามสมมติฐานการวิจัยทางสถิติ โดยพบว่าการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดระบบคุ้มครองเด็ก การจัดการบริการความปลอดภัย มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา และการณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึก มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยในโรงเรียนขนาดใหญ่ และเมื่อพิจารณาแบบการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา เท่ากับ 0.47 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($\alpha=0.05$) ด้านการจัดบริการด้านความปลอดภัย กับ 0.45 ($\alpha=0.05$) และด้านการจัดระบบคุ้มครองเด็กเท่ากับ 0.072 ($\alpha=0.05$) ในขณะที่ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแสดงให้เห็นด้วยตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดัชนี	เกณฑ์ความสอดคล้อง	ค่าดัชนี	ความหมาย
1. ค่า χ^2	p-value > 0.05	$\chi^2 = 17.06$ P = 0.02	ไม่สอดคล้อง
2. ค่า $\frac{\chi^2}{df}$	< 3.00	2.44	สอดคล้อง
3. ค่า GFI	> 0.90	0.99	สอดคล้อง
4. ค่า AGFI	> 0.90	0.96	สอดคล้อง
5. ค่า NFI	> 0.90	0.99	สอดคล้อง
6. ค่า IFI	> 0.90	0.99	สอดคล้อง
7. ค่า CFI	> 0.90	0.99	สอดคล้อง
8. ค่า RMR	< 0.05	0.00	สอดคล้อง
9. ค่า RMSEA	< 0.05	0.05	สอดคล้อง

จากตารางที่ 3 ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าไค-สแควร์ (chi – square statistics: χ^2) ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติมีค่าเท่ากับ 17.06 ค่า p-value เท่ากับ 0.02 พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ $\chi^2/df = 2.44$ สอดคล้องกับเกณฑ์การยอมรับที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารสถานศึกษาภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (root mean squared residual: RMR) มีค่าเท่ากับ 0.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (root mean squared error of approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.05 ค่า NFI (normed fit index) มีค่าเท่ากับ 0.99 และค่า IFI (incremental fit index) มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งจากรายละเอียดข้างต้นสามารถแสดงให้เห็นว่าโมเดลปัจจัย

เชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการตรวจสอบปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของทั้ง 6 องค์ประกอบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม 4.67 ร้อยละ 93.40 ค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ที่ 4.67 ร้อยละ 93.40 ค่าเฉลี่ยของความถูกต้องที่ 4.67 ร้อยละ 93.40 และค่าเฉลี่ยของการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ที่ 4.67 ร้อยละ 93.40 ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ลงความเห็นว่ามีเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาองค์ประกอบและการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 2) การรณรงค์สร้างเจตคติและจิตสำนึกด้านความปลอดภัย 3) การจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา 4) การจัดระบบคุ้มครองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การจัดการบริการความปลอดภัย และ 6) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากปัจจัยที่ศึกษาได้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริพร อนุสสา (2556, น. 159) ในการศึกษาภาพตัวแทนของระบบการศึกษาของญี่ปุ่นที่สะท้อนผ่านสื่อโทรทัศน์ของไทยศึกษาจากรายการ “ดูให้รู้” ตอนที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ 1) การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านร่างกายและจิตใจ 2) การจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) การจัดการสอนสวัสดิศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับ กนกอร อนุสสานนท์ (2563, น. 7) ได้ศึกษาการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 361 คน พบว่า การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย 3) ด้านการให้บริการความปลอดภัย 4) ด้านการจัดสวัสดิศึกษา 5) ด้านสุขภาพอนามัย รวมถึงกฤษฎา ศรีสุชาติ (2559, น. 97) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างครูในสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัย จำนวน 280 คน ซึ่งพบว่า การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนที่จะครอบคลุมการลดอุบัติเหตุและความรุนแรง ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านระบบคุ้มครองเด็ก ด้านการเดินทางไปกลับโรงเรียน ด้านความปลอดภัยจากกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรความปลอดภัย และด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับนักการศึกษาต่างประเทศ Turki (2014, p. 57) ที่ได้

ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความปลอดภัยของโรงเรียน กรณีศึกษาของประเทศไทยชาติอาระเบีย โดยพบว่า มิติที่สำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียนมี 5 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการความปลอดภัยและภาวะผู้นำการเรียนรู้ 2) การฝึกด้านความปลอดภัย 3) นโยบายความปลอดภัย กระบวนการและขั้นตอนความปลอดภัย 4) วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนในองค์กร 5) การดำเนินการด้านความปลอดภัย

2. ด้านการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา 2) การจัดบริการด้านความปลอดภัย 3) การจัดระบบคุ้มครองเด็ก 4) การรณรงค์สร้างจิตสำนึก 5) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย 6) การจัดหลักสูตรสวัสดิศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบอดิสระ ดิปานธรรม (2561, น. 271) ได้ศึกษาด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูจำนวน 375 คนจากโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา โดยอดิศรได้เสนอรูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาที่เป็นการวางมาตรการด้านความปลอดภัยอาทิ มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา การป้องกันเหตุจากอาคารเรียน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการจราจร การกำหนดความปลอดภัยในสถานศึกษา มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ อัคคีภัย อุทกภัย ในสถานศึกษา รวมถึงมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและสุขภาพอนามัย อีกทั้ง Jaworowski (2003, p. 352) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรด้านสุขภาพกับความสำเร็จความปลอดภัยในโรงเรียน (The relationship of organizational health and school safety to student achievement) ซึ่งพบว่า การจัดการความปลอดภัยที่ดีในโรงเรียนทั้งการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียนมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งโรงเรียนที่มีระบบการบริหารความปลอดภัยที่ดีทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเด็กและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนจะช่วยทำให้นักเรียนมีความสุขการเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเช่นกัน รวมถึง Pollack & Sunderman (2000, p. 13) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัย: แนวทางที่ครอบคลุม (Creating safe schools: A comprehensive approach) พบว่าการเพิ่มระดับความปลอดภัยของโรงเรียนควรเริ่มจากการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับนักเรียน ถึงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยภายในโรงเรียน และเพื่อให้โรงเรียนเป็นที่ปลอดภัยควรประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างกลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไข 2) การพัฒนาวางแผนการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน 3) การพัฒนานโยบายของโรงเรียน 4) การทำความเข้าใจกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 5) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน 6) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 7) การเลือกใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ 8) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและองค์กรภายนอก 9) การให้บริการด้านสุขภาพจิตและสังคม และ 10) การขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชน และ Turki (2014, p. 57) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความปลอดภัยของโรงเรียน กรณีศึกษา

ของประเทศชาติอาระเบีย การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนมี 5 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการความปลอดภัยและภาวะผู้นำการเรียนรู้ 2) การฝึกด้านความปลอดภัย 3) นโยบายความปลอดภัย กระบวนการและขั้นตอนความปลอดภัย 4) วัฒนธรรมความปลอดภัยของคนในองค์กร 5) การดำเนินการด้านความปลอดภัย

3. ยืนยันโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยภายใต้สังคมพหุนิยมในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนกิจกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยภายในสถานศึกษาแก่นักเรียน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย อาทิ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ จัดให้มีการติดตั้งสัญญาณเตือนภัยฉุกเฉินอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย และติดตั้งอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้ตามกลุ่มสาระหรือห้องพักครู อีกทั้งการดูแลความเรียบร้อยทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า หรือระบบการจัดการของเสีย ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการป้องกันภัย ควรจัดเป็นประจำในทุกปีการศึกษา

2.2 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการดำเนินการความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงทั้งภายในและโดยรอบบริเวณโรงเรียน ร่วมกันกำหนดมาตรการและแนวทางป้องกันและแก้ไข ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านความปลอดภัย และให้การช่วยเหลือนักเรียนเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ซึ่งสามารถจัดทำเป็นคู่มือความปลอดภัยของโรงเรียน

2.3 ครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญกับระบบคุ้มครองเด็ก ทั้งในด้านของติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความไม่ปลอดภัย หรือนักเรียนที่มีความเสี่ยง ให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน ในตนเอง สามารถเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ด้านการป้องกันตนเองเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ตลอดจนครูผู้สอนต้องส่งเสริมการจัดประสบการณ์ ด้วยการบูรณาการความรู้สู่บทเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกควรมีการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาตลอดภัยตามบริบทของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความปลอดภัยในระดับที่ดียิ่งขึ้น
2. ผู้วิจัยพบว่าภายในองค์กรประกอบยังมีส่วนที่น่าสนใจศึกษา เช่น การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
3. นอกจากการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์ของผู้นำในการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยเป็นอีกด้านที่ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2552). **หนังสือการ์ตูนชุด “เรียนรู้สาธารณภัย” ตอน ความปลอดภัยในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร. ฝ่ายผลิตสื่อโสตทัศนูปกรณ์และสิ่งพิมพ์ กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). **การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). **การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริพร อนุสสา. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในครอบครัวชาวเลเซียน**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจินตนา คำพินิจ, จริยาวัตร คมพยัคฆ์, วนิตา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2550). **การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนราชินี**. วารสาร มจร. วิชาการ, 11(21), 1-15
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556)**. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **จำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู/ลูกจ้าง และห้องเรียนจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2566**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2553). **การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสร ติปานธรรม. (2561). **การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

- อมรวิทย์ นาคทรพ. (2553). **รู้รักษาตน เป็นคนปลอดภัย: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะ และการเรียนรู้ เรื่องการดูแลความปลอดภัยให้ตนเองและผู้อื่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- David, P. (2016). **Policies, practices, and procedures: A study of Indiana school safety**. Doctoral dissertation. Ball State University, Muncie, IN.
- Hair, J. F. et al. (2010). **Multivariate data analysis** (7th ed.). New York: Pearson.
- Jaworowski, H. L. (2003). **The relationship of organizational health and school safety to student achievement**. Doctoral dissertation. The College of William and Mary Williamsburg, Virginia.
- Munro, B. H. (2001). **Statistical methods for health care research** (4th ed.). Philadelphia: Lippincott & Wilkins.
- Pollack, I. & Sunderman, C. (2000). **Management school** (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons.
- Stevens, J. P. (1996). **Applied multivariate statistics for the social sciences** (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). **Using multivariate statistics** (5th ed.). Boston: Pearson Education.
- Turki, A. (2014, July). Determining the causal relationship among balanced scorecard perspectives on school safety performance: Case of Saudi Arabia. **Accident Analysis & Prevention**, 68 (2), 57-74.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

THE GUIDELINE FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ธนกร นามวิชัย^{1*} บรรจบ บุญจันทร์²

Thanakorn Namwichai¹ Banjob Boonchan²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

^{1,2} Educational Administration Department, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

*corresponding author E-mail : datduethana@gmail.com

Received: April 23, 2024

Reviewed: May 12, 2024

Revised: May 24, 2024

Accepted: June 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน และครู จำนวน 317 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.894 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และแบบสัมพัทธ์แบบกิ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.48)

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันมีจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรศึกษาบริบท และความต้องการของชุมชน เพื่อให้หลักสูตรมีความหมายต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและทักษะการคิดแก้ปัญหา ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้านการนิเทศการศึกษา ควรวางแผนการนิเทศศึกษาร่วมกัน กำหนดปฏิทินการนิเทศที่เหมาะสมและชัดเจนโดยให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือและพัฒนา ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรพัฒนาครูให้มีความสามารถสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ-เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรสำรวจและจัดหาสื่อให้ตรงตามความต้องการและอย่างเพียงพอ และด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study academic administration of school administrators, 2) to compare the academic administration of school administrators classified according to the school size, and 3) to study guideline for developing academic administration of school administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 1. The sample included 335 which consisting of 18 administrators and 317 teachers using a stratified sampling method. The research tools included questionnaires regarding the academic management practices of school administrators, utilizing a 5-point Likert scale with a reliability coefficient of 0.894. Statistical analysis involved frequency distribution, percentages, means, standard deviations, variance analysis, and semi-structured interviews to find pathways for the development of academic management practices for school administrators. Content analysis was employed to analyze the data.

The research results found that;

1. Academic administration of school, the overall was at a highest level. The highest mean was the measurement and evaluation ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.48).

2. Academic administration of school administrators, overall and each aspect was statistically significant different at .05 level. When considering in each aspect, it found that these five aspects were difference as curriculum development, instructional providing, measurement and evaluation, media and education technology development, and education quality assurance.

3. Guidelines for developing academic administration of school administrators in terms of curriculum development, it was important to study the context and needs of the

community. This was to make the curriculum truly meaningful to the learners. In terms of teaching and learning, teachers should be encouraged to organize learning activities using active learning. This was to develop higher-level thinking skills and problem-solving skills. Students learned from real experiences. In terms of educational supervision, educational supervision plans should be planned together, with emphasis on assistance and development. In terms of measurement and evaluation, teachers should be developed to have the ability to create accurate measurement and evaluation tools that meet the aims of the school curriculum. In terms of the development of educational media-technology, it was necessary to explore and provide media to meet the needs and adequately. In terms of educational quality assurance, school administrators should publicize annual performance results to parents, community leaders, and primary agencies to build confidence among service recipients.

Keywords : Development guidelines, Academic administration, School administrators

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงควรจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนในชาติ ให้ครบทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีภารกิจหลักในการส่งเสริมการบริหารการศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด, 2564)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ และเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ทุกฝ่าย ต้องร่วมมือกันดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือผู้เรียนต้องได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (ดวงภา เตปา, 2562) จากการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผู้คนในชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมทั้งประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามการเรียนการสอนให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี (Fisk, 1957)

ในปีการศึกษา 2565 ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-net) ของนักเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) ซึ่งผลการทดสอบยังไม่เป็นตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณา

ได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน (ธริศร เทียบปาน, 2562) ซึ่งมีแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ มีผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ตรีสุขคนธ์ คุณาเอก, 2563)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จึงให้ความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

สมมติฐาน

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 214 คน และครู จำนวน 2,351 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,565 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครูจำนวน 307 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 รวม จำนวนทั้งสิ้น 335 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม (Strata)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปีการศึกษา 2566

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
1. ครู	317	94.60
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	18	5.40
รวม	335	100.00

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการคัดเลือกผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์และข้อคำถาม แล้วนำไปทดลอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach ค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวมเท่ากับ 0.894

2. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการหาประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ครอบคลุมทั้ง 6 องค์ประกอบ เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและทำการปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมด้วยแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้กลับคืนทางไปรษณีย์และแบบออนไลน์
ในกรณีที่ได้รับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองอีกครั้ง และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
4. พิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
 1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการบริหารงานวิชาการดีเด่น จนได้รับรางวัลระดับเขตขึ้นไป และมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐานสูงกว่าระดับประเทศ 5 ท่าน
 2. ผู้วิจัยเดินทางเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอสัมภาษณ์ โดยมีอุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดกลุ่มคำ และประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน และสรุปความเรียงจำแนกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร 6 องค์ประกอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การพัฒนาหลักสูตร	4.58	0.46	มากที่สุด
2.	การจัดการเรียนการสอน	4.57	0.41	มากที่สุด
3.	การนิเทศการศึกษา	4.47	0.58	มาก
4.	การวัดและการประเมินผล	4.62	0.48	มากที่สุด
5.	การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.39	0.61	มาก
6.	การประกันคุณภาพทางการศึกษา	4.55	0.49	มากที่สุด
รวม		4.54	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.48)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.45	0.51	4.63	0.42	4.83	0.14	4.92	0.15	6.351	.000
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.46	4.58	0.39	4.64	0.33	4.98	0.04	4.738	.003
3. ด้านการนิเทศทางการศึกษา	4.40	0.60	4.48	0.59	4.54	0.45	4.70	0.40	1.059	.367
4. ด้านการวัดผลและการประเมินผล	4.53	0.52	4.65	0.47	4.75	0.31	4.93	0.16	3.115	.026
5. ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.42	0.63	4.34	0.60	4.37	0.49	4.95	0.10	3.719	.012
6. ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา	4.52	0.47	4.55	0.51	4.83	0.15	4.90	0.24	2.693	.046
รวม	4.48	0.44	4.55	0.38	4.67	0.24	4.91	0.10	4.329	.005

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 ด้าน ยกเว้น ด้านการนิเทศทางการศึกษา ที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe ภาพรวม

ขนาดของ สถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่ พิเศษ
		4.48	4.55	4.67	4.91
ขนาดเล็ก		-	-0.07	-0.19	-0.43*
ขนาดกลาง			-	-0.12	-0.35*
ขนาดใหญ่				-	-0.23
ขนาดใหญ่พิเศษ					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การวัดและการประเมินผล
2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 ด้าน ยกเว้น ด้านการนิเทศทางการศึกษา ที่ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาสภาพบริบทของชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการ รวมถึงวิถีและวัฒนธรรมของคนในชุมชนมาพัฒนาเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพสังคม

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรอบรมและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการคิดแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในประเด็นที่หรือเนื้อหาที่เรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน

3.3 ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อวางแผนการนิเทศทางการศึกษา ร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศตามนโยบายอย่างเป็นระบบ และกำหนดปฏิทินการนิเทศที่เหมาะสมชัดเจน โดยการนิเทศเป็นไปในทางช่วยเหลือ และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรอบรมและส่งเสริม เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ สามารถสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา ที่ถูกต้องและเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสำรวจความต้องการในใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และจัดหาให้ตรงตามความต้องการอย่างเพียงพอ

3.6 ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบ ผ่านงานประชุมต่าง ๆ วารสารโรงเรียน หรือผ่านช่องทาง Online เช่น Fanpage Facebook, Line Group และ Website เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ

อภิปรายผล

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลเป็นอย่างมาก โดยได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และวัดผลตามสภาพจริงสอดคล้องกับแนวคิดของจิตสุภา สง่างาม และ นิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์ (2565, น. 410) ที่เสนอว่าการวัดและการประเมินผลเป็นการกำหนดระเบียบในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้เป็นไป

ตามตัวชี้วัด ตามสภาพจริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สดใส ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการนิเทศทางการศึกษา

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาสภาพบริบทของชุมชน สภาพปัญหา ความต้องการ รวมถึงวิถีและวัฒนธรรมของคนในชุมชนมาพัฒนาเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับสภาพสังคม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพสังคม จากการศึกษาบริบทของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ นุชเรศ คำดีบุญ (2564, น. 22) ได้เสนอว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัทญพิชา จันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพสังคม วิเคราะห์สถานศึกษา SWOT Analysis เพื่อปรับปรุงพัฒนาสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรอบรมและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการคิดแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในประเด็น หรือเนื้อหาที่เรียนรู้เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ร่วมกันที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ผ่านประสบการณ์จริง สอดคล้องกับแนวคิดของศุภวรรณ การุญญะวีร์ (2564, น. 48) ได้เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆ และความเอาใจใส่ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ตรีสุนันท์ คุณาเอก ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน นำสู่การออกแบบการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและชุมชน

3.3 ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อวางแผนการนิเทศทางการศึกษา ร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศตามนโยบายอย่างเป็นระบบ และกำหนดปฏิทินการนิเทศที่เหมาะสมชัดเจน โดยการนิเทศเป็นไปในทางช่วยเหลือ และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการนิเทศทางการศึกษาควรร่วมกันวางแผนและมีปฏิทินที่กำหนดไว้ชัดเจนอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้เสนอว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สภาฯ สมอูทัย (2565) ได้ศึกษาการนิเทศการศึกษา หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การพัฒนาการนิเทศทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแนะนำช่วยเหลือครู ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการนิเทศอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดความงอกงามขึ้น เมื่อได้เรียนรู้และมีความเจริญงอกงามแล้วย่อมจะได้รู้จักปรับปรุงงานด้านการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรอบรมและส่งเสริม เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ สามารถสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผล ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสม สดใส ศรีสวัสดิ์ (2565, น. 595) ได้เสนอว่าการวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้ โดยวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชญ์พิชา จันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่าแนวทางการพัฒนาการวัดผลและประเมินผล ควรประชุมวางแผน การวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสำรวจความต้องการในใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน และจัดทำให้ตรงตามความต้องการอย่างเพียงพอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดหาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีดา บัวยก (2564, น. 34) ได้เสนอว่าการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการศึกษาความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี จัดหาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ หทัย ศิริพิน (2558, น. 89) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) พบว่า การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาควรมีสื่อให้พร้อมใช้งาน และจัดหาสื่อให้ครูได้ใช้ตรงกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.6 ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบ ผ่านงานประชุมต่าง ๆ วารสารโรงเรียน หรือผ่านช่องทาง Online เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ตรีสุคนธ์ คุณาเอก (2563, น. 47) ได้เสนอว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดมาตรฐานด้านการศึกษา โดยจัดทำรายงานประจำปี และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ กุลธร ดอนแก้ว ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องสร้างเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานบริบท และตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน และควรจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร
2. สถานศึกษาควรมีการกำหนดขั้นตอนนิเทศให้เป็นระบบที่ชัดเจน และวัดผลตามสภาพจริง
3. ผู้บริหารควรจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตรงตามความต้องการ อย่างเพียงพอ
4. ผู้บริหารควรดำเนินการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. ควรศึกษาปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
3. ควรศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- จิตสุภา สง่าแสง และนิพัชชา โรจนรัตน์วณิชย์. (2565). การศึกษารอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม. วารสารพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่, 7(7), 403-416.
- ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ดวงนภา เตปภา. (2562). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ตรีสุคนธ์ คุนาเอก. (2563). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- จริศร เทียบปาน. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียน การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ปรีดา บัวยก. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สังกัด เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พัชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชวมงคลธัญบุรี.
- ศุภวรรณ การุญญะวีร์. (2564). การเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด19. วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2(2), 48-55.
- สดใส ศรีสวัสดิ์, สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง และขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2565). รูปแบบการบริหารงาน วิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(45), 586-601.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565. <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- สถาพร สมอุทัย. (2565). การนิเทศการศึกษา หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 275-288.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ปีทองแห่งการนิเทศภายในห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- หทัย ศิริพิน. (2558). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราษฎร์ประสิทธิ์) . [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Fisk, L. (1957). The task of educational administration. In Roald F. Campbell and Russel T. Gerggse (Eds). **Administrative behavior in education**. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining size for research activities. **Education and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.

สมรรถภาพทางกายของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ THE PHYSICAL FITNESS OF THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY, CHAIYAPHUM CAMPUS UNIVERSITY ATHLETES

คณิติน ม่วงชูอินทร์¹ กรณ์ทิพย์ ลิ้มนรรัตน์² บรรลือ รัตนจรสโรจน์³

พันช์ชิตตา ศิริบุญพันธ์⁴ แสนศักดิ์ วรณมุล⁵

Khanitin Muangchoo-in¹ Kornthip Limnarat² Bunlue Ratanajaratrote³

Phanchitta Sirinantaphan⁴ Sansakda Wanmool⁵

¹⁻⁵คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ

¹⁻⁵Faculty of Sports and Health Sciences, Thailand National Sports University, Chaiyaphum Campus

e-mail: Kanithin22@gmail.com

Received: March 9, 2024 Reviewed: April 1, 2024 Revised: April 17, 2024 Accepted: May 9, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 และเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายของนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน ซึ่งได้มาโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบสมรรถภาพทางกาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายของนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า เพศชาย ระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับดี เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายต่ำ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ ทดสอบแรงบีบมือ เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก ทดสอบแรงเหยียดขา เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก ทดสอบทุ่มบอล เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายดี ส่วนมากอยู่ในระดับดี ทดสอบยืนกระโดดสูง เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายต่ำ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก ทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด เพศชาย ระดับสมรรถภาพทางกายปานกลาง ส่วนมากอยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายต่ำ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก ทดสอบวิ่งเร็ว 40 เมตร เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายต่ำมาก ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายต่ำ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก ทดสอบวิ่ง Multistage Fitness Test เพศชายระดับสมรรถภาพทางกายต่ำ ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงระดับสมรรถภาพทางกายต่ำมาก ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายของนักกีฬาใน

ระดับปานกลาง ต่ำและต่ำมาก ซึ่งควรเร่งให้ข้อความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬากับผู้ฝึกสอนและนักกีฬาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์สมรรถภาพทางกายเบื้องต้น เป็นแนวทางกำหนดรูปแบบการฝึกซ้อมติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าของนักกีฬา รวมทั้งการคัดเลือกนักกีฬาของผู้ฝึกสอน

คำสำคัญ: สมรรถภาพทางกาย นักกีฬา อุดมศึกษา

Abstract

The objective of this study was to analyze the physical fitness of student athletes at Thailand National Sports University Chaiyaphum Campus of the academic year 2023 and compare it to the physical fitness standards for Thai university athletes. A sample group of 138 people was selected using a purposive sampling method. Data was collected through physical fitness testing and analyzed to calculate the mean and standard deviation, which were then compared to the physical fitness standards for Thai university athletes. The research results found that in the sit-and-reach test, males have a moderate physical fitness level; most are at a good level. Females have a low level of physical fitness; most are at a low level. In the grip strength test, males have a medium physical fitness level; most are at a moderate level. Females have a moderate physical fitness level; most are at very low level. Leg strength test: males have a medium physical fitness level; most are at a low level. While the female level is average; most are at a very low level. In the overhead throw test, males' physical fitness level is moderate; most are at a moderate level. Females have a good physical fitness level; most are at a good level. In the vertical jump test, males, physical fitness level is moderate; most are at a low level. Females' physical fitness level is low; most of them are at a very low level. In the three-shuttle run test, males have a moderate physical fitness level; most are at a very good level. Females have low levels; most are at very low levels. In the 40-meter sprint test, males have a very low physical fitness level; most are at a moderate level. Females have a low level of physical fitness; most of them were at a very low level. Multistage fitness test: males with low levels of physical fitness; most are at a low level. Females' physical fitness level is very low; most are at very low levels. The results of this research indicate that Chaiyaphum province university athletes had moderate, low, and very low physical fitness when compared to the Thai university athlete standard. The knowledge of sports science should be accelerated in collaboration with coaches and athletes to apply to the analysis of primary physical fitness

as a guideline for setting training plans, tracking and evaluating athlete progress, as well as athlete selection for coaches.

Keywords: Physical Fitness, Athletes, University

บทนำ

สมรรถภาพทางกาย คือ ความสามารถของร่างกายในการประกอบกิจกรรมหรือทำงานหนักได้เป็นระยะเวลานานโดยไม่เหน็ดเหนื่อยเร็ว กระฉับกระเฉง และเป็นความสามารถพื้นฐานสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (ปิยะพงศ์ กุฬพงศ์พันธ์ และคณะ, 2566, น. 55-67) สมรรถภาพทางกายนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนักกีฬา ตั้งแต่เริ่มฝึกซ้อมกีฬา จำเป็นต้องมีสมรรถภาพทางกายพื้นฐาน เช่น ความแข็งแรง (Strength) ความอดทน (Endurance) ความอ่อนตัว (Flexibility) ความเร็ว (Speed) เป็นต้น ในระดับหนึ่งก่อนที่จะทำการฝึกซ้อมทักษะเทคนิคหรือรูปแบบการเล่นต่อไป โดยเฉพาะนักกีฬาที่จะต้องฝึกเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันในรายการสำคัญต่าง ๆ เช่น การแข่งขันชิงแชมป์โลก โอลิมปิกเกมส์ เอเชียนเกมส์ ซีเกมส์ หรือกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จะต้องมีความสมรรถภาพทางกายพิเศษเฉพาะด้านมากที่สุด เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะกีฬาแต่ละประเภทมีความต้องการสมรรถภาพทางกายที่ใช้ในการแข่งขันแตกต่างกัน เช่น นักวิ่งระยะสั้น นักมวย ต้องการสมรรถภาพอนาแอโรบิก (Anaerobic Capacity) นักวิ่งระยะไกล ต้องการสมรรถภาพด้านความอดทนทั่วไป (General Endurance, Aerobic Capacity) มากที่สุด ส่วนนักกีฬาบางประเภท เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล บาสเกตบอล แบดมินตัน ต้องใช้สมรรถภาพทางกายด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ความเร็ว ความแข็งแรง ความแคล่วคล่องว่องไว ความอ่อนตัว ปฏิภาณตอบสนอง สมรรถภาพการไม่ใช้ออกซิเจนและความอดทนทั่วไป รวมกันในขณะที่แข่งขัน (สุรศักดิ์ เกิดจันทิก, 2565, น.78-86) สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และการทดสอบสมรรถภาพทางกาย โดยนำวิทยาศาสตร์การกีฬาและเทคโนโลยีการกีฬาประยุกต์ สนับสนุนการเรียนการสอน ส่งเสริมพัฒนานักศึกษาที่มีความสามารถด้านกีฬา ได้มีโอกาสแข่งขันมุ่งสู่ความเป็นเลิศ คัดเลือกนักกีฬา รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้ฝึกสอนประกอบการตัดสินใจ คัดเลือกนักกีฬา (พิชญภา จันทศรี และ ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2565, น. 201-207) ซึ่งความสามารถสูงสุดของนักกีฬา (Peak Performance) เป็นสิ่งที่ผู้ฝึกสอนและนักกีฬาทุกคนต้องการให้เกิดขึ้นในขณะที่แข่งขัน ซึ่งการพัฒนาให้นักกีฬาให้มีความสามารถสูงสุดในการแข่งขันนั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการคือ สมรรถภาพทางกายและทักษะการกีฬา (Physical Fitness and Sport Skills) สมรรถภาพทางจิต (Mental Fitness) และสิ่งแวดล้อม (Environment) หากขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไปก็จะส่งผลให้นักกีฬาไม่สามารถแสดงความสามารถออกมาได้อย่างเต็มที่ โดยที่สมรรถภาพทางกายและทักษะนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ โดยตรงกับการแสดงความสามารถด้านกีฬา ซึ่งพัฒนามาจากการเรียนรู้และการฝึกซ้อมอย่างมีระบบที่ถูกต้อง หากนักกีฬาที่มีสมรรถภาพทางกายและทักษะสูงก็จะแสดงความสามารถออกมาได้สูง ตรงข้ามกับนักกีฬาที่มีสมรรถภาพทางกายและทักษะต่ำก็จะแสดงความสามารถออกมาได้ต่ำ ส่วนสมรรถภาพ

ทางจิตนั้นจะมีผลตามมาในกรณีที่นักกีฬามีสมรรถภาพทางกายและทักษะกีฬาเท่ากัน ผู้ที่มีสมรรถภาพทางจิตที่สมบูรณ์มากกว่าจะเป็นผู้ชนะ (สืบสาย บุญวีรบุตร, 2565, น. 74-77) ซึ่งที่ผ่านมานักกีฬาทั้งประเภททีมและบุคคลในระดับอุดมศึกษาของจังหวัดชัยภูมิยังขาดการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ซึ่งการพัฒนากีฬาต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบสมรรถภาพทางกายพื้นฐานของนักกีฬาก่อนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และวางแผนในการฝึกซ้อม แข่งขัน พัฒนาให้เหมาะสมกับชนิดกีฬานั้น อย่างไรก็ตามการที่จะทราบว่านักกีฬามีความสมรรถภาพทางกายดีมากน้อยเพียงไร จะต้องมีการตรวจสอบสุขภาพและทดสอบสมรรถภาพทางกายที่แสดงออกถึงความสามารถในการทำงานของร่างกายสูงสุดในแต่ละด้าน โดยใช้เครื่องมือ แบบทดสอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย ปลอดภัยและที่สำคัญ คือ ต้องสามารถเข้าถึงสมรรถภาพทางกายในแต่ละด้านได้เป็นอย่างดี (อักริช นวลละออง และคณะ, 2565, น. 277-290) ซึ่งนักกีฬาระดับอุดมศึกษาจังหวัดชัยภูมิเป็นกลุ่มเป้าหมายที่การศึกษานี้ให้ความสนใจ เนื่องจากยังสามารถที่จะศึกษาและพัฒนาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศทางการกีฬาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 และเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ซึ่งเป็นตัวแทนเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาสถาบันการศึกษาเกมส์ กีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติชิงแชมป์ประเทศไทย จำนวน 220 คน ซึ่งได้มาโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน

เครื่องมือ อุปกรณ์การวิจัย

1. เครื่องชั่งน้ำหนัก (TANITA)
2. เครื่องวัดส่วนสูง (Measure height)
3. ม้าวัดความอ่อนตัว (Flex meter)
4. เครื่องวัดแรงบีบมือ (Hand Grip Dynamometer)
5. เครื่องวัดแรงเหยียดขา (Leg Dynamometer)
6. เครื่องวัดระยะทางการกระโดดสูง (Yardstick)
7. นาฬิกาจับเวลา (Digital Timer)
8. ท่อนไม้ (Block) ขนาด 3 x 3 x 5 เซนติเมตร
9. กรวยวางระยะทาง (Cone)
10. เครื่องเสียงพร้อมโปรแกรมบอกกำหนดความเร็วในการวิ่งแต่ละระดับ (Beep test program)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดข้อมูล วัตถุประสงค์ของการวิจัยในการเก็บข้อมูลกับนักกีฬา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 138 คน เป็นเพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน ซึ่งเป็นนักกีฬาฟุตบอล ชาย จำนวน 20 คน ฟุตซอล ชาย จำนวน 20 คน หญิง จำนวน 20 คน แฮนด์บอล ชาย จำนวน 12 คน หญิง จำนวน 12 คน วอลเลย์บอลชาย จำนวน 12 คน หญิง จำนวน 12 คน เซปักตะกร้อ ชาย จำนวน 15 คน หญิง จำนวน 15 คน
2. กำหนดวัน เวลาการเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพทางกาย โดยทำการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ตามลำดับ ดังนี้ กรอกข้อมูล อายุ (ปี) ชั่งน้ำหนัก (กิโลกรัม) วัดส่วนสูง (เมตร) วัดความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ บริเวณต้นขาหลังและบริเวณหลังส่วนล่าง (เซนติเมตร) วัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน (กิโลกรัม) วัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (กิโลกรัม) วัดพลังกล้ามเนื้อขา (เซนติเมตร) วัดความคล่องแคล่วว่องไว (วินาที) วัดความเร็ว (วินาที) และวัดสมรรถภาพการใช้พลังงานแบบใช้ออกซิเจนสูงสุด (มิลลิลิตรต่อกิโลกรัมต่อนาที) มีระยะเวลาการพักระหว่างการวัดทดสอบแต่ละรายการ 5 นาที และพักก่อนการวัดสมรรถภาพการใช้พลังงานแบบใช้ออกซิเจนสูงสุด 2 ชั่วโมง
3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ช่วงเวลา 09.00-12.00 น.
4. นำข้อมูลของสมรรถภาพทางกายแต่ละบุคคล เปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558, น. 38-81)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของนักกีฬาจำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน

คุณลักษณะทั่วไปของนักกีฬา	ชาย		หญิง	
	ส่วนเบี่ยงเบน		ส่วนเบี่ยงเบน	
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน
อายุ (ปี)	20.22	1.27	19.75	1.08
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	68.70	8.07	62.15	12.60
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	176.23	0.06	162.68	0.07
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัมต่อเมตร ²)	22.11	2.30	22.34	3.70
ความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (มิลลิเมตรปรอท)	128.19	10.74	120.12	11.25
ความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (มิลลิเมตรปรอท)	74.25	10.27	74.86	7.82
อัตราการเต้นของหัวใจขณะพัก (ครั้งต่อนาที)	80.39	7.26	78.44	9.44

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของนักกีฬา ทั้งเพศชายและหญิง มีน้ำหนักตัวและส่วนสูง อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติเหมาะสม ค่าความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (Systolic) ขณะที่หัวใจกำลังสูบฉีดเลือดที่มีออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และค่าความดันขณะหัวใจคลายตัว (Diastolic) ขณะที่หัวใจคลายตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ และมีค่าอัตราการเต้นของหัวใจขณะพักอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถภาพทางกายนักกีฬาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ เทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย จำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน

รายการทดสอบ	ชาย			หญิง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย
1. นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	17.26	7.56	ปานกลาง	15.19	5.88	ต่ำ
2. แร่งบีบมือ (กิโลกรัม/กิโลกรัม)	0.66	0.09	ปานกลาง	0.59	0.09	ปานกลาง
3. แร่งเหยียดขา (กิโลกรัม/กิโลกรัม)	2.23	0.53	ปานกลาง	2.11	0.51	ปานกลาง
4. ทุ่มบอล (เมตร)	5.94	0.71	ปานกลาง	6.02	1.20	ดี
5. ยืนกระโดดสูง (เซนติเมตร)	51.92	7.91	ปานกลาง	34.15	7.54	ต่ำ
6. วิ่งเก็บของ 3 จุด (วินาที)	7.12	1.30	ปานกลาง	8.24	1.41	ต่ำ
7. วิ่งเร็ว 40 เมตร (วินาที)	6.99	2.28	ต่ำมาก	7.33	0.70	ต่ำ
8. วิ่ง Multistage Fitness Test (มิลลิลิตร/กิโลกรัม/นาที)	36.19	7.77	ต่ำ	15.57	4.56	ต่ำมาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ จำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน ดังนี้

1. ความอ่อนตัวจากการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ชาย 17.26 ± 7.56 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง หญิง 15.19 ± 5.88 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำ
2. ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและมือจากการทดสอบแรงบีบมือ (กิโลกรัม/กิโลกรัม) เพศชาย 0.66 ± 0.09 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง เพศหญิง 0.59 ± 0.09 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง
3. ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบแรงเหยียดขา (กิโลกรัม/กิโลกรัม) เพศชาย 2.23 ± 0.53 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง เพศหญิง 2.11 ± 0.51 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง
4. พลังกล้ามเนื้อแขนจากการทดสอบทุ่มบอล (เมตร) เพศชาย 5.94 ± 0.71 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง เพศหญิง 6.02 ± 1.20 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายดี
5. พลังกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบยืนกระโดดสูง (เซนติเมตร) เพศชาย 51.92 ± 7.91 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง เพศหญิง 34.15 ± 7.54 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำ
6. สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด (วินาที) เพศชาย 7.12 ± 1.30 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายปานกลาง เพศหญิง 8.24 ± 1.41 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำ
7. สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเร็ว 40 เมตร (วินาที) เพศชาย 6.99 ± 2.28 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำมาก เพศหญิง 7.33 ± 0.70 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำ
8. ความสามารถในการทำงานแบบใช้ออกซิเจนจากการทดสอบวิ่ง Multistage Fitness Test (มิลลิลิตร/กิโลกรัม/นาที) เพศชาย 36.19 ± 7.77 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำ เพศหญิง 15.57 ± 14.56 ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายต่ำมาก

ตารางที่ 3 แสดงถึงจำนวนและร้อยละของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย จำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน

รายการทดสอบ	ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำมาก
1. นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)					
เพศชาย (คน)	11	22	16	19	11
เพศชาย (ร้อยละ)	13.92	27.85	20.25	24.05	13.93
เพศหญิง (คน)	7	6	9	29	8
เพศหญิง (ร้อยละ)	11.86	10.17	15.25	49.15	13.57

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดงถึงจำนวนและร้อยละของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย จำนวน 138 คน
เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน

รายการทดสอบ	ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำมาก
2. แรงบีบมือ (กิโลกรัม/กิโลกรัม)					
เพศชาย (คน)	4	12	25	22	16
เพศชาย (ร้อยละ)	5.06	15.19	31.65	27.85	20.25
เพศหญิง (คน)	1	6	14	13	25
เพศหญิง (ร้อยละ)	1.69	10.17	23.73	22.03	42.38
3. แรงเหยียดขา (กิโลกรัม/กิโลกรัม)					
เพศชาย (คน)	0	12	9	30	28
เพศชาย (ร้อยละ)	0.00	15.19	11.39	37.97	35.45
เพศหญิง (คน)	3	2	5	8	41
เพศหญิง (ร้อยละ)	5.08	3.38	8.47	13.56	69.51
4. ทุ่มบอล (เมตร)					
เพศชาย (คน)	2	20	32	17	8
เพศชาย (ร้อยละ)	2.53	25.31	40.51	21.52	10.13
เพศหญิง (คน)	10	24	6	11	8
เพศหญิง (ร้อยละ)	16.95	40.68	10.16	18.64	13.57
5. ยืนกระโดดสูง (เซนติเมตร)					
เพศชาย (คน)	17	13	12	26	11
เพศชาย (ร้อยละ)	21.52	16.46	15.19	32.91	13.92
เพศหญิง (คน)	1	8	10	19	21
เพศหญิง (ร้อยละ)	1.69	13.56	16.95	32.20	35.60
6. วิ่งเก็บของ 3 จุด (วินาที)					
เพศชาย (คน)	27	15	12	19	6
เพศชาย (ร้อยละ)	34.18	18.99	15.19	24.05	7.59
เพศหญิง (คน)	10	17	5	7	20
เพศหญิง (ร้อยละ)	16.95	28.81	8.47	11.86	33.91

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดงถึงจำนวนและร้อยละของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย จำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน

รายการทดสอบ	ระดับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำมาก
7. วิ่งเร็ว 40 เมตร (วินาที)					
เพศชาย (คน)	14	19	24	17	5
เพศชาย (ร้อยละ)	17.72	24.05	30.38	21.52	6.33
เพศหญิง (คน)	3	6	11	14	25
เพศหญิง (ร้อยละ)	5.08	10.17	18.64	23.73	42.38
8. วิ่ง Multistage Fitness Test (มิลลิลิตร/กิโลกรัม/นาที)					
เพศชาย (คน)	0	5	8	37	29
เพศชาย (ร้อยละ)	0.00	6.33	10.13	46.84	36.70
เพศหญิง (คน)	0	0	0	18	41
เพศหญิง (ร้อยละ)	0.00	0.00	0.00	20.33	79.67

จากตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย จำนวน 138 คน เพศชาย 79 คน เพศหญิง 59 คน ดังนี้

1. ความอ่อนตัวจากการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับดี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 27.85 และเพศหญิงส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ 29 คน คิดเป็นร้อยละ 49.15
2. ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและมือจากการทดสอบแรงบีบมือ (กิโลกรัม/กิโลกรัม) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง 25 คน คิดเป็นร้อยละ 31.65 และเพศหญิงส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก 25 คน คิดเป็นร้อยละ 42.38
3. ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบแรงเหยียดขา (กิโลกรัม/กิโลกรัม) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.97 และเพศหญิง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก 41 คน คิดเป็นร้อยละ 69.51
4. พลังกล้ามเนื้อแขนจากการทดสอบทุ้มบอล (เมตร) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.51 และเพศหญิงส่วนมาก อยู่ในระดับดี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40.68
5. พลังกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบยืนกระโดดสูง (เซนติเมตร) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 32.91 และเพศหญิง ส่วนมาก อยู่ในระดับต่ำมาก 21 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60

6. สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด (วินาที) เพศชายส่วนมาก อยู่ในระดับดีมาก 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18 และเพศหญิง ส่วนมาก อยู่ในระดับต่ำมาก 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.91

7. สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเร็ว 40 เมตร (วินาที) เพศชายส่วนมาก อยู่ในระดับปานกลาง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 30.38 และเพศหญิง ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำมาก 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 42.38 และ

8. ความสามารถในการทำงานแบบใช้ออกซิเจนจากการทดสอบวิ่ง Multistage Fitness Test (มิลลิลิตร/กิโลกรัม/นาที่) เพศชายส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 46.84 และเพศหญิงส่วนมาก อยู่ในระดับต่ำมาก 41 คน คิดเป็นร้อยละ 79.67

อภิปรายผลการวิจัย

นักกีฬาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ เพศชายและหญิง ส่วนใหญ่ มีการฝึกซ้อมแข่งขันเป็นประจำ ในบริเวณพื้นที่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิและพื้นที่ใกล้เคียง นักกีฬาส่วนใหญ่ เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาสถาบันศึกษาเกมส์ ซึ่งแชมป์ประเทศไทย กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยและรายการสำคัญต่าง ๆ นักกีฬามีน้ำหนักตัวและส่วนสูง อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ดัชนีมวลกาย อยู่ในเกณฑ์ปกติเหมาะสม สอดคล้องกับจตุรภุช บุขรา และคณะ, (2565, น. 21-35) ที่ศึกษาสมรรถภาพทางกายในนักกีฬาฟุตบอล พบว่า ช่วงวัย 19-28 ปี จะมีโครงสร้างของร่างกายที่เหมาะสม น้ำหนักตัวและส่วนสูงรวมทั้งดัชนีมวลกายที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานปกติ ซึ่งพบว่าช่วงวัยนี้ เป็นช่วงที่มีการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เคลื่อนไหวร่างกาย เฝ้าผลาญพลังงาน ออกกำลังกายเล่นกีฬาเป็นประจำ ส่วนค่าความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (Systolic) นำเลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เลี้ยงเนื้อเยื่อต่าง ๆ และค่าความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (Diastolic) ขณะที่หัวใจคลายตัวพบอยู่ในเกณฑ์ปกติ สอดคล้องกับ อัครเศรษฐ์ เลิศสกุล (2563, น. 23-59) สรุปไว้ว่าค่าความดันโลหิตของคนทั่วไปขณะพักมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ อายุ น้ำหนักตัว เพศ เชื้อชาติและแปรไปตามสภาพร่างกาย การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ซึ่งนักกีฬาส่วนใหญ่มีการฝึกซ้อม ลักษณะการฝึกซ้อมการเสริมสร้างสมรรถภาพร่างกายด้านต่าง ๆ ช่วยพัฒนาระบบหัวใจและหลอดเลือดส่งผลให้ค่าความดันโลหิตเป็นปกติ

ความอ่อนตัวที่ได้จากการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกาย นักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่านั่งงอตัวไปข้างหน้า อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิง มีค่านั่งงอตัวไปข้างหน้า อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุดเพศชาย มีค่านั่งงอตัวไปข้างหน้า อยู่ในระดับดี เพศหญิงมีค่านั่งงอตัวไปข้างหน้า อยู่ในระดับต่ำ ซึ่ง Rahman and Islam (2020, p. 8) สรุปไว้ว่า ความอ่อนตัว คือ ความสามารถในการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อต่าง ๆ ของร่างกายให้ได้มุมหรือระยะทางในการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อได้อย่างเต็มที่ เมื่อกล้ามเนื้อและข้อต่อมี

การเคลื่อนไหวได้มากขึ้น การทำงานออกแรงของกล้ามเนื้อจะได้แรงสูงขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ญัฐพร แก้วโชติ และ ทิพย์สุดา บานแย้ม (2566, น.14-28) สรุปไว้ว่า นักกีฬาที่มีปัญหาความยืดหยุ่น มักจะพบปัญหา การเคลื่อนไหวร่วมด้วย เนื่องจากกล้ามเนื้อที่หดสั้นจะไปขัดขวางการเคลื่อนไหวที่ข้อต่อเวลาเคลื่อนไหวไปใน ทิศทางต่างๆส่งผลให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้เต็มประสิทธิภาพ เกิดการบาดเจ็บต่างๆได้ง่ายขึ้น ซึ่งอาจส่งผล ต่อการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการออกกำลังกายด้วยการยืดกล้ามเนื้อ (Stretching Exercise) เป็นวิธีที่เพิ่มความยืดหยุ่น เพิ่มความยาวของกล้ามเนื้อ และช่วยป้องกันการบาดเจ็บจากการออกกำลังกาย และเล่นกีฬาได้ ดังนั้น การยืดเหยียดกล้ามเนื้อเป็นประจำสม่ำเสมอจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหว และป้องกันการบาดเจ็บตลอดจนการสูญเสียความยืดหยุ่นเร็วเกินไป ถ้านักกีฬาได้รับการพัฒนาความอ่อนตัว หรือความยืดหยุ่นให้อยู่ในระดับที่ดีจะช่วยให้การพัฒนาเทคนิคและทักษะกีฬาที่จำเป็นต้องใช้กำลัง ความคล่องแคล่วว่องไว และความสามารถในการเคลื่อนไหวตลอดจนการประสานงานและความสัมพันธ์ในการ ปฏิบัติทักษะและเทคนิคกีฬาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและมือจากการทดสอบแรงบีบมือ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่าแรงบีบมือ อยู่ในระดับ ปานกลาง เพศหญิงมีค่าแรงบีบมือ อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบแรงบีบมือ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า ร้อยละที่มากที่สุด ในเพศชาย มีค่าแรงบีบมือ อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่าแรงบีบมือ อยู่ในระดับต่ำมาก และความ แข็งแรงของกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบแรงเหยียดขา เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬา มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่าแรงเหยียดขา อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่า แรงเหยียดขา อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบแรงเหยียดขา เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุดในเพศชาย มีค่าแรงเหยียด ขา อยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงมีค่าแรงเหยียดขา อยู่ในระดับต่ำมาก ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscle Strength) คือ ความสามารถของกล้ามเนื้อที่พยายามออกแรงให้ได้มากที่สุดเพื่อเอาชนะแรงต้านหรือความ ต้านทาน ซึ่งจิตติ ชนะฤทธิชัย และคณะ, (2566, น. 70-79) สรุปไว้ว่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเป็น องค์ประกอบสำคัญ การเคลื่อนไหวของร่างกายเกิดจากการหดตัวทำงานของกล้ามเนื้อ เพื่อจะออกแรงสู้กับ แรงต้านในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในกลุ่มกล้ามเนื้อปลายแขน (Forearm) และข้อมือ (Wrist) นักกีฬาที่ กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงจะไม่เกิดความล้าง่าย สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความแข็งแรงในการกำมือ คือ ความ แข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscle strength) มือข้างที่ถนัด (Hand Dominant) ความเหนียวล้าของกระดูก และกล้ามเนื้อ โดยคุณวรุฒิ วรรณจักร และพิมลพรรณ ทวีการวรรณจักร (2563, น. 177-185) สรุปไว้ว่า ความแข็งแรงของมือในการบีบมือมีความสัมพันธ์กับการจับ ขว้าง ลูกบอลในนักกีฬา นักกีฬาที่มีลักษณะของ นิ้วยาวและพื้นที่ฝ่ามือกว้างใหญ่จะทำให้ไม่ต้องกางนิ้วมือมากทำให้การจับวัตถุจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมือจะไม่เหนียวล้าได้ง่าย ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการฝึกทักษะในกีฬา การทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะของขนาดสัดส่วนร่างกาย องค์ประกอบของร่างกายและระดับสมรรถภาพทางกายที่เหมาะสมและ

เฉพาะเจาะจงกับชนิดกีฬามีประโยชน์มากสำหรับผู้ฝึกสอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโปรแกรมการฝึกกีฬารวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการคัดเลือกนักกีฬาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชนิดกีฬานั้นๆ

พลังกล้ามเนื้อแขนจากการทดสอบทุ่มบอล เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชายมีค่าการทุ่มบอล อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่าการทุ่มบอล อยู่ในระดับดี และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบทุ่มบอล เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุดในเพศชาย มีค่าการทุ่มบอล อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่าการทุ่มบอล อยู่ในระดับดีและพลังกล้ามเนื้อขาจากการทดสอบยืนกระโดดสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่ายืนกระโดดสูง อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่ายืนกระโดดสูง อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบยืนกระโดดสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุดในเพศชาย มีค่ายืนกระโดดสูง อยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงมีค่ายืนกระโดดสูง อยู่ในระดับต่ำมาก พลังกล้ามเนื้อเป็นความสามารถของกล้ามเนื้อที่ออกแรงอย่างเต็มที่ด้วยความเร็วสูงสุด ซึ่งเกิดจากความแข็งแรงและความเร็ว เมื่อมีพลังกล้ามเนื้อมากก็จะเร่งความเร็วได้มาก กีฬาที่ต้องใช้ทักษะการทุ่ม ขว้าง ฟุ่ง กล้ามเนื้อออกแรงใช้พลังเพื่อสร้างความเร็วในการทำทักษะนั้น ๆ โดยมีอัตราเร่งเพิ่มขึ้นตลอดระยะของการเคลื่อนที่ ในกีฬาที่ต้องปล่อยอุปกรณ์ออกจากมือและต้องการระยะทางไกลที่สุด (สุรพศ ไกรเกตุ, 2564, น. 21-24) นักกีฬาที่มีพลังกล้ามเนื้อมากก็จะสามารถวิ่งได้เร็วกว่านักกีฬาที่มีความแข็งแรงเพียงอย่างเดียว พลังกล้ามเนื้อยังเป็นองค์ประกอบหลักในการออกตัว การเปลี่ยนทิศทาง การเร่งความเร็ว และการลงสู่พื้น กีฬาที่มีการกระโดดต้องอาศัยพลังกล้ามเนื้อในลักษณะแรงระเบิด (Explosive) เพื่อให้กระโดดได้สูง หากมีกล้ามเนื้อขาที่ดีการกระโดดหรือการก้าวเท้าก็จะมีประสิทธิภาพ หากพลังของกล้ามเนื้อไม่มากพอการกระโดดก็จะช้า ประสิทธิภาพลดลงด้วย ซึ่งผลการทดสอบยืนกระโดดสูงเพศชายอยู่ในระดับปานกลางเพศหญิงระดับต่ำ แต่นักกีฬาส่วนใหญ่ชายและหญิงมีพลังของกล้ามเนื้อขาต่ำและต่ำมาก ดังนั้นการฝึกสมรรถภาพด้านพลังของกล้ามเนื้อ ควรมีการฝึกที่เน้นการเคลื่อนไหวแบบพลังระเบิด (Explosive Power) เนื่องด้วยการฝึกซ้อมเพื่อพลังของกล้ามเนื้อ เป็นวิธีที่ทำให้เกิดการกระตุ้นหน่วยยนต์อย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะทำให้มีการพัฒนาของระบบประสาทและกล้ามเนื้อทำงานอย่างประสานกัน และมีลำดับขั้นตอนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้มีจำนวนของเส้นใยกล้ามเนื้อการทำงานมากที่สุดในช่วงเวลาที่ยืนที่สุด ร่วมกับการฝึกวิ่งเร็วซึ่งเป็นการเชื่อมโยงพลังกล้ามเนื้อไปสู่ความเร็วในการเคลื่อนไหว จะส่งผลต่อความเร็วในการวิ่งระยะสั้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การฝึกที่จะสร้างความแข็งแรงและพลังกล้ามเนื้อให้สามารถเคลื่อนไหวได้เร็วที่สุดนั้น จะต้องฝึกให้กล้ามเนื้อเกิดพลัง (ไวพจน์ จันทรเสม, 2562, น. 57-70)

สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่าวิ่งเก็บของ 3 จุด อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่าวิ่งเก็บของ 3 จุด อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบวิ่งเก็บของ 3 จุด

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุด ในเพศชาย มีค่าวิ่งเก็บของ 3 จุด อยู่ในระดับดีมาก เพศหญิงมีค่าวิ่งเก็บของ 3 จุด อยู่ในระดับต่ำมาก ความคล่องแคล่วว่องไว มีความสำคัญ การแข่งขันกีฬาต้องเคลื่อนไหวและอาศัยการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว ซึ่งมลรักษ์ เลิศวิสัย (2564, น. 529-542) สรุปไว้ว่า นักกีฬาจะมีความคล่องแคล่วว่องไวสูง ต้องมีการฝึกการทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อ เพื่อพัฒนาการทำงานในการเคลื่อนไหวแบบหนึ่งแบบใดเพื่อทำ กิจกรรมนั้น ๆ รวมทั้งฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ฝึกพลังกล้ามเนื้อช่วยเพิ่มในเรื่องของความคล่องแคล่ว ว่องไว และฝึกความอ่อนตัวของข้อต่อทำให้การเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นไปได้เต็มช่วงของการเคลื่อนที่ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนที่เป็นแนวเส้นตรงหรือการเคลื่อนที่แบบเปลี่ยนทิศทาง

สมรรถภาพที่มีความสัมพันธ์กับทักษะจากการทดสอบวิ่งเร็ว 40 เมตร เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่าวิ่งเร็ว 40 เมตร อยู่ในระดับ ต่ำมาก เพศหญิงมีค่าวิ่งเร็ว 40 เมตร อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบวิ่งเร็ว 40 เมตร เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุด ในเพศชาย มีค่าวิ่งเร็ว 40 เมตร อยู่ในระดับปานกลาง เพศหญิงมีค่าวิ่งเร็ว 40 เมตร อยู่ในระดับต่ำมาก เจริญ กระบวนรัตน์ (2561, น. 81-90) กล่าวว่า ความเร็ว (Speed) คือ ความเร็วจากการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่ จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดได้อย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหวพื้นฐานหรือการเคลื่อนที่ได้อย่างรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญที่ ช่วยให้นักกีฬาได้เปรียบคู่ต่อสู้ในขณะเล่นหรือการแข่งขัน เช่น กีฬาฟุตบอล นักกีฬาต้องเคลื่อนที่อยู่ ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเร่งความเร็ว การชะลอความเร็ว การเคลื่อนที่เปลี่ยนทิศทางหลบหลีกคู่ต่อสู้ การหาพื้นที่รับลูกบอล การเคลื่อนที่เข้าทำประตู โดยที่การแข่งขันกีฬาประเภทใดก็ตามถ้านักกีฬาสามารถ ควบคุมการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพและสัมพันธ์กับขั้นตอนของทักษะการเคลื่อนไหวในการแข่งขัน ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อนักกีฬาเอง เพราะการปฏิบัติทักษะการเคลื่อนไหวความสามารถในการเคลื่อนที่และการ เปลี่ยนตำแหน่งได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบการเคลื่อนไหว ย่อมส่งผลให้เกิดการได้เปรียบ ในเกมการแข่งขัน ธรรมธรพร ศรีเมือง และคณะ, (2565, น. 75-82) ดังนั้น ผู้ฝึกจะต้องเข้าใจหลักและวิธีการ ฝึกเพื่อพัฒนาความเร็วให้ตรงกับทักษะการเคลื่อนไหวและเคลื่อนที่ในกีฬานั้น ซึ่งวิธีการฝึกความเร็วอาจแบ่งได้ 3 ประเภท คือการฝึกความเร็วในการวิ่ง ความเร็วในการเคลื่อนไหวและความเร็วในการโต้ตอบ การฝึก ความเร็วในการวิ่งควรเน้นความบ่อยครั้งและออกแรงเต็มที่ เช่น วิ่งเร็วเต็มที่ 30-80 เมตร จำนวน 5-10 เที้ยว ฝึกความเร็วในการเคลื่อนไหว กีฬาที่เคลื่อนไหวของร่างกายอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญของความเร็วคือต้องมื ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจึงต้องเน้นลักษณะการใช้งานและต้องฝึกให้ทำงานต้านน้ำหนักเพิ่มขึ้นมากกว่าการ ใช้งานจริง การฝึกความเร็วในการโต้ตอบขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของระบบประสาทหู ตา ความสัมพันธ์ระหว่าง แขนและขา ความชำนาญในทักษะของแต่ละบุคคล จึงควรฝึกการเคลื่อนที่ให้เร็ว ตัดสินใจโต้ตอบได้ดี ฝึกทักษะเบื้องต้นก่อนเริ่มจากง่ายไปยาก เช่นการฝึกทักษะเบื้องต้นต่าง ๆ รวมทั้งฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาง่าย ๆ ให้รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การฝึกแก้ปัญหาที่ยากและตัดสินใจที่รวดเร็ว แก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่พบจริงในการ เล่นหรือการแข่งขัน

ความสามารถในการทำงานแบบใช้ออกซิเจนจากการทดสอบวิ่ง Multistage Fitness Test เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า เพศชาย มีค่าวิ่ง Multistage Fitness Test อยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงมีค่าวิ่ง Multistage Fitness Test อยู่ในระดับต่ำมาก และร้อยละของนักกีฬาที่ทดสอบ วิ่ง Multistage Fitness Test เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละที่มากที่สุดที่เพศชาย มีค่าวิ่ง Multistage Fitness Test อยู่ในระดับต่ำ เพศหญิงมีค่าวิ่ง Multistage Fitness Test อยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งการทดสอบ วิ่ง Multistage Fitness Test เป็นการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านแอโรบิก ที่ พัชรินทร์ ตั้งชัยสุริยา, (2563, น. 29-42) สรุปไว้ว่า สมรรถภาพทางแอโรบิก คือความสามารถของร่างกายในการใช้พลังงานจากระบบการทำงานที่ใช้ออกซิเจนขณะปฏิบัติกิจกรรมทางกายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยอาศัยระบบพลังงานแบบแอโรบิก (Aerobic Energy System) ดังนั้น สมรรถภาพทางแอโรบิกจึงเป็นความสามารถของร่างกายในการใช้พลังงานจากระบบออกซิเจนเพื่อนำส่งออกซิเจนไปยังเส้นใยกล้ามเนื้อที่ทำงาน จะบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันของระบบไหลเวียนโลหิตและหายใจได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับ Becer and Eliöz (2020, pp. 58-64) สรุปว่า ความอดทนทำให้ร่างกายออกแรงเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวในสภาพที่ไม่หนักมากแต่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบหายใจและไหลเวียนเลือดที่จะนำออกซิเจนไปสร้างพลังงานให้กับกล้ามเนื้อเป้าหมายให้สามารถหดตัวออกแรงได้อย่างต่อเนื่อง Saghiv and Saghiv (2020, pp. 149-205) สรุปว่าการฝึกสมรรถภาพทางแอโรบิก ควรฝึกความอดทนของร่างกายแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Endurance Training) หรือการฝึกที่ร่างกายได้รับออกซิเจนและสารอาหารอย่างเพียงพอ ไม่เกิดกรดแลคติกที่เป็นของเสียจากการเผาผลาญพลังงาน โดยต้องพัฒนาระบบหัวใจและหายใจ (Cardiorespiratory) ระบบกล้ามเนื้อโครงร่าง (Skeletal Muscle) และระบบประสาทกล้ามเนื้อ (Neuromuscular) การฝึกความสมบูรณ์ทางด้านความอดทนแบบแอโรบิก ต้องพัฒนาทั้งระบบหัวใจและไหลเวียนโลหิตควบคู่กับการพัฒนาระบบกล้ามเนื้อ เนื่องจากการทำงานทั้งสองระบบมีความสัมพันธ์กันโดยระบบหัวใจและไหลเวียนโลหิตทำหน้าที่ในการขนส่งออกซิเจนและลำเลียงของเสียไปกำจัดทิ้ง และระบบกล้ามเนื้อทำหน้าที่ในการหดตัวและคลายตัวทำให้เกิดการเคลื่อนไหวและเพิ่มการไหลเวียนโลหิตอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยาวนาน วิธีที่นิยมใช้ฝึกเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางแอโรบิก ได้แก่ การฝึกออกกำลังกายต่อเนื่อง (Continuous Training) และการฝึกออกกำลังกายแบบสลับช่วง (Interval Training) ที่ความหนักสลับเบา (Poon., et al, 2022, pp. 40-47).

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสมรรถภาพทางกายนักกีฬา ระดับอุดมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ควรหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพทางกายนักกีฬา ควบคู่กับการให้ข้อความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬากับผู้ฝึกสอนกีฬา นักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ วิเคราะห์ สมรรถภาพทางกายเบื้องต้น

เป็นแนวทางกำหนดรูปแบบการฝึกซ้อม ติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าของนักกีฬา เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาต่อไปรวมทั้งการคัดเลือกนักกีฬาของผู้ฝึกสอน

เอกสารอ้างอิง

- คุณาวุฒิ วรรณจักร และพิมลพรรณ ทวีการ. (2563). การศึกษาสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาแต่ละตำแหน่งในนักกีฬาแฮนด์บอลชายระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. **วารสารวิจัย มข**, 22(1), 177-185.
- จิตติ ชนะฤทธิชน, กฤตนันท์ หัสดีเสวี, ธนาธิปไตย ทองสมจิตต์, วัชรพล เคนศรี, อานนท์ วันลา, อำนวยโชค รื่นเรือง, ดารณี ลิขิตวรศักดิ์. (2566). สมรรถภาพทางกายของนักกีฬาเป็นเลิศระดับจังหวัด. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**, 12(2), 70-79.
- จตุรภุช บุขรา, จรัสพร ปัสสาคำ, เมลานี อูระสนิ, และเพ็ญสินี พนาสิริวงศ์. (2565). ผลลัพท์ของโปรแกรมอบอุ่นร่างกายและเสริมสร้างสมรรถภาพที่มีต่อความมั่นคงแกนกลางลำตัวและพลังของกล้ามเนื้อขาในนักกีฬาฟุตบอล. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 14(2), 21-35.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2561). **วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สันธนาโกอปี่เซนเตอร์ จำกัด.
- ณัฏฐาพร แก้วโชติ และทิพย์สุตา บานแย้ม. (2566). ศึกษาผลของการยืดกล้ามเนื้อต้นขาด้านหลังด้วยเทคนิคการหดตัวคลายตัวกล้ามเนื้อตัวด้านหน้าติดต่อกับเทคนิคแอคทีฟรีลีส์ในผู้ที่ออกกำลังกายต่ำ. **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, 24(1), 14-28.
- ธรรณพร ศรีเมือง, อนวรรต แซ่ลิ้ม และเทพประกรรัมย์ พันธุ์เลิศ. (2565). ผลการฝึกด้วยน้ำหนักที่มีต่อระยะความเร็ว 20 เมตร ของนักกีฬาฟุตบอลชาย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 19(1), 75-82.
- ปิยะพงศ์ กุพงษ์พันธ์, ชิดชนก ศรีราช และชาญลักษณ์ เยี่ยมมิตร. (2566). การศึกษาสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**, 17(4), 55-67.
- พิชญภา จันทศรี, ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2565). กลยุทธ์การจัดการคุณภาพโดยรวมเพื่อส่งเสริมกีฬาเพื่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 24(4), 201-207.
- พัชรินทร์ ตั้งชัยสุริยา. (2563). ผลของการฝึกแบบสลับช่วงที่ความหนักสูงร่วมกับการจำกัดการไหลเวียนโลหิตที่มีต่อสมรรถภาพทางแอโรบิก ความทนต่อการเมื่อยล้า และความสามารถทางกีฬาในนักกีฬาจักรยานประเภทถนนรุ่นมาสเตอร์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลรักษ์ เลิศวิสัย. (2564). ผลการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 8(1), 529-542.

ไวพจน์ จันทร์เสม. (2562). ผลของการฝึกเสริมพลังกล้ามเนื้อขาด้วยแรงต้านจากแรงดันอากาศควบคู่กับการฝึกความเร็วในการวิ่งบนเครื่องวิ่งแบบโค้งที่มีต่อเวลาในการวิ่งระยะทางต่างๆ ในนักกีฬารักบี้ฟุตบอล.

วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 20(2), 57-70.

สืบสาย บุญวีรบุตร. (2565). จิตวิทยาการกีฬากับการพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศ. **วารสารวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา, 1(1), 74-77.**

สุรพศ ไกรเกตุ. (2564). การเปรียบเทียบผลของการฝึกคอนทราสต์และการฝึกเชิงซ้อนที่มีต่อพลังของกล้ามเนื้อขา ความเร็ว และความสามารถในการกระโดดในนักกีฬาบาสเกตบอลชาย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ เกิดจันทิก. (2565). การทดสอบสมรรถภาพทางกายนักกีฬา. **วารสารวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา, 1(1), 78-86.**

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). **เกณฑ์สมรรถภาพทางกายนักกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: มีเดีย เฟลส.

อัครัช นวลละออง, รยาศิต เต็งกุสุลย์มาน และก้องเกียรติ เขยชม. (2565). การศึกษาปัญหาการฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอลไทยลีก 3 โซนใต้ฤดูกาล 2020. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(1), 277-290.**

อัครเศรษฐ์ เลิศสกุล. (2563). ผลของการฝึกด้วยแรงต้านร่วมกับการจำกัดการไหลของเลือดต่อความสามารถในการวิ่งมาราธอนในนักวิ่งวัยกลางคน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Becer, E., & Eliöz, M. (2020). The Effect of the trainings in the naval academy on the aerobic anaerobic and respiratory parameters of students. **International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(1), 58-64.**

Poon, E. T. C., Siu, P. M. F., Wongpipit, W., Gibala, M., & Wong, S. H. S. (2022). Alternating high-intensity interval training and continuous training is efficacious in improving cardiometabolic health in obese middle-aged men. **Journal of Exercise Science & Fitness, 20(1), 40-47.**

Rahman, M. H., & Islam, M. S. (2020). Stretching and flexibility: A range of motion for games and sports. **European Journal of Physical Education and Sport Science, 6(8).**

Saghiv, M.S., Sagiv, M.S. (2020). Oxygen Uptake and Anaerobic Performances. In: **Basic Exercise Physiology: Clinical and Laboratory Perspectives.** Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-48806-2_3

การพัฒนาแบบการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่าย
ในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร
DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED GROUP COUNSELING MODEL THAT AFFECTS
LEARNING BURNOUT OF STUDENTS THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY
CHUMPHON CAMPUS

กฤษฎะ เรืองสูงเนิน
Kitsana Roengsungnoen
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร
Faculty of Education, Thailand National Sports University Chumphon Campus
e-mail: Kitsana14559@gmail.com

Received: March 29, 2024 Reviewed: April 18, 2024 Revised: May 3, 2024 Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และ 4) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่มีคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 16 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่สมัครใจเข้ารับการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา 2) แบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา ซึ่งแบบวัดและแบบประเมินผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ The Mann-Whitney U test

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ประกอบด้วย ความอ่อนล้าทางอารมณ์ ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล
2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความเหมาะสมมากที่สุด

3. นักศึกษามีคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนหลังการเข้าร่วม โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. นักศึกษามีความพึงพอใจหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.53

คำสำคัญ: โปรแกรมให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ความเหนื่อยหน่ายในการเรียน นักศึกษา

Abstract

This is a research-and-development model. The objectives are to 1) explore the components of student burnout; 2) design and evaluate the quality of an integrated group counseling program that addresses student burnout; and 3) Compare the effects of using the program before and after integrated group therapy on study burnout scores in the experimental and control groups; and 4) to determine student satisfaction with the integrated group counseling program. The impact of student exhaustion on learning. By selecting a purposive sample group, 16 students with academic burnout scores below the threshold were chosen to participate in the experiment. The research tools consisted of 1) an integrated group counseling program that affects students' academic burnout, 2) a student academic burnout measure, and 3) an assessment of student satisfaction following the implementation of an integrated group counseling program that addresses student academic burnout. The measuring model and evaluation form were validated for content validity by 8 experts, with an IOC value ranging from 0.80 to 1.00. Statistics were used. The data was analyzed using mean, standard deviation, and Mann-Whitney U test statistics.

The research results were as follows:

1. The components of study burnout are emotional exhaustion, personal exhaustion, and the exhaustion of the individual results.
2. An integrated group therapy treatment that addresses weariness. Students' learning satisfaction has a mean of 4.56 and a standard deviation of 0.46, which is ideal.
3. Following participation, students exhibit higher levels of learning burnout. The integrated group counseling program had a lesser influence on academic burnout ratings than the study burnout before the experiment, which was significantly different at 0.01.
4. Students are satisfied with the integrated group counseling program, which reduces academic burnout with maximum satisfaction. The overall average was 4.53.

Keywords: Group Counseling Program, Learning Burnout, Students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เป็นแผนการที่รัฐบาลไทยกำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเอื้ออำนวยให้ดำรงตนอยู่ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งตรงกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน แผนการศึกษาแห่งชาติมีความสำคัญการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมของอนาคต นอกจากนี้ยังมีการมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมทั้งเพิ่มโอกาสให้กับผู้เรียนทุกคนในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ทุกคนสามารถเติบโตและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตามความสามารถและความสนใจของตนได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและอุตสาหกรรมในศตวรรษนี้ได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 10) จากการสำรวจงานวิจัยเรื่อง เด็กและเยาวชนไทยอยากเห็นอะไรที่เปลี่ยนแปลงจากการศึกษาไทย โดยสำรวจเด็กและเยาวชนใน 17 จังหวัดทั่วประเทศ มีจำนวน 4,255 คน ระหว่างวันที่ 1-15 เมษายน พ.ศ. 2557 ผลสำรวจพบว่า ร้อยละ 58.9 โอกาสและมาตรฐานทางการศึกษาของไทยไม่เท่าเทียมกัน ร้อยละ 58.7 เด็กไทยเรียนหนักมากที่สุดในโลก แต่ไม่สามารถนำความรู้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ร้อยละ 54.8 เด็กไทยไม่ได้เรียนในสิ่งที่อยากเรียน ร้อยละ 53.1 เห็นว่าการเรียนการสอนเริ่มต้นจากความรู้ในหนังสือและจบลงที่ข้อสอบ ร้อยละ 30.7 ความรู้ที่ใช้สอบได้จากการเรียนกวดวิชา ร้อยละ 25.0 อยากถามครูเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู เช่น ทำไมครูไม่หาวิธีการสอนที่สนุกและไม่น่าเบื่อ (ฝ่ายสื่อสารองค์กรและเทคโนโลยีสถาบันราชานุกูล, ม.ป.ป.) จึงส่งผลให้เกิดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของผู้เรียน โดยผลการสำรวจชี้ให้เห็นถึงความต้องการในการปรับปรุงระบบการศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งให้ครูตระหนักถึงการสอนที่มีความน่าสนใจ สร้างสรรค์ และส่งเสริมความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

ความเหนื่อยหน่าย หมายถึง เป็นสภาวะที่ร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ของบุคคลที่แสดงอาการเหนื่อยล้าและไม่ค่อยมีความสุขขึ้น หรือไม่มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาการเหล่านี้เกิดจากการทำงานหนัก อาจส่งผลให้เกิดความเหนื่อยทั้งร่างกายและจิตใจที่มีผลต่อบุคคลในระยะยาวได้ (สิริยากร เดชมณีธร, 2562, น. 23) สอดคล้องกับแนวคิดของ (ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์, 2562, น. 42) สรุปได้ว่าความเหนื่อยหน่ายในการเรียน หมายถึง การไม่มีความกระตือรือร้น ไม่เอาใจใส่ในการเรียน มีเจตคติในเชิงลบต่อการเรียน มีความรู้สึกเหนื่อยหน่ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากการเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง มีการรับรู้และประเมินความสามารถของตนเองในระดับต่ำ สาเหตุของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนประกอบด้วย 1) ภาระการเรียน คือ การมีภาระงานบ้านหรือการบ้านที่มากเกินไป หรือการมีงานที่ซับซ้อนและเยอะมากเกินไป อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเหนื่อยหน่ายและเครียดในการเรียน 2) การจัดการเวลา คือ การที่ผู้เรียนไม่มีการจัดการเวลาอย่างเหมาะสม เช่น การทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย ซึ่งอาจทำให้เกิดความเครียดและเหนื่อยหน่ายได้ 3) สภาพแวดล้อม

การเรียนรู้ คือ การมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน เช่น ความสะอาดของห้องเรียน สภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อความรู้สึกของนักเรียนเกิดความไม่สบายและเหนื่อยหน่าย 4) ปัญหาส่วนตัว เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ การเงิน หรือปัญหาทางสุขภาพก็สามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกเหนื่อยหน่ายในการเรียนได้ และ 5) การเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม เช่นรูปแบบการสอนหรือวิธีการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน อาจทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายและไม่มีความสนใจในการเรียน

จากข้อความข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาล้างการให้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ด้วยการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) ใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (Two group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ด้วยการศึกษจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยผู้วิจัยใช้ตารางในการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาและความถี่ขององค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน อีกทั้งสรุปและจัดทำองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ระยะที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา โดยศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม และความเหนื่อยหน่ายในการเรียน โดยกำหนดโครงสร้างของโปรแกรมด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ และเทคนิคในแต่ละครั้ง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ 2) ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และ 3) ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล เพื่อสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษาแบ่งโปรแกรมการให้คำปรึกษา ออกเป็น 10 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ ครั้งที่ 2 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางอารมณ์ ครั้งที่ 3 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางอารมณ์ ครั้งที่ 4 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล ครั้งที่ 5 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล ครั้งที่ 6 การสำรวจความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล ครั้งที่ 7 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล ครั้งที่ 8 การเรียนรู้การตัดสินใจเรื่องความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ครั้งที่ 9 การปรับเปลี่ยนตนเองตามสัญญา และครั้งที่ 10 การยุติการให้คำปรึกษา ในเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มใช้เวลาครั้งละ 60 นาที

วิธีการหาคุณภาพของโปรแกรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ทางด้านจิตวิทยาและทางการศึกษา จำนวน 8 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความเหมาะสมมากที่สุด

ตอนที่ 2 การสร้างแบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา โดยศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหนื่อยหน่ายในการเรียน จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเนื้อหา ขอบเขต ของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน เพื่อสร้างคำถามของแบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา ซึ่งแต่ละข้อคำถามมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามทางบวก และข้อคำถามทางลบ รวมทั้งหมด 50 ข้อคำถาม

วิธีการหาคุณภาพของโปรแกรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ทางด้านจิตวิทยาและทางการศึกษา จำนวน 8 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาและความถูกต้อง และต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป โปรแกรมนี้นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.40 – 0.60 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach, 1970) ของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .96

ระยะที่ 3 การใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ในระยะนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (Two group Pretest-Posttest Design) สามารถแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร ชั้นปีที่ 1-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีจำนวน 365 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณของ (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 187 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4

ระดับชั้นปี	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
นักศึกษาชั้นปีที่ 1	104	49
นักศึกษาชั้นปีที่ 2	85	46
นักศึกษาชั้นปีที่ 3	87	46
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	89	46
รวม	365	187

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 187 คน ทำแบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา โดยผู้วิจัยเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปมาก แล้วคัดเลือกนักศึกษาที่มีคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนน้อยไปมาก โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาจำนวน 16 คน แล้วใช้การสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน

ตอนที่ 2 การทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา เป็นจำนวน 10 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ ครั้งที่ 2 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางอารมณ์ ครั้งที่ 3 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางอารมณ์ ครั้งที่ 4 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล ครั้งที่ 5 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล ครั้งที่ 6 การสำรวจความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล ครั้งที่ 7 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล ครั้งที่ 8 การเรียนรู้การตัดสินใจเรื่องความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ครั้งที่ 9 การปรับเปลี่ยนตนเองตามสัญญา ครั้งที่ 10 การยุติการให้คำปรึกษาในเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มใช้เวลาครั้งละ 60 นาที และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียน

ตอนที่ 3 หลังการทดลอง เมื่อกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทำแบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา อีกทั้งผู้วิจัยให้กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมทำเฉพาะแบบวัดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนและไม่ต้องทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

ระยะที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

ในระยะนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา เป็นการศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งแต่ละข้อมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีจำนวน 10 ข้อคำถาม

วิธีการหาคุณภาพของประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ทางด้านจิตวิทยาและทางการศึกษา เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.88 - 1.00 และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษารองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

สรุปผลการสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนตามตารางที่ 2 ดังนี้
ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน

องค์ประกอบของ กรอบแนวคิดแบบเตบโต	(ชัยพร พงษ์พิสิษฐ์รัตน์, 2562) (Wei et al., 2015) (Widlund et al., 2020) (Ma et al., 2022) (Abós et al., 2019) (Luo et al., 2016) (Fiorilli et al., 2017) (Salmela-Aro & Tynkkynen, 2012) (Wang et al., 2015)									ความถี่ (Frequency)	องค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้
	(ชัยพร พงษ์พิสิษฐ์รัตน์, 2562)	(Wei et al., 2015)	(Widlund et al., 2020)	(Ma et al., 2022)	(Abós et al., 2019)	(Luo et al., 2016)	(Fiorilli et al., 2017)	(Salmela-Aro & Tynkkynen, 2012)	(Wang et al., 2015)		
1. ความอ่อนล้าทางอารมณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9	✓
2. ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	8	✓
3. ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	8	✓
4. การเสียดสีเกี่ยวกับสังคม		✓								1	
5. ความไม่คลั่งไคล้					✓					1	
6. ความท้าทายไม่เพียงพอ					✓					1	

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนที่จากการสังเคราะห์ได้เหมือนกัน มีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ คือ

- 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (Emotional Exhaustion) หมายถึง ความรู้สึกอ่อนล้าทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ หดพลัง ไม่มีแรงจูงใจ
- 2) ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล (Personal Exhaustion) หมายถึง ความรู้สึกอ่อนล้าทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เกิดจากการอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางอารมณ์เป็นระยะเวลานาน
- 3) ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล (The Exhaustion of The Individual Results) หมายถึง ความรู้สึกอ่อนล้าทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เป็นสิ่งที่กระทบต่อบุคคลในการเรียน ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียน และการปฏิเสธในการเรียน

2. ผลการวิเคราะห์การสร้างและหาคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

สรุปผลการวิเคราะห์การสร้างและการหาคุณภาพของโปรแกรมตามตารางที่ 3 ดังนี้
ตารางที่ 3 แสดงสรุปผลภาพรวมของคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

โปรแกรม	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ	4.51	0.47	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 2 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางอารมณ์	4.47	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 3 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางอารมณ์	4.55	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 4 การสำรวจความคิดและพฤติกรรมของความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล	4.55	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 5 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล	4.67	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 6 การสำรวจความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล	4.51	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 7 แนวทางการพัฒนาความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล	4.50	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 8 การเรียนรู้การตัดสินใจเรื่องความเหนื่อยหน่ายในการเรียน	4.48	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 9 การปรับเปลี่ยนตนเองตามสัญญา	4.71	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
ครั้งที่ 10 การยุติการให้คำปรึกษา	4.70	0.41	เหมาะสมมากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.56	0.46	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีทั้งหมด 8 ท่าน ให้ความคิดเห็นว่า โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของ

นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด เท่ากับ 4.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ซึ่งแปลผลคุณภาพของโปรแกรมถือว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยขอสรุปผลการเปรียบเทียบการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติ The Mann-Whitney U Testตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติ The Mann-Whitney U Test

ตัวแปร	N	Mean Rank		Sum of Ranks		U	p-value
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม		
ก่อนการทดลอง	8	9.13	7.88	73.00	63.00	27.00	.593
หลังการทดลอง	8	4.50	12.50	36.00	100.00	.00	.001**

$P < .01^{**}$

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษามีคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษาตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา

ประเด็นเนื้อหา	แปลผลระดับคะแนน		
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความพึงพอใจ
1. ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความตั้งใจในการให้คำปรึกษา	4.38	0.51	มีความพึงพอใจมากที่สุด

ประเด็นเนื้อหา	แปลผลระดับคะแนน		
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความพึงพอใจ
2. ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความรู้และ ความสามารถในการให้คำปรึกษา	4.50	0.75	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3. ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีบุคลิกภาพ เหมาะสม	4.75	0.46	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4. ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถให้ คำแนะนำได้ชัดเจน	4.25	0.88	มีความพึงพอใจมากที่สุด
5. ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความตรงต่อเวลา	4.63	0.74	มีความพึงพอใจมากที่สุด
6. กิจกรรมในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเหมาะสม	4.63	0.51	มีความพึงพอใจมากที่สุด
7. กิจกรรมในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นประโยชน์	4.38	0.74	มีความพึงพอใจมากที่สุด
8. สถานที่ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเหมาะสม	4.63	0.51	มีความพึงพอใจมากที่สุด
9. ระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความ เหมาะสม	4.63	0.51	มีความพึงพอใจมากที่สุด
10. ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.50	0.75	มีความพึงพอใจมากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.53	0.64	มีความพึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษา
กลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษาในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้นำกลุ่มการ
ให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความตั้งใจในการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.51 ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความรู้และความสามารถในการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีบุคลิกภาพ
เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และมีค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษา
แบบกลุ่มสามารถให้คำแนะนำได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88
ผู้นำกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความตรงต่อเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.74 กิจกรรมในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่า
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 กิจกรรมในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.38 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 สถานที่ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเหมาะสม
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และท่านสามารถ
นำสิ่งที่ได้จากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 0.75 ซึ่งสามารถสรุปในภาพรวมนักศึกษา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา พบว่า การพัฒนา รูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพร มีองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ดังนี้ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ 2) ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และ 3) ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียนที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ 2) ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และ 3) ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา จากการหาคุณภาพของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 8 คน มีความคิดเห็นว่า โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความเป็นประโยชน์และความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2562) ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 9 คน มีความคิดเห็นว่า โปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 มีความเป็นประโยชน์และความเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักศึกษามีคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีต่อผลคะแนนความเหนื่อยหน่ายในการเรียนลดลงต่ำกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา ซึ่งมีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามองค์ประกอบของความเหนื่อยหน่ายในการเรียน ประกอบด้วย 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ 2) ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และ 3) ความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคล อาจส่งผลให้กลุ่มทดลองมีคะแนนความเหนื่อยหน่ายหลังการทดลองลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2562) ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัย

พบว่า ผลการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษา พบว่า องค์ประกอบความอ่อนล้าทางอารมณ์ ความอ่อนล้าทางสภาวะบุคคล และความอ่อนล้าทางผลลัพธ์ของบุคคลมีความเหนื่อยหน่ายในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา ภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณวิภา บรรณเกียรติ และคณะ (2565) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถนะการให้คำปรึกษาสุขภาพจิตนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสำหรับครูโรงเรียนสอนคนตาบอด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมในภาพรวมในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2562) ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา ควรให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจ ความรู้ และมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี เพื่อให้การดำเนินกระบวนการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชุมพรตั่วแปรอื่นๆ เช่น ความเครียดในการเรียน ความอดทนในการเรียน และความใส่ใจในการเรียน เป็นต้น

2.2 ควรมีการติดตามผลการให้คำปรึกษาของนักศึกษา เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เช่น ระยะ 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของพฤติกรรม

เอกสารอ้างอิง

ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. [ปริญญานิพนธ์ดุซงู้บัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฝ่ายสื่อสารองค์กรและเทคโนโลยี สถาบันราชานุกูล. (ม.ป.ป.). เด็กไทยเรียนหนักที่สุดในโลก. สถาบันราชานุกูล. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565 จาก <https://shorturl.at/mhQHR>

- พรณวิภา บรรณเกียรติ สุวรรณ อนุสันติ และนิราศศิริ โรจนธรรมกุล. (2565). การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม
การเสริมสร้างสมรรถนะการให้คำปรึกษาสุขภาพจิตนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสำหรับครู
โรงเรียนสอนคนตาบอด. **วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ**, 8(1), 165 - 178.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579**. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.
- สิริยากร เดชมณีธร. (2562). **ภาวะเหนื่อยหน่าย (burnout) ของพนักงานเจเนอเรชันวายที่ทำงานใน
ธนาคาร : กรณีศึกษาเปรียบเทียบธนาคารของรัฐและธนาคารเอกชน**. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Abós, Á., Sevil-Serrano, J., Haerens, L., Aelterman, N., & García-González, L. (2019). Towards a
more refined understanding of the interplay between burnout and engagement
among secondary school teachers: A person-centered perspective. **Learning and
Individual Differences**, 72, 69–79. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2019.04.008>
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological testing**. 3 rd ed. New York: Harper & Row.
- Fiorilli, C., De Stasio, S., Di Chiacchio, C., Pepe, A., & Salmela-Aro, K. (2017). School burnout,
depressive symptoms and engagement: Their combined effect on student
achievement. **International Journal of Educational Research**, 84, 1–12.
<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.04.001>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Luo, Y., Wang, Z., Zhang, H., Chen, A., & Quan, S. (2016). The effect of perfectionism on
school burnout among adolescence: The mediator of self-esteem and coping style.
Personality and Individual Differences, 88, 202–208.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.08.056>
- Ma, H., Zou, J., Zhong, Y., Li, J., & He, J. (2022). Perceived stress, coping style and burnout of
Chinese nursing students in late-stage clinical practice: A cross-sectional study. **Nurse
Education in Practice**, 62, 103385. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103385>
- Salmela-Aro, K., & Tynkkynen, L. (2012). Gendered pathways in school burnout among
adolescents. **Journal of Adolescence**, 35(4), 929–939.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.01.001>

- Wang, M.-T., Chow, A., Hofkens, T., & Salmela-Aro, K. (2015). The trajectories of student emotional engagement and school burnout with academic and psychological development: Findings from Finnish adolescents. **Learning and Instruction**, **36**, 57–65. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2014.11.004>
- Wei, X., Wang, R., & MacDonald, E. (2015). Exploring the Relations between Student Cynicism and Student Burnout. **Psychological Reports**, **117**(1), 103–115. <https://doi.org/10.2466/14.11.PR0.117c14z6>
- Widlund, A., Tuominen, H., Tapola, A., & Korhonen, J. (2020). Gendered pathways from academic performance, motivational beliefs, and school burnout to adolescents' educational and occupational aspirations. **Learning and Instruction**, **66**, 101299. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2019.101299>

แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
THE GUIDELINES FOR PROMOTING MONK'S HEALTH
IN DAN KHUN THOT DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระพิทักษ์ มอขุนทด¹ สุนทร ปัญญะพงษ์²

Pithuk Mokhunthod¹ Soonthorn Panyapong²

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

Email: Bunpitak8888@gmail.com

Received: May 16, 2024 Reviewed: May 28, 2024 Revised: June 7, 2024 Accepted: June 7, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และ 2) หาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณประชากรคือพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 776 รูป กลุ่มตัวอย่างได้แก่พระสงฆ์จำนวน 254 รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร่ ยามาเน่ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมายจำนวน 19 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงจาก พระสงฆ์ บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ระดับปัญหามากที่สุด ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ ได้แก่ การบริโภคอาหารที่มีไขมันสูง ($\bar{X}=4.75$, S.D. =3.219) แกรมสูงไขมันสูง หมูพะโล้ ($\bar{X}=4.58$, S.D. =.820) บริโภคอาหารประเภททอด ($\bar{X}=4.56$, S.D. =.807) และ 2) ปัญหาด้านการออกกำลังกาย ได้แก่ การเดินนานเกินไปต่อสัปดาห์ ($\bar{X}=4.77$, S.D. =.929) การยกสิ่งของที่หนักขึ้น-ลง ($\bar{X}= 4.60$, S.D. =1.027) และ การเดินขึ้น-เดินลง ($\bar{X}=4.53$, S.D. =1.008)

ส่วนแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) ด้านการบริโภคอาหาร พระสงฆ์ควรพิจารณาเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่ร่างกายตามวัยอายุ ควรเว้นอาหารที่มีไขมัน รสจัด เค็มจัด หวานจัด เผ็ดจัด และ 2) ด้านการออกกำลังกาย อาศัยการเดินบิณฑบาต การกวาดลานวัด ฤดูกาลการเปรียญ การยกของหนักแต่พอดีกับสมณสาธูป และการเดินขึ้นลงให้น้อยลง เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ

คำสำคัญ: สุขภาพพระสงฆ์ แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ อำเภอด่านขุนทด

Abstract

The purposes of this research were 1) to investigate the problems of health promotion among monks in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province and 2) to find ways to promote the of health monks in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province. Both quantitative and qualitative research methods were employed. For the quantitative research, the population included 776 monks in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province. The samples consisted of 254 monks. The sample size was determined according to Taro Yamane's table using a stratified random sampling method. The research instrument was a questionnaire. Descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation were employed for data analysis. As for qualitative research, the target group was 19 monks/people, who were purposively selected from monks, individuals, and related agencies. The research instrument was an interview form, and data were analyzed by content analysis.

The problems of health promotion among monks in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province were as follows: 1) food consumption, including consumption of food with high fat ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. =3.219), pork belly curry, pork stewed in gravy ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. =.820), and fried food ($\bar{X}$ =4.56, S.D. =.807), and 2)exercise, including walking for too long per week ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. =.929), lifting heavy objects ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. =1.027), and walking up and down ($\bar{X}$ =4.53, S.D. =1.008).

The guidelines for promoting the health of monks in Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province can be presented as follows. 1) In terms of food consumption, monks should choose to eat food that is beneficial and appropriate for their age. They should avoid food that is fatty, spicy, salty, sweet, or very spicy. 2) Regarding exercise, it involves walking for alms, sweeping the temple grounds, mopping the prayer hall, lifting heavy objects that are appropriate for their physical condition, and walking up and down less to maintain good health and reduce the risk of various diseases.

Keywords: monks' health, guidelines for promoting monks' health, Dan Khun Thot District

บทนำ

พระพุทธศาสนาเปรียบเสมือนรากเหง้าของสังคมไทย มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของคนไทยต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน สถาบัน ศาสนา เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ศูนย์การศึกษาท้องถิ่นตลอดถึงแหล่งสืบทอดและเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญพระสงฆ์เป็นหนึ่งในพระไตรรัตน์ หรือแก้วสามประการ อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บทบาทและมีความสำคัญในสังคมไทยโดยเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมจรรโลงศาสนา (สุนันท์ แสงทรัพย์, 2554) ได้แก่ ภิกษุในพระพุทธศาสนา สาวกของพระพุทธเจ้า ซึ่งสละเรือนแล้วบวชตามพระพุทธเจ้าหลังจากได้ฟังคำสั่งสอนแล้วเกิดความเลื่อมใส ปฏิบัติตามธรรม เพื่อจะได้บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ พระพุทธเจ้าทรงสถาปนาพระสงฆ์ขึ้นมาก็เพื่อให้พระสงฆ์ได้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชน ผู้ที่จะมาบวชในพระพุทธศาสนาในขั้นต้นต้องเป็นผู้มีความเลื่อมใสโดยแท้จริง มีความตั้งใจ ที่จะสละทางโลก คือเคหะสถานบ้านเรือนและสมบัติทั้งปวง และตัดความห่วงใยในบรรดาสิ่งที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ที่บ้านเมื่อบวชแล้วแม้จะมีความเป็นอยู่ที่ต่างออกไปจากฆราวาสหรือประชาชน (คุณ โทษณ์, 2537)

ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน ไม่เว้นแม้ในกลุ่มพระสงฆ์ปัจจุบันของประเทศไทย ทำให้น่าเป็นห่วงพระสงฆ์ที่มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย จากข้อมูลปัจจุบัน พบพระสงฆ์เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังคือ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันอุดตันในหลอดเลือด สาเหตุของโรค เกิดจากสุขภาพด้านการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย เนื่องจากพระสงฆ์ต้องฉันอาหารตามแต่ฎาติโยม หรือผู้มีจิตศรัทธาจัดถวาย ทำให้หลีกเลี่ยงอาหารที่มีผลกระทบต่อสุขภาพไม่ได้ เช่น อาหารที่มีไขมันสูง อาหารรสเค็ม อาหารรสหวานจัด ไม่เข้าใจกิจวัตรที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัยของสงฆ์ เช่น การเดินจงกรมอย่างน้อย 40 นาที การกวาดถนนบริเวณวัด กวาดลานเจดีย์ ถูพื้นศาลาการเปรียญ

จากผลการวิจัยสุขภาพพระสงฆ์ไทย ของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเจ้าของผลงานวิจัยโครงการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีของพระสงฆ์ พบว่า จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์จำนวน 246 รูป ใน 11 จังหวัดทั่วประเทศครอบคลุมทั้งในเขตเมืองใหญ่ ในเขตเมืองขนาดกลาง และชนบท ได้พบว่าพระสงฆ์มีปัญหาสุขภาพทางร่างกาย โดยเฉพาะปัญหาความอ้วน คิดเป็นร้อยละ 43 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในจำนวนนี้ร้อยละ 59.8 ไม่มีโรคประจำตัวขณะที่ร้อยละ 40.2 มีโรคประจำตัว โดยโรคที่พบบ่อยมากที่สุดและมีภาวะเสี่ยงได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเส้นเลือดสูง ส่วนพฤติกรรมการออกกำลังกาย ร้อยละ 14.6 ไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 43.9 ออกกำลังกายประจำหรือทุกๆ 3 วัน โดยส่วนใหญ่เลือกวิธีออกกำลังกายด้วยการเดินรอบวัด ร้อยละ 47.6 กวาดลานวัด ร้อยละ 38.2 และเดินจงกรม ร้อยละ 12.6 ผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า สาเหตุหลักของปัญหาสุขภาพพระสงฆ์เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเนื่องจาก ขาดการสร้างเสริมการบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายของพระสงฆ์ไม่เพียงพอ (พินิจ ลาภธนานนท์, 2557)

ข้อมูลการตรวจคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศจำนวน 90,250 รูป พบว่า มีภาวะเจ็บป่วยร้อยละ 30.6 ส่วนใหญ่เป็นโรคไขมันในเลือดสูง ความดัน เบาหวาน โรคปอด และโรคหัวใจ และหลอดเลือด มีภาวะน้ำหนักเกินร้อยละ 4.5 เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการออกกำลังกายไม่เพียงพอ และมีความเครียดร้อยละ 54 เนื่องจากการเจ็บป่วยเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพและมีค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งผลการวิจัยสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ใน จังหวัดขอนแก่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต และคณะ, 2558) พบว่าส่วนใหญ่พระสงฆ์ป่วยด้วยโรคกระเพาะอาหาร รองลงมาเป็นความดันโลหิตสูง ปวดหลังปวดเอว ไขมันในเลือด และข้อเสื่อม เมื่อเจ็บป่วยพระสงฆ์ส่วนใหญ่ซื้อยาตนเอง มีบางส่วนไปรักษาที่คลินิกเอกชนและโรงพยาบาล โดยพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีสิทธิการรักษาพยาบาล คือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ยังมีพระสงฆ์ร้อยละ 31.88 ไม่มีหลักประกันสุขภาพใด ๆ มีเพียงเล็กน้อยที่ทำประกันชีวิต พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ พบว่าส่วนหนึ่งยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องสุขภาพองค์รวมในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านร่างกาย ซึ่งมีการรับประทานอาหารที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ความต้องการด้านสุขภาพของพระสงฆ์จากการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีห้องปฐมพยาบาลไว้ที่วัด และมีผู้ปฏิบัติงานดูแลเวลาอาพาธ การดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในขอนแก่น โดยการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่าย ได้แนวทางการดูแลสุขภาพตามระบบการแบ่งการดูแลออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และการฟื้นฟู

จากสถานการณ์สุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันถือได้ว่าพระสงฆ์เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (พระครูปริยัติธานสมาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2566) กล่าวว่า ส่วนใหญ่พระสงฆ์ขาดความรู้ความเข้าใจวิธีปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธี ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นพระสงฆ์มีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร และแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ควรเป็นอย่างไร โดยสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลในการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์เพื่อที่จะให้พระสงฆ์มีสุขภาพที่ดี จะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความดีงามด้านคุณธรรม จริยธรรม เผยแพร่พระธรรมคำสอน เป็นผู้นำสร้างความรักความสามัคคีในสังคมไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของปัญหาและแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา แบ่งวิธีการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทดฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 776 รูป กลุ่มตัวอย่างคือพระสงฆ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 254 รูป โดยใช้ตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (1973) จำแนกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์จาก 60 วัดในพื้นที่ 16 ตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 60 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วนำไป ทดสอบเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และมีคุณภาพเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานไปยังพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและอธิบายความหมาย ข้อคำถามแต่ละข้อของแบบสอบถาม

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์ในการวัดปัญหาของสุขภาพพระสงฆ์ กำหนดช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

2. ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทดฯ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 8 รูป 2) ไวยาวัจกร จำนวน 3 คน 3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 3 คน 4) สาธารณสุขตำบล จำนวน 1 คน 5) สาธารณสุขอำเภอ จำนวน 1 คน 6) เจ้าหน้าที่ ภายภาพบำบัด จำนวน 1 คน 7) นักโภชนาการ จำนวน 1 คน 8) แพทย์ประจำโรงพยาบาลด่านขุนทด จำนวน 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ศึกษาข้อมูล แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในด้านการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของพระสงฆ์ในอำเภอ ด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพระสงฆ์และกลุ่มบุคคลใกล้ชิดพระสงฆ์เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย โดยขออนุญาตจัดบันทึกถ่ายภาพและบันทึกการสนทนา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ในรูปแบบของการพรรณนาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลความสมบูรณ์และถูกต้องข้อมูลโดยให้ผู้เกี่ยวข้องทบทวนยืนยันข้อมูลซ้ำในประเด็นที่ไม่ชัดเจน จากนั้นจึงสรุปผลในภาพรวมเพื่อนำไปกำหนดแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า พระสงฆ์ส่วนมากมีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 29.92 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 มีระดับการศึกษาทางธรรมอยู่ในระดับนักธรรมเอก จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 การประกอบอาชีพก่อนบวช ได้แก่ ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 มีน้ำหนักต่ำกว่า 80 กิโลกรัม จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 มีส่วนสูง ต่ำกว่า 170 เซนติเมตร จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 มีโรคประจำตัวคือโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 และพระสงฆ์ออกกำลังกายโดยวิธีเดิน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90

2. ปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาด้านการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ และปัญหาด้านการออกกำลังกายของพระสงฆ์ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์

ปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ปัญหาด้านการบริโภคอาหาร		
- การรับประทานอาหาร ไขมันสูง	4.75	3.219
- การรับประทานแกงหมุสามชั้น หมูพะไล	4.58	0.820
- การรับประทาน อาหารไขทอด แกงผัดไขบ่อ	4.56	0.807
- การรับประทานอาหารประเภททอด	4.53	0.847
2. ปัญหาด้านการออกกำลังกายของพระสงฆ์		
-การเดินนานต่อสัปดาห์	4.77	0.929
-การฝึกโยคะท่าบริหารต่าง ๆ	4.60	1.000
-การยกของหนักขึ้น-ลง / การเดินขึ้น-เดินลง	4.53	1.008

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาด้านการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การรับประทานอาหาร ไขมันสูง เช่น ข้าวมันไก่ ขาหมู ไข่

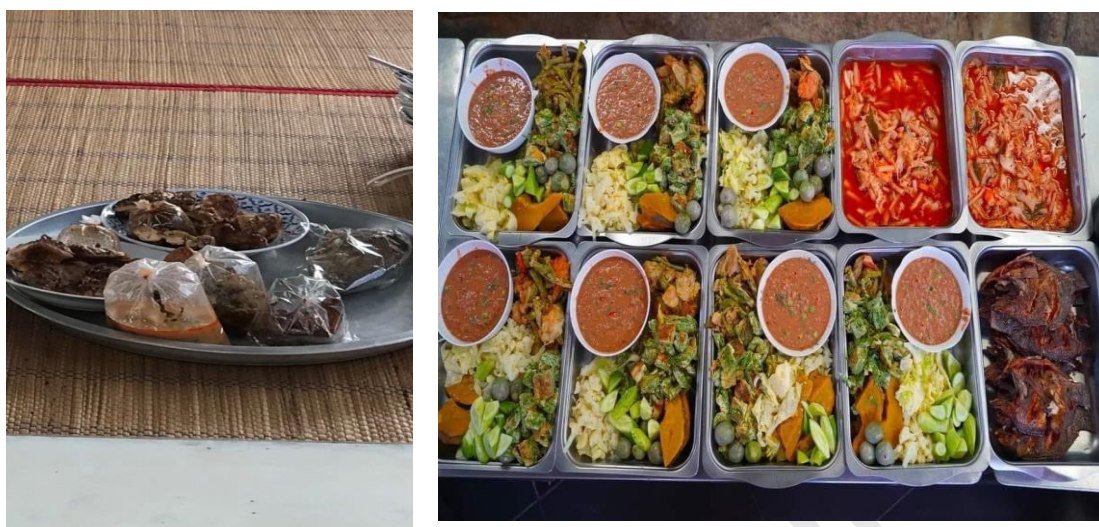
เจียว ($\bar{X}=4.75$, S.D. = 3.219) การรับประทานแกงหมูสามชั้น หมูพะโล้ของแต่ละสัปดาห์ ($\bar{X}=4.58$, S.D. = .820) การรับประทาน อาหารไข่ทอด แกงผัดไข่บอย ($\bar{X}=4.56$, S.D. = .807) การรับประทานอาหารประเภททอด เช่น ก๋วยทอด ปาท่องโก๋ทอด ($\bar{X}=4.53$, S.D. = .847)

ปัญหาด้านการออกกำลังกายของพระสงฆ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านการออกกำลังกายของพระสงฆ์ออกกำลังกายด้วยการเดินนานต่อสัปดาห์ ($\bar{X}=4.77$, S.D. = .929) รองลงมาคือ การออกกำลังกาย ด้วยการฝึกโยคะท่าบริหารต่าง ๆ ($\bar{X}=4.60$, S.D. = 1.000) ปัญหาการออกกำลังกายด้วยการยกของหนักขึ้น-ลง และการออกกำลังกายด้วยการเดินขึ้น-เดินลง ($\bar{X}=4.53$, S.D. = 1.008)

3. แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ด้านเช่นกัน ประกอบด้วย

3.1 ด้านการบริโภคอาหาร พระสงฆ์ควรพิจารณาเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่ร่างกายตามวัยอายุ ควรเว้นอาหารที่มีไขมันมาก รสจัด เค็มจัด หวานจัด เผ็ดจัด อาหารพวกทอดๆ มันๆ และเนยต่าง ๆ เมื่อพระรับประทานแล้วจะทำให้ท้องอืดแน่น และทำให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นจึงต้องเลือกเว้นอาหารพวกมันๆ ทอดๆ เพื่อสุขภาพดีขึ้น สำหรับอาหารสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ พระจะเลือกดูอายุ วัน เดือน ปี ที่ผลิต และหมดอายุ ก่อนนำมาประกอบปรุงเป็นอาหารรับประทาน อีกทั้งอาหารสุกๆ ดิบๆ เช่น แหนม ปูดอง ปลา ร้าบอง ลาบ ก้อย พระก็จะเลือกทำให้สุกด้วยความร้อนเสียก่อนจึงจะนำมารับประทาน พระจะเลือกพิจารณาอาหารผักและผลไม้ต่างๆ แต่ก็ต้องการความรู้และคำแนะนำจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลด่านขุนทด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามาให้คำแนะนำ ในด้านการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลในเรื่องการบริโภคอาหารของพระสงฆ์อีกด้วย รายละเอียดตามภาพที่ 1-2 และคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เนื่องจากพระสงฆ์จะต้องรับประทานอาหารจากที่คนอื่นนำมาถวาย ส่วนมากจะเป็นอาหารที่มีรสจัด เช่น หวานจัด เค็มจัด เผ็ดจัด และมีไขมันสูง ซึ่งจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยตาม ก่อนจะรับประทานอาหารพระก็จะพิจารณาเลือกเว้นอาหารที่มีรสจัดๆ จะรับประทานอาหารจำพวกมีผักผสมปรุงรส ไม่จัดมากและเลือกรับประทานผลไม้ชนิดต่างๆ เพื่อให้ครบอาหาร 5 หมู่”
(7 มกราคม 2566)

ภาพที่ 1-2 แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ด้านการบริโภคอาหาร

3.2 ด้านการออกกำลังกาย อาศัยการเดินทางบิณฑบาต การกวาดลานวัด การถูศาลาการเปรียญ การยกของหนักแต่พอดีกับสภาพร่างกายและวัย ลดการเดินขึ้นลงให้น้อยลง เนื่องจากพระสงฆ์จะออกกำลังกายโดยการวิ่งไม่สามารถทำเหมือนฆราวาสทั่วไป จึงต้องอาศัยการเดินทางที่นานขึ้น เช่น เดินบิณฑบาตตอนเช้า ทุกวันเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ที่ต้องทำทุกวัน ระยะทางไกลบ้าง ใกล้บ้าง สามารถเลือกเดินออกกำลังกายได้ตามสภาพความเหมาะสมของร่างกายและวัย การกวาดลานวัดเป็นการออกกำลังกายแบบยืดกล้ามเนื้อทำให้ปอดได้มีการขยายดี หัวใจได้สูบเลือดแรงดีต่อสุขภาพร่างกาย การถูศาลาการเปรียญนานๆ พอมือเหงื่อออกเป็นการช่วยเผาผลาญพลังงานส่วนเกิน ซึ่งจะทำให้น้ำหนักลดลง หรือการบริหารกายด้วยท่าโยคะท่าบริหารกายที่เหมาะสมแก่ร่างกาย และให้ถูกต้องตามธรรมเนียม เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ รายละเอียดตามภาพที่ 3 - 4 และคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การออกกำลังกายให้เหมาะสมกับพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ที่ควรทำคือการเดินบิณฑบาตตอนเช้าในระยะทางที่พอเหมาะกับสุขภาพร่างกายและวัยของพระ การกวาดบริเวณลานวัดเป็นเวลานานมากกว่า 30 นาที ก็เป็นการออกกำลังกายที่พระสงฆ์ทำได้ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ทำงานหนักไม่ค่อยเหนื่อยง่าย เดินคล่องแคล่วดี พักผ่อนก็จะปกติดี”

(7 มกราคม 2566)

ภาพที่ 3-4 แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ด้านการออกกำลังกาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์มีปัญหาการบริโภคอาหารที่มีไขมันสูง เช่น ข้าวมันไก่ ขาหมู ไช้เจียว รองลงมา อาหารประเภท แกงผักเขียวใส่หมูสามชั้น แกงหมูสามชั้น หมูพะโล้ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทำให้พระสงฆ์เสี่ยงต่อการมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นเร็วเสี่ยงต่อภาวะโรคอ้วนและทำให้เกิดโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด การรับประทานอาหารไอศกรีมรสกะทิรสนมส่งผลให้เกิดโรคความดันไขมันอุดตัน รับประทานอาหารประเภทผลไม้กระป๋อง อาหารแปรรูปเช่นปลากระป๋องบะหมี่สำเร็จรูปผักกระป๋องผลไม้กระป๋องที่หมดอายุ การรับประทานอาหารสุกๆดิบๆ รับประทานอาหารพวกผักรับประทานอาหารพวกประเภทปิ้งย่างที่ไม่เกรียม การดื่มเครื่องดื่มประเภทชูกำลังที่มีสารคาเฟอีนต่อสุขภาพร่างกายเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ ธนธรรมสถิต และคณะ (2552) กล่าวว่าพระสงฆ์ ส่วนใหญ่ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีปัญหาในเรื่องของคาร์บอนเอทที่เกินเกณฑ์ โดยมีภาวะโรคอ้วนลงพุง จึงมีความสำคัญที่ต้องได้รับการตรวจระดับไขมันในเลือด สำหรับด้านพฤติกรรมสุขภาพ พบว่าเกินครึ่งของพระสงฆ์มีการตรวจสุขภาพประจำปี และร้อยละ 25 มีโรคประจำตัวโดยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน สอดคล้องกับ พินิจ ลากธนานนท์ (2557) กล่าวว่าพระสงฆ์ครั้งหนึ่งที่มีปัญหาสุขภาพกาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาการบริโภคอาหาร เช่น โรคกระเพาะอาหาร และลำไส้ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และไขมันในหลอดเลือดสูง การเจ็บป่วยของพระสงฆ์ส่วนใหญ่มาจาก อาหารที่ใส่บาตรทำบุญของประชาชนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยของพระสงฆ์เช่น แกงกะทิ อาหารที่มีไขมันสูง ขนมหวานต่างๆ เป็นต้น สอดคล้องกับ สุนันท์ แสงทรัพย์ (2554) กล่าวว่าพระสงฆ์มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ โดยมีการสูบบุหรี่ รับประทานเครื่องดื่มบำรุงกำลังประจำเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน ภูมิแพ้ และกระเพาะอาหารอักเสบ เป็นต้น

สำหรับปัญหาด้านการออกกำลังกายของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ได้ออกกำลังกายด้วยการเดินนาน ต่อสัปดาห์ รองลงมาคือการออกกำลังกายด้วยการฝึกโยคะท่าบริหารต่างๆ การออกกำลังกายด้วยการยกของ

หนักขึ้น- ลง การออกกำลังกายด้วยการเดินขึ้น - ลงตามลำดับ ออกกำลังกายด้วยการเดินจงกรมก่อนรับประทานอาหารเช้า การออกกำลังกายด้วยการเดินรอบ ๆ วัดต่อเนื่อง การออกกำลังกายด้วยท่าบริหารการแกว่งแขนต่อสัปดาห์ การออกกำลังกายด้วยการเดินบิณฑบาตตอนเช้าทำให้อารมณ์สดชื่น การออกกำลังกายด้วยการบริหารยืดเส้นบริหารกล้ามเนื้อในแต่ละวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ วงศ์สืบชาติ (2554) ได้ศึกษา พบว่าพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครมีวิธีออกกำลังกายโดยการเดินบิณฑบาตซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันที่ต้องปฏิบัติทุกวัน ส่งผลให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่ค่อยป่วยเป็นโรคต่างๆ โดยเฉพาะโรคอ้วนของพระสงฆ์ และสอดคล้องกับ Kodama et al. (2007) กล่าวว่า การออกกำลังกายเพียงครั้งเดียวก็ทำให้ไขมันในเลือดลดลงได้นานหลายวัน และถึงแม้คอเลสเตอรอลจะไม่ลดเลยแม้จะไม่ออกกำลังกายไปแล้วนาน 3 เดือน แต่ช่วยเพิ่มสมรรถนะทางกายให้ได้ดี ระดับไตรกลีเซอไรด์ลดลงได้ถึง 60 มิลลิกรัม/เดซิลิตร จะเห็นได้ว่าการออกกำลังกายลดความเสี่ยงการเกิดโรคหลอดเลือด โรคหัวใจได้ดี สอดคล้องกับ Carvalho et al. (2009) กล่าวว่า การออกกำลังกายมีผลต่อการลดไขมันในหลอดเลือดส่งผลดีต่อร่างกายด้วยการออกกำลังกาย 3 ชนิด ได้การออกกำลังกายแบบแอโรบิก การออกกำลังกายเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และการออกกำลังกายแบบผสมผสาน ซึ่งวิธีการออกกำลังกายมีผลต่อระดับไขมันในเลือดแตกต่างกัน พบว่าส่วนใหญ่ผลการออกกำลังกายสามารถเพิ่มเอนไซม์ ทำให้มีการเผาผลาญพลังงานไขมันได้ดี ดังนั้นการออกกำลังกายไม่เพียงพอและการไม่ออกกำลังกายเลยมีผลต่อระดับไขมันในเลือด ซึ่งจะส่งผลทำให้มีภาวะไขมันในเลือดผิดปกติและ ส่งผลต่อการเกิดโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดตีบตามมา

ส่วนแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางในด้านการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ควรพิจารณาเลือกบริโภคอาหารที่มีไขมันน้อย มีแกงผักต้ม ผักสดและผลไม้ต่างๆ ที่เป็นกากเส้นใยอาหาร ควรบริโภคอาหารให้ครบ 5 หมู่ และควรเว้นบริโภคอาหารที่มีรสจัด ๆ เช่น เค็มจัด หวานจัด สรรมันจัด พร้อมหาความรู้ด้านวิชาการการบริโภคอาหารที่เป็นโยชน์แก่สุขภาพร่างกาย และอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ สอดคล้องกับ Crichton et al. (2011) กล่าวว่า การรับประทานอาหารที่พอเหมาะ ให้พลังงานที่พอเพียง มีสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ ควรหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีกรดไขมันสูงทั้งชนิดอิ่มตัวและไขมันชนิดไม่อิ่มตัว อาหารที่มีปริมาณคอเลสเตอรอลสูง พวกอาหารจานเดียว เช่น ไก่ทอด แอมเบอร์เกอร์ เฟรนฟราย ไส้กรอก เค้ก คุกกี้ ชา กาแฟ ซึ่งเป็นอาหารที่ให้พลังงานค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ วรวิโรจน์ ศรีคำภา (2561) ที่ได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ตามแนววิถีพุทธในการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อสุขภาพที่ดี ได้แก่ การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ บทบาทของวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา และการดูแลสุขภาพตามระบบสาธารณสุขซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อสุขภาพของพระสงฆ์ และแนวทางในการออกกำลังกายของพระสงฆ์ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ควรออกกำลังกายโดยการเดินให้พอเหมาะสมกับสุขภาพร่างกายวัยของพระสงฆ์เดินให้เหงื่อซึม ๆ ก็พอเหมาะ และการออกกำลังกายบริหารกายด้วยท่าโยคะควรเลือกท่าที่ร่างกายจะทำฝึกได้ไม่ลำบากมาก แต่เลือกฝึกท่าที่ร่างกายสามารถทำได้ดีและทำได้นานเหมาะแก่ร่างกายและวัย สอดคล้องกับ สุชาติ วงศ์สืบชาติ (2554) กล่าวว่า พระสงฆ์มีวิธีออกกำลังกายโดยการเดินบิณฑบาตตอน

เช้า ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันที่ต้องปฏิบัติทุกวัน ออกกำลังกายด้วยการกวาดบริเวณลานวัดตอนเช้าและตอนเย็นทุกวัน ส่งผลให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ค่อยป่วยเป็นโรค โดยเฉพาะโรคอ้วน สอดคล้องกับ Carvalho et al. (2009) กล่าวว่า การออกกำลังกายที่พอเพียงมีผลต่อการลดไขมันในหลอดเลือดส่งผลดีต่อร่างกายด้วยการออกกำลังกาย 3 ชนิด ได้แก่ การออกกำลังกายแบบแอโรบิก การออกกำลังกายแบบเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และการออกกำลังกายแบบผสมผสาน ซึ่งวิธีการออกกำลังกายมีผลต่อระดับไขมันในเลือดแตกต่างกันและทำให้การเผาผลาญไขมันได้ดีต่างกันด้วย นอกจากนี้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ควรมีการถวายความรู้แก่พระสงฆ์ แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ของการออกกำลังกายที่ส่งผลต่อสุขภาพให้แข็งแรง และทำบริหารกายออกกำลังกายที่เหมาะสมกับพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ พร้อมทั้งควรมีการตรวจสุขภาพของพระสงฆ์ประจำปีเพื่อให้สุขภาพแข็งแรงป้องกันโรคต่างๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจศาสนกิจของพระสงฆ์เพื่อจะได้สืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัญหาการบริโภคอาหารของพระสงฆ์ หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพของพระสงฆ์
2. ปัญหาการออกกำลังกายของพระสงฆ์ สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดควรให้การส่งเสริมสนับสนุนในการจัดอบรมทักษะความรู้ด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมแก่พระธรรมวินัยของพระสงฆ์
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุขทุกภาคส่วนควรลงไปดูแล และให้ความสำคัญกับสุขภาพของพระสงฆ์แบบองค์รวม และร่วมกันดำเนินงานทุกระดับ
4. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความตระหนักถึงสุขภาพของพระสงฆ์ให้มากขึ้น โดยเลือกถวายอาหารเพื่อสุขภาพแก่พระสงฆ์
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรมองหารูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์

โดยตรง

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องอาหารที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ในพื้นที่ระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ
2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมในการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ด้านการบริโภคอาหารและด้านการออกกำลังกาย
3. ควรทำวิจัยในเชิงปฏิบัติการสำหรับการทดลองในกลุ่มพระสงฆ์ที่มีดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทชน์. (2537). **พระพุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระครูปริยัติธานสมาน. เจ้าอาวาสวัดบ้านหาร และเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด. (2566, พฤษภาคม 25). สัมภาษณ์
- พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, ธวัชรัตน์ แดงหาญ, และ สรัญญา วัชชวิสี. (2558). พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย. **วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น**. 22(2), (117-130).
- พินิจ ลาภอนันต์. (2557) . โภชนปฏิบัติเพื่อสุขภาพพระสงฆ์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีโรจน์, ศรีคำภา. (2561) . **สุขภาวะการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดพะเยา**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. <https://shorturl.at/iuGhN>
- ศุภลักษณ์ ธนธรรมสถิต, ปราณปรียา โคสะสุ และศิรดา ศรีโสภา. (2552). รายงานวิจัยสุขภาวะของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดอุบลราชธานี. ศูนย์อนามัยที่ 7 จังหวัดอุบลราชธานี.
- สุชาดา วงศ์สืบชาติ. (2554). **พฤติกรรมดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนันท์ แสงทรัพย์. (2554). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดนครนายก**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท] มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Carvalho, M. J., Marques, E., & Mota, J. (2009). Training and detraining effects on functional fitness after a multicomponent training in older women. *Gerontology*, 55(1), 41-48.
- Crichton, G. E., Bryan, J., Buckley, J., & Murphy, K. J. (2011). Dairy consumption and metabolic syndrome: a systematic review of findings and methodological issues. *Obesity reviews : an official journal of the International Association for the Study of Obesity*, 12(5), 190–201. <https://doi.org/10.1111/j.1467-789X.2010.00837.x>
- Kodama, Satoru & Tanaka, Shiro & Saito, Kazumi & Shu, Miao & Sone, Yasuko & Onitake, Fumiko & Suzuki, Emiko & Shimano, Hitoshi & Yamamoto, Shigeru & Kondo, Kazuo & Ohashi, Yasuo & Yamada, Nobuhiro & Sone, Hirohito. (2007). Effect of Aerobic Exercise Training on Serum Levels of High-Density Lipoprotein Cholesterol: A Meta-analysis. **Archives of internal medicine**. 167(10):999–1008. <https://doi.org/10.1001/archinte.167.10.999>
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

ช่องว่างระหว่างวัยต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

THE GENERATION GAP BETWEEN ATTITUDES AND BEHAVIORS TOWARDS WORK
PERFORMANCE AMONG PERSONNEL IN THE CHAIYAPHUM PROVINCIAL

ปรัตถกร สิบพันทา¹ ฌาน เรืองธรรมสิงห์²

Paradtagron Sibphantha¹ Charles Ruangthamsing²

^{1,2}วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}College of Local Administration, Khon Kaen University

paratthagron@kkumail.com

Received: June 4, 2024 Reviewed: June 9, 2024 Revised: July 10, 2024 Accepted: July 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งศึกษาช่องว่างระหว่างวัยต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างวัยของบุคลากรส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน ซึ่งได้แก่บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้เกณฑ์ของ Kerlinger ด้วยวิธีการสุ่มแบบ Accidental sampling method ใช้เครื่องมือการวิจัยด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละสถิติ ค่าเฉลี่ย สถิติอนุมานประกอบด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า 1. ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ด้านทัศนคติในการทำงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.967 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.521 ด้านพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.860 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.620 2. ช่องว่างระหว่างวัยต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิพบว่าเจนเนอร์เรชั่นแตกต่างกันของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิไม่ส่งผลต่อระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ช่องว่างระหว่างวัย ทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เจนเนอร์เรชั่น

Abstract

This research aimed to study the generation gap regarding attitudes and behaviors in work performance among personnel in Chaiyaphum Provincial Administrative Organization

and the generation gap of personnel affecting the attitudes and behaviors in work performance in Chaiyaphum Provincial Administrative Organization. This was quantitative research. The samples were 113 personnel working in Chaiyaphum Provincial Administrative Organization selected by the accidental sampling method based on Kerlinger's criteria. Data were collected by a questionnaire and analyzed by descriptive statistics, including percentage and mean and inferential statistics (One-Way ANOVA). The study results were as follows. 1. The attitudes and behaviors of the personnel in Chaiyaphum Provincial Administrative Organization were at a very good level, with a mean score of 3.967 and a standard deviation of 0.521 for work attitudes, and a mean score of 3.860 and a standard deviation of 0.620 for work behaviors. 2. The generational gap did significantly affect the attitudes and behaviors of personnel in Chaiyaphum Provincial Administrative Organization at the level of 0.05.

Keywords: Generation gap, Attitudes and Behaviors towards Work Performance, Generation

บทนำ

องค์กรสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของสังคมผู้สูงอายุว่าเมื่อมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนประชากร หรือมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของจำนวนประชากร แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2564 และจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระดับสุดยอดในปี 2567 (พัชรพรธณ กิจพันธ์, 2561) จากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อองค์กรทุกภาคส่วนในประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาช่องว่างระหว่างวัยที่มากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ช่องว่างระหว่างวัยมีความห่างมากยิ่งขึ้นเนื่องจากประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประชากรผู้สูงอายุมีมากกว่าประชากรวัยอื่น แต่ละช่วงอายุย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และอาจนำไปสู่ปัญหาในการทำงานร่วมกันได้ เช่น ปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน ปัญหาความไม่เข้าใจกันในองค์กร วิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันของแต่ละช่วงอายุ ประสบการณ์ที่แตกต่างส่งผลให้มีแนวคิดต่อการทำงานแตกต่างกัน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ช่องว่างระหว่างวัยจึงถือได้ว่าเป็นความท้าทายที่องค์กรในปัจจุบันต้องจัดการ จากปัญหาข้างต้นทำให้องค์กรในปัจจุบันต้องเตรียมรับมือกับปัญหาช่องว่างระหว่างวัยภายในองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรในปัจจุบันโดยมากมักจะมีบุคลากรในองค์กรแบ่งได้ 3 รุ่นดังต่อไปนี้ (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

Generation Baby Boomer คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946-1964 (พ.ศ. 2489-2507) คนกลุ่มนี้มักจะมีพฤติกรรมละทิ้งทัศนคติ ขยัน อดทน และมักใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทุ่มเทกับงาน วัยถัดมาได้แก่ Generation X คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965-1980 (พ.ศ. 2508-2523) คนกลุ่มนี้มักจะมีพฤติกรรมและทัศนคติเป็นพวกวัตถุนิยม และความเป็นปัจเจกบุคคล ให้ความสำคัญกับประสิทธิผลในการทำงานมากกว่าประสิทธิภาพ ชอบเรียนรู้ มีความสามารถในการพัฒนาตนเองและพร้อมรับฟังคนอื่น คนกลุ่มนี้มักจะมีความสามารถด้านเทคโนโลยีอยู่ใน

ระดับดี และวัยสุดท้ายได้แก่ Generation Y คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981-2000 (พ.ศ. 2524-2543) คนกลุ่มนี้ มักจะมีพฤติกรรมและทัศนคติ ชอบความอิสระในการทำงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ชอบความท้าทายในการทำงาน ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าตำแหน่งหรืออายุ คนกลุ่มนี้มักจะมีความสามารถด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดีและมักใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวัน จากพฤติกรรมและทัศนคติที่ต่างกันของคนในแต่ละเจนเนอเรชั่น ย่อมส่งผลให้การทำงานร่วมกันภายในองค์กรเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ซึ่งถือเป็นความท้าทายของแต่ละองค์กรที่จะจัดการปัญหาช่องว่างระหว่างวัยภายในองค์กรให้ผ่านพ้นไปได้ และนำจุดแข็งของความสามารถหลายของช่วงอายุมาปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละองค์กร (นิภา วิริยะพิพัฒน์, 2559)

ปัจจุบันมีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจของวัยทำงานที่อยู่ในช่วงอายุ 18-24 ปี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มแรงงานคนรุ่นใหม่ แรงงานคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะลาออกจากงานด้วยเหตุผลด้านความสุขในการทำงาน (ถนัดกิจ จันกิเสน, 2565) จากอัตราการลาออกมากขึ้นชี้ให้เห็นถึงแนวคิดและทัศนคติในการอดทนต่องาน และการตัดสินใจที่ต่างจากเดิมของแรงงานคนรุ่นใหม่ การรายงานของ Susan Hannam and Bonni Yordi เรื่อง Engaging a Multi-Generational Workforce: Practical Advice for Government Managers (Hannam, S., & Yordi, B, 2011) พบว่าพฤติกรรมในการสื่อสารและการทำงานในของแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาในการทำงานได้ จากรายงานดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรต่างช่วงวัยภายในองค์กร พบว่าปัจจัยที่ส่งผลได้แก่ ด้านทัศนคติและด้านพฤติกรรมของบุคลากรที่ต่างกัน รวมทั้งมีทักษะในแต่ละด้านแตกต่างกันไปตามช่วงวัยส่งผลต่อการสื่อสารและการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านคุณลักษณะในการทำงานพบว่าแตกต่างกันไปตามช่วงวัยแต่ก็มีคุณลักษณะบางประการร่วมกัน การศึกษานี้ยังสามารถระบุปัญหาที่พบในกองนโยบายและแผนงานสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร คือ ด้านแนวคิดและทัศนคติที่ต่างกันไปตามแต่ละเจนเนอเรชั่น ด้านการสื่อสารและการปรับตัวเข้าหากัน ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ และด้านปัญหาในความไม่ยืดหยุ่นของกฎระเบียบและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน (อับดุลกอเดอร์ แวหะยี, 2561)

ช่องว่างระหว่างวัยถือเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนต้องพบเจอเช่นเดียวกับภาครัฐก็ต้องประสบปัญหาเดียวกันจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของข้าราชการภายใต้ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พบว่าข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยมีความคิดเห็นว่าแต่ละช่วงอายุมีพฤติกรรมและทัศนคติที่ต่างกันออกไปแต่ละเจนเนอเรชั่น และพบปัญหาในการทำงานทั้งหมด 3 ปัญหาได้แก่ ปัญหาวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน เช่น Generation X จะมีมุมมองอย่างเคร่งครัดการตรงต่อเวลาในการเริ่มงานและเลิกงาน และตั้งกรอบในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ตรงกับระเบียบมากที่สุดแตกต่างจาก Generation Y มักจะมองถึงแค่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเท่านั้นมักจะไม่คำนึงถึงเวลาและกรอบในการทำงาน ปัญหาระบบบังคับบัญชาที่มีความชัดเจนและวัฒนธรรมระบบอาวุโส เช่น หากข้าราชการชั้นผู้น้อยได้รับคำสั่งจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ก็มักจะมีเกรงใจในความอาวุโสและลำดับชั้นการบังคับบัญชาส่งผลให้ไม่กล้าเสนอแนะข้อคิดเห็นหรือสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ปัญหาการปรับใช้เทคโนโลยีกับการทำงาน เช่น Generation X โดยมากมักจะประชุมแบบต่อหน้ามากกว่าการประชุมออนไลน์ซึ่งจะต่างจาก Generation

Y

ที่ชื่นชอบการใช้เทคโนโลยีในการประชุมออนไลน์เพราะเห็นว่ามีประสิทธิภาพประหยัดเวลามากกว่าการประชุมแบบต่อหน้า (ณัฐวดี ณ ระนอง, 2565)

ดังนั้นจากการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการศึกษาในหน่วยงานระดับ กรม และเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เห็นมุมมองเชิงลึกขององค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาต่อไปว่าช่องว่างระหว่างวัยส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิหรือไม่อย่างไร และเลือกศึกษาวิจัยเชิงปริมาณซึ่งจะเห็นภาพกว้างขององค์กรขนาดใหญ่ได้เป็นอย่างดีแตกต่างจากวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งไม่สามารถเห็นภาพรวมขององค์กรได้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่น และเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุด จากปัจจัยดังกล่าวช่วงอายุของบุคลากรในหน่วยงานมีแนวโน้มที่จะมีช่องว่างระหว่างวัยค่อนข้างมาก ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิยังมีบุคลากรที่มีช่วงอายุหลากหลายตั้งแต่เจนเนอเรชั่น Y ไปจนถึงเจนเนอเรชั่น Baby Boomer องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิมีความน่าสนใจด้านช่วงอายุที่สำคัญคือมีผู้บริหารสูงสุดในองค์กรคือนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิมีอายุมากถึง 73 ปี ประกอบกับการมีบุคลากรจำนวนมาก และมีจำนวนประชากรในสังกัดหน่วยงานค่อนข้างมากเหมาะแก่การศึกษาด้วยวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และเอื้อต่อการปฏิบัติงานต่อไป

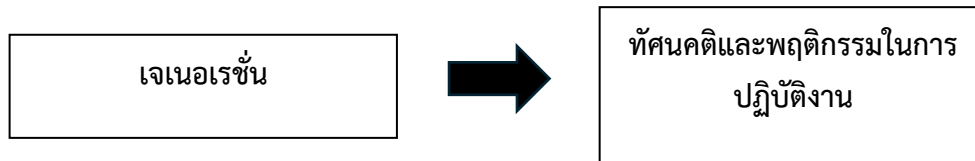
นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจำกัดความของศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้ เจเนอเรชั่นหมายถึงบุคคลที่เกิดใน 3 Generation ดังต่อไปนี้ Generation Y คือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 23 – 42 ปี Generation X คือบุคคลที่มีอายุระหว่าง 43 – 58 ปี และสุดท้าย Generation Baby Boomer คือบุคคลที่มีอายุมากกว่า 59 ปี ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างวัยของบุคลากรส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสำรวจ และเครื่องมือวิจัยที่เลือกใช้คือแบบสอบถามเพื่อศึกษาว่าช่องว่างระหว่างวัยมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิหรือไม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีประชากรมากวิธีนี้จะสามารถทำให้เห็นภาพรวมขององค์กรได้ดีประกอบกับการที่มีประชากรมากจึงเหมาะกับวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ บุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิจำนวน 392 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของ Kerlinger (Kerlinger, 1973) เมื่อมีขนาดประชากรหลักร้อยควรใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 25% ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 113 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental sampling

เครื่องมือการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิจัยด้วยการสำรวจ และเครื่องมือวิจัยที่เลือกใช้คือแบบสอบถามแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ได้ต้นแบบของแบบสอบถามมาจากการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของพนักงานที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรบริษัท คูเวต ปีโตรเลียม (ประเทศไทย) จำกัด ผู้วิจัยเลือกต้นแบบสอบถามจากงานวิจัยนี้เนื่องจากข้อคำถามภายในแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในงานวิจัยขึ้นคือทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน โดยปรับเปลี่ยนแบบสอบถามในส่วนของคุณลักษณะบุคคลเป็นเจเนอเรชั่น เพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรต้นคือเจเนอเรชั่น (กรณีการ เหมือนประเสริฐ, 2548)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจโดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามดังนี้ ส่วนแรก ประกอบด้วยข้อมูลเจเนอเรชั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สองประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละสถิติ (Percentage %) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation : S.D.) สำหรับวิเคราะห์ทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ส่วนที่สองได้แก่ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ One-Way ANOVA สำหรับวิเคราะห์ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างวัยของบุคลากรส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีผลการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละข้อมูลเจเนอเรชั่นของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

เจเนอเรชั่นของบุคลากรในองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชัยภูมิ	จำนวนคน (113 คน)	ร้อยละ
เจเนอเรชั่น		
Y	69	61.1
X	42	37.2
Baby Boomer	2	1.8

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นข้อมูลเจเนอเรชั่นของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิจำนวนทั้งสิ้น 113 คน องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิมีบุคลากรที่มีเจเนอเรชั่น Y มีจำนวนมากที่สุด 69 คนคิดเป็นร้อยละ 61.1 อันดับที่ 2 ได้แก่ เจเนอเรชั่น X มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 และอันดับสุดท้ายได้แก่เจเนอเรชั่น Baby Boomer มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ พฤติกรรม/ทัศนคติ
ด้านทัศนคติในการทำงาน	3.967	0.521	ดีมาก
ด้านพฤติกรรมการทำงาน	3.860	0.620	ดีมาก
ผลรวม	3.946	0.487	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ด้านทัศนคติในการทำงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.967 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.521 ด้านพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.860 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.620

ตารางที่ 3 การทดสอบทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิจำแนกตาม
เจนเนอเรชันด้วยค่าสถิติ (One-way ANOVA) และค่าเฉลี่ย

ข้อมูลทั่วไป	($\bar{x}$)	n=113	S.D.	F	Sig.
ด้านทัศนคติ				1.016	0.365
Generation Y	3.911	69	0.520		
Generation X	4.053	42	0.530		
Generation Baby boomer	4.071	2	0.101		
ด้านพฤติกรรม				1.807	0.169
Generation Y	3.783	69	0.552		
Generation X	4.000	42	0.711		
Generation Baby boomer	3.600	2	0.566		
ด้านทัศนคติและ พฤติกรรมโดยรวม				1.369	0.259
Generation Y	3.886	69	0.473		
Generation X	4.043	42	0.510		
Generation Baby boomer	3.981	2	0.190		

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า เจเนอเรชันแตกต่างกันของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิมีระดับทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.016$, $Sig. = 0.365$) และมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติจำแนกตามเจนเนอเรชันไม่แตกต่างกัน ระดับพฤติกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.807$, $Sig. = 0.169$) และมีค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมจำแนกตามเจนเนอเรชันไม่แตกต่างกัน ระดับทัศนคติและพฤติกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.369$, $Sig. = 0.259$) และมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติและพฤติกรรมจำแนกตามเจนเนอเรชันไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ด้านทัศนคติในการทำงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.967 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.521 ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.860 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.620 ผลการศึกษาช่องว่างระหว่างวัยต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิด้วยการทดสอบด้วยค่าสถิติ (One-way ANOVA) เจเนอเรชันที่ต่างกันของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิไม่ส่งผลต่อระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.369$, $Sig. = 0.259$) เจเนอเรชันที่แตกต่างกันของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิไม่ส่งผลต่อระดับทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นผลมาจาก การทำงานภายใต้ระบบราชการนั้นเป็นการทำงานที่มีระบบระเบียบแบบแผนชัดเจนการเข้าทำงานต้องผ่านการคัดกรองพฤติกรรมและทัศนคติในการทำงานที่พึงประสงค์ก่อนเข้าทำงาน ส่งผลให้บุคลากรภายในองค์กรมีทัศนคติและพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าคนภายในองค์กรจะมีเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน แต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบระเบียบแบบเดียวกันถูกหล่อหลอมพฤติกรรมและทัศนคติขึ้นมาใหม่จากปัจจัยแวดล้อม เช่น เพื่อนร่วมงาน สถานที่ทำงาน การปลูกฝังแนวความคิด รูปแบบการทำงาน อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและทัศนคติอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าพฤติกรรมและทัศนคติจะเป็นสิ่งที่มักจะเกิดมั่นคงและถาวร แต่สามารถปรับเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องผ่านประสบการณ์การทำงานภายในองค์กร ประกอบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้ทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อับดุลกอเดร์ แวหะยี (2561) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรต่างช่วงอายุ พบว่าภายในองค์กรแนวคิดทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละช่วงอายุเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของกองนโยบายและแผนงานสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากขนาดขององค์กรที่แตกต่างกัน รูปแบบการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันล้วนส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานได้ ถึงแม้ว่าเจเนอเรชันจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานแต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าปัจจัยภายนอกก็มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานได้เช่นเดียวกัน ประกอบกับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลเจเนอเรชันให้มีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันในแต่ละเจเนอเรชันได้ อาจเป็นผลให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเพราะว่าไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลอายุที่แน่นอนของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิได้ แต่ผลการศึกษางานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐวดี ณ ระนอง (2565) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของข้าราชการภายใต้ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ผลการศึกษาพบว่าปัญหาช่องว่างระหว่างวัยภายในสำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย อยู่ในระดับน้อย-ปานกลาง และไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์คนใดกล่าวว่าปัญหาช่องว่างระหว่างวัยในการทำงานอยู่ในระดับรุนแรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาของณัฐวดี ณ ระนองมุ่งศึกษาไปที่ข้าราชการในสำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้าราชการมากที่สุดทำให้ช่วงอายุของทั้งสองงานวิจัยมีความใกล้เคียงกันอีกทั้งและวัฒนธรรมองค์กรและแนวทางการปฏิบัติงานของสำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยและองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิย่อมมีความคล้ายคลึงกันเพราะว่าเป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยเช่นเดียวกัน กล่าวโดยสรุปเจเนอเรชันไม่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ แต่อาจจะเกิดจากปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ กล่าวคืองานวิจัยชิ้นนี้สามารถบอกได้ว่าเจเนอเรชันที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานแต่อาจจะมีปัจจัยแฝงอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมซึ่งอาจจะต้องมีการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมากขึ้นเพื่อให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยลง
2. ควรทำสำรวจจำนวนประชากรเพื่อให้ทราบสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละช่วงอายุ และสามารถกำหนดสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามได้แม่นยำและสามารถใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Quota Sampling Technique เพื่อลดการกระจุกตัวของเจเนอเรชันของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรเพิ่มคำถามปลายเปิด เช่นทัศนคติต่อการทำงานร่วมกันกับเจเนอเรชันที่แตกต่างจากตนเอง มีแนวคิดอย่างไร แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าส่งผลต่อการทำงานร่วมกันของเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของบุคลากรภายในองค์กรมากขึ้น การเพิ่มหัวข้อปลายเปิดเหล่านี้อาจทำให้การวิจัยมีความหลากหลายและแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เหมือนประเสริฐ. (2548). **ทัศนคติของพนักงานที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรบริษัท คูเวต ปีโตรเลียม (ประเทศไทย) จำกัด**. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐวดี ณ ระนอง. (2565). **การปฏิบัติงานของข้าราชการภายใต้ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย**. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัดกิจ จันกิเสน. (3 พฤษภาคม 2565). **ผลวิจัยใหม่ Gen Z และ Millennials ยอม ‘ลาออก’ หรือ ‘ว่างงาน’ ถ้าต้องทำงานในบริษัทที่ ‘ไม่มีความสุข’**. The Standard.
<https://thestandard.co/gen-z-millennials-rather-quit-jobs-unemployed-than-unhappy-study-data-trends/>
- นิภา วิริยะพัฒน์. (2559). **บทบาทของ HRM : การจัดการช่องว่างระหว่างวัยในองค์กร**. **วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนครสาขามนุษย์และสังคมศาสตร์**, 1(2), 73-88.
- พัชราพรรณ กิจพันธ์. (2561). **ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ**. **FDA Journal**, 25(3), 4-8.
- อับดุลกอเดร์ แวหะยี. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรต่างช่วงอายุภายในองค์กร**. **วารสารรามคำแหง**, 1(2), 79-94.
- Hannam, S., & Yordi, B. (February 2011). **Engaging a Multi-Generational Workforce: Practical Advice for Government Managers**. IBM Center for The Business of Government.
https://www.businessofgovernment.org/sites/default/files/Hannam_Yordi.pdf
- Kerlinger, F. N. (1973). **Foundations of Behavioral Research** (2nd ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง THE DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF CHILDREN AND YOUTH IN THE SKIPPED- GENERATION FAMILIES

สิริศักดิ์ อาจวิชัย¹ ศศินันท์ มิตรสันเทียะ² สายทิตย์ ยะฟู³

Sirisak Ardwichai¹ Sasinant Mitsantia² Saythit Yafu³

^{1,2} คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

^{1,2} Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

e-mail : sirisak.ar@cpru.ac.th

Received: April 22, 2024 Reviewed: June 5, 2024 Revised: June 14, 2024 Accepted: August 1, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับพื้นที่ตำบล 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน และ 3) ประเมินประสิทธิผลการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู และนักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในโรงเรียนทั้ง 8 แห่งในจังหวัดชัยภูมิที่สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 230 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถฟังและตอบคำถามได้ทันทีทุกข้อและแบบประเมินประสิทธิผลของโครงการ (IOC = 0.67 - 1.00) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ประชุมผู้บริหารหรือผู้แทน (2) รับสมัครนักเรียนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกันอย่างน้อยกลุ่มอาชีพละ 10 คน ครูที่ปรึกษา 1- 2 คน (3) สมัครเข้าร่วมโครงการ (4) ดำเนินกิจกรรม (5) ประเมิน ติดตาม และ (6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) โครงการฝึกอาชีพและทักษะชีวิต ได้แก่ อาชีพช่างตัดผม การผลิตดอกไม้จันทน์ นาฟายบาเบอร์ เตาหอยวอยรัก การทำดอกไม้จันทน์ กล้วยฉาบเนย ข้าวแต่น้ำแดงโม การเพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงไก่ทรงช่วงเสริมสวย แมลงทอดสมุนไพร แชนวิชไส้ทะลัก DIY ระบายสีร่างกาย ในด้านการมีทักษะชีวิตสามารถเรียนรู้ การแก้ปัญหา การวางแผน การรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมจนนำไปสู่การตัดสินใจ

3) การประเมินประสิทธิผลการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง พบว่า โดยรวมการดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างอาชีพให้กับนักเรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีการประชุมสมาชิกร่วมกับครูที่ปรึกษา บูรณาการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้ปกครองหรือชุมชนรับทราบการดำเนินโครงการฝึกทักษะอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่ทำให้

โรงเรียนดำเนินโครงการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร การติดตาม ความร่วมมือของทุกฝ่าย การต่อยอดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ความสนใจ การสนับสนุนจากครูและผู้ปกครอง และการใช้วัสดุในท้องถิ่น

คำสำคัญ : ศักยภาพเครือข่าย ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ครอบครัวแห่งกลาง คุณภาพชีวิต

Abstract

The objectives of the research were to: 1) develop the potentiality of networks in sub-district, 2) develop the quality of life for children and youth and 3) evaluating the effectiveness of enhancing the quality of life of children and youth in skipped-generation family. The target group used for the research was 230 teachers and students who were children and youth in all 8 schools in Chaiyaphum Province who applied to participate in the project. Data were collected using semi-structured interviews, interviewees were able to listen to and answer all questions immediately and 8 evaluation questions on the project's effectiveness (IOC = 0.67 - 1.00.), and project effectiveness evaluation forms. Analyzing the data using descriptive statistics and content analysis.

The results were as follows:

1) The development of the potential of the sub-district area network of children and youth in skipped-generation families consisted of 6 steps, including (1) meeting with administrators or representatives (2) recruiting students who were interested in the same career; at least ten people per career group; 1-2 advisors; and (3) detailed documents for applying to the project. (4) carry out activities, (5) evaluate and monitor projects, and (6) exchange knowledge between groups.

2) The vocational training and life skills project, including Vocational training project for barbers, sandalwood flowers production, Na Fai Barber, Tao Huay Uay Rak, and sandalwood flowers production project, butter-covered banana chips project, Khao Taen Nam Taeng Mo Project, growing grey oyster mushroom project, Turkey raising, the beautician dance club project, fried herbal insects project Barber, overflowing sandwich, and DIY ribbon transformation project. In terms of life skills, children and youth can learn how to solve problems, plan activities, collect information and apply information appropriately, leading to decision-making.

3) The evaluation of the quality of life of children and youth in skipped-generation families found that, overall, the project could create a career for students, practice

analytical thinking and problem-solving skills, and provide a meeting among members with advisors. They integrated learning subjects. Parents or communities recognized the vocational training project at a high and the highest level. The factors that facilitate the schools' achievement objectives include budget, personnel, follow-up, cooperation of all parties, and extension of community-to-school activities. Students were interested in the project, teachers' and parents' support, and local materials' use.

Keywords: network potential, vocational skills, life skills, skipped-generation family, quality of life

ความเป็นมาและความสำคัญ

ครอบครัวแห่งกลางเป็นปัญหาช่องว่างระหว่างวัยหรือครอบครัวข้ามรุ่นนับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุค Social Network ที่เด็กวัยรุ่นเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและ ขาดกลไกควบคุมที่มีประสิทธิภาพ การที่ปู่ ย่า ตา ยาย ไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้เท่าทัน อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างตนเองกับหลาน นำไปสู่การแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของ ทั้งสองฝ่ายทำให้เด็กหนีออกจากบ้านและความเสี่ยงอื่น ๆ (วินัดดา ปิยะศิลป์, 2546) รวมทั้งการเกิดปัญหา ด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุแม้ว่าพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารในศตวรรษที่ 20 และ 21 สามารถช่วย ลดปัญหาที่เกิดจากความห่างของระยะทางลงได้โดยมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถถ่ายทอดสัญญาณภาพและ เสียงทำให้มีความรู้สึกเหมือนอยู่ไม่ไกลจากกัน ด้วยต้นทุนที่ต่ำลงและง่ายต่อการใช้งานทำให้ทั้งสมาร์ตโฟน และแท็บเล็ต อยู่ในมือของคนทั้งสามรุ่นแต่การพบปะกันผ่านโลกเสมือน (Virtual sphere) ก็ทำได้เพียงแค่ การบรรเทาความรู้สึกอ้างว้างและห่างเหินเท่านั้นไม่อาจทดแทนและเพิ่มเติมความอบอุ่นและความเข้าใจจาก สัมผัสที่หายไปได้โดยสมบูรณ์ (ภูเบศร์ สมุทรจักร, อีรณัฐ ก้อนแก้ว และ ริฎวัน อุเต็น, 2560)

รายงานของศูนย์ข้อมูลทางสังคมจังหวัดชัยภูมิ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชัยภูมิ, 2566) พบว่าสถานการณ์เด็กจำนวน 209,383 คน เป็นเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์จำนวน 52 ครอบครัว เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือเงินสงเคราะห์และเด็กในครอบครัวยากจน 1,081 ครอบครัว จำนวน 1,790 คน เยาวชนที่เป็นคุณแม่วัยใสจำนวน 109,124 คน มีครัวเรือนเปราะบาง 12,947 ครัวเรือน โดยปัญหา ที่พบ 5 อันดับแรก ได้แก่ ปัญหารายได้และความเป็นอยู่ ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเรื้อรัง ขาดทุน และ ปัญหาเรื่องสิทธิสวัสดิการและกฎหมาย ดังนั้นทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจังหวัดชัยภูมิจึงจำเป็นต้องได้รับการ พัฒนาสร้างเสริมทักษะและการส่งเสริมการสร้างอาชีพให้กับผู้ปกครองหรือปู่ย่า ตายายรวมทั้งส่งเสริม ความเข้าใจของสมาชิกครอบครัวแห่งกลางในด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมเผชิญ “โลกผันผวน” เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทบทวนชีวิตตนเองใช้กระบวนการคิด วิพากษ์ สำรวจสิ่งที่ตนเองได้ เรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น (Active Learning) การสะท้อนคิด (Reflection) และการสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน

สร้างเครือข่ายชุมชน ครู และผู้ปกครอง ป้องกัน สอดส่องดูแล เด็กและเยาวชนในสังคมแห่งกลาง มุ่งเน้นและส่งเสริมการใช้กระบวนการโค้ช เพื่อพัฒนาศักยภาพ สร้างแรงบันดาลใจและหาทางออกทั้งในการทำงานและชีวิตประจำวัน สามารถเอาชนะความท้าทายและบรรลุเป้าหมายด้านต่างๆ ในชีวิตสร้างสรรค์ต่อยอดและสร้างรายได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับพื้นที่ตำบลของเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลางด้วยการฝึกทักษะอาชีพและทักษะชีวิต
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย (Target group) ได้แก่ ครู และ เด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลางในพื้นที่อำเภอเมืองชัยภูมิ และอำเภอแก้งคร้อ จำนวน 230 คน ทำการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นเด็กและเยาวชนที่มีภูมิลำเนาในอำเภอเมืองชัยภูมิและอำเภอแก้งคร้อ
- 2) สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- 3) สมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความเห็นชอบของครูที่ปรึกษาโครงการ
- 4) รวมกลุ่มให้มีสมาชิกอย่างน้อย 10 คน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากมีผลกระทบต่อความรู้สึกด้านจิตใจของกลุ่มตัวอย่างดังนั้นในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมในการวิจัยจึงเป็นเด็กและเยาวชนทุกคนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกันไม่จำกัดระดับชั้นเรียนหรือช่วงอายุและสามารถรวมกลุ่มได้ไม่น้อยกว่า 10 คนต่อกลุ่ม และมีครูที่ปรึกษาอย่างน้อย 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และแบบประเมินประสิทธิผลของโครงการ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล (ผู้ปกครอง) ได้แก่ ชื่อ-นามสกุลผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน หมายเลขโทรศัพท์ ระดับการศึกษา อาชีพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ พ่อ แม่ ของเด็กไม่สามารถเลี้ยงดูได้
 - 1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล (เด็ก) ได้แก่ ชื่อ-นามสกุลผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานศึกษา เบอร์โทรศัพท์ และ E-mail
 - 1.3 วิธีการรวมกลุ่ม แนวคิดในการนำประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และความพึงพอใจในการร่วมโครงการ
 - 1.4 แรงบันดาลใจหรือความคาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคต

1.5 กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม แนวคิดในการนำประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และความพึงพอใจในการร่วมโครงการ

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากดำเนินกิจกรรมสำเร็จ

1.7 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เมื่อผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถามเสร็จผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถฟังและตอบคำถามได้ทันทีทุกข้อ

2. แบบประเมินประสิทธิผลของโครงการสำหรับครูที่ปรึกษาโครงการจำนวน 8 ข้อ เป็นแบบเติมข้อความสั้นๆ (Short answer) แบบตรวจสอบรายการ (Check list) และ แบบมาตราประเมินค่า (rating scale) มีค่าความตรงเท่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลางเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และมหาวิทยาลัยในจังหวัดชัยภูมิโดยดำเนินการโดยทำการสัมภาษณ์ในระหว่างการฝึกทักษะอาชีพและหลังการฝึกทักษะอาชีพกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษาโครงการที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลและทำการประมวลผลโดยใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับพื้นที่ตำบลของเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลางประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ประชุมผู้บริหารหรือผู้แทนสร้างการรับรู้และความเข้าใจวัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินโครงการ (2) โรงเรียนรับสมัครนักเรียนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกัน (ไม่จำกัดเพศ ระดับชั้น) อย่างน้อยกลุ่มอาชีพละ 10 คน ครูที่ปรึกษา 1- 2 คน (3) ส่งเอกสารรายละเอียดสมัครเข้าร่วมโครงการ (4) ดำเนินกิจกรรม (5) ประเมิน ติดตามโครงการ และ (6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม

2) โครงการฝึกอาชีพและทักษะชีวิต ได้แก่ โรงเรียนบ้านช่อระกา (โครงการฝึกอาชีพช่าง ตัดผม และการผลิตดอกไม้จันทน์), โรงเรียนบ้านนาฝายวิทยา (โครงการนาฝายบาเบอร์ โครงการเต้าฮวยอวยรัก และโครงการทำดอกไม้จันทน์), โรงเรียนบ้านตาตอตัน (ครูประชาสามัคคี) (โครงการกล้วยฉาบเนย), โรงเรียนบ้านนาสีนวล (โครงการข้าวแต่น้ำแดงโม), โรงเรียนบ้านท่ามะไฟหวาน (โครงการเพาะเห็ดนางฟ้า), โรงเรียนบ้านกุดโง้งดงสวรรค์ (โครงการเลี้ยงไก่วง และ โครงการช่างเสริมสวย), โรงเรียนบ้านด่านเจริญ (โครงการทอดแมลงสมุนไพร) และ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง (โครงการช่างตัดผม โครงการแซนวิชไส้ทะลัก และ

โครงการ DIY ปรับเปลี่ยนแปลงกาย) ในด้านการมีทักษะชีวิตสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหา การวางแผน การรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมจนนำไปสู่การตัดสินใจ

3) การประเมินประสิทธิผลการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง พบว่า โดยรวมการดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างอาชีพให้กับนักเรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์/แก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน มีการประชุมสมาชิกร่วมกับครูที่ปรึกษา มีการบูรณาการเรียนรู้อิงกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ ผู้ปกครองหรือชุมชนรับทราบการดำเนินโครงการฝึกทักษะอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนดำเนินโครงการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร การติดตาม ความร่วมมือของทุกฝ่าย การต่อยอดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน นักเรียนมีความสนใจ การสนับสนุนจากครูและผู้ปกครอง และการใช้วัสดุในท้องถิ่น

อภิปรายผล

1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับพื้นที่ตำบลของเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลาง ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ประชุมผู้บริหารหรือผู้แทนสร้างการรับรู้และความเข้าใจวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินโครงการ (2) โรงเรียนรับสมัครนักเรียนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกัน (ไม่จำกัดเพศ ระดับชั้น) อย่างน้อยกลุ่มอาชีพละ 10 คน ครูที่ปรึกษา 1-2 คน (3) ส่งเอกสารรายละเอียดสมัครเข้าร่วมโครงการ (4) ดำเนินกิจกรรม (5) ประเมิน ติดตามโครงการ และ (6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ทั้ง 6 ขั้นตอน เกิดจากการประชุมร่วมกันของผู้บริหารของหน่วยงานที่มีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินงานตามแนวคิด และขั้นตอนของการสร้างเครือข่ายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้การนำสู่การปฏิบัติประสบผลสำเร็จและเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด การยอมรับและความร่วมมืออย่างดียิ่งก่อนการดำเนินโครงการโดยการสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการและสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2550, น. 7) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือองค์การที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือกิจกรรมร่วมกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์การที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งองค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย การรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (common perception) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) ความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย(stakeholders participation) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependent) และการมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction)

2) โครงการฝึกอาชีพและทักษะชีวิต ได้แก่ โรงเรียนบ้านซ้อระกา (โครงการฝึกอาชีพ ช่างตัดผม และการผลิตดอกไม้จันทน์), โรงเรียนบ้านนาฝายวิทยา (โครงการนาฝายบาเบอร์ โครงการเต้าฮวยอวยรัก และ โครงการทำดอกไม้จันทน์), โรงเรียนบ้านตาตโตน (ครูประชาสามัคคี) (โครงการกล้วยฉาบเนย), โรงเรียนบ้านนาสินวล (โครงการข้าวแต่น้ำแดงโม), โรงเรียนบ้านท่ามะไฟหวาน (โครงการเพาะเห็ดนางฟ้า), โรงเรียน

บ้านกุดโง้งดงสวรรค์ (โครงการเลี้ยงไก่วง และ โครงการช่างเสริมสวยชมรมนาฏศิลป์), โรงเรียนบ้านด่านเจริญ (โครงการทอดแมลงสมุนไพร) และโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง (โครงการช่างตัดผม โครงการแซนวิชไส้ทะลัก และโครงการ DIY ระบายสีร่างกาย) ในด้านการมีทักษะชีวิตสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหา การวางแผน การรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมจนนำไปสู่การตัดสินใจ ในการดำเนินโครงการของแต่ละโรงเรียนเกิดจากความสนใจร่วมกันและการที่นักเรียนและครูที่ปรึกษาร่วมกันวิเคราะห์บริบทของชุมชนและความพร้อมทางด้านต่าง ๆ ที่จะมาสนับสนุนให้การดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้จะต้องมีการวิเคราะห์ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตที่ร่วมกันสร้างขึ้นด้วย ตลอดจนการจัดทำแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของโครงการของแต่ละโครงการที่จัดทำขึ้นและการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเกียรติประวุฒิ เดชชัย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2567) ข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ว่า “...คุณครูฝึกให้พวกเราได้ประชุมและวางแผนการทำงานครับ เช่น เราจะนำเต้าหู้ที่ทำขึ้นไปขายที่ไหน ช่วงเวลาใดบ้างครับ” และสอดคล้องกับกันต์ณภัทร หาญละคร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2567) “...เนื่องจากที่ชุมชนมีการปลูกแตงโมเยอะครับ แต่ราคาแตงโมบางปีราคาไม่ดีครับ ก็เลยคิดว่าหากนำมาแปรรูปน่าจะทำได้ราคาสูงขึ้น อีกอย่างที่บ้านยายชอบกินขนมข้าวแต๋นครับก็เลยชอบและอยากทำให้ยายได้กินด้วย และขายได้ด้วยครับ...” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับตุลย์ภัทร ศรีพระราม (การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2567) “...แบ่งกันทำงานตามความถนัดของแต่ละคนครับ เช่น ฝ่ายประชาสัมพันธ์ก็คัดเลือกเพื่อนที่พูดเก่ง ฝ่ายบัญชีก็คัดเลือกเพื่อนที่เรียนเก่ง เป็นต้น สนุกครับและคิดว่าน่าจะนำไปเป็นอาชีพเสริมได้ครับ...”

3) การประเมินประสิทธิผลการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในครอบครัวแห่งกลางพบว่า โดยรวมการดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างอาชีพให้กับนักเรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์/แก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน มีการประชุมสมาชิกร่วมกับครูที่ปรึกษา มีการบูรณาการเรียนรู้ออกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ศิลปะ ผู้ปกครองหรือชุมชนรับทราบการดำเนินโครงการฝึกทักษะอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนดำเนินโครงการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร การติดตาม ความร่วมมือของทุกฝ่าย การต่อยอดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน นักเรียนมีความสนใจ การสนับสนุนจากครูและผู้ปกครอง และ การใช้วัสดุในท้องถิ่น ในการประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินจากครูที่ปรึกษาโครงการเท่านั้นเนื่องจากครูที่ปรึกษาโครงการมีความใกล้ชิดกับนักเรียนได้ดำเนินโครงการร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินกิจกรรม จนถึงขั้นสรุปผลการดำเนินโครงการจากการที่ผลการประเมินโดยรวมแล้ว พบว่า โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือทำและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของตนเองตลอดเวลา ครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินกิจกรรม จึงทำให้ครูที่ปรึกษาโครงการเห็นว่าโครงการสามารถสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่คุณภาพ มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการนำเสนอข้อมูลให้กับบุคคลอื่นได้แลกเปลี่ยนรู้ได้อีกด้วย นอกจากนี้ในการดำเนินโครงการเนื่องจากเป็นโครงการที่ชุมชนมีศักยภาพอยู่แล้วนั่นคืออาชีพต่าง ๆ

ที่นักเรียนได้ร่วมกันนำเสนอเพื่อรับดำเนินการล้วนแต่มีผู้รู้ ปราชญ์ในชุมชนนักเรียนสามารถปรึกษาและเข้าไปเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ เพชรา พิพัฒน์สันติกุล และ สมใจ หุตะสุพัฒน์ (2566) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาเยาวชน 4.0 เพื่อสร้างนวัตกรรมเชิงทักษะอาชีพอย่างมีความคิด ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาเยาวชน 4.0 เพื่อสร้างนวัตกรรมเชิงทักษะอาชีพอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ คือ การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรเชิงปฏิบัติการโครงการการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งในกระบวนการฝึกอบรมจะเน้นการสื่อสารโดยมีการพูดคุยกัน (Talking) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การแสดงความคิดเห็นเชิงหลักการและเหตุผลของสิ่งนำเสนอ การคิดแก้ปัญหาตามที่โจทย์กำหนด การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปรับปรุงสิ่งที่อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาที่มีอยู่ และการนำเสนออย่างมีหลักการ รูปแบบนี้สามารถสร้างบุคลิกภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชนตำบลแครายเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการเยาวชนสามารถจัดทำโครงการเชิงสร้างสรรค์จำนวน 3 โครงการ คือ กุฏารจารย์ในไทยที่ต่างชาติดังนี้ แยกขยะเพื่อโลก และธรรมนูญโรงเรียน เยาวชนได้สะท้อนคิดผลเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ในแต่ละด้านมีความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้ และได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้พัฒนาตนเองและสังคมรวมทั้งมีผลการประเมินความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ในระดับมากถึงมากที่สุด ผลการติดตามการใช้รูปแบบการพัฒนา พบว่า เยาวชนทั้ง 15 คน เห็นว่าการฝึกอบรมสัมมนาตรงกับ ความคาดหวังหรือความต้องการ และได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมในระดับมาก การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้หลังการฝึกอบรม พบว่า กำลังวางแผนการสร้าง พัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์มากที่สุด และเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ได้สำเร็จ คือ ความรู้และทักษะจากการอบรม การให้คำแนะนำของวิทยากรพี่เลี้ยงที่ให้คำแนะนำในการสร้างพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ ช่วยให้นวัตกรรมฯ เริ่มต้นได้ง่ายขึ้นการเผยแพร่รูปแบบการพัฒนาเยาวชน 4.0 สามารถนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาเป็นโครงการที่มีประโยชน์ในการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร ผู้ใหญ่ควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นและให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้กำลังใจเยาวชนได้สร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ประทุมทิพย์ เกรียมโพธิ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2567) “...ก่อนหน้าโรงเรียนของเราได้เข้าไปร่วมงานกับชุมชนโดยนางวณิดาไปบรรเลงในงานเป็นการบริการส่วนค่าตอบแทนก็แล้วแต่เจ้าภาพจะให้ในการไปแต่ละครั้งเราก็จะต้องซื้อพวงหรีดไปมอบให้ด้วยจึงคิดว่าหากเราสามารถฝึกให้นักเรียนทำพวงหรีดเป็นก็จะทำให้โรงเรียนลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ลงไปได้ และคิดว่าเราจะติดต่อกับเจ้าภาพงานเพื่อรับจ้างทำพวงหรีดให้กับผู้ที่สนใจด้วยค่ะ” และสอดคล้องกับปาณิสรา กองสังข์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2567) “...นักเรียนของเราได้ถูกเชิญให้ไปร่วมจัดกิจกรรมให้บริการตัดผลฟรีแก่ประชาชนที่มาร่วมงานเจ้าพ่อพญาแลและงานกาชาดประจำปี ได้รับเสียงชื่นชมจากผู้ที่มาใช้บริการเป็นอย่างดี...”

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรมีความร่วมมือกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ออกแบบกิจกรรมที่สนใจโดยเปิดโอกาสให้ใช้กระบวนการคิด การวางแผน และกระบวนการสื่อสารอาชีพที่กลุ่มสนใจ

2) สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดประเด็นท้าทายให้เด็กและเยาวชนได้ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

3) สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนได้ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Social lab) ในการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้นำศักยภาพชุมชนสู่การสร้างคุณค่า (Soft Power)

เอกสารอ้างอิง

กันต์ฉัตร หาญละคร, นักเรียน. (2567, มกราคม 22). สัมภาษณ์.

เกียรติประวุฒิ เดชชัย, นักเรียน. (2567, กุมภาพันธ์ 12). สัมภาษณ์.

ตุลย์ภัทร ศรีพระราม, นักเรียน. (2567, มกราคม 22). สัมภาษณ์.

ประทุมทิพย์ เกรียมโพธิ์, ครู. (2567, กุมภาพันธ์ 12). สัมภาษณ์.

ปาณิสรา กองสังข์, ครู. (2567, กุมภาพันธ์ 12). สัมภาษณ์.

เพชร พิพัฒน์สันติกุล, และ สมใจ หุตะสุขพัฒน์. (2566). รูปแบบการพัฒนาเยาวชน 4.0 เพื่อสร้างนวัตกรรม

เชิงทักษะอาชีพอย่างมีความคิดสร้างสรรค์. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม, 9(1), 34-48.

ภูเบศร์ สมุทรจักร, อธิราช ก้อนแก้ว, และ ธิวัฒน์ อุเต็น. (2560). ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.

<https://ipsr.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2022/03/Report-File-539.pdf>

วินัดดา ปิยะศิลป์. (2546). ครอบครัวกับวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน

ครอบครัว.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยภูมิ. (2566). สถานการณ์ทางสังคม

จังหวัดชัยภูมิ ประจำปี 2566. ชัยภูมิ.

อาภรณ์ ภูวพิณธุ์. (2550). Career Development in Practice (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :

เอช. อาร์. เซ็นเตอร์.

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยว
ของจังหวัดสุรินทร์

THE CONSTRUCTION OF KUOY ETHNIC GROUPS' IDENTITY IN TOURISM
OF SURIN PROVINCE

คำพา ยิ่งคง

Khampha Yingkhong

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

e-mail: khampha.y@ubu.ac.th

Received: June 7, 2024 Reviewed: July 10, 2024 Revised: July 26, 2024 Accepted: August 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวที่คาบเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ภาครัฐบาล 8 ท่าน ภาคเอกชน 3 ท่าน และภาคชุมชน 30 ท่าน รวมทั้งสิ้น 41 ท่าน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีด้านคติชนวิทยา และด้านการท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในหมู่บ้านตากกลาง และหมู่บ้านอาลีโฮมสเตย์ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ใหม่ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ 1) อัตลักษณ์ด้านอาหาร: ทั้ง 2 ชุมชนเลือกนำเสนออาหารที่ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์ของชุมชน 2) อัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย: บ้าน “ดุง” บ้านตากกลางเป็นชุมชนเลี้ยงช้าง จึงผูกช้างไว้ใกล้บ้าน และมีศาลปะกำตั้งอยู่ไม่ไกล บ้านอาลีโฮมสเตย์ มีการอนุรักษ์บ้านโบราณชาวกวย 3) อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย: นำเสนอผ่านการแต่งกายต้อนรับผู้มาเยือน ใช้ผ้าไหมสีดำมาตัดเป็นเสื้อ ตกแต่งด้วยการแขวผ้า ผู้หญิงใส่ผ้าถุง พาดผ้าสไบบนบ่า ผู้ชายใส่โสร่งหรือกางเกงขายาว 4) อัตลักษณ์ด้านภาษา: นำเสนอภาษาผ่านการกล่าวต้อนรับผู้มาเยือน และการกำหนดชื่อฐานการเรียนรู้ 5) อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ: มีความเชื่อความศรัทธาอย่างเข้มข้นในอำนาจเหนือนมนุษย์ บทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ คือ 1) บทบาทต่อเศรษฐกิจในชุมชน: ชาวชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) บทบาทของการท่องเที่ยวต่อสังคมหรือวัฒนธรรมในชุมชน: ชาวชุมชนเกิดความสามัคคี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น อัตลักษณ์ของตนได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู 3) บทบาทของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน: ชาวชุมชนใส่ใจการปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมโดยรอบชุมชน

คำสำคัญ: การประกอบสร้างอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์กวย การท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to explore the construction of the identity of the Kuoy ethnic group in the context of tourism in Surin Province, and 2) to examine the role of tourism for the Kuoy ethnic group in Surin Province. The study employed a qualitative approach with 41 key informants comprising tourism stakeholders involved with the Kuoy ethnic group in Surin Province, including 8 government officials, 3 private-sector representatives, and 30 community members. Data were collected through semi-structured interviews and focus-group discussions, and processed using a content-analysis method grounded on concepts and theories from folklore and tourism. The findings indicate that the identity of the Kuoy ethnic group in Taklang Village and Alu Homestay Village is newly constructed through tourism activities as follows: 1. Food identity: Both communities present food using local ingredients that are linked to the geography of the area. 2. Housing identity: Traditional “Dung” Taklang Village, an elephant-keeping community, ties elephants near the house and has a nearby spirit house, while Alu Homestay Village preserves ancient Kuoy houses. 3. Clothing identity: Clothing is presented through traditional attire for welcoming visitors and performances, using black silk garments decorated with embroidery. Women wear traditional skirts with shawls, while men wear sarongs or long trousers. 4. Language identity: The Kuoy people present their language through welcoming visitors and naming learning stations to create distinctiveness. 5. Belief identity: The Kuoy people have strong faith in supernatural powers. The findings also reveal the roles of tourism for the Kuoy ethnic group in Surin Province as follows: 1. Economic role: Village residents earn supplementary income from both direct and indirect tourism activities. 2. Social role: Village residents experience increased unity and participation in various activities, with their identity preserved and revived. 3. Environmental role: Village residents care for the landscape and environment.

Keywords: Identity construction, Kouy ethnic group, Tourism of Surin Province

บทนำ

การท่องเที่ยวที่มีการนำอัตลักษณ์ (ทุนทางวัฒนธรรม) ของกลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นจุดขายมีกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย บ่อยครั้งที่ปรากฏในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ที่เน้นให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ขณะที่ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ยังคงอยู่ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมหรือศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ เพราะธรรมชาติของนักท่องเที่ยว

ชอบการผจญภัยและชอบดูของแปลก (exotic) วิถีชีวิตและประเพณีที่แปลกๆ แม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้มาเยือน (คนนอก) เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตชาติพันธุ์ แต่การท่องเที่ยวก็ทำให้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ถูกทำให้เป็นสินค้า ซึ่งอาจจะผ่านศิลปะการแสดง ศิลปะวัตถุ หรือพิธีกรรม (Picard and Wood, 1997, p. 14 อ้างใน ศิราพร ณ ถลาง, 2562, น. 34)

จังหวัดสุรินทร์มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งชุมชนมายาวนาน การที่มีผู้คนหลายกลุ่มชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอยู่ร่วมกันเรื่อยมา ทำให้เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ 1) กลุ่มชาวไทยเขมร หรือชาวเขมรถิ่นไทย 2) กลุ่มชาวไทยกวย 3) กลุ่มชาวไทยอีสาน (ไทยลาว) และ 4) กลุ่มชาวไทยจีน (คำพา ยิงคง และสารภี ขาวดี, 2563, น. 101) กลุ่มชาติพันธุ์กวยตั้งชุมชนกระจายหลายแห่งในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดสุรินทร์ โดยอาศัยอยู่หนาแน่นในอำเภอศีขรภูมิ อำเภอสำโรงทาบ อำเภोजอมพระ อำเภอสังขะ อำเภอบัวเขต อำเภอศรีณรงค์ อำเภอสนม อำเภอท่าตูม บางส่วนของอำเภอเมือง อำเภอเขวาสินรินทร์ และอำเภอกาบเชิง (สารภี ขาวดี, 2559, น. 41) สำหรับชาวกวยกลุ่มเลี้ยงช้างนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อประโยชน์ในการเลี้ยงดูช้าง จึงอพยพไปอยู่ที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นจุดเด่นประการหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์ นำไปสู่การนำทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว เช่น ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กวยดังปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด อาทิ ศูนย์ศึกษา และโครงการคชอาณาจักร อำเภอท่าตูม ที่มีการนำเสนอวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กวยผ่านการบอกเล่าวิถีคนกับช้าง เช่น การเชนศาลปะกำ การอาบน้ำช้าง และการคล้องช้าง บ้านอาลีโฮมสเตย์ อำเภอสำโรงทาบ กับการเป็นหมู่บ้านอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวกวย มีการนำเสนอประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อให้คนนอกได้รับรู้ผ่านเวทีการแสดงที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น แกลมอแกลลอ แชนยะจ๊วะ เป็นต้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กวยผ่านปฏิทินการท่องเที่ยวและสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการนำเสนอความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวม โดยคาดหวังว่าการนำเสนอทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว นอกจากจะทำให้คนนอกรู้จักว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นแล้ว ยังเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ (เสริม) ให้กับคนในพื้นที่ ตลอดจนเป็นแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางวัฒนธรรมอีกทางหนึ่ง ที่ผ่านมามีการนำเสนอทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ เป็นการคัดสรรบางอัตลักษณ์มานำเสนอให้คนนอกได้รับรู้ แต่หลังจากมีการคัดสรรแล้วอัตลักษณ์ดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้มาเยือนในพื้นที่อย่างไร ยังไม่มีการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นว่าชาวชุมชนได้นำอัตลักษณ์ที่คัดสรรแล้วมาต่อยอดผสมผสาน และสร้างใหม่ และนำไปรองรับการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไร รวมถึงศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน และเป็นการสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้พลวัตในบริบทปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์

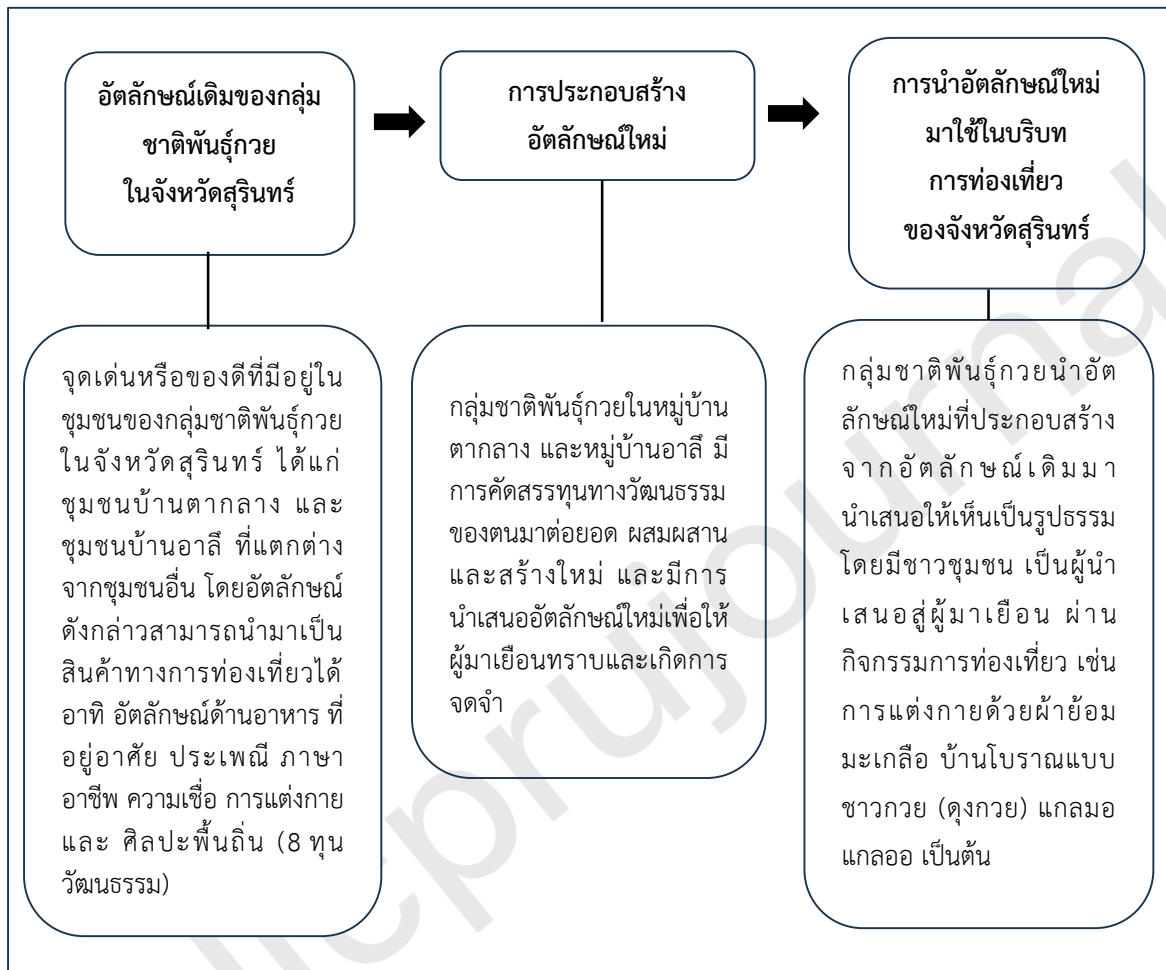
วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวที่คาบเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) ภาครัฐบาล 8 ท่าน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ โครงการคชอาณาจักร และศูนย์คชศึกษา 2) ภาคเอกชน 3 ท่าน ได้แก่ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ หอการค้าจังหวัดสุรินทร์ และ Home Ground.Surin ตัวแทนนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ 3) ภาคชุมชน 30 ท่าน ได้แก่ สมาชิกในชุมชนอาลีโฮมสเตย์ 15 ท่าน และสมาชิกในชุมชนบ้านตากกลาง 15 ท่าน ซึ่งล้วนเป็นผู้มีบทบาทในการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีด้านคติชนวิทยา และด้านการท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์

“การประกอบสร้างอัตลักษณ์” ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในงานวิจัยนี้ หมายถึง กระบวนการในการผลิตภาพแทนของกลุ่มชาติพันธุ์กวยมาใช้ในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้สร้างหรือผู้ผลิต (ชาวชุมชน) ได้ “คัดสรร” มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีแล้วมามาต่อยอด ผสมผสาน และสร้างใหม่ในฐานะ “ภาพแทน” โดยกำหนดให้วัตถุทางวัฒนธรรมนั้นๆ มาทำหน้าที่ในฐานะ “สัญลักษณ์” ในพื้นที่ เพื่อสร้างความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นภาพโครงสร้างความสัมพันธ์ในกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในจังหวัดสุรินทร์

จากภาพที่ 1 เป็นการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในจังหวัดสุรินทร์ สรุปลได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ภายในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ชุมชนบ้านตากกลาง และชุมชนบ้านอาลี เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์เด่นสามารถนำมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ อาทิ อัตลักษณ์ด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ การแต่งกาย และศิลปะพื้นถิ่น ชาวชุมชนจึงมีการคัดสรรทุนทางวัฒนธรรมของตนมาต่อยอด ผสมผสาน และสร้างใหม่ และมีการนำเสนออัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้ผู้มาเยือนทราบและเกิดการจดจำผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายด้วยผ้าย้อมมะเกลือ บ้านโบราณแบบชาวกาย (ดุงกาย) แกลมอ แกลลอ เป็นต้น

1.1 อัตลักษณ์ด้านอาหาร:

อาหารพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในจังหวัดสุรินทร์ทั้ง 2 ชุมชนที่เลือกมานำเสนอแก่ผู้มาเยือนผ่านอาหารในแต่ละมื้อล้วนเป็นอาหารที่มีการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์ของชุมชน นิยมปรุงอาหารด้วยวัตถุดิบที่มีอยู่

ไก่ต้มน้ำปลา และนิยมนำข้าวเจ้าเป็นหลัก ส่วนข้าวเหนียวนิยมนำมาแปรรูปเป็นอาหารในงานประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ หรืองานเทศกาลประจำปี อาทิ ขนม ข้าวต้มมัด ภาษากวยเรียกว่าซอม (เป็นข้าวต้มมัดที่ห่อด้วยใบมะพร้าว) เป็นต้น ชาวชุมชนบ้านตากกลาง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ให้สัมภาษณ์ว่าบ้านตากกลาง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำมูล และลำชี และจุดที่แม่น้ำทั้ง 2 สายนี้มาบรรจบกันเรียกว่า วังทะลุ แหล่งน้ำดังกล่าวนอกจากจะเอื้อต่อการทำการเกษตร และเป็นแหล่งอาบน้ำชำระร่างกายแล้ว ยังเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชนอีกทาง ดังนั้นวัตถุดิบหลักที่ชุมชนมีการเลือกสรรเพื่อนำมาประกอบอาหารให้ผู้มาเยือนได้ลิ้มลอง คือ “ปลาสองน้ำ” ซึ่งมีชนิดพันธุ์และรสชาติที่แตกต่างกันออกไปตามฤดูกาล นอกจากนี้ชุมชนบ้านตากกลางยังมีการนำเสนอภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรเข้ามาเป็นส่วนผสมในอาหารประเภทขนมหวาน คือ ขนมกล้วยตดหมา (ดังภาพที่ 2) ซึ่งเป็นขนมพื้นถิ่นโบราณที่มีส่วนผสมของกล้วยตดหมา หาทานได้ยาก รสชาติหวานมัน และมีกลิ่นหอมอ่อนๆ เหมาะสำหรับรับประทานร่วมกับชา กาแฟ หรือเครื่องดื่มสมุนไพรอื่นๆ จึงนิยมนำมาบริการเป็นอาหารว่างให้กับกลุ่มผู้มาเยือน สำหรับชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ระบุว่าอาหารในบ้านอาลีโฮมสเตย์ที่เลือกมานำเสนอผู้มาเยือนส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ผักตามรั้ว ผักที่ปลูกเอง แมลงต่างๆ อาหารตามฤดูกาล (จิ้งหรีด ไข่มดแดง) อาหารบางเมนูยังคงรสชาติดั้งเดิมไว้เพื่อนำเสนอวิถีแบบดั้งเดิมของชุมชน เช่น ละแวกตาม (แกงปู) แกงไก่ใส่หยวกกล้วย ส้มตำตำกวย (ส้มตำใส่สมุนไพร) นอกจากนี้จากจุดเด่นด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่ปลูกไว้เกือบทุกหลังคาเรือน สามารถนำใบหม่อนมาประกอบอาหารและใช้เลี้ยงตัวหนอนไหม เมื่อตัวหนอนไหมสร้างรังไหม จะเอา รังไหมมาสาวเป็นเส้นและทอเป็นผ้า ส่วนดักแด้ที่อยู่ภายในรังไหมสามารถนำมาประกอบอาหาร “ยำดักแด้” ให้ผู้มาเยือนได้ลิ้มลองรสชาติ

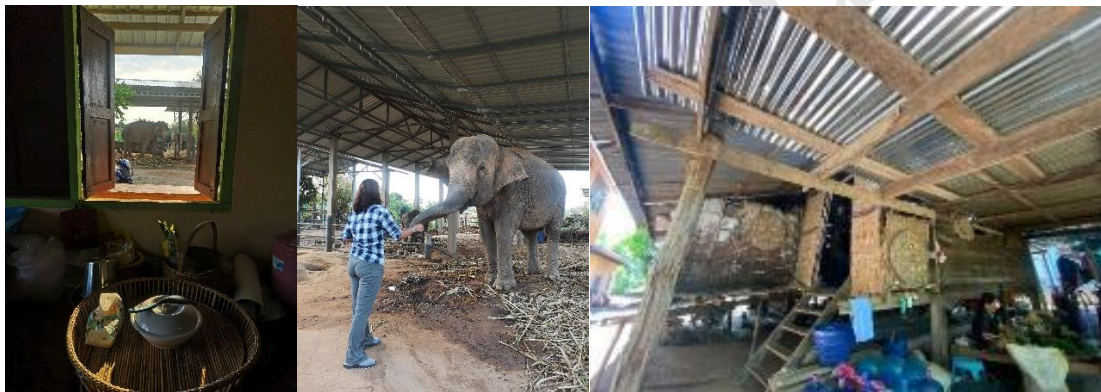
สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2566) ให้สัมภาษณ์ว่าอัตลักษณ์ด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กวยไม่เด่นมากนัก เน้นอาหารที่มีอยู่ในธรรมชาติ หาได้ง่ายในชุมชน เน้นทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2566) เสริมว่าหากมีงานหรือเทศกาลต่างๆ จะเน้นการจัดในพื้นที่เพื่อให้ผู้มาเยือนเข้าถึงบรรยากาศและรสชาติของอาหารมากยิ่งขึ้น เช่น ช่วงที่มีงานบวชนาคช่าง และการแต่งงานบนหลังช้าง นอกจากนี้ทางสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสุรินทร์ยังเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมอาหารพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กวยด้วยอีกทาง โดยมุ่งให้ความสำคัญกับอาหาร Local สู่ตลาด

ภาพที่ 2 อัตลักษณ์ด้านอาหาร: สำหรับรองรับผู้มาเยือนชุมชน

1.2 อัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย:

กลุ่มชาติพันธุ์กวยเรียกบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยว่า “ดุง” มีการอนุรักษ์บ้านโบราณผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ บ้านตากกลางเป็นชุมชนที่มีการเลี้ยงช้าง ดังนั้นเมื่อผู้มาเยือนมีโอกาสไปสัมผัสวิถีของชุมชน โดยเฉพาะเมื่อมีการพักค้างในรูปแบบโฮมสเตย์ร่วมด้วย จะทำให้เห็นวิถีคนกับช้างอย่างชัดเจน และจะสังเกตเห็นว่าบ้านที่เลี้ยงช้างจะยกพื้นสูง ผูกช้างไว้ใกล้บ้าน ที่สำคัญมีศาลปะกำตั้งอยู่ไม่ไกล บ้านอาลีโฮมสเตย์มีการอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน โดยนำเสนอผ่านฐานการเรียนรู้บ้านโบราณชาวกวย ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว มุงสังกะสี มีขนาดเล็ก ภายในบ้านสะท้อนความเรียบง่าย ไม่มีการประดับหรือตกแต่งบ้าน ใช้ใบพลวงซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในพื้นที่มาทำเป็นฝาบ้าน ใต้ถุนบ้านใช้เป็นที่เก็บฟืนและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลี้ยง ปัจจุบันบ้านหลังนี้ยังคงใช้ประโยชน์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 อัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย

1.3 อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย:

อัตลักษณ์ด้านการแต่งกายเป็นจุดเด่นประการหนึ่งที่ทำให้คนนอกรวมถึงผู้มาเยือนสะดุดตา การแต่งกายสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจากอดีตกระทั่งปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของลายผ้าให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบันไปบ้าง แต่ยังคงวิถีและกระบวนการทอที่ไม่ต่างจากเดิมมากนัก นอกจากนี้การแต่งกายยังสามารถเชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์และพืชพรรณที่มีในชุมชนได้ ชุมชนที่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวล้วนนำอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายมานำเสนอผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิ การแต่งกายเพื่อต้อนรับผู้มาเยือน การแต่งกายเพื่อใช้ในการแสดง รวมถึงในช่วงที่มีการทำบุญและประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อของชุมชน ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันการแต่งกายมีพลวัตและเปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัย วิถีแบบใหม่เข้ามาแทนที่วิถีแบบเก่า และในชุมชนท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นการแต่งกายเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจึงเป็นการแสดงตัวตนของชาวชุมชนบางเวลาเท่านั้น

จากการสนทนากลุ่มของทั้ง 2 ชุมชน พบว่า มีการนำอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม ปรับรูปแบบใหม่ และคิดขึ้นมาใหม่ กล่าวคือ เมื่อมีผู้มาเยือนเข้ามาสัมผัสและเรียนรู้วิถีของชุมชน ชาวชุมชนเลือกนำเสนอชุดของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการแต่งกายต้อนรับ และการ

แต่งกายในช่วงที่มีกิจกรรมการแสดงต่างๆ เช่น การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ การจำลองพิธีการรำกล่อมกล่อ และการนั่งช้างชมวิถีชุมชน เป็นต้น การแต่งกายที่เป็นลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์กวยคือ การใช้ผ้าไหมสีดำมาตัดเป็นเสื้อ และตกแต่งด้วยการแซวผ้า ผู้หญิงนิยมสวมใส่ผ้าถุง พาดผ้าสไบบนบ่า ส่วนผู้ชายสวมใส่เสื้อหรือกางเกงขายาว และใช้ผ้าขาวม้าคาดเอว อัตลักษณ์ด้านการแต่งกายที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งของชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์ คือ การใส่สร้อยคอที่ทำจากว่านเปราะหอม และมีการแซวผ้าลายดอกเปราะหอม (ดังภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย: สำหรับต้อนรับผู้มาเยือน

1.4 อัตลักษณ์ด้านภาษา:

ในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มชาติพันธุ์กวยพยายามอนุรักษ์อัตลักษณ์ด้านภาษานี้ไว้ โดยมุ่งหวังว่าการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ภาษา กวย ยังคงสืบทอด ซึ่งจากการระดมความคิดเห็น และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเมื่อเดินทางไปเยือนทั้ง 2 ชุมชน พบว่า มีการนำเสนอภาษาของตนผ่านการกล่าวต้อนรับผู้มาเยือน เช่น “ยินดีต้อนรับ นูแมะแซมชายขุนะ” แปลว่า ยินดีต้อนรับพ่อแม่ พี่น้องทุกท่าน อนึ่ง สำเนียงที่ทั้ง 2 ชุมชน เปล่งออกมามีแตกต่างกันบ้าง แต่ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการสื่อสารแม้แต่น้อย นอกจากนี้ยังใช้ภาษากวยมากำหนดชื่อฐานการเรียนรู้เพื่อสร้างความต่างและดึงดูดผู้มาเยือน เช่น ฐานการเรียนรู้ดุงกวย (กวย) โบราณ 100 ปี ซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้ที่อนุรักษ์บ้านโบราณชาวกวย ฐานการเรียนรู้การแขนยะจ๊วะ เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเซ่นผีปู่ตา เป็นต้น

1.5 อัตลักษณ์ด้านประเพณี ความเชื่อ ศิลปะพื้นถิ่น:

ความเชื่อเรื่องศาลปะกำ ชุมชนบ้านตากกลาง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กวยที่เลี้ยงช้างเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงสามารถพบเห็นศาลปะกำตั้งอยู่ในบริเวณบ้านหลายหลัง แม้ว่าปัจจุบันบ้านบางหลังจะไม่มีช้างเลี้ยง

ข้างไว้ที่บ้านเหมือนในอดีตก็ตาม ช้างในชุมชนส่วนใหญ่จะนำไปใช้รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในศูนย์
การศึกษา คชอาณาจักร และในแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย ศูนย์การศึกษา (การสื่อสารส่วนบุคคล,
7 กุมภาพันธ์ 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า ศาลปะกำเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญมากสำหรับชาวช้าง โดยทุกบ้านที่มีช้าง
จะต้องมีการสร้างศาลปะกำไว้ (ศาลปะกำจะมีเสา 4 ต้น หลังคาจะหันไปทางพระอาทิตย์ หันหน้าไปทางทิศ
เหนือ ซึ่งเชื่อว่าจะมีอำนาจเหนือธรรมชาติ)

ความเชื่อเรื่องของฝาก/ของที่ระลึกจากชิ้นส่วนของช้าง (วัตถุมงคลจากช้าง) ของฝากของ
ที่ระลึกเป็นหนึ่งในธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เป็นการนำวัสดุที่ได้ในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้า เพื่อใช้เป็น
สิ่งกระตุ้นหรือนำความทรงจำให้คิดถึงหรือนึกถึงบุคคล เหตุการณ์ หรือ เรื่องราวที่เคยไปเยือนสถานที่นั้น ๆ
ศูนย์การศึกษา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2566) ระบุว่า เมื่อมีผู้มาเยือนหมู่บ้านตากกลางและศูนย์
ศึกษาสิ่งที่น่าสนใจให้เห็นอัตลักษณ์เกี่ยวกับความเชื่อของชาวกวยอีกรูปแบบหนึ่งคือ ของฝากของที่ระลึก
ที่ทำจากชิ้นส่วนต่างๆ ของช้าง เช่น แหวนหางช้าง ต่างหูกระดูกช้าง จี้กระดูกช้าง เป็นต้น ที่สมาชิกในชุมชน
มีการคิดสรรและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือนมากที่สุด มีความทันสมัย
หลากหลาย และสามารถนำพกติดตัวได้ง่าย ขณะเดียวกันก็ยังคงความเชื่อและความหลังที่ฝังอยู่ในภาพจำของ
กลุ่มชาติพันธุ์ (ดังภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ของฝากของที่ระลึกจากชิ้นส่วนของช้าง

ความเชื่อเรื่องแกลมอ แกลออ ชาวกวยบ้านอาลีโฮมสเตย์ (การสื่อสารส่วนบุคคล,
29 มีนาคม 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า พิธีแกลมอ เป็นพิธีกรรมสำคัญของคนเชื้อสายกวย คล้ายกับพิธีกรรม
โจลมะมีวดของคนเชื้อสายเขมร เกือบทุกตำบลของหมู่บ้านชาวกวยจะมีแม่มอ แม่ออ ซึ่งเป็นตัวแทนของพิธีนี้
“แกล” เป็นภาษากวย แปลว่า เล่น พิธีการรำแกลมอ แกลออ เป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญของ
บ้านอาลีโฮมสเตย์ ที่สมาชิกในชุมชนมีการคิดสรรมาเป็นกิจกรรมให้ผู้มาเยือนได้เห็นและเป็นการสะท้อนความ
เชื่อ ประเพณี พิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กวยที่มีการสืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (ดังภาพที่
6) แม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแต่ยังคงแก่นของพิธีไว้ โดยพิธีดังกล่าวเป็นการแสดงที่สืบเนื่องมาจากความ
เชื่อว่า ชาวกวยทุกคนจะมีดวงวิญญาณของบรรพบุรุษคอยปกป้องคุ้มครอง ปกป้องรักษาอยู่ตลอดเวลา ในทุก ๆ
ปี บ้านอาลีโฮมสเตย์จะมีการจัดพิธีกรรมการแสดงแกลมอขึ้น เพื่อเป็นการเคารพครูบาอาจารย์ ปู่ย่าตายาย
เพื่อแก้บนและเพื่อรักษาผู้ป่วย ซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้ความช่วยเหลือ

ขอคำแนะนำผ่านหมอทรงเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วย หาทางรักษาตามความเชื่อ ซึ่งองค์ประกอบของการรำกล่อมจะประกอบไปด้วย หิ้งมอ เหล้าและเครื่องเซ่น เครื่องดนตรี ปะรำพิธี สำหรับผู้มาเยือนที่มายังชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์และต้องการสัมผัสและเรียนรู้พิธีกรรมดังกล่าวนี้จำเป็นต้องแจ้งชุมชนให้ทราบล่วงหน้า

ภาพที่ 6 การรำกล่อมของบ้านอาลีโฮมสเตย์

ความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้ปู่ตา ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ระบุว่า ชาวทวายมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องลัทธิผีวิญญาณสูง มีการยอมรับศาสนาพุทธเข้ามาปฏิบัติและผสมผสานกับความเชื่อผี เห็นได้จากบริเวณวัดของหมู่บ้านชาวทวายจะมีศาลปู่ตา (ยะจ๊ะวะ) ตั้งอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการสร้างศาลปู่ตาริมหนองน้ำ สระน้ำธรรมชาติ บริเวณที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ ภายในศาลปู่ตาจะมีไม้ที่ตกแต่งลักษณะเป็นรูปคนเพศชาย เพศหญิง และมีบริวารเป็นช้าง ม้า ปืน ดาบ หอก บางแห่งพบว่าการพัฒนาแกะสลักเป็นก้อนหิน และปัจจุบันได้พัฒนาเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นแทนสัญลักษณ์ ซึ่งชาวทวายเชื่อว่าเป็นตัวแทนผีบรรพบุรุษ ดังนั้นศาลปู่ตาจึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน แต่ละปีชาวบ้านจะทำพิธีเซ่นสรวง โดยมีเฒ่าจ้ำเป็นผู้นำกล่าว จะจัดทำพิธีในราวเดือนหกหรือราวเดือนพฤษภาคมของทุกปี นอกจากนี้การเซ่นสรวงก็จะทำพิธีในวันสำคัญอื่นๆ ก็ได้ เช่น การเซ่นสรวงเมื่อปีใดมีฝนแล้ง หรือในงานเทศกาลของหมู่บ้าน ของเซ่นสรวง ได้แก่ ข้าวปลาอาหาร หัวหมู เหล้า ยาสูบ หมากพลู เนื้อความที่กล่าวในพิธีส่วนใหญ่มักจะเป็นการขอให้ลูกหลานอยู่ดีมีสุข มีฝนตกต้องตามฤดูกาล มีความปลอดภัย เป็นต้น

ในบริบทของการท่องเที่ยวชาวชุมชนในหมู่บ้านอาลีโฮมสเตย์ ได้คัดสรรความเชื่อดังกล่าวนี้ มาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มาเยือนที่มาแบบพักค้างที่โฮมสเตย์ ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า จำเป็นต้องไปเซ่นสรวงศาลปู่ตา เพื่อความเป็นสิริมงคล ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องรักษา และพักค้างที่หมู่บ้านอย่างปลอดภัยกิจกรรมนี้จะดำเนินขึ้นช่วงใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของนักท่องเที่ยว อาจจะเป็นช่วงแรกที่เดินทางไปถึง หรือช่วงเย็นก่อนเข้าที่พัก โดยทางชุมชนจะจัดเตรียมเครื่องเซ่นและเฒ่าจ้ำ (ผู้อาวุโสของชุมชน) ไว้ให้ เมื่อผู้มาเยือนทุกคนเดินทางไปถึงศาลปู่ตาซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือริมหนองน้ำของชุมชนเรียบร้อยแล้ว เฒ่าจ้ำจะเป็นคนนำพิธี จากนั้นจะนำอาหารจากการเซ่นมาให้ทุกคนได้ทานเพื่อความเป็นสิริมงคล (ดังภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 การเซ่นไหว้ปู่ตา (แซนยะจ๊วะ)

อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ทั้ง 2 ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผันแปรไปตามภูมิศาสตร์ของชุมชน ทั้งนี้อัตลักษณ์ดังกล่าวเมื่อนำมาใช้ในบริบทการท่องเที่ยว ชาวชุมชนจะมีการคัดเลือกบางอัตลักษณ์มาใช้เท่านั้น ทั้งอัตลักษณ์ที่มีอยู่เดิมและอัตลักษณ์ที่มีการประกอบสร้าง (ปรับรูปแบบใหม่คิดขึ้นมาใหม่) เช่น บ้านอาลีโฮมสเตย์ มีอัตลักษณ์เดิมที่ให้ความสำคัญกับผีบรรพบุรุษ จึงมีการเซ่นไหว้ปู่ตาเมื่อนำความเชื่อความศรัทธาดังกล่าวมาเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวก็ยังคงรูปแบบของการเซ่นไหว้ไว้ขณะเดียวกันอัตลักษณ์ที่มีการประกอบสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้มาเยือนก็มีไม่น้อย เช่น การแขวผ้าให้เป็นลวดลายที่หลากหลาย จากเดิมที่เคยมีเพียงลายโซ่ ก็ปรับรูปแบบใหม่เป็นลายตีนตะขาบ ดาวกระจาย ขามแดง ฟันปลา หางตะกวด และมีลายที่คิดค้นขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับธรรมชาติที่มีในชุมชน คือ ลายดอกประทุมและเข้ากับสมัยนิยมอย่างลายขอ (S) เป็นต้น บ้านตากกลาง มีอัตลักษณ์เดิมคือการไหว้ศาลปะกำ แม้ปัจจุบันจะไม่มี การออกจับช้างป่าเหมือนในอดีต และช้างบางส่วนยังกระจายอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย แต่พิธีกรรมนี้ยังคงเป็นอัตลักษณ์ด้านความเชื่อ ความศรัทธาที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและนำไปสู่การเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีการนำช้างมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว อาทิ ศูนย์ศึกษา และคชอาณาจักร ส่วนอัตลักษณ์ที่มีการประกอบสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายคือ วิถีคนกับช้าง โดยมีการปรับรูปแบบใหม่ เช่น การแสดงสาธิตวิธีการคล้องช้าง การนำช้างไปใช้ในงานบวชนาคช้าง และการนำชิ้นส่วนของช้างมาทำเป็นสินค้าที่ระลึก (วัตถุมงคลจากช้าง) เป็นต้น และยังนำไปสู่การคิดค้นอัตลักษณ์ขึ้นใหม่ เช่น การแต่งงานบนหลังช้าง การผลิตสินค้าจากช้าง (กระดาสาจากขี้ช้าง กาแฟขี้ช้าง ภาพวาด) และการแสดงช้าง เป็นต้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2566) กล่าวว่า การนำอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยมานำเสนอในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ จะเน้นการนำวัฒนธรรมมานำเสนอได้แก่ 1) วิถีชีวิตชาวกวย “คนกับช้าง” 2) ผ้าย้อมมะเกลือ โดยมองว่าวัฒนธรรมดังกล่าวนี้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ทำให้ผู้มาเยือนรู้จักจังหวัดสุรินทร์มากขึ้น

หากมองความเชื่อมโยงในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กวยของจังหวัดสุรินทร์ในอนาคต โดยมุ่งการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน อนึ่ง จากการลงพื้นที่พบว่า ระหว่างการเดินทางไปยังหมู่บ้านตากกลาง

ยังมีพื้นที่ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์กวยได้ คือ วิสาหกิจชุมชนแฮตมอร์แกนนิค ฟาร์ม แฮตมอร์ เป็นภาษากวย หมายถึงพื้นที่นาที่ติดกับลำน้ำ ซึ่งปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายและมีชื่อเสียง อาทิ ข้าวอินทรีย์พันธุ์พื้นเมือง ไวน์พื้นเมือง เป็นต้น (ดังภาพที่ 8) วิสาหกิจชุมชนแฮตมอร์แกนนิค ฟาร์ม สุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า แฮตมอร์แกนนิค ฟาร์มแห่งนี้เริ่มมีผู้ติดตามในช่องทางออนไลน์ในปี พ.ศ. 2563 จากนั้นเริ่มพัฒนาเป็นที่พักแบบฟาร์มสเตย์ จำนวน 4 ห้อง มีกิจกรรมเสริมให้ผู้มาเยือนที่ต้องการใช้เวลาอยู่ในพื้นที่มากขึ้น เช่น การพายเรือคายัค (ชมรมเรือคายัค) และในอนาคตอันใกล้จะพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์สาโทที่น่าจะตอบสนองความต้องการของผู้มาเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ และหากพิจารณาที่ตั้งแล้วนั้นฟาร์มแห่งนี้สามารถเข้าถึงง่าย เป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปสู่หมู่บ้าน ช้าง เป็นทางผ่านไปยังสนามบินสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และอยู่ไม่ไกลจากบ้านเชียงสง หมู่บ้าน 5 ชาติพันธุ์ ที่มีการนำอัตลักษณ์ที่เกิดจากจุดเด่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนมารองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ภาพที่ 8 วิสาหกิจชุมชนแฮตมอร์แกนนิค ฟาร์ม

2. บทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์

2.1 บทบาทของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในชุมชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของชุมชน แต่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ กล่าวคือ ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า สมาชิกในชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์มีรายได้หลักจากการทำการเกษตร และรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทางตรงได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนยินดีจ่ายตามลักษณะของกิจกรรมที่ได้ประกอบ เช่น การศึกษาดูงานตามฐานการเรียนรู้ต่างๆ (ฐานเช่น ไข่หัวปูด้า ฐานเลี้ยงไหม ฐานทอผ้าไหมแบบครบวงจร ฐานบ้านโบราณ ฐานย้อมสีธรรมชาติ ฐานสัมผัสน้ำพุร้อน ฐานการแช่ผ้า ฐานการรำบายศรีสู่ขวัญ และฐานการรำกล่อม) ที่ชุมชนจัดเตรียมไว้ให้ รวมถึงการพักค้างคืนในโฮมสเตย์ และการรับประทานอาหารพื้นถิ่น เป็นต้น สำหรับรายได้ทางอ้อม มาจากการจำหน่ายสินค้าในชุมชน การจำหน่ายของที่ระลึก อาทิ ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าไหม การตัดเย็บชุดผ้าไหมย้อมมะเกลือ การแช่ผ้า เป็นต้น ที่สำคัญทำให้ผ้าไหมของชุมชนมีตลาดรองรับอย่างต่อเนื่อง

สำหรับหมู่บ้านตากกลาง ชาวชุมชนบ้านตากกลาง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ระบุว่า รายได้หลักของสมาชิกในชุมชนมาจากการเลี้ยงช้าง การเกษตร และประมงพื้นบ้านบ้างบางช่วงฤดูกาล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมองว่ารายได้จากการท่องเที่ยวมีการกระจุกตัว การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง การเข้าถึงงานในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะผู้ที่มิทุน ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำช้างเข้ามารองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ศูนย์ศึกษา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2566) ให้ข้อมูลว่า ช้างภายในศูนย์ฯ จะมีการคัดเลือกตามความสามารถและจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายเดือน กล่าวคือ ช้างแสดงจะได้รับจัดสรรเดือนละ 16,500 บาทต่อเชือก ช้างนั่งหรือช้าง taxi จะได้รับเดือนละ 12,000 บาทต่อเชือก และ โครงการคชอาณาจักร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2566) ให้ข้อมูลเสริมว่า ช้างในโครงการคชอาณาจักร จะได้รับค่าตอบแทนเชือกละ 10,800 บาทต่อเดือน พร้อมพื้นที่ปลูกหญ้า 4 ไร่ ปลูกบ้าน 2 ไร่ นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกจากชิ้นส่วนของช้าง การเปิดบ้านเป็นโฮมสเตย์ไว้รองรับผู้มาเยือน และการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์มองว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชน โดย วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2566) เห็นว่าเป็นการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน ที่สำคัญเมื่อมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การจำหน่ายของที่ระลึก อาหารพื้นถิ่น และสินค้าอื่นๆ ขณะเดียวกัน โครงการคชอาณาจักร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2566) ระบุว่า ชาวชุมชนที่มีช้างอยู่ในโครงการคชอาณาจักรสามารถรับงานอื่นที่นอกเหนือจากงานของโครงการฯ ได้ เช่น งานบวชนาค งานแห่ งานแสดงต่างๆ แต่ต้องอยู่ภายใต้สัญญาที่ได้ตกลงร่วมกันตั้งแต่เบื้องต้น เหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างรายได้อีกทางให้แก่สมาชิกในชุมชนบ้านตากกลาง

2.2 บทบาทของการท่องเที่ยวต่อสังคมหรือวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์มองว่าการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น เช่น กิจกรรมที่คาบเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพราะก่อนที่จะให้บริการผู้มาเยือนแต่ละกลุ่มนั้น ชาวชุมชนจะมีเวทีในการประชุมร่วมกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ นอกจากนี้การท่องเที่ยวทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นที่เดินทางเข้ามาเยือน ได้เรียนรู้และสัมผัสความต่างของวัฒนธรรม ที่สำคัญอัตลักษณ์หลายด้านของกลุ่มชาติพันธุ์กวยได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู อาทิ บ้านโบราณชาวกวยที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงวิถีความเรียบง่าย เน้นการใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นถิ่น การย้อมผ้าด้วยมะเกลือ ตลอดจนการสื่อสารด้วยภาษากวย ที่นับวันเริ่มจางหายไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการที่ชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์เป็นที่รู้จักในนามหมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมชาวกวย (กวย) นี้ ทำให้ “คนใน” มีปฏิสัมพันธ์และเกิดความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก เช่น การร่วมมือกับพัฒนาชุมชนอำเภอสำโรงทาบ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เป็นต้น เหล่านี้ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การได้รับโอกาสในการพัฒนาในด้านต่างๆ มากกว่าชุมชนอื่น เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ ชาวชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ที่ได้นำเสนอวัฒนธรรม/วิถีชีวิต

ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ “คนนอก” (ผู้มาเยือน) ได้สัมผัสถึงความต่างที่แฝงด้วยการมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์กาย

บริบทชุมชนบ้านตากกลางที่คนนอกรับรู้คือการได้มีโอกาสมาสัมผัสวิถีคนกับช้าง ซึ่งชาวทวยจะเลี้ยงด้วยความรัก เปรียบเสมือนเป็นสมาชิกในครอบครัว กิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นการได้ใกล้ชิดกับช้าง เช่น การนั่งช้าง การตัดหญ้ามาเป็นอาหารช้าง การอาบน้ำช้าง เป็นต้น ตากกลางจึงเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของผู้มาเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การเข้ามาของผู้มาเยือนดังกล่าวนำไปสู่การปรับตัวของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้บ้าง มีการปรับประเพณีและวิถีชีวิตบางส่วน และพัฒนาการบริการด้านการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับผู้มาเยือนได้ ทั้งนี้จากการระดมความคิดเห็นชาวชุมชนบ้านตากกลางเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก เกิดความภูมิใจในวิถีชุมชน มีการอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่อาจจะเลือนหายไป และมีระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น อีกแง่มุมหนึ่ง การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้ชาวชุมชนบ้านตากกลางประสบกับปัญหาเสียดิต การมีคนนอก (ประชากรแฝง) เข้ามาประกอบธุรกิจที่คาบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น ความขัดแย้งจากนายทุนนำช้างมาเข้าร่วมโครงการของคชอาณาจักร และโครงการของศูนย์คชศึกษา มากกว่านั้นชาวชุมชนถูกจำกัดสิทธิการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน เนื่องจากพื้นที่ป่าดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการเลี้ยงช้างและปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงช้างที่อยู่ในโครงการ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2566) เห็นความสำคัญในประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยได้เข้าไปสนับสนุนวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกับวัฒนธรรมจังหวัด และหอการค้าจังหวัด เห็นว่าวัฒนธรรมของชาวทวยมีการสืบทอด (อาหาร ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ วิถีคนกับช้าง) และมีการนำเสนอสู่คนนอก (ผู้มาเยือน) และทุกครั้งที่ “วิถี” ซึ่งมีมูลค่าที่ประเมินไม่ได้ได้รับการส่งผ่าน จะทำให้ชาวชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวิถีของตน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนและส่งต่อภูมิปัญญา ในมุมมองของวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2566) ระบุว่า การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ สามารถทำให้สังคมดีขึ้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับรายได้ภายในชุมชนที่ดีขึ้น ศูนย์คชศึกษาโครงการคชอาณาจักร และชุมชนท่องเที่ยว ล้วนเป็นภาคีเครือข่ายหลักที่จะช่วยผลักดันให้การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างเป็นที่รู้จักและนำไปสู่การจัดการที่ยั่งยืน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้ชุมชนประสบผลสำเร็จในด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2.3 บทบาทของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สิ่งแวดล้อมเป็นอีกมิติที่ชุมชนท่องเที่ยวมุ่งให้ความสำคัญและควรจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชนรวมถึงบริบทของพื้นที่ และเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้มาเยือนตัดสินใจเดินทางไปยังสถานที่นั้น ๆ ทั้งนี้ภูมิศาสตร์ของชุมชนส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม เช่น หมู่บ้านตากกลางมีป่าชุมชนขนาดใหญ่ มีแหล่งน้ำที่เอื้อต่อการเลี้ยงช้าง ขณะที่ชุมชนบ้านอาฮีโฮมสเตย์มีพื้นที่โดยรอบสำหรับการปลูกข้าวและเลี้ยงปศุสัตว์ อนึ่ง เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาสิ่งแวดลอมในชุมชนย่อมมีเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ชาวชุมชนบ้านอาฮีโฮมสเตย์ มีการใช้วัตถุดิบธรรมชาติสำหรับผลิตสินค้าของชุมชน เช่น ใช้ผลมะเกลือ แก่นไม้ เปลือกไม้ มาย้อมผ้าไหมแทนการใช้สีเคมี กระบวนการดังกล่าวนี้นอกจากจะช่วยลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น

ยังทำให้อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย (ผ้าไหม) ของชุมชนมีความต่างจากชุมชนกวยอื่นๆ การที่ชุมชนนำการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ต้องใส่ใจกับการปรับภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมโดยรอบของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านช่วงวันสำคัญต่างๆ เช่น การทำความสะอาดหมู่บ้าน และการปลูกต้นไม้รอบหนองอาลี การที่ชุมชนจะมีสิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่นได้นั้นต้นไม้ก็มีส่วนไม่น้อย เมื่อผู้มาเยือนเดินทางไปถึงจุดต้อนรับบริเวณศาลาประชาคมของชุมชน จะสังเกตเห็นต้นมะเกลือปลูกไว้ด้านหน้า และพื้นที่อื่นๆ ในชุมชน รวมถึงพื้นที่ไร่นา ผลมะเกลือจะนำมาใช้ในกิจกรรมย้อมผ้า โดยชาวชุมชนจะนำผลมะเกลือมาตำ ต้มสกัดสีเพื่อนำมาย้อมผ้าไหม ให้เป็นสีดำ นอกจากการย้อมผ้าแล้วสามารถนำผลมะเกลือมาจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้อีกทาง และสิ่งแวดล้อมที่พบทั่วไปในชุมชนแห่งนี้คือ ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์จะปลูกต้นหม่อนไว้เกือบทุกหลังคาเรือน ส่วนต่างๆ ของต้นหม่อนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมของชุมชนอีกประการคือ ลดการใช้ยานพาหนะที่ต้องใช้น้ำมันเพราะจะก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศและทางเสียง ก่อปรกับการมีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทำให้ชุมชนได้รับงบประมาณสนับสนุนในการซื้อจักรยานไว้รองรับผู้มาเยือนในยามที่ต้องประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีระยะทางค่อนข้างไกล เช่น การไปไหว้ศาลปู่ตา และการปั่นสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน เป็นต้น

ชาวชุมชนบ้านตากกลาง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566) ให้สัมภาษณ์ว่า ด้วยปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดผู้มาเยือนในรูปแบบการไปเช้า-เย็นกลับของชุมชนบ้านตากกลาง และการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับศูนย์การศึกษา โครงการคชอาณาจักร และวัดป่าอาเจียง ที่มียานพาหนะเข้าออกตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงวันหยุดและวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีส่วนทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง และปัญหาขยะ นอกจากนี้จากโครงการช้างคืนถิ่น ที่มุ่งให้ช้างกลับมาอยู่บ้าน เพื่อลดปัญหาช้างเร่ร่อน โดยมีช้างในโครงการกระจายอยู่ในพื้นที่บ้านตากกลางและหมู่บ้านใกล้เคียง ทำให้มีช้างในพื้นที่จำนวนมาก เกิดปัญหาช้างบุกรุกพื้นที่ป่าชุมชนสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อนุมัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลศูนย์การศึกษา ใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าภูดินเพื่อดำเนินกิจกรรมโครงการช้างคืนถิ่นเพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิดแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบปัญหาดังกล่าว ศูนย์การศึกษา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2566) ระบุว่า จำนวนช้างคืนถิ่นที่นำมาแสดงภายในศูนย์การศึกษา มาจากหลากหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านตากกลาง (จำนวนเยอะที่สุด) บ้านตาติตย์ บ้านจินดา บ้านกระโพ บ้านหนองบัว และบ้านศาลา ซึ่งหมู่บ้านดังกล่าวล้วนมีพื้นที่ติดกับลุ่มน้ำชี มูล ทั้งสิ้น สมัยก่อนบริเวณพื้นที่นี้เป็นป่าเต็งรังที่มีความอุดมสมบูรณ์ รวมถึงป่าทามที่มีพืชอาหารที่คนและช้างสามารถรับประทานได้ หลังจากพื้นที่ป่าถูกใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้นในโครงการรวมถึงเป็นพื้นที่ในการปลูกพืชทดแทน ส่งผลให้คนในพื้นที่ย้ายที่ทำกิน และการที่ชาวชุมชนบ้านตากกลางมีความเชื่อความศรัทธาเกี่ยวกับคชศาสตร์ชาวช้าง (ไม่เผาช้างแต่ใช้วิธีการฝัง) นับเป็นการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมอีกทาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาทำให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์กวยทั้ง 2 ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ต่างคัดสรรอัตลักษณ์ของตนที่มีอยู่เดิมมาประกอบสร้าง เพื่อนำมาใช้ในบริบทการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้มาเยือน

ในพื้นที่ ซึ่งอัตลักษณ์ที่มีการประกอบสร้างดังกล่าวเปรียบเสมือนภาพแทนของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ที่ผู้มาเยือนมีโอกาสได้สัมผัส อาทิ อัตลักษณ์ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านภาษา และด้านประเพณี ความเชื่อ ศิลปะพื้นถิ่น มิติการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในแต่ละด้านที่กลุ่มชาติพันธุ์กวยนำมารองรับการท่องเที่ยว เช่น อัตลักษณ์ด้านอาหาร ทั้ง 2 ชุมชน เลื่อนนำเสนออาหารที่ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์ของชุมชน วัตถุดิบที่มีอยู่ใกล้ตัว และนิยมทานข้าวเจ้าเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คำพา ยิ่งคง และสารภี ขาวดี (2563) ที่ระบุว่าบ้านเชียงสงมีชาวพื้นเมืองถึง 4 กลุ่ม คือ เขมร ลาว กูย และจีน นิยมปรุงอาหารด้วยวัตถุดิบที่มีอยู่ใกล้ตัว กินข้าวเจ้า ส่วนข้าวเหนียวที่คนภาคอีสานส่วนใหญ่รับประทานก็กลายเป็นเพียงอาหารรอง และมักปรากฏผ่านอาหารแปรรูป อาทิ ขนม ข้าวต้ม ในงานประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ขณะที่การศึกษาของศิริพร ณ ถลาง และสุพิน ฤทธิ์เพ็ญ (2558) ศึกษางานปอยไทใหญ่ การแสดงอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ย้ำให้เห็นว่าการนำเสนออัตลักษณ์ด้านอาหารนิยมเลือกอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวัน ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่

สำหรับบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีบทบาททุกประเด็น แต่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ กล่าวคือ สมาชิกในชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์มีรายได้หลักจากการทำการเกษตร และรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ พิจารศรี จีระนนทกิจ (2561) ที่ระบุว่าการเที่ยวตลาดน้ำ นั้งรถ กระตะ สะสมสวนเกษตร สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้คนในชุมชน สำหรับหมู่บ้านตากกลาง รายได้หลักของสมาชิกในชุมชนมาจากการเลี้ยงช้าง การเกษตร และประมงพื้นบ้าน รายได้จากการท่องเที่ยวมีการกระจุกตัว การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง การเข้าถึงงานในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะผู้ที่มีทุน ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนนอกชุมชน เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ เพ็ญศิริ สมารักษ์ และคณะ (2563) ที่ว่าการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีงานทำมากขึ้น เกิดการกระจายรายได้ แต่บางครั้งการกระจายรายได้ของครัวเรือนไม่เท่าเทียมกัน บทบาทของการท่องเที่ยวต่อสังคมหรือวัฒนธรรมในชุมชน ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเตย์มองว่าการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น เกิดความภูมิใจในวิถีชุมชน มีการอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่อาจจะเลือนหายไป และบทบาทของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน การที่ชุมชนนำการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้องค์กรต้องใส่ใจกับการปรับปรุงทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อมโดยรอบของชุมชน กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมไว้รองรับการท่องเที่ยวแล้วนั้น ยังเอื้อประโยชน์ต่อการอยู่อาศัยของชาวชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์มีการคัดสรรอัตลักษณ์ของตนหลายด้านเพื่อนำมาประกอบสร้างสำหรับรองรับการท่องเที่ยว ดังนั้นชาวชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรให้ความสำคัญกับการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนร่วมด้วย

1.2 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์ดังกล่าว ล้วนเป็น
การนำเสนอวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์กวยโดยภาพรวม ซึ่งมีเพียง 2 ชุมชนเท่านั้น หากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว
กลุ่มชาติพันธุ์กวยในชุมชนอื่นร่วมด้วยจะทำให้ผู้มาเยือนมีโอกาสได้ไปสัมผัสวิถีที่หลากหลายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์

2.2 ควรศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กวยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรินทร์. (2566, กุมภาพันธ์ 6). สัมภาษณ์

คำพา ยิ่งคง และสารภี ขาวดี. (2563). การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวOTOP

นวัตวิถี กรณีศึกษา บ้านเชียงสง ตำบลเมืองสิงห์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 14(1), 95-111.

โครงการคชอาณาจักร. (2566, กุมภาพันธ์ 6). สัมภาษณ์

ชาวชุมชนบ้านตากกลาง. (2566, มีนาคม 29). สัมภาษณ์

ชาวชุมชนบ้านอาลีโฮมสเดย์. (2566, มีนาคม 29). สัมภาษณ์

พิจารศรี จีระนันท์ทกิจ. (2561). ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกรณีศึกษา: ตลาดน้ำไทรน้อย

จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

<https://doi.org/10.14457/TU.the.2018.470>

เพ็ญศิริ สมารักษ์ นันทัก บุรจรรกุล และเปรมปรีดา ทองลา. (2563). ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รำไพพรรณี. <https://eresearch.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=1980&depid=5>

วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. (2566, กุมภาพันธ์ 7). สัมภาษณ์

วิสาหกิจชุมชนแฮตมออร์แกนิกฟาร์ม สุรินทร์. (2566, กุมภาพันธ์ 5). สัมภาษณ์

ศิริพร ณ ถลาง และสุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. (2558). งานปอยไทใหญ่: การแสดงอัตลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ใน

จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร ณ ถลาง. (2562). “คติชนสร้างสรรค์” บทสังเคราะห์และทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์

มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ศูนย์คชศึกษา. (2566, กุมภาพันธ์ 7). สัมภาษณ์

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์. (2566, กุมภาพันธ์ 7). สัมภาษณ์

สารภี ขาวดี. (2559). ประเพณีแซนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ จังหวัดสุรินทร์ การประกอบสร้างและบทบาท

ของประเพณีประติษฐ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

<http://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2016.699>

การศึกษากรอบแนวคิดเชิงองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม
THE STUDY OF THE COMPONENT OF THE SOCIAL ENTERPRISE SUCCESS

สัทสา พลนิล¹ ประจวบ จันทรหมื่น² อนุวัฒน์ ศรีสุวรรณ³ สุรพงษ์ เป้าทอง⁴ สัญญา เคนาภูมิ⁵

Sahutsa Ponnil¹ Prajuab Janmuan² Anuwat Srisuwan³ Surapong Baotong⁴

Sanya Kenaphoom⁵

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁵มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3,4} Sisaket Rajabhat University, Thailand

⁵ Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: sahutsa.p@sskru.ac.th, ORCID id: <https://orcid.org/0000-0001-7017-5322>

²E-mail: prajuab.j@sskru.ac.th, ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-7944-2148>

³E-mail: anuwat.s@sskru.ac.th, ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-7693-0525>

⁴E-mail: Surapong.baotong@gmail.com, ORCID id: <https://orcid.org/0009-0002-6823-288X>

⁵Corresponding author e-mail: zumsa_17@hotmail.com, ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Received: March 1, 2024 Reviewed: April 18, 2024 Revised: April 27, 2024 Accepted: August 15, 2024

บทคัดย่อ

การเติบโตของธุรกิจเพื่อสังคมทั่วโลกเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 โดยขับเคลื่อนโดยการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น การค้าที่เป็นธรรมและการเงินรายย่อย ธุรกิจเพื่อสังคมยังคงขยายตัวและสร้างสรรค์นวัตกรรมในภาคส่วนและพื้นที่ต่างๆ มากมาย จัดการกับประเด็นทางสังคมที่ยากลำบากด้วยการผสมผสานประสิทธิภาพของภาคเอกชนเข้ากับแนวคิดที่ไม่แสวงหาผลกำไร มุ่งมั่นเพื่อความยั่งยืนในตนเองไปพร้อมๆ กัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม โดยทำการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อสังคมตลอดจนความสำเร็จของการดำเนินการ ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำเสนอประเด็นตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม ได้แก่ ธุรกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน (Clear Social Mission) แนวทางที่เป็นนวัตกรรม (Innovative Approach) การวางแนวตลาด (Market Orientation) ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Effective Leadership) การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง (Strong Governance) ความยั่งยืนทางการเงิน (Financial Sustainability) ผลกระทบที่วัดได้ (Measurable Impact) ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Collaborative Partnerships) ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัว (Adaptability and Resilience) และ ทีมงานเฉพาะกิจ (Dedicated Team) ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต่อความสำเร็จของกิจการธุรกิจเพื่อสังคม โดยเน้นถึงความจำเป็นของภารกิจทางสังคมที่ชัดเจน กลยุทธ์ที่สร้างสรรค์ และการมุ่งเน้นไปที่ตลาด ความอยู่รอดในระยะยาวขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง การกำกับดูแลที่ดี และการเงินที่ยั่งยืน ความรับผิดชอบและการเติบโตนั้นมั่นใจได้จากผลกระทบเชิงปริมาณ

และความร่วมมือแบบร่วมมือกัน ความสามารถในการปรับตัว ความยืดหยุ่น และทีมงานที่มุ่งมั่นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเติบโตในสภาพแวดล้อมแบบพลวัตร สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงกลยุทธ์ซึ่งผสมผสานความเชี่ยวชาญทางธุรกิจเข้ากับวัตถุประสงค์ทางสังคมเพื่อสร้างผลกระทบในระยะยาว

คำสำคัญ: องค์ประกอบ ความสำเร็จ ธุรกิจเพื่อสังคม

Abstract

Global social enterprise growth occurred in the 20th century, propelled by movements like fair trade and microfinance. Social businesses are still expanding and innovating in many different sectors and areas. It tackles difficult social issues by fusing the effectiveness of the private sector with a non-profit mentality. Strive for self-sustainability at the same time. This article aims to study the components of social business success by studying academic documents related to social business as well as the success of its operations, analyzing and synthesizing them, and then presenting the issues according to the study objectives. The results of the study found that the components of the social business enterprise include: (1) Clear Social Mission, (2) Innovative Approach, (3) Market Orientation, (4) Effective Leadership, (5) Strong Governance, (6) Financial Sustainability, (7) Measurable Impact, (8) Collaborative Partnerships, Adaptability and Resilience, and (10) Dedicated Team. In conclusion, the study identifies critical elements that are essential to the success of social business ventures, highlighting the necessity of a distinct social mission, creative tactics, and a focus on the market. Long-term viability depends on strong leadership, sound governance, and sustainable finances; accountability and growth are ensured by quantifiable impact and cooperative partnerships. Adaptability, resilience, and a committed team are essential for thriving in dynamic environments; this suggests a comprehensive strategy that combines business acumen with social purpose for long-term impact.

Keywords: Components, Success, Social Enterprise

บทนำ

ประวัติศาสตร์ธุรกิจเพื่อสังคมเป็นภาพสะท้อนของนวัตกรรมและการดัดแปลงมานานหลายศตวรรษ สิ่งนี้มีรากฐานมาจากความพยายามร่วมกันของสังคมประวัติศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไป ธุรกิจเพื่อสังคมได้พัฒนาไปเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ศตวรรษที่ 19 ผู้บุกเบิกเช่น Robert Owen และผู้บุกเบิก Rochdale ถือกำเนิดขึ้น ซึ่งพยายามบรรเทาความอยู่ดีศรีทางสังคมด้วยวิธีการทางเศรษฐกิจ และความพยายามของพวกเขาสิ้นสุดลงในกฎหมายที่ค้นพบที่หลากหลายในปัจจุบัน

เป็นการวางรากฐานสำหรับการประกอบการเพื่อสังคมยุคใหม่ ในศตวรรษที่ 20 ธุรกิจเริ่มบูรณาการเข้ากับชุมชนโลกมากขึ้นด้วยโครงการต่างๆ เช่น การเงินรายย่อยและการค้าที่เป็นธรรม การเน้นย้ำถึงการเสริมสร้างศักยภาพและความยั่งยืน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบต่อสังคมได้ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไปข้างหน้าในทศวรรษที่ผ่านมา ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนธุรกิจที่เจริญรุ่งเรืองซึ่งมุ่งมั่นที่จะสร้างผลกระทบทางสังคมและความสามารถในการทำกำไร การเกิดขึ้นของรูปแบบประเภทต่างๆ บริษัทเพื่อสังคมได้รับการระบุโดยโครงการ ICSEM สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีความหลากหลายและเป็นสากลเพียงใด บริษัทเหล่านี้กำลังเติบโตและสร้างสรรค์นวัตกรรมในหลากหลายภาคส่วนและภูมิภาค เป็นการผสมผสานประสิทธิภาพขององค์กรเข้ากับการคิดที่ไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่ท้าทายเกี่ยวกับการพึ่งตนเองไปพร้อมๆ กัน (Defourny & Nyssens, 2023; Diaz-Foncia & Marcuello, 2023; Ventura, 2023; Klein, 2023; Kreutzer, 2022)

ความสามารถพิเศษของผู้ประกอบการเพื่อสังคมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เร่งด่วน อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่แสดงถึงความสำคัญนี้สามารถพบได้ในการประยุกต์ใช้หลักการทางธุรกิจเพื่อสร้างผลกระทบที่ยั่งยืน มันแตกต่างจากความคิดริเริ่มของรัฐบาลหรือการกุศลอื่นๆ ทั้งหมด ผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและความมีชีวิตทางการเงินในระยะยาวคือสิ่งสำคัญอันดับแรกของธุรกิจเพื่อสังคม ส่งเสริมโซลูชันที่เป็นนวัตกรรมและขยายได้ โดยยอมรับหลักการของการเป็นผู้ประกอบการและกลไกตลาด ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวกนอกเหนือจากการเพิ่มผลกำไรทางการเงินสูงสุด ส่งเสริมการดูแลสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชายขอบ ผู้ประกอบการเพื่อสังคมกำลังเติมเต็มช่องว่างที่สำคัญที่ภาคส่วนดั้งเดิมทิ้งไว้ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและให้คำตอบสำหรับประเด็นที่ท้าทาย ความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของนวัตกรรมทางสังคม การปรับตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชน จึงมีส่วนสำคัญต่อความพยายามในการสร้างอนาคตที่ยุติธรรมและยั่งยืน ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้ประกอบการเพื่อสังคมกลับมาดำเนินการอีกครั้ง ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการต่อสู้กับความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังต้องรับมือกับความท้าทายโดยธรรมชาติในการสร้างสมดุลระหว่างความสำเร็จเชิงพาณิชย์และผลกระทบทางสังคม โดยทั่วไปแล้ว ธุรกิจเพื่อสังคมในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ส่งเสริมความยั่งยืนในขณะที่สังคมก้าวหน้า (Panie & Nae, 2023; Klein, 2023; Halsall, et al, 2022; Gertner, 2023)

ผู้ประกอบการเพื่อสังคมเป็นบุคคลที่ระบุปัญหาทางสังคมและพัฒนาแนวทางแก้ไขที่เป็นนวัตกรรมโดยใช้ประโยชน์จากหลักการของผู้ประกอบการ (Mair & Marti, 2006) ดำเนินงานภายใต้การเชื่อมโยงของวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวกในขณะเดียวกันก็บรรลุความยั่งยืนทางการเงิน (Dees, 1998) แนวคิดของการประกอบการเพื่อสังคมได้รับความสนใจอย่างมากในแวดวงวิชาการและผู้ประกอบวิชาชีพ เนื่องจากมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการเพื่อสังคมมักจะท้าทายรูปแบบธุรกิจและแนวทางดั้งเดิมโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และไหวพริบในการพัฒนาวิธีแก้ปัญหาที่ยั่งยืนสำหรับปัญหาสังคมเร่งด่วน

(Dacin et al., 2010) มีการเสนอทฤษฎีต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจแรงจูงใจ พฤติกรรม และผลกระทบของผู้ประกอบการเพื่อสังคม รวมถึงทฤษฎีผลกระทบ ทฤษฎีทุนทางสังคม และทฤษฎีสถาบัน

ทฤษฎีผลกระทบ (Impact theory) วางตัวว่าผู้ประกอบการทางสังคมนำแนวทางที่เป็นเอกลักษณ์มาใช้ โดยมีการตัดสินใจที่ยืดหยุ่นและความรอบรู้ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มากกว่าการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Sarasvathy, 2001) ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social capital theory) เน้นถึงความสำคัญของเครือข่ายและความสัมพันธ์ในการอำนวยความสะดวกต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ช่วยให้สามารถเข้าถึงทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และเครือข่ายสนับสนุนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาธุรกิจ (Granovetter, 1985) ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) เน้นย้ำถึงบทบาทของบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และโครงสร้างสถาบันในการกำหนดพฤติกรรมและกลยุทธ์ของผู้ประกอบการเพื่อสังคม โดยเน้นถึงความจำเป็นในการนำทางและใช้ประโยชน์จากกรอบการทำงานของสถาบันที่มีอยู่เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (DiMaggio & Powell, 1983) ทฤษฎีเหล่านี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับแรงจูงใจ กลยุทธ์ และความท้าทายที่ผู้ประกอบการทางสังคมต้องเผชิญ ซึ่งส่งผลให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมนวัตกรรมทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีบทบาทสำคัญในการจัดการกับความท้าทายทางสังคมและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวกโดยการผสมผสานหลักการของผู้ประกอบการเข้ากับความมุ่งมั่นที่จะสร้างผลกระทบทางสังคม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการทางสังคมเป็นกรอบการทำงานที่มีคุณค่าในการทำความเข้าใจแรงจูงใจ พฤติกรรม และกลยุทธ์ของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ซึ่งให้ความกระจ่างเกี่ยวกับแนวทางเฉพาะในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อน ด้วยการใช้ประโยชน์จากความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น และการทำงานร่วมกัน ผู้ประกอบการทางสังคมมีส่วนช่วยในการสร้างโซลูชันที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงชุมชน อุตสาหกรรม และระบบเพื่อสังคมที่ดีขึ้น

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญทั้งทางวิชาการและปฏิบัติการโดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนต่อความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม การศึกษานี้มุ่งเน้นการรวบรวมความรู้ที่มีอยู่และข้อค้นพบเชิงประจักษ์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญ ตลอดจนผลกระทบของการลงทุนในธุรกิจเพื่อสังคมด้วยการสังเคราะห์มุมมองที่หลากหลายและหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม โดยอธิบายบทบาทของปัจจัยต่างๆ เช่น พันธกิจทางสังคมที่ชัดเจน แนวทางเชิงนวัตกรรม ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ความยั่งยืนทางการเงิน และความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ผลจากการศึกษานี้จะทำให้ทั้งนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าใจความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และผลที่ตามมาในการบรรลุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความหมายและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจภายในบริบทของการประกอบการทางสังคม

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social enterprise)

ธุรกิจเพื่อสังคมเป็นแนวคิดที่หลากหลายซึ่งเชื่อมต่อระหว่างการค้าเงินธุรกิจแบบดั้งเดิมกับวัตถุประสงค์ด้านสวัสดิการสังคม ประกอบด้วยองค์กรที่ดำเนินงานโดยมีเป้าหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการของผู้ประกอบการ (Borzaga & Defourny, 2001) แก่มุมพื้นฐานประการหนึ่งของธุรกิจเพื่อสังคมคือการมุ่งเน้นสองประการในการสร้างมูลค่าทางสังคมควบคู่ไปกับความยั่งยืนทางการเงิน ธุรกิจเพื่อสังคมต่างจากองค์กรไม่แสวงผลกำไรแบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยการบริจาคหรือเงินช่วยเหลือ ธุรกิจเพื่อสังคมมักจะใช้แนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยตลาดเพื่อบรรลุพันธกิจทางสังคม เช่น การขายสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างรายได้ (Dacin et al., 2010) โมเดลธุรกิจแบบผสมผสานนี้ช่วยให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคมของตนได้ในขณะเดียวกันก็รับประกันความอยู่รอดในระยะยาวและความเป็นอิสระจากแหล่งเงินทุนภายนอก

แนวคิดของธุรกิจเพื่อสังคมมีลักษณะเฉพาะด้วยรูปแบบและโครงสร้างที่หลากหลาย ตั้งแต่สหกรณ์และร่วมกัน ไปจนถึงธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรซึ่งมีพันธกิจทางสังคม (Defourny & Nyssens, 2010) แม้ว่าโครงสร้างทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของธุรกิจเพื่อสังคมอาจแตกต่างกันไปตามบริบทและเขตอำนาจศาลที่แตกต่างกัน แต่ก็มีคามมุ่งมั่นร่วมกันในการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมผ่านกิจกรรมของผู้ประกอบการ (Roy et al., 2014) ธุรกิจเพื่อสังคมมักจะแสดงแนวทางที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการกับความท้าทายทางสังคม โดยใช้ประโยชน์จากความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเพื่อพัฒนาโซลูชันที่ยั่งยืนซึ่งองค์กรดั้งเดิมอาจมองข้าม (Battilana & Dorado, 2010) ศักยภาพด้านนวัตกรรมและการทดลองนี้ทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะแนวคิดและแนวปฏิบัติใหม่ๆ ที่มุ่งแก้ไขปัญหาเร่งด่วนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

หัวใจสำคัญของแนวคิดธุรกิจเพื่อสังคมคือแนวคิดเรื่องการสร้างมูลค่าทางสังคม ซึ่งขยายไปไกลกว่าผลกำไรทางการเงิน แต่ยังรวมถึงผลประโยชน์ทางสังคมในวงกว้างด้วย (Nicholls, 2010) ธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน กลุ่มชายขอบ หรือสิ่งแวดล้อมมากกว่าผลประโยชน์ทางการเงินเพียงอย่างเดียว โดยปรับกิจกรรมทางธุรกิจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางสังคม (Austin et al., 2006) ด้วยการฝังผลกระทบทางสังคมไว้ในภารกิจหลักและการปฏิบัติการ ธุรกิจเพื่อสังคมมีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม (Mair & Marti, 2006) นอกจากนี้ความสามารถในการสร้างมูลค่าทางสังคมในขณะที่ดำเนินการภายในระบบที่อิงตลาดนั้นท้าทายแนวคิดทั่วไปในการเพิ่มผลกำไรสูงสุด โดยเน้นถึงศักยภาพสำหรับธุรกิจที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวก

แนวคิดของธุรกิจเพื่อสังคมยังโดดเด่นด้วยการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (Bacq & Janssen, 2011) ธุรกิจเพื่อสังคมมักเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย รวมถึงผู้รับผลประโยชน์ พนักงาน นักลงทุน และสมาชิกในชุมชน ในการกำกับดูแลและการจัดการองค์กรของตน (Doherty et al., 2014) แนวทางที่ครอบคลุมนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความรู้สึกเป็น

เจ้าของและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถตอบสนองความต้องการและความชอบที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ดีขึ้น ธุรกิจเพื่อสังคมส่งเสริมรูปแบบการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนชายขอบและส่งเสริมการทำงานร่วมกันทางสังคม (Galera & Borzaga, 2009)

สรุป แนวคิดของธุรกิจเพื่อสังคมรวบรวมแนวทางที่มีพลวัตและการพัฒนาเพื่อจัดการกับความท้าทายทางสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านการดำเนินการของผู้ประกอบการ ด้วยการบูรณาการวัตถุประสงค์ทางสังคมเข้ากับหลักการทางธุรกิจ ธุรกิจเพื่อสังคมพยายามที่จะสร้างผลกระทบทางสังคมเชิงบวกในขณะเดียวกันก็รับประกันความยั่งยืนทางการเงิน รูปแบบที่หลากหลาย แนวทางที่เป็นนวัตกรรม และความมุ่งมั่นในการสร้างคุณค่าทางสังคม ทำให้เป็นตัวแทนที่มีคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงภายในภูมิทัศน์ที่กว้างขึ้นของการประกอบการทางสังคม ธุรกิจเพื่อสังคมรวบรวมหลักการของการไม่แบ่งแยกและความรับผิดชอบผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและยั่งยืนมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง "กรอบแนวคิดเชิงองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม" ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์: การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จ

แหล่งข้อมูล: การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนประเด็นปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคม สำหรับเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ ตลอดจนเอกสารทางวิชาการอื่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล: กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฐานข้อมูลผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ ตลอดจนห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่ในระบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล: ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษารอบแนวคิดเชิงองค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม (Components of Social Enterprise Success) พบองค์ประกอบดังนี้

1. ความหมายของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม

ความสำเร็จในขอบเขตธุรกิจเพื่อสังคมถูกกำหนดโดยทั้งความยั่งยืนทางการเงินและผลกระทบทางสังคม ซึ่งบ่งชี้ถึงแนวทางการดำเนินธุรกิจแบบสองทาง ธุรกิจที่จัดเป็นธุรกิจเพื่อสังคมให้เป้าหมายทางการเงินมีน้ำหนักเท่าเทียมกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม (Yunus, Moingeon, & Lehmann-Ortega, 2010) เป็นผลให้ความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคมถูกกำหนดโดยความสามารถในการสร้างรายได้และทำกำไร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือสิ่งแวดล้อมได้ดีเพียงใด (Bull et al, 2010) ธุรกิจเพื่อสังคมแตกต่างจากธุรกิจที่แสวงหากำไรทั่วไปและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรด้วยการมุ่งเน้นแบบคู่ ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ทางสังคมและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

แนวคิดในการสร้างคุณค่าทางสังคมเป็นพื้นฐานของความสำเร็จในธุรกิจเพื่อสังคม ผ่านการดำเนินธุรกิจหลัก ธุรกิจเพื่อสังคมหวังที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมหรือสังคม เช่น การสร้างงานให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน หรือการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการที่จำเป็น (Borzaga & Defourny, 2001) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถของธุรกิจเพื่อสังคมในการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถสังเกตและวัดผลได้จึงถูกนำมาใช้ในการวัดความสำเร็จ การเน้นที่การสร้างคุณค่าทางสังคมนี้เป็นภาพสะท้อนของการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่ใหญ่ขึ้นในการดำเนินธุรกิจไปสู่รูปแบบทุนนิยมที่มีจริยธรรมและยั่งยืนมากขึ้น โดยที่ความสามารถในการทำกำไรทางการเงินถูกมองว่าเป็นเครื่องมือในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคมที่ใหญ่ขึ้น (Dyllick & Muff, 2016)

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบยังรวมอยู่ในคำจำกัดความของความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งนอกเหนือไปจากผลการปฏิบัติงานของแต่ละองค์กร ตามที่ Dacin และคณะ (2010) ธุรกิจเพื่อสังคมมักดำเนินธุรกิจในสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ซับซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการสร้างผลกระทบ ด้วยเหตุนี้ ประสิทธิภาพของธุรกิจเพื่อสังคมจึงถูกกำหนดด้วยว่าธุรกิจดังกล่าวมีส่วนช่วยในการริเริ่มที่ใหญ่กว่าสำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจรวมถึงการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย มีอิทธิพลต่อมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคไปสู่พฤติกรรมที่มีจริยธรรมและยั่งยืนมากขึ้น (Dees, 1998) ธุรกิจเพื่อสังคมมีส่วนสำคัญในการก้าวหน้าของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างสังคมที่ครอบคลุมและเท่าเทียมกันมากขึ้นโดยการแก้ปัญหาเชิงระบบและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวงกว้าง

2. องค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม (Components of Social Enterprise Success)

2.1 ธุรกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน (Clear Social Mission)

วัตถุประสงค์หลักหรือเหตุผลของการดำรงอยู่ของธุรกิจเพื่อสังคม โดยกำหนดปัญหาสังคมหรือความต้องการขององค์กรที่ต้องการแก้ไขและการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่องค์กรพยายามบรรลุในสังคม ธุรกิจเพื่อสังคมมักปรากฏชัดในธุรกิจเพื่อสังคม แต่การมีสมาธิอาจเป็นเรื่องยากในบางครั้ง ธุรกิจเพื่อสังคมบางแห่งอาจหันเหความสนใจไปที่เป้าหมายทางการเงิน สิ่งนี้อาจทำให้ผู้คนสงสัยว่าสามารถให้คุณค่าทางสังคมเริ่มแรกที่ตั้งใจต่อไปได้หรือไม่ แต่สิ่งที่ทำให้บริษัทเพื่อสังคมแตกต่างออกไปก็คือความสามารถในการผสมผสานแง่มุมต่างๆ ของภาคส่วนที่ไม่แสวงหาผลกำไรและภาคการค้าเข้าด้วยกัน ช่วยให้สามารถพัฒนาแผนธุรกิจที่ประสบความสำเร็จซึ่งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สร้างสรรค์ เพื่อรับประกันรากฐานทางจริยธรรมที่มั่นคงสำหรับธุรกิจเพื่อสังคม การก้าวข้ามมุมมองที่มีพันธกิจเป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งสำคัญและคิดถึงเทคนิคการประกอบการเพื่อสังคมและแนวปฏิบัติด้านจริยธรรม องค์ประกอบสำคัญของธุรกิจเพื่อสังคมคือพันธกิจ มีเป้าหมายและบอกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าจะทำอะไรคือแรงผลักดันหลักของบริษัท จากการวิจัย พันธกิจที่น่าลูกค้ำและสินค้าหรือบริการที่น่าเสนอมาพิจารณาอย่างชัดเจนถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในธุรกิจเพื่อสังคมนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งนี้ (Kulshrestha, et al, 2022; Fitzhugh & Stevenson, 2022; Bruder, 2021; Kreutzer, K. 2022)

2.2. แนวทางที่เป็นนวัตกรรม (Innovative Approach)

ธุรกิจเพื่อสังคมมักจะใช้วิธีการ รูปแบบธุรกิจ หรือเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมเพื่อจัดการกับความท้าทายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีใหม่และมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมอาจเกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ การส่งมอบบริการ หรือกระบวนการปฏิบัติงาน นวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จในด้านธุรกิจเพื่อสังคมธุรกิจเพื่อสังคมสามารถแก้ไขข้อกังวลทางสังคมที่ยากลำบากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็รับประกันอิทธิพลและความยั่งยืนของบริษัทด้วยการผสมผสานวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นนวัตกรรมใหม่ กลยุทธ์ที่ล้ำสมัยเหล่านี้ครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาแผนธุรกิจที่สร้างสรรค์ และการสร้างพันธมิตรนอกกรอบ ด้วยการใช้กลยุทธ์เหล่านี้ผู้ประกอบการทางสังคมอาจสร้างโซลูชันที่ยืดหยุ่นพอที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ยังคงมีประสิทธิภาพและปรับขนาดได้ นอกจากนี้ นวัตกรรมยังส่งเสริมให้ธุรกิจต่างๆ เรียนรู้และเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเตรียมให้พร้อมสำหรับการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเพิ่มประสิทธิภาพผลกระทบทางสังคมเชิงบวก (Dees, 2007)

2.3. การวางแนวตลาด (Market Orientation)

ธุรกิจเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จเข้าใจความต้องการและความชอบของตลาดเป้าหมายหรือผู้รับผลประโยชน์ พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการเหล่านี้ในขณะเดียวกันก็สร้างรายได้หรือบรรลุความยั่งยืนด้วย ปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคมคือการวางแนวตลาดซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับผลประโยชน์ได้ง่ายขึ้น

ขณะเดียวกันก็รักษาความยั่งยืนและการพัฒนาไว้ได้ ธุรกิจเพื่อสังคมที่น่ากลยุทธ์ที่มุ่งเน้นตลาดมาใช้จะให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจและตอบสนองความต้องการและความชอบของตลาดเป้าหมายของตนอย่างมีคุณค่า ซึ่งหมายถึงการพูดคุยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับประโยชน์ ดำเนินการวิจัยตลาดเชิงลึกและปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมที่มีการวางแผนตลาดที่แข็งแกร่งจะมีความพร้อมที่ดีกว่าในการรับรู้แนวโน้มใหม่ คาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการแข่งขัน และใช้ประโยชน์จากโอกาสในการขยายตัวและนวัตกรรม ท้ายที่สุดแล้ว ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวกโดยการปรับปรุงความเกี่ยวข้อง ผลกระทบและความสามารถในการทำกำไรในระยะยาว ผ่านการจับคู่กลยุทธ์กับพลวัตของตลาด (Narver & Slater, 1990)

2.4. ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Effective Leadership)

ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ และนำทางความท้าทายเพื่อขับเคลื่อนความสำเร็จ การขับเคลื่อนความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม การกำกับกลยุทธ์องค์กร การสนับสนุนนวัตกรรม และการรับประกันความสำเร็จของวัตถุประสงค์ด้านผลกระทบทางสังคมทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้โดยการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้นำในธุรกิจเพื่อสังคมจำเป็นต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมและนำทางไปสู่การบรรจบกันที่ยั่งยืนของภารกิจทางธุรกิจและสังคม ยังต้องมีการผสมผสานพิเศษระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญเชิงกลยุทธ์ และความเห็นอกเห็นใจงานคือการสร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนภายในบริษัทที่ส่งเสริมการทดลอง การเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีม ในขณะเดียวกันก็ให้ผู้คนและกลุ่มที่รับผิดชอบในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและเพิ่มประสิทธิภาพการสร้างคุณค่าทางสังคม ผู้บริหารธุรกิจเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การพัฒนาความสัมพันธ์ของความไว้วางใจและความร่วมมือกับผู้รับผลประโยชน์ ผู้บริจาค และชุมชน (Austin, et al, 2012)

2.5. ธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง (Strong Governance)

ธรรมาภิบาลที่ดีช่วยให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมที่มีจริยธรรมภายในธุรกิจเพื่อสังคม โดยเกี่ยวข้องกับการสร้างกระบวนการตัดสินใจที่ชัดเจน แนวปฏิบัติด้านการจัดการทางการเงิน และกลไกในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ธรรมาภิบาลที่แข็งแกร่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่รับประกันความเจริญรุ่งเรืองและความอดทนของธุรกิจเพื่อสังคมโดยการจัดหาโครงสร้างที่สำคัญสำหรับการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และการเปิดกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ กรอบธรรมาภิบาลที่แข็งแกร่งในธุรกิจเพื่อสังคมประกอบด้วยขั้นตอนการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกเหนือจากบทบาทและหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างดีสำหรับฝ่ายบริหารและสมาชิกคณะกรรมการ ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเพิ่มความมั่นใจในหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้รับ ผู้ให้ทุน และผู้ร่วมงาน โดยการรักษาลักษณะทางศีลธรรม การปฏิบัติตามพันธกรณีด้านกฎระเบียบ และนำแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งยังส่งเสริมการวางแผนเชิงกลยุทธ์กับพันธกิจและค่านิยมขององค์กร ซึ่งช่วยให้ธุรกิจ

เพื่อสังคมสามารถจัดการการดำเนินงานได้อย่างปรับตัวได้ง่ายขึ้น และยังคงมีความยืดหยุ่นเมื่อเผชิญกับความท้าทายภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งนี้ช่วยให้ธุรกิจเพื่อสังคมบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในขณะเดียวกันก็รักษาความมีชีวิตขององค์กรในระยะยาว (Mair & Marti, 2006)

2.6. ความยั่งยืนทางการเงิน (Financial Sustainability)

ความยั่งยืนทางการเงินมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ในระยะยาวของธุรกิจเพื่อสังคม โดยเกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้ที่เพียงพอเพื่อครอบคลุมต้นทุน ลงทุนในการเติบโต และบรรลุผลสำเร็จโดยไม่ต้องอาศัยการบริจาคหรือเงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว ความสามารถของธุรกิจเพื่อสังคมในการดำเนินงานอย่างมีกำไรต่อไปในขณะที่ดำเนินการกิจทางสังคมนั้นเกิดขึ้นได้จากความยั่งยืนทางการเงินของบริษัท ต้องการแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย โมเดลรายได้ที่แข็งแกร่ง และเทคนิคการจัดการต้นทุนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุความยั่งยืนทางการเงิน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานที่สร้างรายได้สอดคล้องกับพันธกิจและค่านิยมพื้นฐาน ธุรกิจเพื่อสังคมจะต้องสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายทางการเงินและวัตถุประสงค์ในการสร้างผลกระทบทางสังคม ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถทนต่อความผันผวนทางเศรษฐกิจ ลงทุนในการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร และค่อยๆ ขยายอิทธิพลโดยการสร้างรากฐานทางการเงินที่มั่นคง นอกจากนี้ ความสามารถทางการเงินของธุรกิจเพื่อสังคมส่งเสริมความสัมพันธ์ระยะยาวและการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมโดยการปรับปรุงชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Dacin, Dacin, & Matear, 2010)

2.7. ผลกระทบที่วัดได้ (Measurable Impact)

ธุรกิจเพื่อสังคมวัดและติดตามผลกระทบต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ใช้ข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อประเมินความคืบหน้าไปสู่การกิจทางสังคมและแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการแทรกแซงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลกระทบที่วัดได้ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสังคม เพราะมันช่วยให้ประเมินและแสดงให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดีเพียงใด ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์และผลกระทบระยะยาวของกิจกรรมที่มีต่อผู้รับเป้าหมายและชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดตัวชี้วัดและตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจง ผลลัพธ์ที่วัดได้ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบและความโปร่งใสต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ให้ทุน นักลงทุน และผู้รับประโยชน์ และยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรภายในองค์กรอีกด้วย นอกจากนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมในการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวก เพิ่มการจัดสรรทรัพยากรให้สูงสุด และปรับกลยุทธ์ผ่านการติดตามและประเมินผลกระทบอย่างต่อเนื่อง (Seelos & Mair, 2007)

2.8. ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Collaborative Partnerships)

ความร่วมมือกับองค์กร ชุมชน รัฐบาล หรือธุรกิจอื่นๆ สามารถเพิ่มการเข้าถึงและประสิทธิผลของธุรกิจเพื่อสังคมได้ ความร่วมมือช่วยให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากร การแลกเปลี่ยนความรู้ และการดำเนินการร่วมกันเพื่อจัดการกับความท้าทายทางสังคมที่ซับซ้อน จากข้อมูลของ Phillips Jr., Deiglmeier และ Miller (2008) ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันมีความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม เนื่องจาก

ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ประสานการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย จึงเป็นการขยายผลกระทบและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ด้วยการจัดตั้งความร่วมมือเชิงกลยุทธ์กับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กร และกลุ่มชุมชน ผู้ประกอบการทางสังคมสามารถจัดการกับข้อกังวลทางสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากร ความรู้ และเครือข่ายที่เสริมกัน ผู้ประกอบการทางสังคมสามารถขยายการดำเนินงาน เข้าถึงตลาดใหม่ๆ และรับการสนับสนุนสำหรับโครงการของตนผ่านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีมผ่านความร่วมมือแบบหุ้นส่วน นอกจากนี้ ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเพิ่มศักยภาพในการสร้างผลกระทบทางสังคมในระยะยาวโดยการส่งเสริมความร่วมมือที่ยั่งยืนและคงอยู่เหนือกว่าความคิดริเริ่มของแต่ละบุคคลโดยส่งเสริมความเคารพและความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างพันธมิตร

2.9. ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัว (Adaptability and Resilience)

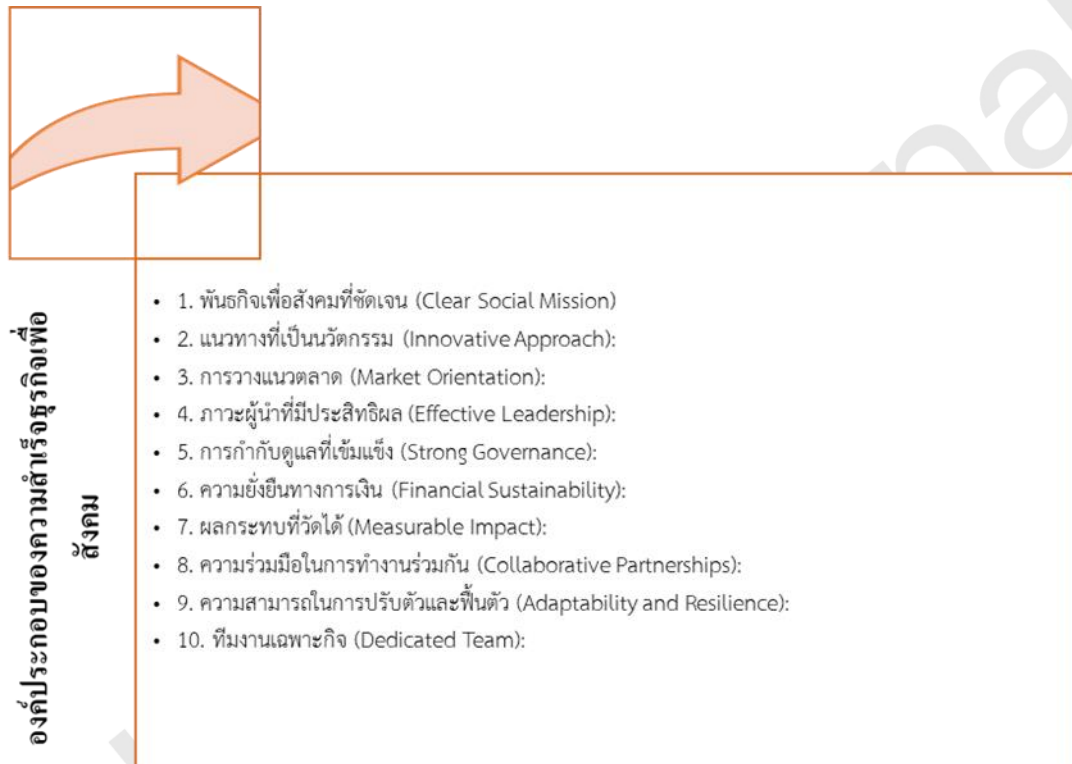
ธุรกิจเพื่อสังคมดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมักมีความท้าทาย ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวช่วยให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้จากความล้มเหลว และปรับกลยุทธ์เพื่อให้ยังคงมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม เนื่องจากช่วยให้สามารถบรรลุภารกิจของตนได้เมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่อาจคาดเดาได้บ่อยครั้ง ธุรกิจเพื่อสังคมจำเป็นต้องสามารถปรับกลยุทธ์และการดำเนินงานของตนให้เข้ากับสถานะตลาดที่เปลี่ยนแปลง ข้อกำหนดทางกฎหมาย และความต้องการของสังคมได้อย่างรวดเร็ว ธุรกิจเพื่อสังคมอาจใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ๆ ลดความเสี่ยง และรักษาความเกี่ยวข้องเมื่อเผชิญกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมุ่งมั่นที่จะปรับตัว นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นยังทำให้ธุรกิจเพื่อสังคมมีความยืดหยุ่นมากขึ้นต่อความล้มเหลว เรียนรู้จากความผิดพลาด และเติบโตจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งรับประกันประสิทธิภาพและความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องในการบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (Hockerts & Wüstenhagen, 2010)

2.10. ทีมงานเฉพาะกิจ (Dedicated Team)

ความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคมขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นและความสามารถของสมาชิกในทีม ทีมงานที่ทุ่มเทแบ่งปันค่านิยมขององค์กร ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุภารกิจ และมีทักษะและความเชี่ยวชาญที่จำเป็นสำหรับการบรรลุผลกระทบ ทีมงานที่มีความมุ่งมั่นเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคม เพราะมีความรู้ ความกระตือรือร้น และประสบการณ์ที่จำเป็นในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ เมื่อพูดถึงการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สมาชิกในทีมจะถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายร่วมกัน และร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์และอิทธิพลของบริษัท ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนด้วยความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการปรับตัวได้ เมื่อมีทีมงานที่มุ่งมั่นและมีประสบการณ์และความสามารถที่หลากหลาย นอกจากนี้ ทีมงานที่เหนียวแน่นและบรรยากาศการทำงานเชิงบวกยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น และการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการทางสังคมประสบ

ความสำเร็จในการเจรจาต่อรองสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ท้าทาย และสัมพันธ์กับการเติบโตในระยะยาวและยั่งยืน (Austin, Stevenson, & Wei-Skillern, 2006)

ด้วยการจัดลำดับความสำคัญและการดูแลองค์ประกอบเหล่านี้ ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเพิ่มความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก และมีส่วนช่วยสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเสมอภาคมากขึ้น

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของความสำเร็จธุรกิจเพื่อสังคม (สังเคราะห์โดยผู้วิจัย)

อภิปรายผล

การแยกย่อยองค์ประกอบขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมเผยให้เห็นกรอบการทำงานอย่างละเอียดที่จำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจทั้งผลกระทบและการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

ประการแรกและสำคัญที่สุด พันธกิจทางสังคมที่กำหนดไว้อย่างดีจะทำหน้าที่เป็นเข็มทิศ เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินธุรกิจของธุรกิจจะเติมเต็มเป้าหมายทางสังคมที่ตั้งใจไว้ (Smith et al., 2013) ด้วยการเน้นโครงการที่ขับเคลื่อนตามวัตถุประสงค์ ธุรกิจเพื่อสังคมแยกตัวออกจากธุรกิจที่มุ่งเน้นเฉพาะการสร้างรายได้ แสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทในการตอบสนองความต้องการของสังคม

ประการที่สอง กลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์เน้นย้ำถึงความสำคัญของความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาสังคม (Jones & Solomon, 2019) ธุรกิจเพื่อสังคมอาจจัดการปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคงความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานะที่เปลี่ยนแปลงโดยใช้โซลูชันที่เป็นนวัตกรรม

ประการที่สาม จากข้อมูลของ Mair และ Marti (2006) การวางแผนของตลาดหมายความว่าบริษัททางสังคมจำเป็นต้องเข้าใจและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด ด้วยทัศนคติเช่นนี้ อาจเพิ่มอิทธิพลของต้นทุนภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น และค้นหาโอกาสในการเติบโตและความยั่งยืน

ประการที่สี่ ธุรกิจเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Dacin et al., 2010) ความเป็นผู้นำที่เชี่ยวชาญรับประกันเส้นทางที่ชัดเจนและเป็นกลยุทธ์ส่งเสริมความสามัคคีภายในบริษัท และกระตุ้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ

ประการที่ห้า กรอบการกำกับดูแลที่แข็งแกร่งยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาความรับผิดชอบจริยธรรม และความเปิดกว้างในธุรกิจเพื่อสังคม (Dart, 2004) กรอบการกำกับดูแลที่แข็งแกร่งป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นและรับประกันว่าทรัพยากรจะถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคม

ประการที่เจ็ด เพื่อให้ธุรกิจเพื่อสังคมอยู่รอดได้ในระยะยาว ความยั่งยืนทางการเงินถือเป็นสิ่งสำคัญ (Battilana & Lee, 2014) ด้วยการสร้างแหล่งรายได้และการจัดการทรัพยากรที่ชาญฉลาด ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถดำเนินการตามเป้าหมายของตนต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินจากภายนอกมากเกินไป

ประการที่แปด ความริเริ่มในธุรกิจเพื่อสังคมสามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้โดยใช้ผลกระทบที่วัดได้ (Austin et al., 2006) ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถแสดงความรับผิดชอบและให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในอนาคตโดยการวัดผลลัพธ์และประเมินการมีส่วนร่วมต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม

ประการที่เก้า ความร่วมมือกันช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแบ่งปันทรัพยากร แลกเปลี่ยนความรู้ และดำเนินการร่วมกัน (Dey & Steyaert, 2012) ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายและเพิ่มผลกระทบของงานโดยใช้ความสามารถที่แตกต่างกันของพันธมิตร

ประการที่สิบ ธุรกิจเพื่อสังคมอาจนำทางและใช้ประโยชน์จากความเป็นไปได้ในบริบทแบบพลวัตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ (Battilana และ Dorado, 2010) ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ท่ามกลางความไม่แน่นอนและความยากลำบากโดยการปรับตัวและละเอียดอ่อน

ท้ายที่สุดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของธุรกิจเพื่อสังคมจะต้องขับเคลื่อนโดยกลุ่มคนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ (Dorado & Ventresca, 2013) พนักงานที่อุทิศตนให้กับงานของตนจะให้ความรู้ ความกระตือรือร้น และความดีใจในการก้าวหน้าของวัตถุประสงค์ทางสังคม โดยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ดังนั้นองค์ประกอบข้างต้นร่วมกันเพิ่มประสิทธิภาพและความคงทนของกิจการธุรกิจเพื่อสังคม โดยเน้นความสามารถในการสร้างอิทธิพลทางสังคมที่สร้างสรรค์ ในขณะเดียวกันก็รักษาความสามารถทางการเงินและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป

บทสรุป

ธุรกิจเพื่อสังคมจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญสิบประการจึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้น พันธกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน (Clear Social Mission) แนวทางที่เป็นนวัตกรรม (Innovative Approach) การวางแผน

แนวตลาด (Market Orientation) ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Effective Leadership) การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง (Strong Governance) ความยั่งยืนทางการเงิน (Financial Sustainability) ผลกระทบที่วัดได้ (Measurable Impact) ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Collaborative Partnerships) ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัว (Adaptability and Resilience) ทีมงานเฉพาะกิจ (Dedicated Team)

ดังนั้นเพื่อให้มั่นใจว่าธุรกิจเพื่อสังคมจะประสบความสำเร็จ การสร้างพันธมิตรทางสังคมที่ชัดเจน ส่งเสริมนวัตกรรม จัดลำดับความสำคัญของการวางแผนตลาดถือเป็นสิ่งสำคัญ ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง ความยั่งยืนทางการเงิน ผลกระทบที่วัดได้ ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ความสามารถในการปรับตัว ความยืดหยุ่น และทีมงานที่ทุ่มเท ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปลูกฝังภายในองค์กร ด้วยการยึดมั่นในแนวทางเหล่านี้ธุรกิจเพื่อสังคมจะสามารถสร้างผลกระทบสูงสุดและบรรลุความสำเร็จที่ยั่งยืนในการจัดการกับความท้าทายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษากรอบแนวคิดความสำเร็จของธุรกิจเพื่อสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้กำหนดนโยบาย เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบที่ศึกษาแล้ว มีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐควรดำเนินการดังนี้

1. การออกมาตรการการส่งเสริมสิ่งจูงใจให้เกิดธุรกิจเพื่อสังคมให้มากขึ้น: รัฐบาลจะมีส่วนลดภาษีเงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการทางสังคมที่สามารถพิสูจน์ความมั่นคงทางการเงิน ความชัดเจนของพันธกิจทางสังคม และผลกระทบเชิงปริมาณได้ ธุรกิจจำนวนมากขึ้นจะได้รับแรงบันดาลใจในการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงสังคมด้วยสิ่งจูงใจเหล่านี้

2. เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการดำเนินการ: เพื่อให้ธุรกิจเพื่อสังคมได้รับการจัดตั้งและดำเนินการได้ง่ายขึ้น ผู้กำหนดนโยบายควรตรวจสอบและทำให้กฎหมายง่ายขึ้น กระบวนการบริหารที่ตรงไปตรงมามากขึ้นและอุปสรรคของระบบราชการน้อยลงจะทำให้ผู้มีโอกาสเป็นผู้ประกอบการทางสังคมเข้าสู่ตลาดได้ง่ายขึ้น

3. ออกมาตรการการส่งเสริมเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากภาคธุรกิจ: รัฐบาล องค์กรไม่แสวงผลกำไร ผู้ประกอบการเพื่อสังคม และธุรกิจเอกชนควรได้รับการส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันผ่านนโยบายสาธารณะ ความร่วมมือประเภทนี้สามารถส่งเสริมการระดมทรัพยากร การแลกเปลี่ยนความรู้ และการดำเนินการของกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่ยากลำบาก

4. รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อลงทุนในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง: เพื่อปรับปรุงการจัดการทางการเงิน ความเป็นผู้นำ และการกำกับดูแลของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม รัฐบาลสามารถให้ทุนสนับสนุนโครงการริเริ่มในการเสริมสร้างขีดความสามารถได้ ผู้กำหนดนโยบายสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพโดยทั่วไปและความยั่งยืนของธุรกิจเพื่อสังคมได้โดยการจัดหาทรัพยากรและความเชี่ยวชาญที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเปรียบเทียบอุตสาหกรรมและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ต่างๆ สามารถให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความแปรผันตามบริบทในความสำเร็จและการประยุกต์ใช้องค์ประกอบที่ได้รับการระบุ การทำความเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้สามารถอำนวยความสะดวกในการพัฒนาแนวทางที่กำหนดเองเพื่อช่วยเหลือธุรกิจเพื่อสังคมในสภาพแวดล้อมต่างๆ
2. การศึกษาการติดตามการพัฒนาของธุรกิจเพื่อสังคมเมื่อเวลาผ่านไป วิธีการวิจัยระยะยาวช่วยให้สามารถตรวจสอบตัวแปรที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ละเอียดยิ่งขึ้น การสืบสวนเหล่านี้สามารถเปิดเผยจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ความยากลำบาก และกลยุทธ์ที่ใช้ในระหว่างการดำรงอยู่

เอกสารอ้างอิง

- Austin, J. Stevenson, H., Wei-Skillern, J. (2012). Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both? *Revista De Administração*, 47(3), 370-384.
- Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006). Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both? *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1-22.
- Bacq, S., & Janssen, F. (2011). The multiple faces of social entrepreneurship: A review of definitional issues based on geographical and thematic criteria. *Entrepreneurship & Regional Development*, 23(5-6), 373-403.
- Battilana, J., & Dorado, S. (2010). Building sustainable hybrid organizations: The case of commercial microfinance organizations. *Academy of Management Journal*, 53(6), 1419-1440.
- Battilana, J., & Lee, M. (2014). Advancing research on hybrid organizing – Insights from the study of social enterprises. *Academy of Management Annals*, 8(1), 397-441.
- Borzaga, C., & Defourny, J. (2001). *The emergence of social enterprise*. Routledge.
- Bruder, I. (2021). A Social Mission is Not Enough: Reflecting the Normative Foundations of Social Entrepreneurship. *J Bus Ethics*, 174, 487–505 (2021).
<https://doi.org/10.1007/s10551-020-04602-5>
- Bull, M., Ridley-Duff, R., Foster, D., & Seanor, P. (2010). Conceptualising Ethical Capital in Social Enterprise. *Social Enterprise Journal*. 6(3), 250-264.
<https://doi.org/10.1108/17508611011088832>
- Dacin, M.T., Dacin, P.A., & Matear, M. (2010). Social entrepreneurship: Why we don't need a new theory and how we move forward from here. *Academy of Management Perspectives*, 24(3), 37-57.

- Dart, R. (2004). The legitimacy of social enterprise. **Nonprofit Management and Leadership, 14**(4), 411-424.
- Dees, J.G. (1998). **The meaning of social entrepreneurship**. Stanford University, Graduate School of Business, Center for Social Innovation.
- Dees, J.G. (2007). Taking social entrepreneurship seriously. **Society, 44**(3), 24-31.
- Defourny, J., & Nyssens, M. (2010). Conceptions of social enterprise and social entrepreneurship in Europe and the United States: Convergences and divergences. **Journal of Social Entrepreneurship, 1**(1), 32-53.
- Defourny, J., & Nyssens, M. (2023). "Chapter 21: Social enterprises". In **Encyclopedia of the Social and Solidarity Economy**. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. Retrieved Feb 29, 2024. <https://doi.org/10.4337/9781803920924.00034>
- Dey, P., & Steyaert, C. (2012). Social entrepreneurship: critique and the radical enactment of the social. **Social Enterprise Journal, 8**(2), 90-107. <https://doi.org/10.1108/17508611211252828>
- Díaz-Foncella, M., & Marcuello, C. (2023). Social Enterprises: Conceptual Debates and Approaches. In: Peter, H., Vargas Vasserot, C., Alcalde Silva, J. (eds) **The International Handbook of Social Enterprise Law**. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-14216-1_7
- DiMaggio, P.J., & Powell, W.W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. **American Sociological Review, 48**(2), 147-160.
- Doherty, B., Haugh, H., & Lyon, F. (2014). Social enterprises as hybrid organizations: A review and research agenda. **International Journal of Management Reviews, 16**(4), 417-436.
- Dorado, S., & Ventresca, M.J. (2013). Crescive entrepreneurship in complex social problems: Institutional conditions for entrepreneurial engagement. **Journal of Business Venturing, 28**(1), 69-82.
- Dyllick, T., & Muff, K. (2016). Clarifying the meaning of sustainable business: Introducing a typology from business-as-usual to true business sustainability. **Organization & Environment, 29**(2), 156-174.
- Fitzhugh, H., & Stevenson, N., (2022). **Inside Social Enterprise**. Cambridge Press. <https://doi.org/10.46692/9781447310365>

- Galera, G., & Borzaga, C. (2009). Social enterprise: An international overview of its conceptual evolution and legal implementation. **Social Enterprise Journal**, 5(3), 210-228. <https://doi.org/10.1108/17508610911004313>.
- Gertner, R.H. (2023). The Organization of Social Enterprises. **Annual Review of Economics**, 15(1), 41-62. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-082222-075249>
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. **American Journal of Sociology**, 91(3), 481-510.
- Halsall, J.P., Snowden, M., Clegg, P., & et al. (2022). Social enterprise as a model for change: mapping a global cross-disciplinary framework. **Entrep Educ**, 5, 425-446 (2022). <https://doi.org/10.1007/s41959-022-00084-w>
- Hockerts, K., & Wüstenhagen, R. (2010). Greening Goliaths versus emerging Davids — Theorizing about the role of incumbents and new entrants in sustainable entrepreneurship. **Journal of Business Venturing**, 25(5), 481-492.
- Jones, M. S., & Solomon, J. (2019). Challenges and Supports for Women Conservation Leaders. **Conservation Science and Practice**, 1, e36. <https://doi.org/10.1111/csp2.36>
- Klein, M. (2023). Social Entrepreneurship. In: Chacko Chennattuserry, J., Deshpande, M., Hong, P. (eds) **Encyclopedia of New Populism and Responses in the 21st Century**. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-16-9859-0_221-1
- Kreutzer, K. (2022). 24: Social Enterprises. In **Elgar Encyclopedia of Public Management**. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited. Retrieved Feb 29, 2024, from <https://doi.org/10.4337/9781800375499.social.enterprises>
- Kulshrestha, R., Sahay, A., & Sengupta, S. (2022). Constituents and Drivers of Mission Engagement for Social Enterprise Sustainability: A Systematic Review. **The Journal of Entrepreneurship**, 31(1), 90-120. <https://doi.org/10.1177/09713557211069301>
- Mair, J., & Martí, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. **Journal of World Business**, 41(1), 36-44.
- Narver, J. C., & Slater, S. F. (1990). The effect of a market orientation on business profitability. **Journal of Marketing**, 54(4), 20-35.
- Nicholls, A. (2010). The legitimacy of social entrepreneurship: Reflexive isomorphism in a pre-paradigmatic field. **Entrepreneurship Theory and Practice**, 34(4), 611-633.
- Panie, N., & Nae, T. (2023). Social Enterprises – a Key Factor in Strengthening Cohesion and a Fair Transition. **Proceedings of the International Conference on Business Excellence**, 17(1) 839-852. <https://doi.org/10.2478/picbe-2023-0077>

- Phills Jr, J.A., Deiglmeier, K., & Miller, D.T. (2008). Rediscovering social innovation. **Stanford Social Innovation Review**, 6(4), 34-43.
- Roy, M.J., Donaldson, C., Baker, R., & Kerr, S. (2014). The potential of social enterprise to enhance health and well-being: A model and systematic review. **Social Science & Medicine**, 123, 182-193. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.07.031>.
- Sarasvathy, S.D. (2001). Causation and effectuation: Toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. **Academy of Management Review**, 26(2), 243-263.
- Seelos, C., & Mair, J. (2007). Profitable business models and market creation in the context of deep poverty: A strategic view. **Academy of Management Perspectives**, 21(4), 49-63.
- Smith, W. K., Gonin, M., & Besharov, M. L. (2013). Managing Social-Business Tensions: A Review and Research Agenda for Social Enterprise. **Business Ethics Quarterly**, 23(3), 407-442.
- Ventura, L. (2023). The Social Enterprise Movement and the Birth of Hybrid Organisational Forms as Policy Response to the Growing Demand for Firm Altruism. In: Peter, H., Vargas Vasserot, C., Alcalde Silva, J. (eds), **The International Handbook of Social Enterprise Law**. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-14216-1_2
- Yunus, M., Moingeon, B., & Lehmann-Ortega, L. (2010). Building social business models: Lessons from the Grameen experience. **Long Range Planning**, 43(2-3), 308-325.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความวิชาการและบทความวิจัย วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

วารสารวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จัดพิมพ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการด้านต่าง ๆ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิและสถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจัดพิมพ์เป็นราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 ตีพิมพ์เผยแพร่ (เดือนมกราคม - เมษายน)

ฉบับที่ 2 ตีพิมพ์เผยแพร่ (เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 ตีพิมพ์เผยแพร่ (เดือนกันยายน - ธันวาคม)

บทความที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research article) บทความวิชาการ (Academic article) และ บทความปริทัศน์ (Review article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ครอบคลุมสาขาวิชาดังต่อไปนี้

- สาขาการศึกษา
- สาขาภาษาศาสตร์
- สาขาบริหารธุรกิจ และการจัดการ
- สาขาเศรษฐศาสตร์
- สาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- สาขารัฐศาสตร์
- สาขารัฐประศาสนศาสตร์
- สาขานิติศาสตร์
- สาขาจิตวิทยา

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ ภาษาไทยให้ ยึดหลักการใช้คำศัพท์ และการเขียนทับศัพท์ ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ภาษาอังกฤษให้ ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษบน ล่าง ซ้าย ขวา 2.54 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ ใช้ตัวอักษร THSarabunPSK ซึ่งขนาด ตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ ตัวอักษรขนาด 18pt.ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ ใช้ ตัวอักษรขนาด 14pt.ตัวปกติ

หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด16pt. ตัวหนาหัวข้อรอง ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อรองใช้ ตัวอักษรขนาด 16pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุลตำแหน่งทางวิชาการหน่วยงานตนและสังกัดของผู้นิพนธ์ใช้
ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ
และเอกสารอ้างอิง

5. การส่ง ส่งfile ที่ วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
<https://so10.tci-thaijo.org/index.php/rdicpru>

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ สังกัด ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
4. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อมีความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ)
5. คำสำคัญภาษาไทย
6. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อมีความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ)
7. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword)
8. บทนำ
9. วัตถุประสงค์การวิจัย
10. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
11. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือการดำเนินการวิจัย
หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
12. ผลการวิจัย
13. อภิปรายผลการวิจัย
14. ข้อเสนอแนะ
15. เอกสารอ้างอิง

บทความทั่วไป ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ สังกัด ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
4. บทคัดย่อภาษาไทย (บทคัดย่อมีความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ)
5. คำสำคัญภาษาไทย
6. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (บทคัดย่อมีความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ)
7. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keyword)
8. บทนำ
9. เนื้อหา
10. บทสรุป
11. เอกสารอ้างอิง

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

จุมพจน์ วนิชกุล. (2549). **สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วารสาร

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า.

นิสดารค์ เวชยานนท์. (2546). กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. **รัฐประศาสนศาสตร์**, 2(1), 9-39.

บทความในหนังสือพิมพ์

ผู้เขียนบทความ. (วันที่ เดือน ปี). “ชื่อบทความ”. **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้า.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (12 มกราคม 2537). “ข้าวไกลนา”. **สยามรัฐ**. หน้า 3.

ในกรณีไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ ให้ลงรายการดังนี้

ชื่อบทความ. (วันที่ เดือน ปี). **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้า.

ริมฝั่งแม่น้ำมูล ความขัดแย้งที่ยังไม่จบสิ้น. (22 พฤษภาคม 2537). **มติชน**. หน้า 21.

วิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย.

กนกวรรณ ภิบาลสุข. (2534). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียของประชาชนในกรุงเทพมหานคร**. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, วัน เดือนที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. ชื่อเว็บไซต์. URL

(กรณีที่มีเฉพาะปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่เฉพาะปี เท่านั้น)

(กรณีที่ผู้แต่งและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ไม่ต้องมีขีดเส้นใต้ URL หรือเว็บไซต์ และไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) หลัง URL หรือเว็บไซต์

กรณีที่ไม่มีปรากฏปีที่เผยแพร่ ให้ลงวันที่ค้นข้อมูลแทน

ผู้แต่ง.\(ม.ป.ป.).\ชื่อเรื่อง.\ชื่อเว็บไซต์.\สืบค้นเมื่อวันที่,\(จาก\URL

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2552). **ธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหาร**.

https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic

World Health Organization. (2014). **Global status report on alcohol and health 2014**.

http://www.who.int/iris/bitstream/10665/112736/1/9789240692763_eng.pdf

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารทางวิชาการ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of authors)

1. การส่งบทความผู้นิพนธ์ต้องเป็นผู้รับรองผลงานว่าเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยนำเสนอในรูปแบบ proceeding และตีพิมพ์จากที่ใดมาก่อน
2. บทความที่ส่งตีพิมพ์ ผู้นิพนธ์จะต้องนำเสนอรายงานข้อมูลที่เป็นจริงที่เกิดจากการทำวิจัยโดยไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของผู้นิพนธ์ จะต้องอ้างอิงผลงานของผู้นั้นและปรากฏอยู่ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ
4. บทความที่ส่งตีพิมพ์จะต้องเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด ในคำแนะนำของการส่งนิพนธ์ต้นฉบับของวารสาร มิฉะนั้นทางบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาบทความนั้น ๆ
5. บทความที่มีชื่อผู้นิพนธ์ปรากฏอยู่จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง โดยกองบรรณาธิการจะพิจารณาความเป็นไปได้จากบทความ
6. บทความจะต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ ในกิตติกรรมประกาศ
7. ผู้นิพนธ์จะต้องมีการระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)
8. ผู้นิพนธ์จะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCatch ในเว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับไม่เกิน 25%

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่ในการพิจารณารูปแบบ ความครบถ้วนสมบูรณ์และคุณภาพก่อนเริ่มกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่รับผิดชอบ
2. บรรณาธิการจะไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ในระหว่างช่วงเวลาการประเมินบทความและการตีพิมพ์วารสารฉบับนั้น ๆ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของผู้นิพนธ์หรือผู้ประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะเป็นผู้ประเมินเบื้องต้นในการตัดสินใจคัดเลือกบทความเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ และพิจารณาตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการจะไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่จากที่อื่นมาแล้วทั้งในรูปแบบของวารสาร หรือ บทความหลังการนำเสนอในที่ประชุมวิชาการฉบับเต็ม (Proceeding)
5. บรรณาธิการจะไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดจนกว่าจะมีหลักฐานพิสูจน์ข้อสงสัยเหล่านั้น
6. บรรณาธิการจะไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ กับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมินและทีมผู้บริหาร
7. บรรณาธิการจะตรวจสอบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) ในบทความโดยใช้โปรแกรมที่น่าเชื่อถือได้ และหากมีหลักฐานหรือข้อยืนยันที่ชัดเจนว่ามีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น บรรณาธิการจะติดต่อผู้นิพนธ์หลักเพื่อขอคำชี้แจงและหากไม่มีข้อชี้แจงตามหลักทางวิชาการบรรณาธิการจะปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความจะไม่เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ของบทความและผู้นิพนธ์ แต่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ตลอดระยะเวลาของการประเมิน (Confidentiality)
2. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้นิพนธ์ร่วม ๆ หรืออื่น ๆ ที่จะทำให้ผู้ประเมินไม่สามารถประเมินและให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระได้
3. ผู้ประเมินบทความจะประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากเนื้อหาของบทความ และประเมินบทความโดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจนและความสอดคล้องของเนื้อหา โดยไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลทางวิชาการรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินสามารถเสนอแนะผลงานวิจัยที่สำคัญและสอดคล้องกับบทความในกรณีที่ผู้นิพนธ์ไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย
5. หากผู้ประเมินพบว่าบทความมีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานของผู้อื่นโดยมีหลักฐานชัดเจน ผู้ประเมินสามารถปฏิเสธการตีพิมพ์และแจ้งแก่บรรณาธิการ

